Załącznik do UCHWAŁY NR 325
RADY POWIATU W JAŚLE
z dnia 7 maja 2026 r

ZRÓWNOWAŻONA TRANSFORMACJA
W KIERUNKU BEZPIECZNEJ PRZYSZŁOŚCI

STRATEGIA ROZWOJU

PONADLOKALNEGO „DORZECZE WISŁOKI"

NA LATA 2022-2030

AKTUALIZACJA, MARZEC 2026

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP 4
2. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU „DORZECZA WISŁOKI” 5
3. WNIOSKI Z DIAGNOZY 9
4. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH 30
5. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA 56
6. UWARUNKOWANIA DLA KSZTAŁTOWANIA REKOMENDACJI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH POZIOMU REGIONALNEGO, W TYM OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI 62
7. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW PLANOWANIA W GOSPODAROWANIU WODAMI ORAZ ZAGROŻEŃ POWODZIOWYCH I SUSZOWYCH 70
8. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ 73
9. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ „DORZECZA WISŁOKI” 82
10. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH 97
11. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA. 105
12. PODSUMOWANIE PROCEDUR KONSULTACJI, OPINIOWANIA I WŁĄCZENIA PARTNERÓW W PROCES TWORZENIA STRATEGII 116
13. PODSUMOWANIE PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO 121

ZAŁĄCZNIK 1. WZÓR LISTY PROJEKTÓW REALIZUJĄCYCH STRATEGIĘ 127

ZAŁĄCZNIK 2. LISTA PROJEKTÓW PLANOWANYCH DO UBIEGANIA SIĘ O DOFINANSOWANIE W RAMACH INSTRUMENTU IIT W FEP 2021–2027, PRIORYTET 6, CEL SZCZEGÓŁOWY 5(ii) 128

ZAŁĄCZNIK 3. EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU 164

ZAŁĄCZNIK 3.1 AKTUALIZACJA EWALUACJI TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM INNEGO INSTRUMENTU TERYTORIALNEGO FEP 2021-2027 NA TERENIE DORZECZA WISŁOKI 168

ZAŁĄCZNIK 4. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ 172

ZAŁĄCZNIK 5. SIEĆ OSADNICZA DORZECZA WISŁOKI 173

ZAŁĄCZNIK 6. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH 174

ZAŁĄCZNIK 7. KORYTARZE TRANSPORTOWE 175

ZAŁĄCZNIK 8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I SPOŁECZNA 176

ZAŁĄCZNIK 9. STREFA PONADLOKALNA DORZECZA WISŁOKI 177

ZAŁĄCZNIK 10. MODEL STRUKTURY FUNCKJONALNO-PRZESTRZENNEJ 178

SPIS RYSUNKÓW 179

SPIS TABEL 180

Za opracowanie Strategii odpowiedzialny był zespół ekspertów Związku Gmin Dorzecza Wisłoki w składzie:
Andrzej Czernecki – Przewodniczący Zarządu Związku, Marek Rączka, Grzegorz Gotfryd, Ryszard Pabian, Wojciech Staniszewski, Jacek Woźniak, Wiesław Durda, Magdalena Bal.

Projekt Strategii został opracowany na zlecenie Związku Gmin Dorzecza Wisłoki przez „EffiCon sp. z o.o." sp.k. we Wrocławiu. W pracach zespołu ekspertów EffiCon brali udział:
Ireneusz Ratuszniak – kierownik zespołu ekspertów, Magdalen Ignasiak, Przemysław Malczewski, dr Wojciech Maleszka, dr Mirosław Struś, Michał Antczak, Karolina Jarmuła.

W pracach związanych z opracowaniem Strategii brali udział przedstawiciele grupy roboczej w składzie:
Powiat dębicki - Piotr Chęciek, Adam Pieniążek, Magdalena Rogowska
Powiat jasielski - Agata Augustyn, Agnieszka Wojdyła
Powiaty mielecki - Bogdan Bieniek, Magdalena Bielaska
Gmina Borowa - Bogusław Gaździak, Mariusz Stawarz
Gmina Czermin - Sławomir Sidur, Bogusław Peret, Joanna Ból, Jadwiga Jasińska, Sławomir Orłowski, Mirosław Pisarczyk, Krzysztof Skawiński
Gmina Gawłuszowice - Wiktor Kowalik
Miasto Mielec - Agnieszka Kopera
Gmina Mielec - Joanna Kwaśnik, Tomasz Ortyl
Gmina Padew Narodowa - Ewelina Małodzińska, Dariusz Rzeźnik, Małgorzata Brożyna
Gmina Przecław - Grzegorz Skrzypek, Bożena Klaus-Frańczak
Gmina Radomyśl Wielki - Krzysztof Babiarz, Natalia Wiercioch
Gmina Tuszów Narodowy - Renata Paterak, Katarzyna Kasprzak
Gmina Wadowice Górne - Maciej Jemioło, Adam Krawiec
Gmina Biecz - Mirosław Wędrychowicz
Gmina Brzostek - Adam Kostrząb
Gmina Brzyska - Karolina Misiewicz, Marek Biernacki
Gmina Chorkówka - Grzegorz Węgrzynowski, Tomasz Tłuściak, Agata Kowalczyk
Gmina Czarna - Tomasz Mika, Tomasz Cyboran
Miasto Dębica - Jerzy Sieradzki
Gmina Dębica - Izabela Kopala, Piotr Wysocki
Gmina Dębowiec - Anna Kosiek, Piotr Zoła
Miasto Jasło - Jadwiga Gancarz-Żebracka
Gmina Jasło - Małgorzata Dubiel
Gmina Jedlicze - Jolanta Urabnik
Gmina Jodłowa - Elżbieta Stanula, Edyta Latocha
Gmina Kołaczyce - Stanisław Żygłowicz, Katarzyna Lisowska, Renata Kania
Gmina Krempna - Katarzyna Maciejczyk, Elżbieta Potera
Gmina Nowy Żmigród - Grzegorz Bara, Mateusz Buczyński, Olga Szarzyńska, Barbara Budnik, Krystian Gaworowski
Gmina Osiek Jasielski - Monika Władyka
Gmina Pilzno - Marcin Matuga, Agnieszka Kozioł
Gmina Sękowa - Małgorzata Małuch, Jacek Pięta
Gmina Skołyszyn - Izabela Jankowska-Zawada, Małgorzata Kwiatkowska
Gmina Szerzyny - Grzegorz Gotfryd
Gmina Tarnowiec - Wiktor Barański, Marek Hejnar, Radosław Kujawski
Gmina Żyraków - Grzegorz Reguła, Anna Wolska

1. WSTĘP

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2021-2030 to wynik inicjatywy i współpracy Jednostek Samorządu Terytorialnego z obszaru Województwa Podkarpackiego i Małopolskiego, która została sformalizowana na mocy porozumienia z dnia 6 grudnia 2021 r. oraz porozumienia Gminno-Powiatowego zawartego w dniu 30 września 2025 r.

Ponadlokalna inicjatywa 35 samorządów to wyjątkowy w skali kraju przykład kooperacji i wspólnego planowania rozwoju w obrębie wielu jednostek samorządu terytorialnego z terenu dwóch województw. Opracowanie dokumentu nie byłoby możliwe bez istotnego zaangażowania władz samorządowych szczebla gminnego, powiatowego oraz partnerów społeczno-gospodarczych z terenu Dorzecza Wisłoki.

Strategia koncentruje się na obszarach, które są istotne z punktu widzenia realizacji zadań rozwojowych przypisanych dla Jednostek Samorządu Terytorialnego i jest strategią rozwoju ponadlokalnego w rozumieniu Art. 10g. 1. Ustawy o samorządzie gminnym. Cele i kierunki działań wyznaczone do realizacji wpisują się w regionalne i krajowe dokumenty strategiczne do roku 2030, a ambicją interesariuszy Strategii jest, aby służyła ona uzgadnianiu interwencji centralnej i regionalnej istotnej z punku widzenia społeczności Dorzecza Wisłoki np. formie Porozumienia Terytorialnego.

W imieniu władz gmin i powiatów tworzących Dorzecze Wisłoki dziękujemy wszystkim osobom i podmiotom, które wniosły wkład w opracowanie Strategii. Zatwierdzenie dokumentu to początek procesu jego wdrażania, do którego zapraszamy wszystkich interesariuszy. Dotyczy to zarówno mieszkańców, partnerów społeczno- gospodarczych, przedsiębiorców z terenu Dorzecza Wisłoki, ale również podmiotów zewnętrznych takich jak: samorządy województw oraz jednostki administracji rządowej.

Samorządy tworzące Inicjatywę Dorzecza Wisłoki

oraz

Związek Gmin Dorzecza Wisłoki

2.

KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA OBSZARU „DORZECZA WISŁOKI”

Obszar „Dolina Wisłoki” położony jest w południowo-wschodniej Polsce, na pograniczu województw podkarpackiego i małopolskiego (Rysunek 1.). Osią obszaru jest Wisłoka, będąca prawym dopływem Wisły o długości 164 km i powierzchni dorzecza 4110 km^2. Wisłoka ma źródła w środkowej części Beskidu Niskiego na wysokości 575 m n.p.m. Po opuszczeniu Beskidu Niskiego płynie przez Pogórze Jasielskie, niżej wyznacza granicę między Pogórzem Ciężkowickim a Pogórzem Strzyżowskim. W dolnym biegu płynie przez Kotlinę Sandomierską. W górnym biegu płynie głęboką doliną o charakterze przełomu, a od Dołów Jasielsko-Sanockich dolina rozszerza się. Uchodzi do Wisły w okolicy wsi Ostrówek na wysokości 154 m n.p.m. Nad Wisłoką położonych jest 7 miast: Jasło, Kołaczyce, Brzostek, Pilzno, Dębica, Mielec i Przecław.

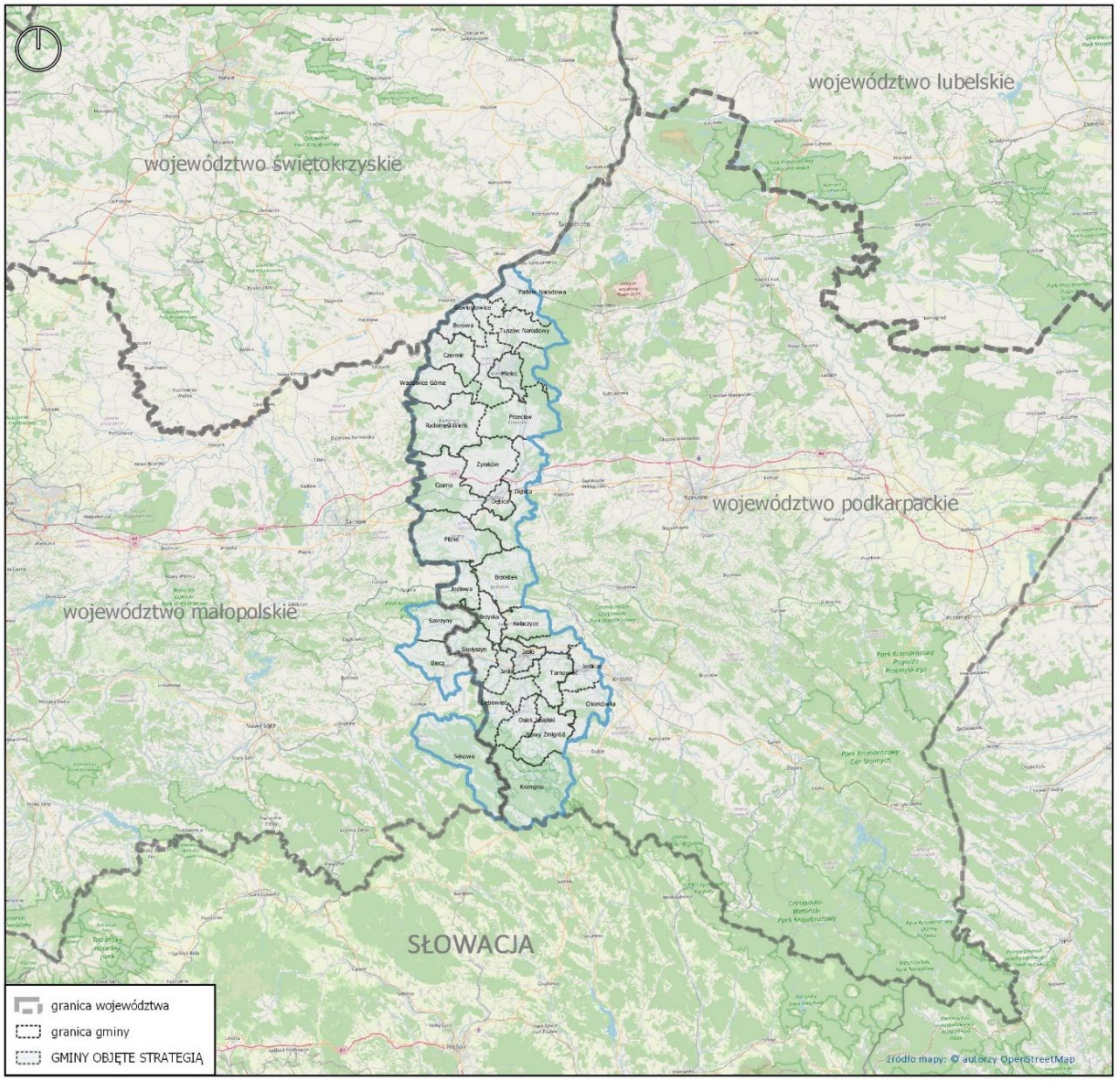
„Dorzecze Wisłoki” zajmuje powierzchnię 3,0 tys. km^2 i w 2020 r. zamieszkane było przez 442,6 tys. osób, co daje gęstość zaludnienia na poziomie 148 osób na km^2. Jest to wartość wyższa od średniej krajowej (122) i średniej dla województwa podkarpackiego (119), a także zdecydowanie niższa od średniej dla województwa małopolskiego (225). Wysoka gęstość zaludnienia obszaru nie wynika jednak ze znacznego udziału ludności miejskiej, a raczej z wysokiej gęstości zaludnienia obszarów wiejskich, która wynosi tu ok. 100 osób na km^2 (średnia krajowa dla obszarów wiejskich wynosi 53 osoby na km^2).

Odnosząc się szczegółowo do kwestii jakości wód powierzchniowych na terenie objętym Strategią wg IIaPGW na obszarze dorzecza Wisły w całości lub w części zlokalizowane jest 42 jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) w tym 34 o statusie naturalnej części wód (NAT), 10 ze wskazaniem silnie zmienionych (SZCW), jedna o statusie sztucznych części wód. Stan ogólny 41 JCWP oceniono jako zły, natomiast stanu pozostałych 4 z powodu braku danych nie oceniono. W przypadku 44 JCWP zdiagnozowano ryzyko nieosiągnięcia przypisanych im celów środowiskowych. Dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) celami środowiskowymi są osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego lub umiarkowanego stanu lub dobrego potencjału ekologicznego oraz dobrego stanu chemicznego. Dla 30 JCWP rzecznych wskazany został uszczegółowiony cel środowiskowy, jakim jest możliwość migracji organizmów wodnych na odcinku cieku. Szczegółowe informacje zawiera Załącznik 3.

Natomiast odnośnie wód podziemnych teren objęty Strategią położony jest w obrębie 6 Jednolitych części wód podziemnych (JCWPd). Jedna JCWPd charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym, ale złym stanem chemicznym oraz zagrożoną oceną ryzyka niespełnienia celów środowiskowych. Głównym zagrożeniem dla wód podziemnych JCWPd nr 135 były do niedawna przemysł wydobywczy i przetwórstwo siarki, skupione w północnej części jednostki (poza obszarem

Strategii). Obecnie nie prowadzi się eksploatacji siarki a tereny pogórnicze są rekultywowane. Odmienny typ zagrożenia dla wód podziemnych, o zdecydowanie mniejszym znaczeniu stanowią zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego. Pozostałe siedem JCWPd charakteryzuje się dobrym stanem ilościowym i chemicznym oraz niezagrożoną oceną ryzyka niespełnienia celów środowiskowych

Rysunek 1. Położenie geograficzne obszaru „Dorzecza Wisłoki" [2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W sensie administracyjnym „Dorzecze Wisłoki" obejmuje obszar całych powiatów: dębickiego, jasielskiego i mieleckiego w województwie podkarpackim, a także fragmenty powiatów: krośnieńskiego (gminy Chorkówka i Jedlicze) w województwie podkarpackim oraz gorlickiego (gminy Biecz i Sękowa) i tarnowskiego (gmina Szerzyny) w województwie małopolskim. Obszar „Dorzecza Wisłoki" obejmuje zatem 32 gminy, w tym: 3 gminy miejskie (obejmujące miasta powiatowe), 7 gmin miejsko-wiejskich (których siedzibami są pozostałe miasta) oraz 22 gminy wiejskie. Większość obszaru położona jest w granicach województwa podkarpackiego (29 gmin, 87,5% ogólnej powierzchni i 93,3% całkowitej liczby mieszkańców), a jedynie 3 gminy w granicach województwa małopolskiego (Rysunek 2.).

Rysunek 2. Podział terytorialny obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]

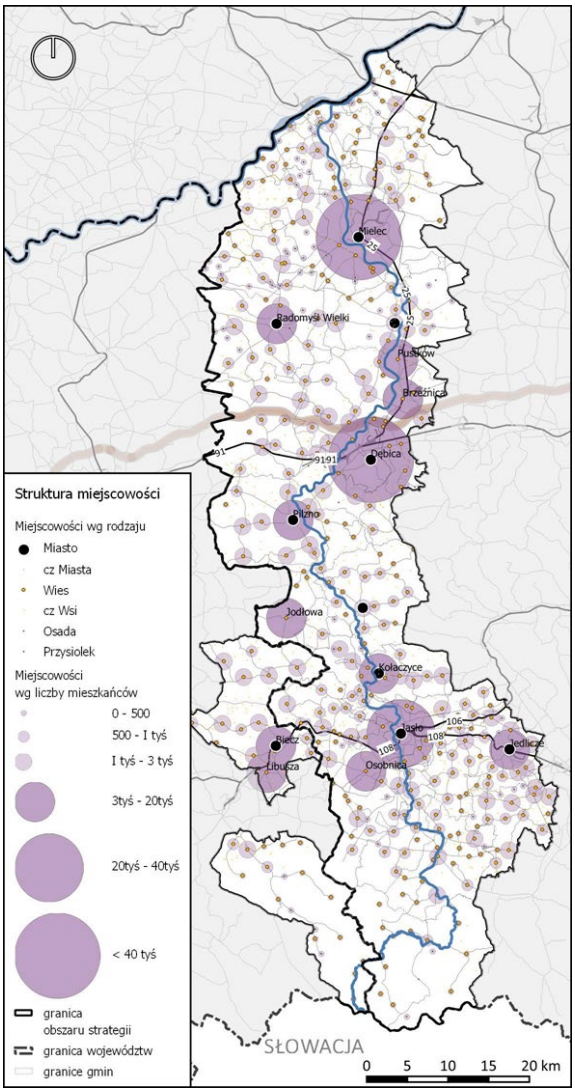
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na obszarze „Dorzecza Wisłoki” zlokalizowanych jest 10 miast (gęstość sieci miast wynosi zatem 300 km^2 powierzchni na jedno miasto), które w 2020 r. były zamieszkane przez 164,2 tys. osób. Z wyjątkiem ośrodków powiatowych (Dębica, Jasło i Mielec) i miasta Jedlicze, są to w większości miasta bardzo małe, liczące ponad 5,0 tys. mieszkańców. Udział ludności miejskiej w 2020 r. wyniósł 37,1% (przy średniej dla kraju wynoszącej 59,9%). Można więc stwierdzić, że jest to region zdecydowanie wiejski, o bardzo niskim poziomie urbanizacji.

Gminy wchodzące w skład „Dorzecza Wisłoki” są zróżnicowane pod względem zajmowanej powierzchni i liczby ludności. Największe powierzchniowo są gminy: Krempna (205 km^2) i Sękowa

(195 km^2) położone w południowej części oraz Pilzno (165 km^2) i Radomyśl Wielki (160 km^2) położone w środkowej części obszaru, natomiast najmniejsze są gminy miejskie: Dębica (34 km^2), Jasło (37 km^2) i Mielec (47 km^2) oraz gminy wiejskie: Gawłuszowice (34 km^2) i Brzyska (45 km^2). Największą liczbę ludności mają z kolei gminy miejskie: Mielec (60,1 tys.), Dębica (45,2 tys.) i Jasło (34,5 tys.), a z pozostałych jednostek – gmina wiejska Dębica (25,9 tys.) i gmina miejsko-wiejska Pilzno (18,2 tys.), natomiast najmniej mieszkańców mają gminy wiejskie: Krempna (1,8 tys.), Gawłuszowice (2,7 tys.) i Sękowa (4,9 tys.).

Rysunek 3. Struktura osadnicza obszaru „Dorzecza Wisłoki" [2021]

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDOT10k, PRG.

Obszar „Dorzecza Wisłoki" jest silnie zróżnicowany przestrzennie pod względem gęstości zaludnienia. Największą gęstość zaludnienia obszaru „Dorzecza Wisłoki" mają, co oczywiste, gminy miejskie obejmujące miasta powiatowe, tzn. Dębica (1.329 osób na km^2), Mielec (1.278 osób na km^2) i Jasło (934 osoby na km^2), a z pozostałych jednostek – gminy: Jedlicze (260 osób na km^2) i Dębica (188 osób na km^2). Najniższą gęstość zaludnienia mają z kolei gminy wiejskie: Krempna (9 osób na km^2) i Sękowa (25 osób na km^2).

3.
WNIOSKI Z DIAGNOZY

3.1 WPROWADZENIE METODOLOGICZNE

Badanie diagnostyczne realizowane było w okresie od października 2021 r. do marca 2022 r. i przeprowadzone zostało w trzech obszarach: społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Jest to konsekwencja postanowień Art. 10e Ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. Zgodnie z wymaganiami ww. ustawy w niniejszej Strategii prezentowane są wnioski z przeprowadzonej diagnozy.

Pierwszy etap badania diagnostycznego realizowano z zastosowaniem metodologii *desk reaserch*. Podstawowym źródłem danych wykorzystanych w diagnozie były informacje publikowane przez Główny Urząd Statystycznych oraz informacje dostarczone przez urzędy gmin i starostwa powiatowe. Obszar „Dorzecza Wisłoki" analizowany był zarówno w zakresie dynamiki zmian zjawisk społeczno-gospodarczych (lata 2014-2020) z uwzględnieniem zmian zachodzących w przestrzeni. Dokonano komparacji sytuacji pomiędzy JST tworzącymi inicjatywę oraz porównania stanu całego obszaru z sytuacją Polski, województw małopolskiego i podkarpackiego. Na bazie wniosków z analizy *desk reaserch* zaproponowano potencjały i bariery rozwojowe obszaru „Dorzecza Wisłoki", które następnie poddane zostały weryfikacji poprzez badanie ankietowe. Każdy uczestnik badania ankietowego oceniał istotność oraz skalę oddziaływania zjawisk oraz mógł zaproponować dodatkowe potencjały i bariery rozwojowe.

Kolejnym elementem badania diagnostycznego było rozpoznanie potrzeb projektowych obszaru. W terminie do 15 listopada 2021 r. JST tworzące obszar „Dorzecza Wisłoki" zgłaszały koncepcje projektowe do realizacji w ramach Strategii. Projekty analizowane były przez Wykonawcę Strategii, a następnie dopracowywane przez projektodawców. W wyniku tego procesu uzyskano 321 propozycji projektowych o całkowitej wartości ponad 7,428 mld zł. W strukturze zgłoszonych projektów dominowały przedsięwzięcia służące ochronie i poprawie stanu środowiska naturalnego obszaru „Dorzecza Wisłoki".

Efekty badania *desk reaserch* oraz identyfikacja potrzeb projektowych wykorzystane były do organizacji warsztatów (styczeń 2022 r.), w których uczestniczyli przedstawiciele JST z obszaru „Dorzecza Wisłoki", partnerzy społeczno-gospodarczy oraz reprezentanci administracji regionalnej. Zorganizowano 3 spotkania obejmujące zagadnienia ze sfery: społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Celem warsztatów była weryfikacja potencjałów i barier rozwojowych stwierdzonych w wyniku przeprowadzonego badania *desk reaserch* oraz rozpoznanie nowych wcześniej niezidentyfikowanych. Uczestnicy warsztatów dokonali modyfikacji części propozycji potencjałów i barier oraz wskazali nowe propozycje.

W III kwartale 2025 r. zaktualizowano Strategię w związku z przygotowaniami do wdrażania Innego Instrumentu Terytorialnego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 (FEP 2021–2027) na terenie Dorzecza Wisłoki. W związku z powyższym została zaktualizowana również diagnoza opracowana na potrzeby Strategii (dalej: Diagnoza). Aktualizacja Diagnozy polegała przede wszystkim na uzupełnieniu informacji dotyczących gmin, które w procedurze konkursowej będą ubiegać się o środki programu FEP 2021–2027. Dodatkowo, w związku ze zmianą ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, w Diagnozie uwzględniono sferę klimatyczno-środowiskową. Zaktualizowany dokument Diagnozy jest dostępny w wersji drukowanej w siedzibie Związku Gmin Dorzecza Wisłoki oraz w wersji elektronicznej pod adresem: https://wisloka.pl. W konsekwencji aktualizacji Diagnozy zaktualizowano również wnioski z niej wynikające.

3.2 WNIOSKI Z DIAGNOZY (SYNTEZA DIAGNOZY)

Analizując sytuację społeczno-ekonomiczną obszaru „Dorzecza Wisłoki", można stwierdzić, że jest on przykładem obszaru peryferyjnego, który można zaliczyć do tzw. „wewnętrznych peryferii" (ang. *Inner periphery*, por. Vaishar 2006, Heffner, Gibas 2015, Vaishar, Pavlu 2018). Wpływ na taki stan rzeczy determinuje bez wątpienia położenie obszaru na pograniczu województw małopolskiego i podkarpackiego oraz między strefami wpływów głównych ośrodków miejskich w tej części Polski, tzn. Rzeszowa oraz Tarnowa i Nowego Sącza, czy w szerszej perspektywie – Krakowa. Przypisanie „Dorzecza Wisłoki" do kategorii obszarów peryferyjnych wynika z koncentracji niekorzystnych zjawisk społeczno-ekonomicznych na jego terenie. Do najważniejszych problemów można zaliczyć m.in.: niekorzystną sytuację demograficzną, występowanie dysproporcji przestrzennych w sferze społecznej, niski poziom aktywności ekonomicznej ludności i niski potencjał gospodarczy.

Kondycja społeczno-ekonomiczna „Dorzecza Wisłoki" w dużej mierze zależy od kondycji ośrodków powiatowych, zlokalizowanych na jego terenie, tzn. Dębicy, Jasła i Mielca. Miasta te, z uwagi na wielkość, są zaliczane do grona miast średnich. Ich znaczenie dla obszaru „Dorzecza Wisłoki" podkreśla fakt koncentracji miejsc pracy i podmiotów gospodarczych oraz instytucji centralnych o znaczeniu ponadlokalnym. Jak wykazały badania Śleszyńskiego (2017), miasta te cechują się bardzo wysokim poziomem nasilenia procesów tracenia funkcji społeczno-gospodarczych, przez co wymagają one wsparcia jako miasta kryzysowe (Jasło) lub miasta obniżającego się potencjału (Dębica i Mielec).

Kluczową rolę w funkcjonowaniu „Dorzecza Wisłoki" spełniają obszary wiejskie. Obszar cechuje się bowiem występowaniem dużych i często zurbanizowanych wsi, co przy niewielkiej liczbie ośrodków miejskich, przyczynia się do koncentracji ludności na obszarach wiejskich. Niemniej jednak, obszary wiejskie w „Dorzeczu Wisłoki" borykają się z istotnymi problemami społeczno-ekonomicznymi, jak np. ubytek rzeczywisty i ujemne saldo migracji, postępujące starzenie się społeczeństwa, bardzo niski poziom aktywności ekonomicznej ludności (w tym zwłaszcza kobiet), niski potencjał gospodarczy czy niski poziom wyposażenia instytucjonalnego.

Jednym z najważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych „Dorzecza Wisłoki" jest występowanie wyraźnych dysproporcji przestrzennych w zakresie rozwoju poszczególnych procesów społecznych czy ekonomicznych, właśnie między ośrodkami powiatowymi a obszarami wiejskimi oddalonymi od tych miast. Co więcej, na terenie „Dorzecza Wisłoki" można zidentyfikować gminy, w których występuje szczególna koncentracja niekorzystnych zjawisk (np. gminy Krempna i Sękowa w południowej części czy Borowa i Gawłuszowice w północnej części obszaru).

Wśród silnych stron „Dorzecza Wisłoki” zidentyfikowanych w trakcie przeprowadzonych analiz należy zaliczyć: poprawę sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, dość dobrą dostępność do niektórych instytucji (szkoły podstawowe, biblioteki, placówki kultury, kluby sportowe), rosnącą liczbę miejsc pracy i spadający poziom bezrobocia. W tym miejscu należy wspomnieć również o czynnikach, które mogą się stać katalizatorem dla rozwoju całego obszaru, jak np. dobra dostępność komunikacyjna i położenie tranzytowe, wysoki potencjał turystyczny południowej części czy dobre warunki dla rozwoju rolnictwa w północnej części „Dorzecza Wisłoki”, znaczny kapitał ludzki na obszarach wiejskich, a także rozwinięte tradycje przemysłowe w miastach powiatowych.

Poniżej w tabeli zaprezentowano zestawienie potencjałów i barier rozwojowych „Dorzecza Wisłoki” w podziale na sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną i klimatyczno-środowiskową[1].

Tabela 1. Potencjały i bariery[2] rozwojowe obszaru „Dorzecze Wisłoki” według sfer tematycznych

	NR	ZAGADNIENIE
1. Sfera społeczna		
A. Potencjały rozwojowe	A.1.1	• Mało intensywny, ale jednak występujący, proces suburbanizacji wokół ośrodków powiatowych, tzn. Mielca, Dębicy i Jasła.
	A.1.2	• Wyraźny wzrost liczby miejsc w przedszkolach i żłobkach, zwłaszcza na obszarach wiejskich.
	A.1.3	• Wskaźnik skolaryzacji dla szkół podstawowych utrzymujący się na wysokim poziomie.
	A.1.4	• Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, na co wskazuje malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.
	A.1.5	• Dobra dostępność do instytucji kultury (bibliotek i placówek kultury) oraz relatywnie wysoki poziom czytelnictwa i uczestnictwa mieszkańców w imprezach kulturalnych.
	A.1.6	• Dobra dostępność do klubów sportowych i wysoki poziom uczestnictwa mieszkańców w działalności sportowej.
	A.1.7	• Niski poziom przestępczości.
	A.1.8	• Silne poczucie więzi społecznych (zwłaszcza międzypokoleniowych), tradycji i kultury, a także wysoki poziom tożsamości lokalnej.

[1] Zjawiska:

1) zidentyfikowane w trakcie trzech warsztatów problemowych przeprowadzonych w styczniu 2022 r. zaznaczone w tabeli kolorem czerwonym.
2) zidentyfikowane na bazie koncepcji projektowych, których elementem była analiza problemów zaznaczone w tabeli kolorem zielonym.

[2] Potencjały i bariery rozumiane również jako potencjały i potrzeby zgodnie z Art. 36 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

	NR	ZAGADNIENIE
B. Bariery rozwojowe	B.1.1	• Niekorzystna sytuacja demograficzna obszaru, w relacji do trendów obserwowanych w obszarach referencyjnych, przejawiająca się stałym i pogłębiającym się spadkiem liczby ludności, w szczególności w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19.
	B.1.2	• Występowanie dysproporcji w zakresie dynamiki zmian ludnościowych w ujęciu gminnym, cechujące się wzrostem liczby ludności w północnej i środkowej części obszaru oraz spadkiem liczby mieszkańców w gminach leżących w południowej części „Dorzecza Wisłoki", co jest związane z rozkładem przestrzennym wartości przyrostu naturalnego.
	B.1.3	• Spadek dynamiki przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji, które wpływają na niekorzystną sytuację demograficzną obszaru.
	B.1.4	• Przewaga gmin, w których występuje ubytek rzeczywisty, kształtowany głównie przez ujemne saldo migracji, zwłaszcza w wyniku odpływu osób w wieku produkcyjnym mobilnym.
	B.1.5	• Niski wskaźnik feminizacji, wskazujący na niedobór kobiet na obszarach wiejskich.
	B.1.6	• Postępujące starzenie się społeczeństwa, które przejawia się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem zmniejszania się udziałów ludności w pozostałych ekonomicznych grupach wieku.
	B.1.7	• Znaczne zróżnicowanie przestrzenne poziomu dostępności do żłobków i placówek wychowania przedszkolnego w ujęciu gminnym.
	B.1.8	• Wyraźne zróżnicowanie przestrzenne w ujęciu gminnym w dostępie do placówek edukacyjnych (wyższe w miastach, niższe w gminach obwarzankowych i wiejskich częściach gmin miejsko-wiejskich).
	B.1.9	• Niski poziom edukacji (wyrażony poprzez wyniki egzaminu ósmoklasisty) w relacji do województw: podkarpackiego i małopolskiego.
	B.1.10	• Niedostateczny rozwój oferty edukacyjnej w zakresie niszowych specjalizacji w oparciu o uwarunkowania endogeniczne, mogący stanowić przeciwwagę w obliczu konkurencyjności edukacyjnej miast m.in. Rzeszowa, Tarnowa czy Nowego Sącza, w szczególności w zakresie liceów i szkół branżowych I stopnia.
	B.1.11	• Zróżnicowania przestrzennie i relatywnie wysoka na tle obszarów referencyjnych, choć zmniejszająca się, liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, co świadczy o występowaniu problemu ubóstwa.
	B.1.12	• Niska dostępność do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek i położnych).
	B.1.13	• Niski poziom kapitału społecznego, co przejawia się relatywnie niską liczbą organizacji pozarządowych i niską frekwencją w wyborach parlamentarnych.
	B.1.14	• Dysproporcje w dostępności do infrastruktury społecznej wysokiej jakości
	B.1.15	• Silnie zróżnicowany dostęp do Internetu oraz występowanie obszarów wykluczenia informacyjnego (południowa część obszaru badań), zwłaszcza w grupie osób starszych.
	B.1.16	• Niedostateczna jakość i wydajność usług administracji publicznej świadczonych z wykorzystanie Technologii Informacjo - Komunikacyjnych
	B.1.17	• Bardzo niski poziom urbanizacji, kształtowany przez duży udział miast bardzo małych, znaczny udział ludności wiejskiej i dominację miast średniej wielkości.

	NR	ZAGADNIENIE
2. Sfera gospodarcza		
A. Potencjały rozwojowe	A.2.1	• Sukcesywnie rosnąca liczba pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej obszaru badań.
	A.2.2	• Znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co wpłynęło przyczyniło się do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszaru.
	A.2.3	• Wzrost udziału podmiotów przemysłowych i z zakresu usług otoczenia biznesu.
	A.2.4	• Niewielka zmienność liczebności (stabilność) podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy.
	A.2.5	• Duża powierzchnia udział użytków rolnych w stosunku do liczby mieszkańców, co świadczy o silnie rozwiniętej funkcji rolniczej.
	A.2.6	• Wysoki stopień lesistości, zwłaszcza w południowej i północnej części obszaru.
	A.2.7	• Potencjał do rozwoju funkcji turystycznej Dorzecza Wisłoki wykorzystującej przyrodnicze i kulturowe atuty obszaru
	A.2.8	• Znaczny potencjał w zakresie rozwoju funkcji rolniczej opartej o sektor spożywczy, w tym produkcję żywności ekologicznej.
B. Bariery rozwojowe	B.2.1	• Wyraźne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej obszaru w 2020 r., w szczególności w zakresie lokalnego rynku pracy, co było skutkiem pandemii COVID-19.
	B.2.2	• Relatywnie niski poziom aktywności ekonomicznej ludności, zwłaszcza wśród kobiet.
	B.2.3	• Koncentracja miejsc pracy w ośrodkach powiatowych i ich gminach obwarzankowych oraz niski poziom aktywności ekonomicznej ludności na obszarach wiejskich.
	B.2.4	• Niskie przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto, utrzymujące się znacząco poniżej średniej krajowej, a także średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego.
	B.2.5	• Deficyt pracowników z wysokimi kwalifikacjami na lokalnym runku pracy.
	B.2.6	• Relatywnie wysoki poziom bezrobocia względem obszarów referencyjnych, zwłaszcza wśród kobiet i ludności do 30 roku życia.
	B.2.7	• Niski potencjał gospodarczy, wyrażony nieznaczną liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców.
	B.2.8	• Występowanie dysproporcji w zakresie potencjału gospodarczego między miastami powiatowymi, a obszarami wiejskimi.
	B.2.9	• Wzrost cen środków produkcji i nośników energii.
	B.2.10	• Występowanie istotnych różnic funkcjonalnych, w relacji miasta – obszary wiejskie oraz między gminami wiejskimi położonymi w różnych częściach „Dorzecza Wisłoki”.
	B.2.11	• Niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom przedsiębiorczości, a także niewielka liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym.
	B.2.12	• Niedostateczny poziom współpracy w relacji przedsiębiorcy – samorządy.
	B.2.13	• Niska atrakcyjność inwestycyjna gospodarki obszaru, przejawiająca się zwłaszcza poprzez słabą intensywność lokowania się bezpośrednich inwestycji zagranicznych i migrację kapitału.
	B.2.14	• Niekorzystna struktura wielkościowa gospodarstw rolnych, wskazująca na niewielki odsetek gospodarstw wielkopowierzchniowych (o powierzchni większej niż 10 ha), co świadczy o niskiej dochodowości rolnictwa w badanym obszarze.

	NR	ZAGADNIENIE
	B.2.15	• Silne zróżnicowanie przestrzenne struktury wielkościowej gospodarstw rolnych w ujęciu gminnym – gospodarstwa wielkopowierzchniowe koncentrują się głównie w południowej i północnej części obszaru badań, natomiast niewielki ich udział występuje w środkowej części – tzn. w gminach położonych na obszarze Dołów Jasielsko-Sanockich.
	B.2.16	• Występowanie szkód łowieckich na obszarach wiejskich, a także częściowo na obszarach miejskich.
	B.2.17	• Bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, wyrażony przez liczbę miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców.
	B.2.18	• Niskie średnie dochody budżetów gmin na mieszkańca, znacząco poniżej średniej krajowej i średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego.
3. Sfera przestrzenna		
A. Potencjały rozwojowe	A.3.1	• Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich.
	A.3.2	• Duża gęstość sieci drogowej.
	A.3.3	• Dobra dostępność czasowa lokalnych ośrodków miejskich w ramach obszaru Dorzecza Wisłoki.
	A.3.4	• Dostępność linii kolejowych w największych miastach.
	A.3.5	• Wysokie walory kulturowe i turystyczne.
	A.3.6	• Wysoki stopień gazyfikacji.
	A.3.7	• Uruchomienie Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej, z której korzysta część obszaru Dorzecza Wisłoki (m.in. miasto Dębica i gminy powiatu dębickiego).
B. Bariery rozwojowe	B.3.1	• Duże rozproszenie i rozdrobnienie terenów zurbanizowanych powodujące wysokie koszty usług publicznych oraz budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej.
	B.3.2	• Stale postępujący proces rozpraszania zabudowy, brak skutecznych narzędzi planistycznych.
	B.3.3	• Niskie oddziaływanie lokalnych ośrodków miejskich.
	B.3.4	• Niska dostępność węzłów autostrady A4 i dróg szybkiego ruchu.
	B.3.5	• Wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg wojewódzkich i powiatowych.
	B.3.6	• Niska dostępność dużych ośrodków miejskich transportem zbiorowym z obszaru Dorzecza Wisłoki.
	B.3.7	• Zły stan techniczny linii i nieatrakcyjna oferta połączeń kolejowych.
	B.3.8	• Niski udział transportu zbiorowego w transporcie ogółem, silna dominacja transportu samochodowego.
	B.3.9	• Bardzo słabe powiązania transportem zbiorowym w szczególności kolejowym w relacji północ – południe pomiędzy Jasłem i południową częścią, a Dębicą i północną częścią.
	B.3.10	• Niewystarczająca ilość węzłów przesiadkowych i przystanków transportu zbiorowego.
	B.3.11	• Duża powierzchnia obszarów chronionych ograniczająca rozwój gospodarczy
	B.3.12	• Deficyt wyposażenia w infrastrukturę i usługi turystyczne, np. tras rowerowych wraz z zapleczem.
	B.3.13	• Deficyt ponadlokalnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej do wykorzystania przez mieszkańców i uzupełniających ofertę turystyczną.

	NR	ZAGADNIENIE
	B.3.14	• Duże dysproporcje w zakresie korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem oraz znacząca liczba gmin o niskiej wartości wskaźnika (poniżej 50%).
	B.3.15	• Duże dysproporcje w zakresie korzystających z instalacji wodociągowej szczególnie w części południowej obszaru.
	B.3.16	• Punktowe deficyty dot. infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami.
	B.3.17	• Punktowe deficyty dot. infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami.
	B.3.18	• Występujące tereny osuwiskowe.
	B.3.19	• Niska podaż uzbrojonych dużych terenów inwestycyjnych.
	B.3.20	• Punktowe deficyty w dostępie do sieci gazowej
	B.3.21	• Deficyty w infrastrukturze minimalizującej ryzyka związane ze zamianami klimatu (służby ratunkowe, infrastruktura liniowa, melioracje)
	B.3.22	• Niskie pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.
4. Sfera klimatyczno-środowiskowa		
A. Potencjały rozwojowe	A.4.1	• Duży udział terenów niezurbanizowanych, terenów zielonych i otwartych
	A.4.2	• Wysokie walory obszarów przyrodniczych objętych ochroną.
	A.4.3	• Duże zróżnicowanie krajobrazowe i środowiskowe.
	A.4.4	• Relatywnie wysoki udział energii z odnawialnych źródeł.
	A.4.5	• Rzeka Wisłoka jako kluczowy integrator obszaru dorzecza.
	A.4.6	• Bardzo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności wysokiej jakości, winiarstwa, pszczelarstwa.
	A.4.7	• Korzyści z planowanej budowy zbiornika Kąty-Myscowa (retencja, OZE, ochrona przed powodzią).
B. Bariery rozwojowe	B.4.1	• Zła średnioroczna jakości powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym
	B.4.2	• Deficyt dostępności i retencjonowania wody związany z prognozowanymi zmianami klimatycznymi i rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru.
	B.4.3	• Występowanie podtopień związanych z deszczami nawalnymi.
	B.4.4	• Stale utrzymujące się ryzyka powodziowe pochodzącego od rzeki Wisłoki i jej dopływów oraz częściowo Wisły.
	B.4.5	• Występujące tereny osuwiskowe.
	B.4.6	• Deficyty w infrastrukturze minimalizującej ryzyka związane ze zamianami klimatu (służby ratunkowe, infrastruktura liniowa, melioracje)

Źródło: opracowanie własne.

Zidentyfikowane w badaniu *desk reaserch* potencjały rozwojowe i bariery rozwojowe w poszczególnych sferach zweryfikowane zostały w oparciu o badania ankietowe na próbie 189 osób zamieszkujących obszar „Dorzecza Wisłoki" (respondenci reprezentowali 30 spośród 32 gmin obszaru). Minimalna wielkość próby określona dla poziomu ufności 90% wyniosła 165 osób. Wśród respondentów przeważały: z uwagi na płeć: kobiety (55,6%), z uwagi na wiek: osoby w wieku 41-65 lat (72,7%), z uwagi na wykształcenie: osoby z wykształceniem wyższym (88,2%), z uwagi na status społeczno-zawodowy: osoby pracujące (96,8%), z uwagi na okres zamieszkiwania: osoby zamieszkujące w obszarze od ponad 25 lat (83,4%).

Analizując wyniki badania ankietowego, można stwierdzić, że generalnie potwierdziły one zidentyfikowane potencjały i bariery rozwojowe. Większość ankietowanych uznała wskazane potencjały i bariery obszaru jako ważne lub bardzo ważne.

W przypadku sfery społecznej jako najważniejsze respondenci uznali:

- niski poziom przestępczości (średnia ocena[3]: 4,27) i poprawę sytuacji materialnej mieszkańców (4,21) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- niską dostępność do placówek ochrony zdrowia i wykwalifikowanego personelu medycznego (4,48), postępujące starzenie się społeczeństwa (4,27) i niekorzystną sytuację demograficzną (4,18) w przypadku barier rozwojowych.

Najmniej istotne w opinii respondentów były z kolei:

- procesy suburbanizacji wokół ośrodków powiatowych (średnia ocena: 3,71) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- niski wskaźnik feminizacji (3,36), niski poziom kapitału społecznego (3,61), występowanie dysproporcji w zakresie dynamiki zmian ludnościowych (3,67) i niski poziom urbanizacji (3,71) w przypadku barier rozwojowych.

W przypadku sfery gospodarczej jako najważniejsze respondenci uznali:

- wzrost liczby podmiotów gospodarczych (4,30) oraz sukcesywnie rosnącą liczbę pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia (4,29) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- wyraźne pogorszenie się sytuacji gospodarczej w 2020 r. w wyniku pandemii COVID-19 (4,02) w przypadku barier rozwojowych.

Najmniej istotne w opinii respondentów były z kolei:

- duża powierzchnia użytków rolnych w stosunku do liczby mieszkańców (3,49) oraz wysoki stopień lesistości (3,57) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej (3,78) w przypadku barier rozwojowych.

W przypadku sfery przestrzennej jako najważniejsze respondenci uznali:

- dużą gęstość sieci drogowej (4,31) oraz sukcesywnie rosnącą liczbę pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia (4,29) w przypadku potencjałów rozwojowych;

[3] Skala ocen: 1 – nie ważne, 2 – mało ważne, 3 – obojętne, 4 – ważne, 5 – bardzo ważne.

- niską dostępność węzłów autostrady A4 i dróg szybkiego ruchu (4,28), wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg wojewódzkich i powiatowych (4,28), stale utrzymujące się ryzyko powodziowe (4,25) i niskie pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (4,23) w przypadku barier rozwojowych.

Najmniej istotne w opinii respondentów były z kolei:

- równomierny rozkład przestrzenny ośrodków miejskich (3,64) w przypadku potencjałów rozwojowych;
- duża powierzchnia obszarów objętych ochroną prawną (3,64) oraz duże rozproszenie i rozdrobnienie obszarów zurbanizowanych (3,69) w przypadku barier rozwojowych.

3.3 AKTULIZACJA WNIOSKÓW Z DIAGNOZY (SYNTEZY DIAGNOZY) W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM INNNEGO INSTRUMENTU TERYTORIALNEGO FEP 2021-2027 NA TERENIE „DORZECZA WISŁOKI”

Aktualizacja wniosków z diagnozy została przeprowadzona we wrześniu 2025 r. w związku z zamiarem zastosowania Innego Instrumentu Terytorialnego programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 (FEP 2021–2027) na terenie Dorzecza Wisłoki. Aktualizacja dotyczyła obszarów tych JST, dla których składane będą wnioski o dotację ze środków Unii Europejskiej w ramach Innego Instrumentu Terytorialnego programu FEP 2021–2027. W przypadku pozyskania środków pomocowych UE będzie to równoznaczne z realizacją Innego Instrumentu Terytorialnego na terenie objętym tymi gminami i niniejszą Strategią.

Sytuacja ta dotyczy obszaru następujących gmin: Borowa, Brzostek, Brzyska, Gawłuszowice, Jodłowa, Krempna, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Padew Narodowa, Pilzno, Radomyśl Wielki, Wadowice Górne. Zakres interwencji wynika z założeń programu FEP 2021–2027, tj. obejmuje obszary: kultury, przestrzeni publicznej i turystyki. Niniejsze wnioski wynikają z dokumentu pn. „Diagnoza społeczna, gospodarcza, przestrzenna i klimatyczno-środowiskowa” opracowanego na potrzeby Strategii, który został zaktualizowany we wrześniu 2025 r. Diagnoza jest dostępna na stronie internetowej Koordynatora Strategii (https://wisloka.pl) oraz w jego siedzibie. Wnioski z diagnozy przedstawiono w obszarach: kultury, przestrzeni publicznej i turystyki.

3.1.1 TURYSTKA

Gminy Brzostek, Gawłuszowice, Jodłowa, Pilzno i Wadowice Górne opierają rozwój turystyki na komplementarnych walorach: przyrodniczych (dolina Wisłoki i doliny jej dopływów, sąsiedztwo Wisły, kompleksy leśne Pogórza Strzyżowskiego i Ciężkowickiego, punkty widokowe, obszary chronione – w tym Park Krajobrazowy Pasma Brzanki i Natura 2000 „Dolna Wisłoka z dopływami”) oraz kulturowo-historycznych (zabytkowe układy miejskie, kościoły, klasztory, dwory, cmentarze wojenne i żydowskie, kapliczki, parki podworskie, unikatowe placówki i inicjatywy – np. Muzeum Lalek i Osada Słowiańska w gminie Pilzno).

Wspólna dla gmin jest orientacja na turystykę aktywną i rodzinną (szlaki piesze i rowerowe, rekreacja terenowa, caravaning) oraz turystykę kulturową i edukacyjną. Ofertę uzupełniają wydarzenia lokalne (dożynki, festiwale KGW, imprezy plenerowe), które naturalnie spinają atrakcje przyrodnicze i dziedzictwo. Gminy konsekwentnie wskazują na potrzebę uzupełnienia infrastruktury turystycznej (ciągi pieszo-rowerowe, punkty obsługi i informacji, miejsca rekreacji i integracji) oraz na współpracę partnerską w ramach Dorzecza Wisłoki, by budować rozpoznawalny, ponadlokalny produkt turystyczny.

Tabela 2. Wspólne potencjały i bariery rozwojowe gmin aplikujących o realizację instrument IIT FEP 2021-2027 na terenie „Dorzecze Wisłoki" w obszarze turystyki

TURYSTYKA		
A. Potencjały rozwojowe	IITT.A.1	• Atrakcyjne walory krajobrazowe i przyrodnicze – doliny rzek (Wisłoka, Wisła, Dulczówka), kompleksy leśne, punkty widokowe, zalewy i starorzecza, obszary chronione (m.in. Park Krajobrazowy Pasma Brzanki, Natura 2000 „Dolna Wisłoka z dopływami") umożliwiają rozwój turystyki krajobrazowej, przyrodniczej i ekoturystyki.
	IITT.A.2	• Bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne – zabytkowe układy miejskie, kościoły i klasztory, dwory, cmentarze wojenne i żydowskie, kapliczki, parki podworskie oraz unikatowe atrakcje (np. Muzeum Lalek, Osada Słowiańska) tworzą solidną bazę dla turystyki kulturowej i religijnej.
	IITT.A.3	• Możliwości rozwoju turystyki aktywnej – istniejące drogi lokalne i leśne sprzyjają tworzeniu tras rowerowych i pieszych; rozwija się agroturystyka i caravaning, a oferta rodzinna ma naturalne zaplecze w terenach zielonych i miejscach rekreacyjnych.
	IITT.A.4	• Wydarzenia i tradycje lokalne – dożynki, festiwale i imprezy plenerowe wzbogacają kalendarz turystyki eventowej, przyciągając odwiedzających oraz wzmacniając narrację o dziedzictwie.
	IITT.A.5	• Potencjał współpracy ponadlokalnej – projekty partnerskie (np. Szlak Karawaningowy Dorzecza Wisłoki, wspólna budowa infrastruktury turystycznej) pozwalają tworzyć zintegrowane produkty i podnosić rozpoznawalność całego Dorzecza Wisłoki.
B. Bariery (potrzeby) rozwojowe	IITT.B.1	• Niewystarczająca infrastruktura turystyczna – braki w bazie noclegowej i gastronomicznej, niedobór oznakowanych i spójnych tras pieszo-rowerowych, ograniczona liczba punktów obsługi turystów, miejsc postojowych i stref rekreacji obniżają komfort i konkurencyjność oferty.
	IITT.B.2	• Niepełne zagospodarowanie walorów przyrodniczych i kulturowych – rzeki, zalewy, parki podworskie oraz cenne zabytki, które wymagają restauracji i są słabiej udostępnione turystycznie (m.in. brak małej architektury, czytelnego prowadzenia ruchu, tablic edukacyjnych).
	IITT.B.3	• Słaba widoczność turystyczna – niska rozpoznawalność gmin i brak wyrazistej, wspólnej marki turystycznej Dorzecza Wisłoki ograniczają zasięg oddziaływania oferty.
	IITT.B.4	• Ograniczona różnorodność i integracja oferty – atrakcje często funkcjonują jako pojedyncze punkty, bez pakietyzacji (np. pętle tematyczne łączące przyrodę, zabytki i wydarzenia), co skraca czas pobytu turystów.
	IITT.B.5	• Komfort, bezpieczeństwo i dostępność – miejscami brakuje oświetlenia, utwardzonych alejek, czytelnego oznakowania i miejsc odpoczynku, co wpływa na doświadczenie odwiedzających (w tym rodzin z dziećmi i rowerzystów).

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja instrumentu IIT w ramach FEP 2021–2027 na obszarze części gmin Dorzecza Wisłoki będzie opierać się na projektach wyłonionych w procedurze konkursowej organizowanej przez IZ FEP 2021-2027. Poniżej przedstawiono, w jaki sposób planowane do wdrożenia przedsięwzięcia wzmacniają zidentyfikowane wspólne potencjały rozwojowe oraz przyczyniają się do ograniczania wspólnych barier w obszarze turystyki (dla lepszej przejrzystości i czytelności w tabeli wskazano numery potencjału/bariery oraz jego skróconą nazwę).

Tabela 3. Matryca prezentująca wpływ realizacji projektów na zidentyfikowane wspólne potencjały i bariery oraz Kierunki Działań Startegii w obszarze turystyki

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Budowa infrastruktury turystycznej na terenie gmin: Brzostek, Jodłowa i Pilzno	IITT.A.1 – Walory krajobrazowo-przyrodnicze IITT.A.2 – Dziedzictwo historyczno-kulturowe IITT.A.3 – Turystyka aktywna IITT.A.5 – Współpraca międzygminna i projekty partnerskie IITT.A.4 -Wydarzenia i tradycje lokalne	IITT.B.1 – Brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej IITT.B.2 – Niepełne zagospodarowanie walorów, niedostateczna sieć szlaków IITT.B.3 – Niska rozpoznawalność i brak marki IITT.B.5 – Niewystarczający komfort i bezpieczeństwo	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”
Szlak Karawaningowy Doliną Wisłoki	IITT.A.1 – Walory krajobrazowo-przyrodnicze IITT.A.3 – Turystyka aktywna IITT.A.5 – Współpraca międzygminna i projekty partnerskie IITT.A.4 -Wydarzenia i tradycje lokalne	IITT.B.1 – Brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej IITT.B.2 – Niepełne zagospodarowanie walorów, niedostateczna sieć szlaków IITT.B.4 – Rozproszona i mało zróżnicowana oferta IITT.B.5 – Niewystarczający komfort i bezpieczeństwo	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”
Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Gawłuszowice	IITT.A.1 – Walory krajobrazowo-przyrodnicze IITT.A.3 – Turystyka aktywna IITT.A.4 -Wydarzenia i tradycje lokalne	IITT.B.2 – Niepełne zagospodarowanie walorów, niedostateczna sieć szlaków IITT.B.5 – Niewystarczający komfort i bezpieczeństwo	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”
Budowa infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Jodłowa	IITT.A.1 – Walory krajobrazowo-przyrodnicze IITT.A.2 – Dziedzictwo historyczno-kulturowe IITT.A.3 – Turystyka aktywna IITT.A.4 -Wydarzenia i tradycje lokalne	IITT.B.1 – Brak rozwiniętej infrastruktury IITT.B.2 – Niepełne zagospodarowanie walorów, niedostateczna sieć szlaków IITT.B.5 – Niewystarczający komfort i bezpieczeństwo	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Budowa ścieżki rowerowej na terenie Gminy Jodłowa	IITT.A.1 – Walory krajobrazowo-przyrodnicze IITT.A.3 – Turystyka aktywna IITT.A.4 -Wydarzenia i tradycje lokalne	IITT.B.2 – Niepełne zagospodarowanie walorów, niedostateczna sieć szlaków IITT.B.5 – Niewystarczający komfort i bezpieczeństwo	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”
Utworzenie rowerowego szlaku turystycznego na terenie Gminy Wadowice Górne z wykorzystaniem istniejących dróg gminnych oraz leśnych w obszarze Lasów Państwowych	IITT.A.1 – Walory krajobrazowo-przyrodnicze IITT.A.2 – Dziedzictwo historyczno-kulturowe IITT.A.3 – Turystyka aktywna IITT.A.4 -Wydarzenia i tradycje lokalne	IITT.B.2 – Niepełne zagospodarowanie walorów, niedostateczna sieć szlaków IITT.B.4 – Rozproszona i mało zróżnicowana oferta IITT.B.5 – Niewystarczający komfort i bezpieczeństwo	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”

Źródło: opracowanie własne.

3.1.2 KULTURA

W gminach Borowa, Brzostek, Brzyska, Czermin, Gawłuszowice, Nowy Żmigród, Padew Narodowa, Pilzno, Radomyśl Wielki życie kulturalne koncentruje się głównie wokół lokalnych instytucji kultury – gminnych ośrodków, centrów i domów kultury oraz sieci bibliotek z filiami. To one animują wydarzenia artystyczne, edukacyjne i integracyjne, często we współpracy ze szkołami i parafiami. Ważnym zapleczem aktywności są domy ludowe, świetlice wiejskie i Domy Strażaka, które stanowią bazę dla inicjatyw oddolnych i pracy środowiskowej.

Silną stroną regionu jest aktywność społeczności lokalnych: Koła Gospodyń Wiejskich i OSP współorganizują uroczystości, a zespoły folklorystyczne, chóry, orkiestry i grupy twórcze pielęgnują lokalne dziedzictwo muzyczne i obrzędowe. Kalendarz życia społecznego wypełniają wydarzenia cykliczne – dożynki, dni gminy, święta seniorów, obchody rocznic patriotycznych, festyny i koncerty – które integrują mieszkańców i promują tradycje.

Na całym obszarze wyróżnia się bogactwo dziedzictwa materialnego i niematerialnego. Obok kościołów, kaplic i zespołów klasztornych zachowały się dwory i zespoły dworsko-parkowe, drewniane świątynie, zabytkowe układy urbanistyczne małych miast (np. Pilzno, Brzostek), cmentarze wojenne, tradycyjna zabudowa. Wyróżnikiem jest także wielokulturowość (tradycje łemkowskie, żydowskie) i pamięć o I wojnie światowej. Walory przyrodniczo-krajobrazowe (m.in. doliny Wisły i Wisłoki, Beskid Niski) sprzyjają plenerowym formom kultury.

Inwestowanie w kulturę, w tym w zabytki, jest konieczne i uzasadnione mimo wyzwań demograficznych. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury oraz ochrona dziedzictwa podnoszą jakość życia, wzmacniają tożsamość i kapitał społeczny, tworzą atrakcyjne miejsca spędzania czasu, co pomaga zatrzymać młodych mieszkańców, przyciąga rodziny i turystów oraz buduje pozytywny wizerunek gmin. Kultura działa jak dźwignia rozwoju: uruchamia lokalną gospodarkę (usługi, turystyka kulturowa i pielgrzymkowa, wydarzenia plenerowe), integruje pokolenia i zwiększa spójność wspólnoty.

Ograniczanie inwestycji wzmacniałoby depopulację; konsekwentne inwestowanie może te trendy odwracać lub łagodzić.

Tabela 4. Wspólne potencjały i bariery rozwojowe gmin aplikujących o realizację instrumentu IIT FEP 2021-2027 na terenie „Dorzecze Wisłoki" w obszarze kultury

KULTURA		
A. Potencjały rozwojowe	IITK.A.1	• Silne instytucje kultury (ośrodki/centra/dom kultury oraz biblioteki z filiami jako animatorzy oferty i edukacji)
	IITK.A.2	• Zaplecze społeczno-kulturalne (domy ludowe, świetlice, Domy Strażaka – elastyczne przestrzenie dla aktywności oddolnej)
	IITK.A.3	• Aktywne społeczności i partnerstwa (KGW, OSP, zespoły folklorystyczne, chóry, orkiestry, stowarzyszenia; współpraca ze szkołami, parafiami i lokalnymi mediami)
	IITK.A.4	• Różnorodne dziedzictwo materialne (nie tylko sakralne): dwory i parki podworskie, historyczne rynki i układy urbanistyczne, architektura drewniana i tradycyjna zabudowa, cmentarze wojenne i miejsca pamięci, dziedzictwo techniczne/naftowe, obiekty muzealne; plus zabytki sakralne)
	IITK.A.5	• Dziedzictwo niematerialne i wielokulturowość (tradycje łemkowskie i żydowskie, zwyczaje obrzędowe, muzyka i rzemiosła)
	IITK.A.6	• Walory przyrodniczo-krajobrazowe sprzyjające wydarzeniom plenerowym i (kulturowej, religijnej, rodzinnej).
	IITK.A.7	• Wydarzenia cykliczne osadzone w tradycji (dożynki, dni gminy, święta patriotyczne) jako naturalne nośniki marki)
	IITK.A.8	• Potencjał współpracy międzygminnej (projekty partnerskie)
B. Bariery (potrzeby) rozwojowe	IITK.B.1	• Niedostateczna infrastruktura kulturalna (potrzeba modernizacji/rozbudowy, poprawy dostępności (w tym dla osób z niepełnosprawnościami) i doposażenia).
	IITK.B.2	• Konieczność pilnych inwestycji w zabytki (zły stan techniczny części obiektów, niewykorzystanie ich potencjału, zaniedbane przestrzenie towarzyszące.
	IITK.B.3	• Ograniczona rozpoznawalność ponadlokalna i niewystarczająca promocja oferty oraz zasobów.
	IITK.B.4	• Słabe przełożenie dziedzictwa na ofertę rynkową: mała liczba spójnych produktów turystyki kulturowej (szlaki, pakiety, wydarzenia-marki).
	IITK.B.5	• Wyzwania demograficzne (depopulacja, starzenie się ludności, odpływ młodzieży, niska partycypacja w części sołectw).
	IITK.B.6	• Rozproszenie i nierównomierna dostępność oferty (koncentracja aktywności w siedzibach gmin, słabsza dostępność w peryferyjnych miejscowościach).
	IITK.B.7	• Ograniczone możliwości finansowe utrudniające inwestycje i profesjonalizację oferty.

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja instrumentu IIT w ramach FEP 2021–2027 na obszarze części gmin Dorzecza Wisłoki będzie opierać się na projektach wyłonionych w procedurze konkursowej organizowanej przez IZ FEP 2021-2027. Poniżej przedstawiono, w jaki sposób planowane do wdrożenia przedsięwzięcia wzmacniają zidentyfikowane potencjały rozwojowe oraz przyczyniają się do ograniczania barier w obszarze kultury (dla lepszej przejrzystości w tabeli wskazano numery potencjału/bariery oraz jego skróconą nazwę).

Tabela 5. Matryca prezentująca wpływ realizacji projektów na zidentyfikowane wspólne potencjały i bariery oraz Kierunki Działań Strategii w obszarze kultury

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Rozwój Gminnego Ośrodka Kultury w Borowej	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
"Kultura i tradycja ponad granicami gmin”	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.4 Różnorodne dziedzictwo materialne; IITK.A.5 Dziedzictwo niematerialne i wielokulturowość; IITK.A.8 Współpraca międzygminna;	IITK.B.2 Pilne inwestycje w zabytki; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”
Rozwój instytucji kultury w Brzyskach poprzez przebudowę, adaptację i wyposażenie budynków Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach oraz Domu Ludowego w Ujeździe	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
Utworzenie muzeum kultury ujścia Wisłoki	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.4 Różnorodne dziedzictwo materialne;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
Rozbudowa i przebudowa budynku na Filie Gminnego Ośrodka Kultury w Gawłuszowicach na działce nr ew. 528 położonej w Gawłuszowicach	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Przebudowa i modernizacja obiektu Gminnego Ośrodka Kultury w Nowym Żmigrodzie	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.4 Różnorodne dziedzictwo materialne;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.2 Pilne inwestycje w zabytki; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
Prace konserwatorskie i restauratorskie w Kościele Parafialnym w Starym Żmigrodzie	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.5 Dziedzictwo niematerialne i wielokulturowość;	IITK.B.2 Pilne inwestycje w zabytki; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”
Rozwój Instytucji Kultury w Gminie Padew Narodowa poprzez utworzenie Osady w Piechotach	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.5 Dziedzictwo niematerialne i wielokulturowość;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
Poprawa rozwoju społeczno-kulturowego poprzez modernizację zabytkowego obiektu Gminnego Ośrodka Kultury w Padwi Narodowej	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.4 Różnorodne dziedzictwo materialne;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.2 Pilne inwestycje w zabytki; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
Prace restauratorskie i konserwatorskie przy obiektach zabytkowych na terenie Gmin: Pilzno i Brzostek	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.4 Różnorodne dziedzictwo materialne; IITK.A.8 Współpraca międzygminna;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna IITK.B.2 Pilne inwestycje w zabytki; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki”

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Wyposażenie Izby Pamięci i Tradycji w Radomyślu Wielkim wraz z zagospodarowaniem terenu na cele kulturalne	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.5 Dziedzictwo niematerialne i wielokulturowość;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
Rozwój infrastruktury kultury na rzecz SCKiB w Radomyślu Wielkim poprzez rozbudowę, przebudowę oraz zmianę sposobu użytkowania części istniejącego budynku na potrzeby sali widowiskowej w Radomyślu Wielkim	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.7 Wydarzenia cykliczne w tradycji;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
Poprawa jakości infrastruktury kultury w Gminie Czermin	IITK.A.1 Silne instytucje kultury; IITK.A.2 Zaplecze społeczno-kulturalne; IITK.A.3 Aktywne społeczności i partnerstwa; IITK.A.7 Wydarzenia cykliczne w tradycji;	IITK.B.1 Niedostateczna infrastruktura kulturalna; IITK.B.7 Ograniczone możliwości finansowe; IITK.B.5 Wyzwania demograficzne;	1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej

Źródło: opracowanie własne.

3.1.3 PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

W gminach Dorzecza Wisłoki – Borowa, Brzostek, Brzyska, Osiek Jasielski, Krempna, Pilzno, Wadowice Górne, Nowy Żmigród i Radomyśl Wielki – rozwój przestrzeni publicznych ma wiele wspólnych cech. Samorządy konsekwentnie inwestują w poprawę warunków życia mieszkańców, skupiając się na infrastrukturze sportowej, rekreacyjnej i społecznej. Ważnym elementem są świetlice i domy ludowe – traktowane jako lokalne centra aktywności, integracji i kultury. Równolegle modernizowana jest infrastruktura techniczna, szczególnie oświetlenie uliczne, chodniki i miejsca parkingowe, które bezpośrednio wpływają na bezpieczeństwo i komfort mieszkańców.

W przestrzeni publicznej coraz większe znaczenie odgrywają tereny zielone i rekreacyjne – zarówno te oparte na naturalnych walorach krajobrazowych (rzeki, zbiorniki wodne, parki, lasy), jak i nowo tworzone miejsca do codziennej aktywności. Szczególnie ważne stają się zasoby wodne (zbiorniki w Krempnej i Strzegocicach, doliny Wisłoki czy Dulczówki), które są traktowane jako oś przyszłego rozwoju rekreacji i turystyki. Równolegle dużą rolę odgrywają zasoby historyczne i kulturowe – rynki, place, parki pałacowe, zabytkowe centra – coraz częściej stają się fundamentem projektów rewitalizacyjnych i wizytówką gmin.

Projekty pokazują też, że gminy dostrzegają wagę partnerskiego podejścia – współpraca Brzostka i Pilzna przy odnowie przestrzeni publicznych wskazuje, że wspólne działania pozwalają zwiększyć efektywność inwestycji i lepiej pozyskiwać środki zewnętrzne. Coraz wyraźniej widać też potrzebę rewitalizacji centralnych przestrzeni w miejscowościach – rynków, reprezentacyjnych placów czy parków – aby dostosować je do współczesnych wymagań społecznych, estetycznych i ekologicznych. Wspólnym nurtem jest także wzmacnianie bezpieczeństwa – przez rozwój monitoringu, modernizację oświetlenia i doposażanie jednostek OSP.

Jednocześnie wszystkie gminy mierzą się z podobnymi wyzwaniami. Najpoważniejszym z nich są niekorzystne trendy demograficzne – spadek liczby mieszkańców i proces starzenia się społeczności. Powodują one, że atrakcyjność przestrzeni publicznych staje się jednym z głównych narzędzi zatrzymywania ludności, przyciągania młodych osób i budowania lokalnej tożsamości.

Drugim kluczowym ograniczeniem są kwestie finansowe. Większość gmin dysponuje ograniczonymi budżetami, co sprawia, że realizacja planów inwestycyjnych jest w dużym stopniu uzależniona od pozyskania środków zewnętrznych (krajowych i unijnych). Uzależnienie to spowalnia tempo działań, wymusza etapowanie inwestycji oraz stawia wyzwanie w zakresie utrzymania już istniejącej infrastruktury, której koszty eksploatacji i modernizacji rosną. Fragmentaryzacja inwestycji obniża spójność i funkcjonalność przestrzeni publicznych.

Kolejną barierą pozostają braki infrastrukturalne, powtarzające się w niemal każdej gminie. Wciąż odczuwalny jest deficyt chodników, ścieżek rowerowych i parkingów, co ogranicza bezpieczeństwo i komfort codziennego użytkowania przestrzeni. W wielu miejscach zauważalny jest również niedobór zielonych i reprezentacyjnych przestrzeni centralnych, które mogłyby pełnić rolę miejsc spotkań, integracji i budowania pozytywnego wizerunku gminy.

Bezpieczeństwo publiczne to następne wyzwanie wymagające inwestycji – systemy monitoringu i nowoczesne oświetlenie dopiero są rozwijane, a w części gmin pozostają na poziomie niewystarczającym do zapewnienia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Wreszcie, nierównomierny rozwój poszczególnych sołectw sprawia, że dostęp do nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej i społecznej jest zróżnicowany. To prowadzi do marginalizacji niektórych obszarów i potęguje poczucie nierówności, co gminy starają się równoważyć poprzez projekty obejmujące centra miejscowości, parki, zbiorniki wodne czy kompleksy sportowe.

Ponadto należy zauważyć, że inwestowanie w przestrzenie publiczne jest konieczne i uzasadnione mimo wyzwań demograficznych. Nowoczesne, funkcjonalne i estetyczne miejsca podnoszą jakość życia, wzmacniają tożsamość i kapitał społeczny, sprzyjają integracji międzypokoleniowej i budują pozytywny wizerunek gmin. Tworzą atrakcyjne warunki do spędzania czasu, co pomaga zatrzymywać mieszkańców, przyciągać oraz wspiera rozwój lokalnej gospodarki. Rezygnacja z takich inwestycji pogłębiałaby depopulację, natomiast ich konsekwentna realizacja może te trendy łagodzić lub odwracać.

Tabela 6. Wspólne potencjały i bariery rozwojowe gmin realizujących instrument IIT FEP 2021-2027 na terenie „Dorzecze Wisłoki" w obszarze przestrzeni publicznych

PRZESTRZEŃ PUBLICZNA		
A. Potencjały rozwojowe	IITP.A.1	• Walory przyrodnicze i krajobrazowe jako baza rekreacji i turystyki.
	IITP.A.2	• Zasoby historyczne i kulturowe jako fundament projektów dot. przestrzeni publicznych.
	IITP.A.3	• Zasoby wodne (rzeki, zbiorniki, doliny) jako oś rozwoju przestrzeni rekreacyjnych.
	IITP.A.4	• Sieć świetlic i domów ludowych pełniących funkcje integracyjne.
	IITP.A.5	• Rozwijana infrastruktura sportowa, w tym kompleksy boisk i hale.
	IITP.A.6	• Systematyczna modernizacja oświetlenia ulicznego.
	IITP.A.7	• Aktywność społeczna mieszkańców (OSP, KGW, stowarzyszenia).
	IITP.A.8	• Możliwość sięgania po środki zewnętrzne.
	IITP.A.9	• Partnerskie podejście do inwestycji (projekty międzygminne).
	IITP.A.10	• Strategiczne podejście do odnowy centralnych przestrzeni
B. Bariery (potrzeby) rozwojowe	IITP.B.1	• Niedostosowanie centralnych przestrzeni (rynki, place, parki) do współczesnych potrzeb – brak ich nowoczesności, funkcjonalności i atrakcyjności.
	IITP.B.2	• Potrzeba systematycznej modernizacji istniejącej infrastruktury i tworzenia nowej.
	IITP.B.3	• Niezadawalająca sieć chodników, ścieżek rowerowych i parkingów.
	IITP.B.4	• Nierównomierny dostęp do terenów rekreacyjnych
	IITP.B.5	• Niewystarczający rozwój monitoringu i punktowego doświetlenia przestrzeni.
	IITP.B.6	• Ograniczone środki finansowe własne i zależność od dotacji.
	IITP.B.7	• Niekorzystne trendy demograficzne (depopulacja, starzenie się społeczności) możliwe do łagodzenia przez modernizację przestrzeni publicznych (zatrzymywanie mieszkańców).

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja instrumentu IIT w ramach FEP 2021–2027 na obszarze części gmin Dorzecza Wisłoki będzie opierać się na projektach wyłonionych w procedurze konkursowej organizowanej przez IZ FEP 2021-2027. Poniżej przedstawiono, w jaki sposób planowane do wdrożenia przedsięwzięcia wzmacniają zidentyfikowane potencjały rozwojowe oraz przyczyniają się do ograniczania barier w obszarze przestrzeni publicznych (dla lepszej przejrzystości w tabeli wskazano numery potencjału/bariery oraz jego skróconą nazwę).

Tabela 7. Matryca prezentująca wpływ realizacji projektów na zidentyfikowane wspólne potencjały i bariery oraz Kierunki Działań Startegii w obszarze przestrzeni publicznej

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Infrastruktura zewnętrzna ośrodka sportowego w Borowej – etap III	IITP.A.5 – Infrastruktura sportowa; IITP.A.4 – Sieć świetlic; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.8 – Środki zewnętrzne	IITP.B.2 – Potrzeba modernizacji; IITP.B.4 – Nierówny dostęp rekreacji; IITP.B.3 – Słaba sieć pieszo-rowerowa; IITP.B.5 – Niewystarczający monitoring; IITP.B.6 – Ograniczone finanse; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych
Odnowa przestrzeni publicznej w gminach: Brzostek i Pilzno	IITP.A.5 – Infrastruktura sportowa; IITP.A.4 – Sieć świetlic; IITP.A.1 – Walory przyrodnicze; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.9 – Partnerstwo inwestycyjne; IITP.A.10 – Odnowa przestrzeni centralnych; IITP.A.8 – Środki zewnętrzne	IITP.B.1 – Przestarzałe centra; IITP.B.3 – Słaba sieć pieszo-rowerowa; IITP.B.6 – Ograniczone finanse; IITP.B.5 – Niewystarczający monitoring; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych
Odnowa przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Brzyska	IITP.A.2 – Dziedzictwo kulturowe; IITP.A.1 – Walory przyrodnicze; IITP.A.4 – Sieć świetlic; IITP.A.5 – Infrastruktura sportowa; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.10 – Odnowa przestrzeni centralnych; IITP.A.8 – Środki zewnętrzne	IITP.B.1 – Przestarzałe centra; IITP.B.2 – Potrzeba modernizacji; IITP.B.3 – Słaba sieć pieszo-rowerowa; IITP.B.5 – Niewystarczający monitoring; IITP.B.6 – Ograniczone finanse	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych
Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika wodnego w Krempnej - ETAP III	IITP.A.1 – Walory przyrodnicze; IITP.A.3 – Zasoby wodne; IITP.A.5 – Infrastruktura sportowa; IITP.A.4 – Sieć świetlic; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.8 – Środki zewnętrzne	IITP.B.4 – Nierówny dostęp rekreacji; IITP.B.3 – Słaba sieć pieszo-rowerowa; IITP.B.6 – Ograniczone finanse; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Przebudowa płyty rynku w Nowym Żmigrodzie	IITP.A.10 – Odnowa przestrzeni centralnych; IITP.A.2 – Dziedzictwo kulturowe; IITP.A.1 – Walory przyrodnicze; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.4 – Sieć świetlic	IITP.B.1 – Przestarzałe centra; IITP.B.2 – Potrzeba modernizacji; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne; IITP.B.6 – Ograniczone finanse	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych
Zagospodarowanie terenu Parku Zabytkowego w Nowym Żmigrodzie na działce nr 525/14	IITP.A.1 – Walory przyrodnicze; IITP.A.2 – Dziedzictwo kulturowe; IITP.A.7 – Aktywność społeczna; IITP.A.8 – Środki zewnętrzne; IITP.A.10 – Odnowa przestrzeni centralnych	IITP.B.1 – Przestarzałe centra; IITP.B.2 – Potrzeba modernizacji; IITP.B.6 – Ograniczone finanse; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych
Rozbudowa i modernizacja przestrzeni publicznych na terenie Gminy Osiek Jasielski	IITP.A.4 – Sieć świetlic; IITP.A.5 – Infrastruktura sportowa; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.8 – Środki zewnętrzne; IITP.A.10 – Odnowa przestrzeni centralnych	IITP.B.2 – Potrzeba modernizacji; IITP.B.3 – Słaba sieć pieszo-rowerowa; IITP.B.6 – Ograniczone finanse; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne; IITP.B.1 – Przestarzałe centra	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych
Zwiększenie aktywności, integracji i bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Radomyśl Wielki poprzez budowę drogi pieszo-rowerowej w ciągu drogi powiatowej nr 1175R	IITP.A.1 – Walory przyrodnicze; IITP.A.5 – Infrastruktura sportowa; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.7 – Aktywność społeczna	IITP.B.3 – Słaba sieć pieszo-rowerowa; IITP.B.5 – Niewystarczający monitoring/oświetlenie; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych

PROJEKT	POTENCJAŁY WZMACNIANE	BARIERY (POTRZEBY) REDUKOWANE	KIERUNEK DZIAŁANIA STRATEGII
Odnowa terenów zielonych w centrum Wadowic Górnych	IITP.A.7 – Aktywność społeczna; IITP.A.4 – Sieć świetlic; IITP.A.5 – Infrastruktura sportowa; IITP.A.6 – Modernizacja oświetlenia; IITP.A.10 – Odnowa przestrzeni centralnych	IITP.B.1 – Przestarzałe centra; IITP.B.3 – Słaba sieć pieszo-rowerowa; IITP.B.6 – Ograniczone finanse; IITP.B.4 – Nierówny dostęp rekreacji; IITP.B.7 – Niekorzystne trendy demograficzne	Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych

Źródło: opracowanie własne.

4.

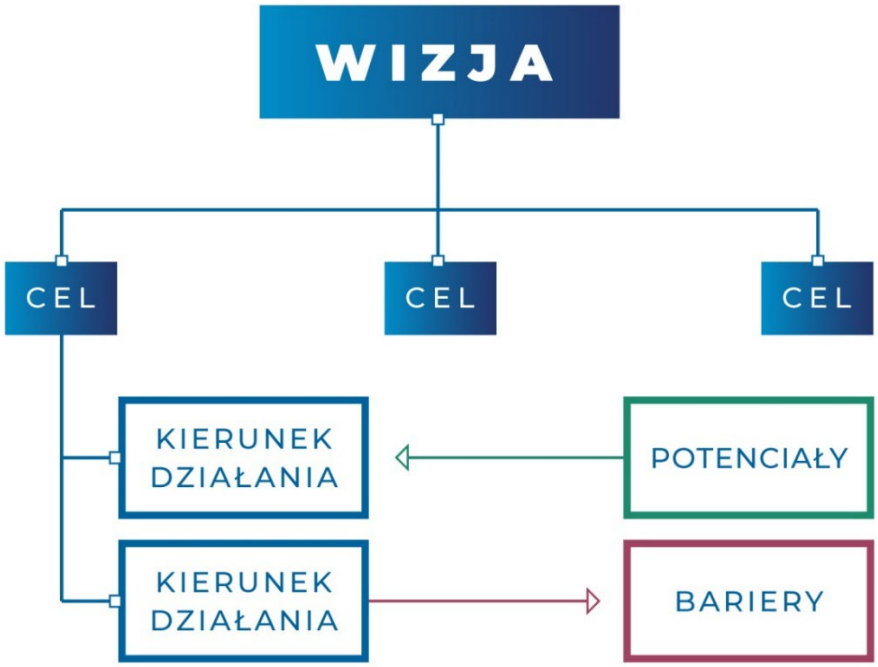
CELE STRATEGICZNE ROZWOJU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA **CELÓW STRATEGICZNYCH**

4.1 WPROWADZENIE

Zaprezentowane we wnioskach z diagnozy bariery i potencjały rozwojowe „Dorzecza Wisłoki" były podstawą do określenia celów strategicznych oraz kierunków działań, które będą niezbędne w związku z realizacją wizji rozwoju obszaru. Zostały one zdefiniowane w trakcie warsztatów (Jasło, 25.03.2022 r.) z udziałem interesariuszy Strategii, a przy ich formułowaniu kierowano się logiką zakładającą, że poprzez wdrażanie kierunków działań wzmacniane będą potencjały i minimalizowane bariery rozwojowe, co w konsekwencji spowoduje realizację założonych celów strategicznych oraz wizji rozwoju „Dorzecza Wisłoki". Poniżej zaprezentowany diagram przedstawia zaproponowaną w Strategii logikę interwencji.

Rysunek 4. Logika interwencji Strategii

Źródło: opracowanie własne

Ponadto trafność logiki interwencji tj. relacje pomiędzy potencjałami, barierami, a kierunkami działań zweryfikowano poprzez zastosowanie matrycy, która została zaprezentowana w załączniku do niniejszej strategii pn. Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju oraz w aktualizacji dot. zastosowania instrumentu IIT FEP 2021-2027 w Dorzeczu Wisłoki.

Ponadto w procesie realizacji Strategii respektowane będą następujące zasady horyzontalne tj.:

1. **Zasada inteligentnego rozwoju** – oznacza wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu zwiększenia interaktywności i wydajności infrastruktury i jej komponentów składowych, a także do podniesienia świadomości mieszkańców” [4].
2. **Zasada dostępności** – oznacza zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej osobom ze szczególnymi potrzebami, będącej wynikiem uwzględnienia uniwersalnego projektowania albo zastosowania racjonalnego usprawnienia[5].
3. **Zasada zrównoważonego rozwoju** – oznacza rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie[6].
4. **Zasada subsydiarności** – oznacza, że w realizację Strategii powinny włączyć się wszystkie organy władzy publicznej oraz przedsiębiorstwa i obywatele. Każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa[7].
5. **Zasada koncentracji** – oznacza taką interwencję, która, aby przyniosła efekt nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach[8].

4.2 PODEJŚCIE ZINTEGROWANE

Jednocześnie cele jakie mają być realizowane w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022–2030 wykorzystują podejście zintegrowane, które stanowi podstawę skutecznego planowania realizacji polityki rozwoju. Podejście to przejawia się w szczególności w formułowaniu wizji, celów strategicznych oraz kierunków działań, które obejmują wiele wymiarów i wzajemnie się przenikają.

Po pierwsze, dokument łączy różne sfery rozwoju, nadając im spójny charakter i podporządkowując wspólnym priorytetom. Strategia nie koncentruje się wyłącznie na jednej dziedzinie, lecz równocześnie obejmuje obszary społeczne, gospodarcze, przestrzenne i środowiskowo-klimatyczne. Z jednej strony uwzględnia konieczność wzmacniania kapitału społecznego poprzez działania w zakresie edukacji, kultury czy integracji społecznej, a z drugiej – kładzie nacisk na rozwój gospodarczy, w tym przedsiębiorczości i turystyki. Równocześnie dostrzega potrzebę ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów środowiska, wskazując na konieczność działań związanych z adaptacją do zmian klimatu, ochroną bioróżnorodności czy podnoszeniem jakości przestrzeni publicznej. Tego rodzaju holistyczne ujęcie jasno dowodzi, że strategia integruje różnorodne polityki sektorowe, tworząc z nich spójną całość.

Po drugie, zastosowanie podejścia zintegrowanego widoczne jest w wymiarze terytorialnym. Cele i kierunki działań nie są przypisane do pojedynczych gmin, lecz zostały sformułowane dla całego obszaru Dorzecza Wisłoki. Takie rozwiązanie pozwala na wzmacnianie spójności ponadlokalnej oraz zapobieganie rozproszeniu działań. Dzięki temu każda jednostka samorządu terytorialnego

[4] Committee of Digital and Knowledge-based Cities, 2012.

[5] Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

[6] „Nasza Wspólna Przyszłość” – Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju ONZ, kwiecień 1987 r.

[7] https://pl.wikipedia.org/wiki/Zasada_pomocniczo%C5%9Bci#Zasada_subsydiarno%C5%9Bci_w_Polsce [dostęp: 5 kwietnia 2021].

[8] https://power.cpe.gov.pl/strony/zasada-koncentracji [dostęp: 5 kwietnia 2022].

uczestnicząca w realizacji strategii wpisuje się w jeden wspólny model rozwoju, uwzględniający zarówno specyfikę lokalną, jak i cele nadrzędne. W rezultacie obszar Dorzecza Wisłoki traktowany jest jako funkcjonalna całość, w której poszczególne działania wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają.

Po trzecie, integracyjny charakter strategii uwidacznia się w powiązaniu celów strategicznych z odpowiadającymi im kierunkami działań. Dokument ukazuje, że żaden z obszarów nie jest rozpatrywany w izolacji – przeciwnie, poszczególne cele wspierają się nawzajem, a ich realizacja wymaga koordynacji działań z różnych dziedzin. Rozwój turystyki wiąże się tu zarówno z poprawą jakości przestrzeni publicznej, jak i z ochroną środowiska oraz wzmocnieniem oferty kulturalnej. Podobnie działania prośrodowiskowe, takie jak poprawa jakości wód czy rozwój zielonej infrastruktury, są powiązane z kwestiami bezpieczeństwa, rekreacji i rozwoju gospodarczego. Tak skonstruowany system celów i działań pokazuje, że w strategii świadomie rezygnuje się z myślenia sektorowego na rzecz podejścia kompleksowego, gdzie różne obszary rozwoju wzajemnie się uzupełniają.

Podsumowując, przyjęty w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" model planowania i realizacji działań stanowi przykład wykorzystania podejścia zintegrowanego. Polega ono na równoczesnym łączeniu wielu sfer rozwoju, zapewnianiu spójności terytorialnej oraz tworzeniu logicznych powiązań między celami strategicznymi i kierunkami działań. Dzięki temu dokument zyskuje charakter całościowy, co zwiększa szanse na jego skuteczną realizację oraz trwały efekt w postaci zrównoważonego i harmonijnego rozwoju całego obszaru Dorzecza Wisłoki.

4.3. WIZJA ROZWOJU

„DORZECZE WISŁOKI”
ZRÓWNOWAŻONA TRANSFORMACJA
W KIERUNKU ZIELONEGO ŁADU

„Dorzecze Wisłoki” rozwijać się będzie w sposób zrównoważony uwzględniający założenia Europejskiego Zielonego Ładu, łącząc dynamiczny rozwój z troską o zachowanie walorów środowiska dla przyszłych pokoleń. Celem rozwoju gospodarczego będzie wzmocnienie pozycji konkurencyjnej obszaru. O sile gospodarczej obszaru decydować będą innowacyjne przedsiębiorstwa wykorzystujące proekologiczne technologie i czerpiące z endogennego potencjału. „Dorzecze Wisłoki” stanie się miejscem harmonijnego rozwoju turystyki i rolnictwa produkującego ekologicznie i tradycyjnie produkty wysokiej jakości.

Rozwinięta infrastruktura gospodarcza oraz wzmocnione Instytucji Otoczenia Biznesu wspierając przedsiębiorstwa w fazie inkubacji, doprowadzą do wzrostu lokalnej przedsiębiorczości.

Przedsiębiorstwa bazujące na lokalnych zasobach ludzkich i środowiskowych, w wyniku otrzymanego wsparcia publicznego i prywatnego zwiększą swoją innowacyjność produktową, usługową i organizacyjną.

Gwarantem sukcesu będzie aktywna społeczność nie tylko wspierająca przemiany, ale również wyznaczająca ich kierunki. Silną pozycję „Dorzecza Wisłoki” budować będzie wysokiej jakości i przyjazna dla środowiska infrastruktura społeczna oraz nowoczesne i szeroko dostępne usługi publiczne i społeczne. W rezultacie ograniczeniu ulegnie sfera ubóstwa oraz wzrośnie bezpieczeństwo mieszkańców.

Wysoką jakość życia zapewni mieszkańcom dobry stan środowiska naturalnego oraz adekwatna do potrzeb infrastruktura techniczna. Poprawie wewnętrznej spójności i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru sprzyjać będzie bardziej wydajny transport zbiorowy oraz budowa węzłów przesiadkowych oraz budowa/modernizacja przystanków i dostosowanie ich lokalizacji do potrzeb mieszkańców.

Powszechny dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej zapewni nie tylko wysoką jakość środowiska naturalnego, ale również zaspokoi aspiracje cywilizacyjne mieszkańców. Jednocześnie nastąpi transformacja energetyczna obszaru, która sprawi, że powszechne będzie wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, co wzmocni samowystarczalność obszaru oraz jego bezpieczeństwo w tym zakresie.

Standard zamieszkania wzrośnie również w wyniku kompleksowo prowadzonych działań zmierzających do odnowy i uporządkowania przestrzeni publicznej i prywatnej. Zdekapitalizowanym budynkom i zdegradowanym obszarom przywrócone zostanie ich dawne lub zostaną nadane nowe funkcje. Odrestaurowane zabytki zintensyfikują rozwój turystyki, a wysoki standard instytucji kultury wzmocni ten proces.

W wyniku przeprowadzonych zmian mieszkańcy „Dorzecza Wisłoki” uzyskają szerszy dostęp do e-usług, przez co korzystanie z nich będzie powszechną czynnością.

Reasumując, połączenie działań w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej sprawi, że „Dorzecze Wisłoki” stanie się miejscem atrakcyjnym do życia, co powinno pozytywnie wpłynąć na wzmocnienie jego potencjału demograficznego, który obecnie staje się jednym z najważniejszych wyzwań rozwojowych.

Rysunek 5. „Chmura słów”, którą uczestnicy spotkania warsztatowego w Jaśle (25.03.2022 r.) uznali za istotną w określeniu wizji Strategii

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników spotkania warsztatowego w Jaśle w dniu 25.03.2022 r.

4.4 CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Poniżej zaprezentowano układ celów i kierunków działań, których wdrożenie prowadzić będzie do realizacji wizji rozwoju „Dorzecza Wisłoki" wraz z opisem oraz określeniem terytorialnego wymiaru realizacji Strategii. Wykazano również zgodność celów Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi, tj. Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Strategią Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Cele IIT FEP 2021-2027 będą realizowane w zapisanych celach i kierunkach działania Strategii.

Tabela 8. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii

CEL	KIERUNEK DZIAŁANIA
1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości	**1.** Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej
	2. Rozwój usług społecznych i poprawa kwalifikacji mieszkańców
	3. Zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych
	4. Włączenie i integracja społeczna
2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki	**1.** Rozwój usług i infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm
	2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki"
	3. Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki" na rynkach krajowych i zagranicznych
3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	**1.** Ochrona przeciwpowodziowa „Dorzecza Wisłoki" i zwiększenie odporności obszaru na skutki zmian klimatu
	2. Ograniczenie zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków i infrastruktury
	3. Rozwój produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE
	4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki".
4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	**1.** Integracja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego
	2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych

Źródło: opracowanie własne

4.4.1 CEL 1. — INFRASTRUKTURA I USŁUGI SPOŁECZNE ODPOWIADAJĄCE OCZEKIWANIOM MIESZKAŃCÓW I WYZWANIOM PRZYSZŁOŚCI

Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że „Dorzecze Wisłoki" zmaga się z poważnymi problemami demograficznymi. Zmniejsza się liczba ludności, co spowodowane jest spadkiem dynamiki przyrostu naturalnego oraz dominującym, ujemnym saldem migracji. W rezultacie na analizowanym obszarze postępuje proces starzenia się społeczeństwa, co w przyszłości może negatywnie wpływać na możliwości rozwojowe obszaru i jego potencjał ludzki.

Zahamowanie negatywnych trendów demograficznych oraz przeciwdziałanie jego skutkom stanowi wyzwanie przed jakim staje „Dorzecze Wisłoki". W tym celu należy podjąć wielokierunkowe działania związane z rozwojem sfery społecznej. Konieczne będą zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i rozwój wysokiej jakości usług adresowanych do mieszkańców.

Zdiagnozowany odpływ ludności (zwłaszcza ludzi młodych) z obszaru „Dorzecza Wisłoki" może wynikać m.in. z niezadowalającego dostępu do dobrej jakości infrastruktury związanej z opieką nad dziećmi do lat 3 oraz infrastruktury przedszkolnej i szkolnej. Na decyzje mieszkańców wpływać może również niezadowalający poziom nauczania w szkołach podstawowych, o czym świadczą niskie wyniki uzyskiwane przez uczniów z egzaminu ósmoklasisty. Problemem jest także niedostateczny rozwój oferty edukacyjnej w zakresie niszowych specjalizacji w oparciu o uwarunkowania endogenne, w szczególności w zakresie liceów i szkół branżowych I stopnia. Dodatkowym problemem jest zróżnicowanie przestrzenne w zakresie dostępu do infrastruktury związanej z opieką, wychowaniem i edukacją.

Dlatego też należy podjęć działania związane z budową/rozbudową/modernizacją żłobków, przedszkoli i szkół tak, aby poprawić jakość i dostępność przedmiotowej infrastruktury oraz aby doprowadzić do większej konwergencji obszaru w tym zakresie. Pamiętać przy tym należy, że nowe/modernizowane obiekty powinny być przyjazne środowisku. Równocześnie należy rozwijać wysokiej jakości ofertę usług edukacyjnych, oferować dodatkowe zajęcia rozwijające zainteresowania uczniów oraz dostosować kierunki kształcenia (na poziomie szkół ponadpodstawowych) do aktualnych i przyszłych potrzeb obszaru.

Poziom i jakość życia mieszkańców „Dorzecza Wisłoki" obniża także problem z dostępem do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek, położnych). Konieczny jest zatem rozwój niniejszej infrastruktury, połączony z innymi działaniami zmierzającymi do poprawy dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez zakłady opieki medycznej.

Postępujący proces starzenia się społeczeństwa sprawia, że należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami niesamodzielnymi. Dlatego też należy rozwijać infrastrukturę oraz poszerzać ofertę usług adresowanych do seniorów i osób niesamodzielnych.

Wzrost atrakcyjności „Dorzecza Wisłoki" jako miejsca do życia wiąże się także z koniecznością poprawy dostępności i funkcjonalności infrastruktury kulturalnej i sportowej oraz z poszerzeniem oferty usług świadczonych przez instytucje kultury i kluby sportowe. Warto przy tym, w większym niż obecnie zakresie, wykorzystać potencjał aktualnie funkcjonujących instytucji i organizacji.

Z diagnozy wynika, że obszar „Dorzecza Wisłoki" zmaga się z problemem niskiego poziomu kapitału społecznego, co skutkuje niezadowalającym poziomem aktywności mieszkańców i ich ograniczonym zaangażowaniem w działania na rzecz rozwoju obszaru. Przy czym bierność ta może być pochodną ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dlatego też należy podejmować działania na rzecz

aktywizacji i integracji mieszkańców. Działania te powinny również sprzyjać włączeniu społecznemu. W działaniach tych aktywnie powinny uczestniczyć organizacje pozarządowe.

Barierą spowalniającą rozwój „Dorzecza Wisłoki" jest także niedostateczna jakość i wydajność usług administracji publicznej świadczonych z wykorzystaniem Technologii Informacyjno-Komunikacyjnych, a także silnie zróżnicowany dostęp do Internetu oraz występowanie obszarów wykluczenia informacyjnego, zwłaszcza w grupie osób starszych. W związku z powyższym należy wdrażać działanie zmierzające do zwiększania zakresu świadczonych e-usług. Winno się również kreować warunki umożliwiające rozwój szerokopasmowego Internetu. Działaniom tym powinny towarzyszyć, adresowane w pierwszej kolejności do seniorów, szkolenia z zakresu korzystania z nowych technologii.

Zgodność celu Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 1 Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 9. Spójność Celu 1 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Dorzecza Wisłoki	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030"	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 1 Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości	**Obszar I:** Małopolanie **Obszar II:** Gospodarka **Obszar V:** Rozwój zrównoważony terytorialnie	**Obszar tematyczny 2:** Kapitał ludzki i społeczny **Cel:** Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców **Obszar tematyczny 4:** Dostępność usług **Cel:** Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych	**Cel 2** Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych **Cel 3** Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań:

Kierunek działania 1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej

Celem działań podejmowanych w ramach niniejszej Strategii winno być dążenie do poprawy poziomu i jakości życia mieszkańców „Dorzecza Wisłoki". Poziom i jakość życia mieszkańców w dużej mierze uzależniony jest od jakości i dostępności infrastruktury społecznej. Niestety jak wykazała diagnoza, sytuacja w powyższym zakresie nie jest aktualnie zadowalająca. Silne zróżnicowanie przestrzenne rozwoju „Dorzecza Wisłoki" sprawia, że nadal występują obszary, gdzie dostęp do infrastruktury społecznej jest ograniczony. Dotyczy to np. obszarów wiejskich. Sytuacja taka wymaga podjęcia wielokierunkowych działań w celu jej sanacji.

Rozwój infrastruktury społecznej wymaga m.in. inwestycji w budowę/rozbudowę/modernizację infrastruktury związanej z: opieką nad dziećmi do lat 3, wychowaniem przedszkolnym, edukacją, opieką medyczną, kulturą, sportem i rekreacją.

Należy przy tym podkreślić, że inwestycje te powinny zarówno ułatwić dostęp mieszkańcom do infrastruktury społecznej, jak i zracjonalizować koszty korzystania z niej.

W pierwszej kolejności należy prowadzić i wspierać działania związane z poprawą dostępności do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Działania te powinny skutkować tworzeniem nowych i modernizacją oraz doposażeniem istniejących miejsc opieki w żłobkach. Jednocześnie, wspierać należy także oddolne inicjatywy w zakresie opieki nad dziećmi do 3 lat.

Równocześnie winno się dążyć do adekwatnej do potrzeb rozbudowy i modernizacji infrastruktury przedszkolnej i szkolnej. W rezultacie liczba i lokalizacja miejsc w przedszkolach i szkołach powinna zostać dopasowana zarówno do aktualnych, jak i przyszłych potrzeb mieszkańców. Należy także sukcesywnie doposażyć placówki wychowawcze i edukacyjne w nowoczesne pomoce edukacyjne.

Powyższym działaniom towarzyszyć powinna budowa/modernizacja przyszkolnych hal sportowych, boisk sportowych, placów zabaw oraz miejsc przeznaczonych na rekreację. Bezpieczne i funkcjonalne boiska i place zabaw powinny stać się standardem w każdej placówce wychowawczej i edukacyjnej.

Jak wynika z diagnozy na obszarze „Dorzecza Wisłoki" widoczny jest również problem z dostępem do opieki medycznej. Niestety problem ten jest charakterystyczny dla całego kraju, a jego rozwiązanie wymaga działań systemowych realizowanych przez administrację centralną. Na szczeblu lokalnym należy podejmować działania (w miarę posiadanych zasobów) zmierzające do poprawy funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej, poprzez budowę/modernizację infrastruktury (w tym związanej z funkcjonowaniem szpitali powiatowych) oraz ułatwienie dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych przez zakłady podstawowej opieki medycznej. Ważne będą również działania zmierzające do doposażenia już istniejących placówek medycznych.

Stan infrastruktury domów kultury, świetlic i innych placówek świadczących funkcje kulturalne nie jest zadowalający i wymaga dalszych modernizacji. Istnieje również konieczność stworzenia nowych instytucji kultury, które zapewnią nową jakoś dostępu do kultury. W placówkach infrastruktury kultury będzie możliwe wprowadzenie nowych funkcji kulturalnych z ofertą skierowaną do dzieci, młodzieży oraz seniorów z terenu całego partnerstwa

W ramach niniejszego priorytetu należy także dążyć do rozwoju infrastruktury instytucji kultury i infrastruktury sportowej. Działanie te powinny wzmacniać bogate dziedzictwo kulturowe obszaru oraz sprzyjać utrzymywaniu i rozwijaniu tradycyjnych wartości. Jednocześnie pamiętać należy, że obiekty te pełnią ważną funkcję integracyjną i sprzyjają włączeniu społecznemu. Jak wynika z diagnozy na obszarze „Dorzecza Wisłoki" konieczne są m.in. inwestycje związane z budową/rozbudową/ modernizacją: regionalnych centrów kultury, lokalnych domów kultury (w tym świetlic wiejskich i domów ludowych), bibliotek, centrów czytelnictwa, muzeów, izb pamięci i tradycji oraz sal i hal widowiskowych. W zakresie rozwoju infrastruktury sportowej powinno się budować/modernizować stadiony, hale sportowe, baseny itp.

Jednocześnie należy zmierzać do lepszego wyposażenia już istniejących obiektów kultury oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych, tak aby mogły one prawidłowo funkcjonować i rozszerzać swoją ofertę adresowaną do mieszkańców.

Odwróceniu negatywnych trendów demograficznych sprzyjałby rozwój budownictwa mieszkaniowego. Działania w tym zakresie powinny mieć charakter wielokierunkowy. Podstawową podaż mieszkań powinna zapewnić działalność deweloperska. W tym przypadku JST powinny prowadzić działania wspierające przedsiębiorców w dostępie do terenów inwestycyjnych.

Równocześnie JST powinny rozbudowywać i modernizować własny zasób komunalny. W zależności od potrzeb i możliwości finansowych wskazane byłyby zarówno nowe inwestycje budowlane zmierzające do powiększenia nowoczesnego zasobu komunalnego, jak i inwestycje związane z modernizacją istniejących budynków.

Realizacja niniejszego działania wymaga także uwzględnienia zmian technicznych, dostosowujących obiekty budowlane oraz całą przestrzeń do potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez likwidację barier architektonicznych.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa, przebudowa, modernizacja i doposażenia: żłobków, przedszkoli, szkół, ośrodków zdrowia, szpitali, świetlic wiejskich i domów ludowych, mieszkań, rozwój instytucji kultury poprzez roboty budowlane lub wyposażenie, digitalizacja i udostępnianie zasobów kultury, udostępnianie zasobów kultury z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz tworzenie nowych treści cyfrowych, konserwacja muzealiów, starodruków, archiwaliów, księgozbiorów oraz innych zabytków ruchomych wraz z dostosowaniem pomieszczeń i zakupem wyposażenia do właściwego przechowywania, ekspozycji zbiorów i ich zabezpieczenia, itp.

Kierunek działania 1.2. Rozwój usług społecznych i poprawa kwalifikacji mieszkańców

Realizacja niniejszego priorytetu wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do wzmocnienia istniejących i rozwoju nowych usług adresowanych do mieszkańców.

Szczególnie ważne będą inwestycje zmierzające do poprawy jakości usług edukacyjnych. W tym celu prowadzone będą działania wzmacniające proces nauczania, gdyż edukacja ma kluczowe znaczenie dla budowy kapitału ludzkiego.

W ramach niniejszego działania powinno się dążyć do realizacji nowoczesnych programów edukacyjnych, wspierających zainteresowania uczniów. Większy nacisk powinien zostać położony w szczególności na zwiększenie oferty zajęć dodatkowych, w tym z matematyki, informatyki i języka angielskiego. W miarę możliwości i we współpracy z innymi podmiotami np. z NGO powinno się także

dążyć do stworzenia oferty dodatkowych zajęć z przedsiębiorczości oraz z ekologii. Należy również wspierać dzieci i młodzież z problemami edukacyjnymi, poprzez realizację zajęć wyrównawczych.

Oprócz rozwoju oferty zajęć edukacyjnych, należy także podjąć działania zmierzające do wyposażenia szkół w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne wspomagające rozwój uczniów, w tym również uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Pamiętać należy również o roli nauczycieli w kształceniu uczniów. Dlatego też ważne będą działania zmierzające do doskonalenia nauczycieli.

Na obszarze „Dorzecza Wisłoki" nadal widoczny jest problem niedopasowania kwalifikacji mieszkańców do potrzeb pracodawców. Sytuacja ta wynika między innymi ze zmian popytu przedsiębiorstw na określony typ kwalifikacji zawodowych, co wymusza elastyczność po stronie pracowników oraz gotowość do stałej adaptacji. Wpływ na powyższą sytuację może mieć również migracja młodych, wykształconych ludzi do ośrodków wzrostu, zlokalizowanych poza analizowanym obszarem. W rezultacie z jednej strony konieczne jest wdrożenie skutecznego modelu „uczenia się przez całe życie", a z drugiej strony należy podejmować działania zmierzające do ograniczenia odpływu młodych ludzi m.in. poprzez rozwój infrastruktury społecznej.

W celu podniesienia kwalifikacji mieszkańców współorganizowane i promowane będą kursy i szkolenia dokształcające i przekwalifikowujące pracowników. W działaniach tych aktywnie powinni uczestniczyć przedsiębiorcy oraz instytucje rynku pracy. Należy także więcej uwagi poświęcić szkoleniom z zakresu przedsiębiorczości oraz szkoleniom wzmacniającym kompetencje cyfrowe.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Rozwój oferty zajęć dodatkowych w szkołach, doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne, wpieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli, współorganizowanie i promowanie kursów dokształcających i przekwalifikowujących pracowników, wzmocnienie kompetencji cyfrowych, wzmocnienie kwalifikacji z zakresu przedsiębiorczości, itp.

Kierunek działania 1.3. Zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych

We współczesnym świecie wzrasta zastosowanie technologii informacyjno-komunikacyjnych, co wiąże się z budową społeczeństwa informacyjnego. Wzrost znaczenia nowych technologii w komunikowaniu się ludności nastąpił w czasie pandemii, gdy na niespotykaną dotąd skalę upowszechniła się praca i edukacja w trybie zdalnym.

Sprostanie wymogom współczesności wymaga rozwoju elektronicznych usług publicznych oraz innych e-usług adresowanych do mieszkańców. W związku z tym konieczne jest poszerzanie zakresu usług świadczonych z wykorzystaniem nowych technologii. Szczególnie ważne będą działania zmierzające do rozwoju i rozbudowy oraz poprawy kompatybilności systemu e-usług oraz doposażenie administracji samorządowej w sprzęt IT, tak żeby następował postęp informatyzacji jednostek publicznych.

W przyszłości można rozważyć tworzenie wirtualnych centrów (platform), których celem byłoby np. informowanie mieszkańców, gdzie, kiedy, na jakim formularzu, z jakimi dokumentami i za jaką opłatą można złożyć e-wniosek w danej sprawie.

W większym zakresie powinien być również wykorzystywany Internet jako narzędzie interakcji z mieszkańcami. Pozwoliłoby to przedstawicielom JST szybciej i lepiej poznać potrzeby i oczekiwania

mieszkańców. W przyszłości dzięki mobilnym aplikacjom, mieszkańcy powinni mieć możliwość konsultowania ważnych dla nich spraw.

Wskazane jest także rozwijanie nowych e-usług np. teleopieki, czyli systemu opieki i wsparcia, wykorzystującego nowoczesne narzędzia teleinformatyczne a adresowanego np. do seniorów. Powinno się także wspierać inicjatywy zmierzające do zakładania platform umożliwiających wymianę informacji pomiędzy mieszkańcami oraz wzajemną współpracę.

Jednocześnie należy podejmować działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa użytkowników sieci. Dotyczy to zwłaszcza bezpieczeństwa systemów wrażliwych użytkowanych przez podmioty publiczne. Wskazane jest również podejmowanie działań wspierających grupy najbardziej narażone na ataki cyberprzestępców tj. dzieci, młodzież i seniorzy.

Ponadto trzeba dążyć do rozbudowy infrastruktury telekomunikacyjnej, która umożliwi mieszkańcom „Dorzecza Wisłoki" lepszy dostęp do szerokopasmowego Internetu. Najważniejsze działania w tym zakresie prowadzone będą przez operatorów telekomunikacyjnych, jednak jednostki samorządowe mogą rozwijać sieć publicznych punktów dostępu do Internetu.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Rozwój e-usług dla administracji, rozwój usług i aplikacji dla e-zdrowia, monitoring osób starszych, centra danych, wzmocnienie bezpieczeństwa ICT, itp.

Kierunek działania 1.4. Włączenie i integracja społeczna

Jak wynika z diagnozy zachodzące na obszarze „Dorzecza Wisłoki" pozytywne zmiany nie wyeliminowały wszystkich problemów związanych z ubóstwem. Dodatkowo widoczne negatywne trendy demograficzne (odpływ młodych ludzi, starzenie się społeczeństwa) sprawiają, że w przyszłości należy spodziewać się wzrostu popytu na usługi związane z opieką nad osobami niesamodzielnymi. Ponadto nastąpiła kumulacja niespotykanych wcześniej zjawisk, tj. pandemii i gwałtownego napływu uchodźców, które spowodowały nowe zagrożenia wykluczenia społecznego oraz wymagają podejmowania szybkich i niestandardowych działań.

Dlatego też przyjęte w Strategii rozwiązania będą zmierzać do ułatwienia życia osobom niesamodzielnym i zagrożonym wykluczeniem społecznym. Należy przy tym podkreślić, że działania te winny obejmować zarówno inwestycje infrastrukturalne, jak i rozwój usług skierowanych do grup defaworyzowanych.

W ramach inwestycji infrastrukturalnych nacisk położony zostanie na budowę/rozbudowę/ modernizację domów opieki dziennej oraz całodobowej nad osobami potrzebującymi wsparcia. Wskazane jest, o ile jest to możliwe i ekonomicznie uzasadnione, aby na potrzeby ww. inwestycji w pierwszej kolejności adaptować budynki, będące w zasobach JST, które nie pełnią już pierwotnych funkcji.

Równolegle należy dążyć do rozbudowy infrastruktury wykorzystywanej przez Ośrodki Pomocy Społecznej, tak aby mogły one efektywnie realizować powierzone im zadania z zakresu pomocy społecznej.

Jak już wspomniano rozwojowi infrastruktury powinien towarzyszyć rozwój usług sprzyjających integracji i włączeniu społecznemu. Szczególnie istotny będzie rozwój usług zapobiegających marginalizacji społecznej bez względu na przyczyny występowania tego zjawiska. W działaniach tych aktywnie winny uczestniczyć organizacje pozarządowe.

Do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym kierowane będą także działania związane z rozwojem budownictwa wspomaganego. Istotne znaczenie może mieć budowa mieszkań socjalnych, chronionych i treningowych. Adresatem przedsięwzięcia będą osoby o najniższych dochodach oraz osoby, które ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia. Standard i lokalizacja mieszkań powinny zapewnić warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w tym integrację ze społecznością lokalną.

Dodatkowo reagując na zmiany w otoczeniu geopolitycznym należy podjąć działania umożliwiające włączenie społeczne uchodźców wojennych, gdyż jest to grupa szczególnie zagrożona wykluczeniem oraz marginalizacją ekonomiczną i społeczną. W celu udzielenia doraźnej pomocy uchodźcom wskazany jest rozwój infrastruktury, którą można szybko zaadaptować jako miejsce tymczasowego pobytu.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa, rozbudowa i modernizacja domów opieki społecznej, miejsc pobytu dla osób starszych oraz osób o szczególnych potrzebach, centrów opiekuńczo-mieszkalnych, itp.

4.4.2 CEL 2. — BARDZIEJ KONKURENCYJNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA ENDOGENICZNY POTENCJAŁ OBSZARU, W SZCZEGÓLNOŚCI WALORY TURYSTYCZNE DORZECZA WISŁOKI

Silna gospodarka jest fundamentem trwałego rozwoju „Dorzecza Wisłoki". Jednocześnie wpływa ona na funkcjonowanie pozostałych sfer oraz pozwala wygenerować niezbędne środki finansowe na aktualne i przyszłe inwestycje.

Jak wykazała diagnoza, na obszarze „Dorzecza Wisłoki" zachodzą pozytywne zmiany gospodarcze. Wzrosła liczba przedsiębiorstw, co wpłynęło na zwiększenie liczby pracujących oraz spadek bezrobocia. Niestety wskutek pandemii sytuacja gospodarcza obszaru uległa osłabieniu. Dodatkowo widoczne jest silne zróżnicowanie potencjału gospodarczego „Dorzecza Wisłoki". Potencjał ten koncentruje się w miastach powiatowych, podczas gdy aktywność ekonomiczna na obszarach wiejskich pozostaje niska.

W rezultacie potencjał gospodarczy „Dorzecza Wisłoki" wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców jest niezadowalający. Wpływ na to może mieć niska atrakcyjność inwestycyjna gospodarki obszaru, przejawiająca się zwłaszcza poprzez słabą intensywność lokowania się bezpośrednich inwestycji zewnętrznych i migrację kapitału. Dodatkowo niezadowalający, w porównaniu do średnich regionalnych (dla województw małopolskiego i podkarpackiego) jest również poziom wynagrodzeń brutto. Relatywnie niskie wynagrodzenia sprzyjają negatywnym procesom migracyjnym ludności.

Dlatego też sytuacja musi ulec zmianie. Należy wzmocnić potencjał gospodarczy „Dorzecza Wisłoki" poprzez podniesienie jego atrakcyjności inwestycyjnej oraz wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości. Służyć temu będzie m.in. rozwój infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość oraz ułatwienie dostępu do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu (IOB). Warto przy tym podkreślić, że trwały rozwój gospodarczy przedmiotowego obszaru wymaga zarówno wzmocnienia potencjału miast, jak i przełamywania barier w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich.

Z diagnozy wynika również, że „Dorzecze Wisłoki" posiada duży potencjał do rozwoju turystyki wykorzystującej przyrodnicze i kulturowe atuty obszaru oraz do rozwoju rolnictwa i sektora spożywczego oferującego produkty ekologiczne i tradycyjne, wysokiej jakości, jednak aktualnie mamy do czynienia z niskim i silnie zróżnicowanym przestrzennie poziomem rozwoju funkcji turystycznej, wyrażonym niezadowalającą liczbą miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców. Efektywne

wykorzystanie potencjału turystycznego wymaga stosownego rozwoju infrastruktury turystycznej oraz ponadlokalnych produktów i usług turystycznych.

Niska atrakcyjność inwestycyjna „Dorzecza Wisłoki" oraz nieadekwatny do potencjału rozwój turystyki mogą mieć swoje źródło m.in. w zbyt słabej promocji oferty gospodarczej obszaru na rynkach krajowych i zagranicznych. Dlatego też konieczna będzie aktywizacja lokalnych liderów i wzmocnienie ich zaangażowania w promocję gospodarczą „Dorzecza Wisłoki".

Zgodność celu strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 2: Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne „Dorzecza Wisłoki" ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 10. Spójność Celu 2 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Dorzecza Wisłoki	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030"	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 2 Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki	**Obszar I:** Małopolanie **Obszar II:** Gospodarka **Obszar IV:** Zarządzanie strategiczne rozwojem **Obszar V:** Rozwój zrównoważony terytorialnie	**Obszar tematyczny 1:** Gospodarka i nauka **Cel:** Wzmacnianie potencjału regionalnej gospodarki oraz zwiększanie udziału nauki i badań dla innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa **Obszar tematyczny 2:** Kapitał ludzki i społeczny **Cel:** Wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców **Obszar tematyczny 3:** Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska **Cel:** Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego	**Cel 2** Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych **Cel 3** Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie

Źródło: opracowanie własne

Kierunki działań:

Kierunek działania 2.1. Rozwój usług i infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm

Jak wykazała diagnoza, na obszarze „Dorzecza Wisłoki" nastąpił szereg korzystnych zmian w sferze gospodarczej. Wzrosła liczba przedsiębiorstw, co przełożyło się na wzmocnienie pozycji gospodarczej obszaru oraz poprawę sytuacji na rynku pracy.

Jednak wzrost gospodarczy nie usunął wszystkich barier, spowalniających rozwój obszaru. Przełamanie niniejszych barier jest warunkiem koniecznym, jeżeli chcemy dążyć do dalszej poprawy atrakcyjności inwestycyjnej i wzmocnienia konkurencyjności „Dorzecza Wisłoki".

Z diagnozy wynika również, że pod względem gospodarczym „Dorzecze Wisłoki" jest silnie zróżnicowane, co sprawia, że podejmowane działania muszą przybierać różne formy i być dostosowane do lokalnych warunków.

Podjęte w ramach niniejszego działania przedsięwzięcia powinny zmierzać do tworzenia nowych, innowacyjnych miejsc pracy, szczególnie w zielonych technologiach oraz technologiach związanych z szeroko rozumianym bezpieczeństwem i adresowanych zwłaszcza do osób o wysokich kwalifikacjach. Przykładem takich inicjatyw może być projekt utworzenia Polskiego Centrum Certyfikacji i Rozwoju Systemów Bezzałogowych tzw. „Doliny Dronowej" w Gminie Tuszów Narodowy. Podejście takie powinno ograniczyć odpływ młodych, wykształconych ludzi do innych ośrodków. Przedsiębiorcy generujący nowe miejsca pracy dla specjalistów w pierwszej kolejności powinni być adresatami pomocy publicznej.

Trwały rozwój gospodarczy analizowanego obszaru wymaga zarówno wzmocnienia potencjału miast (jako potencjalnych ośrodków wzrostu gospodarczego), jak i przełamywania barier w przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Osiągnięcie powyższych celów wymaga podjęcia licznych działań, w tym m.in.:

- dostarczenia nowych (uzbrojonych) oraz uzbrojenia istniejących terenów inwestycyjnych, w miejscach, gdzie występują deficyty (np. w gminach Brzyska, Nowy Żmigród, Radomyśl Wielki, Tuszów Narodowy, Żyraków, m. Mielec);
- rozwijania infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość, takiej jak inkubatory przedsiębiorczości;
- wzmacniania istniejących Instytucji Otoczenia Biznesu, które oferują podmiotom gospodarczym atrakcyjne warunki do zakładania i rozwoju przedsiębiorstw poprzez finansowe instrumenty zwrotne (np. pożyczki), jak również pomoc doradczą i szkoleniową.

Na całym obszarze „Dorzecza Wisłoki" należy wspierać powstawanie i rozwój przedsiębiorstw, tworzonych zarówno przez inwestorów zewnętrznych, jak i przez mieszkańców wykorzystujących endogenny potencjał obszaru.

W celu pozyskania nowych inwestorów powinno się podejmować sukcesywnie działania zmierzające do zwiększenia podaży i jakości terenów inwestycyjnych. Niezwykle ważne są tutaj kwestie nie tylko lokalizacyjne, ale także formalno-prawne związane z zagospodarowaniem gruntów. Jednocześnie nakłady na uzbrojenie terenów inwestycyjnych znacząco podniosą ich atrakcyjność i pozwolą skrócić proces rozpoczynania działalności biznesowej.

Jednak nowo tworzone przedsiębiorstwa (zwłaszcza mikro i małe) narażone są na duże ryzyko niepowodzenia rynkowego, stąd też potrzeba inkubacji firm, na którą składa się zarówno pomoc

w założeniu przedsiębiorstwa, jak i wsparcie w jego początkowym okresie funkcjonowania. Pomoc ta może przyjmować różne formy, np. udostępnienie powierzchni, czy też zapewnienie podstawowych usług doradczych. Wzmocnienie przedsiębiorczości wśród mieszkańców wymaga także inwestycji związanych z tworzeniem nowoczesnych inkubatorów przedsiębiorczości. Pierwszeństwo przy lokowaniu działalności w inkubatorze powinny mieć przedsiębiorstwa działające w innowacyjnych branżach oraz oferujące rozwiązania proekologiczne.

Z przeprowadzonych badań wynika również, że przedsiębiorcy działający w „Dorzeczu Wisłoki" mają ograniczony dostęp do usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu. Mając na uwadze potrzebę dalszego rozwoju gospodarczego obszaru, należy podjąć działania zmierzające do zmiany istniejącej sytuacji. Powinno się, w miarę możliwości, wspierać IOB i dążyć do poszerzenia ich oferty adresowanej do przedsiębiorców (np. usługi szkoleniowe, doradcze, pomoc przy pozyskiwaniu środków finansowych, wsparcie w rozwoju innowacyjnych produktów, wsparcie przy opracowaniu i wdrażaniu czystych technologii).

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Dostarczanie nowych i uzbrajanie istniejących terenów inwestycyjnych, budowa infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość np. inkubatorów przedsiębiorczości, uzbrojenie terenów inwestycyjnych, specjalne strefy aktywności gospodarczej, parki biznesu, doradztwo i szkolenia dla firm, itp.

Kierunek działania 2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki"

„Dorzecze Wisłoki" posiada znaczny potencjał do rozwoju turystyki, która to powinna stanowić jeden z filarów jej trwałego rozwoju. Na terenie „Dorzecza Wisłoki" znajdują się zarówno obszary o szczególnych walorach przyrodniczych, jak i liczne obiekty historyczne świadczące o jego bogatym dziedzictwie materialnym.

Niestety problemem jest niejednokrotnie niezadowalający stan obiektów oraz braki infrastrukturalne utrudniające efektywne udostępnianie ich turystom. Wydaje się również, że aktualnie nie jest w pełni wykorzystywany potencjał zbiorników wodnych i rzek a w szczególności rzeki Wisłoki, która może stanowić jedną z osi rozwoju turystyki.

Mając na uwadze zdiagnozowane bariery, należy podjąć wielokierunkowe działania zmierzające do rozwoju ponadlokalnych produktów i usług turystycznych oraz infrastruktury turystycznej. Należy, przy tym podkreślić, że podejmowane działania powinny tworzyć wartość dodaną dla większego obszaru, a nie jedynie dla wąskiego terytorium.

Istnieje konieczność dalszego tworzenia nowej oferty turystycznej w tym tworzenie zróżnicowanych form związanych z noclegiem np. kamper parków, pól namiotowych itp. oraz poprawa warunków istniejącej infrastruktury turystycznej.

W pierwszej kolejności należy dążyć do renowacji istniejących zabytków i to zarówno pojedynczych budynków/budowli (w tym budowli sakralnych), jak i całych założeń urbanistycznych, tak aby podnieść atrakcyjność obszaru oraz zabytków dla turystów.

Równocześnie powinny powstawać nowe przede wszystkim ponadlokalne, trasy np. rowerowe łączące zabytki kultury materialnej i miejsca o szczególnych walorach przyrodniczych, a istniejące trasy winny być w miarę potrzeb modernizowane. Atrakcyjność turystyczną obszaru zwiększy również budowa ścieżek edukacyjnych i infrastruktury umożliwiającej spływy kajakowe. Szczególną rolę należy przypisać rozwojowi infrastruktury związanej z możliwością wykorzystania potencjału Wisłoki jako

ważnej atrakcji turystycznej obszaru. W miarę możliwości należy również zagospodarowywać na cele turystyczne istniejące zbiorniki wodne oraz rzeki oraz dążyć do tworzenia nowych produktów turystycznych (np. karawaning).

Wzdłuż szlaków (lądowych i wodnych) i ścieżek edukacyjnych należy utworzyć obiekty małej architektury dające możliwość wypoczynku i schronienia. Jednocześnie w miejscach newralgicznych powinny zostać zlokalizowane miejsca parkingowe oraz infrastruktury dla rowerzystów, a w miejscach o szczególnych walorach krajobrazowych wskazana jest np. budowa wież widokowych, kolejek krzesełkowych, itp.

Jednak pamiętać należy, że sprawne funkcjonowanie powyższej branży wymaga także rozwoju oferty komplementarnych produktów i usług, w tym produktów regionalnych i lokalnych. Szczególną wagę należy w tym zakresie przypisać rolnictwu. Mając na uwadze uwarunkowania przyrodnicze obszaru oraz kształtujące się w Polsce i na świecie trendy gospodarcze i społeczne, winno się wspierać rozwój ekologicznego rolnictwa i małego przetwórstwa w zakresie produkcji żywności wysokiej jakości. Należy również wspierać działania na rzecz skracania łańcuchów dostaw w myśl zasady „od pola do stołu".

Równolegle na obszarze „Dorzecza Wisłoki" powinno się również podjąć działania promujące rozwój usług agroturystycznych i ekoturystycznych. Niniejsza oferta powinna zostać skierowana przede wszystkim do ludzi preferujących wypoczynek z dala od głównych szlaków turystycznych.

Wzmocnienie konkurencyjności turystycznej obszaru wymaga także rozbudowy bazy noclegowej oraz usług gastronomicznych oferujących lokalne/regionalne produkty oraz produkty ekologiczne. W ramach rozbudowy bazy noclegowej należy pamiętać o potrzebie rozwoju publicznych miejsc noclegowych (np. schroniska będące własnością JST).

Ważne miejsce w ramach niniejszego działania przypisano także promocji turystycznej obszaru. W tym celu należy podjąć działania zmierzające do utworzenia zintegrowanego systemu informacji turystycznej. Punkty Informacji Turystycznej powinny funkcjonować we wszystkich węzłach przesiadkowych I kategorii. Jednocześnie promując ofertę turystyczną „Dorzecza Wisłoki" należy wykorzystywać nowoczesne technologie.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Ścieżki rowerowe/szlaki rowerowe/trasy rowerowe, budowa wież widokowych, rozbudowa/modernizacja publicznych miejsc noclegowych, rozwój informacji turystycznej, wsparcie dla rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności wysokiej jakości, skracanie łańcuchów dostaw, szlaki/trasy turystyczne, parki kulturowe i szlaki kulturowe, w tym ich promocja, infrastruktura turystyczna (w tym związana z ciekami lub zbiornikami wodnymi) oraz zagospodarowanie jej bezpośredniego otoczenia wraz z infrastrukturą poprawiającą dostępność obiektów i atrakcji turystycznych (m.in. miejsca postojowe, ciągi komunikacyjne, w tym infrastruktura dla osób z niepełnosprawnością), roboty budowalne, restauratorskie i konserwatorskie obiektów zabytkowych, a także jako uzupełnienie powyższego zakresu zagospodarowanie terenu funkcjonalnie związanego z obiektem dla udostępnienie na cele turystyczne lub kulturalne, itp.

Kierunek działania 2.3. Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki" na rynkach krajowych i zagranicznych

Kluczowym elementem marketingu terytorialnego „Dorzecza Wisłoki" jest promocja gospodarcza. Działania w tej sferze mają wpływ na kształtowanie pozytywnego wizerunku obszaru oraz wzmacniają

szanse na jego trwały rozwój poprzez m.in. pozyskanie zewnętrznych zasobów. Działania promocyjne powinny być realizowane na wielu płaszczyznach, w tym z wykorzystaniem technologii i narzędzi informacyjno-komunikacyjnych.

Podkreślić przy tym należy, że promocja oferty gospodarczej powinna mieć charakter ponadlokalny. Największy nacisk w działaniach promocyjnych winien zostać położony na podkreślenie potencjału obszaru w zakresie Zielonego Ładu. W pierwszej kolejności promować należ produkty ekologiczne i tradycyjne, a także wskazywać na potencjał inwestycyjny obszaru jako zielonego regionu atrakcyjnego dla prowadzenia działalności gospodarczej.

Celem promocji obszaru powinna stać się właściwa prezentacja jego walorów oraz przekonanie interesariuszy zewnętrznych do ulokowania swoich aktywów na jego terenie. Przede wszystkim w ramach działań promocyjnych należy wzmocnić udział JST w targach, wystawach i konferencjach. Należy także opracować spójną dla całego obszaru „Dorzecza Wisłoki" kampanię reklamową, która zaprezentowana będzie w mediach, w tym także społecznościowych.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Udział w targach, wystawach, konferencjach, promocja oferty gospodarczej w mediach itp.

4.4.3 CEL 3. — OCHRONA I POPRAWA STANU ŚRODOWISKA NATURALNEGO ORAZ POPRAWA BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO

Stan środowiska naturalnego należy do najważniejszych czynników decydujących o wyborze danego obszaru jako miejsca do życia. Wpływa on również na jego atrakcyjność turystyczną. Dodatkowo ochrona środowiska i kształtowanie warunków przyjaznych człowiekowi do życia stanowi fundament Europejskiego Zielonego Ładu. Niestety, jak wykazała diagnoza, obszar „Dorzecza Wisłoki" zmaga się z licznymi problemami związanymi ze stanem środowiska naturalnego.

Z diagnozy wynika, że analizowany obszar narażony jest na negatywne skutki zmian klimatu. Z jednej strony widoczny jest deficyt dostępności i retencjonowania wody związany ze zmianami klimatycznymi oraz rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru, z drugiej strony „Dorzecze Wisłoki" narażone jest na występowanie podtopień związanych z deszczami nawalnymi. Dodatkowo stale utrzymuje się ryzyko powodziowe pochodzące od rzeki Wisłoki i jej dopływów oraz częściowo Wisły. Negatywnie na stan bezpieczeństwa obszaru wpływają również deficyty w infrastrukturze minimalizującej ryzyka związane ze zamianami klimatu (infrastruktura wykorzystywana przez służby ratunkowe, infrastruktura liniowa, melioracje). Dlatego też należy podjąć szereg inwestycji związanych z ochroną przeciwpowodziową „Dorzecza Wisłoki" oraz ze zwiększeniem jego odporności na skutki zmiany klimatu. Przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu związane będzie ze wzmocnieniem i uporządkowaniem gospodarki wodnej na obszarze „Dorzecza Wisłoki", rozwojem zielonej infrastruktury oraz wsparciem dla służby ratunkowych.

Jak wykazała diagnoza, na obszarze „Dorzecza Wisłoki" mamy do czynienia z niezadowalającą średnioroczną jakością powietrza spowodowaną niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym. Wpisując się w trendy europejskie i realizując zasady Europejskiego Zielonego Ładu, należy zintensyfikować działania zmierzające do eliminacji niskiej emisji, m.in. poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków i infrastruktury.

Poprawie stanu środowiska naturalnego sprzyjać będzie również transformacja energetyczna obszaru. Wprawdzie jak wynika z diagnozy, na terenie „Dorzecza Wisłoki" odnotowano relatywnie wysoki w stosunku do województwa podkarpackiego udział energii z odnawialnych źródeł, to jednak

należy pamiętać, o kierunkach zmian w polityce energetycznej Unii Europejskiej zawartych m.in. w Europejskim Zielonym Ładzie. Dlatego też należy wspierać i rozwijać produkcję magazynowanie i dystrybucję energii pochodzącej z OZE. Działania takie wzmocnią bezpieczeństwo energetyczne obszaru oraz zwiększą jego samowystarczalność energetyczną.

Na terenie „Dorzecza Wisłoki" widoczne są również braki w zakresie infrastruktury ochrony środowiska. Problemem są duże dysproporcje w zakresie korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem oraz znacząca liczba gmin o niskiej wartości wskaźnika (poniżej 50%). Widoczne są także duże dysproporcje w zakresie korzystających z instalacji wodociągowej szczególnie w części południowej obszaru, a także punktowe deficyty w dostępie do sieci gazowej oraz punktowe deficyty infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami. Sytuacja powyższa wymaga sanacji. Konieczne będzie podjęcie wielokierunkowych inwestycji związanych z budową i modernizacją infrastruktury oraz wzmocnieniem kluczowych usług związanych ze środowiskiem.

Zgodność celu Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 3 Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 11. Spójność Celu 3 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia „Dorzecza Wisłoki"	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030"	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 3: Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	**Obszar III:** Klimat i środowisko **Obszar V:** Rozwój zrównoważony terytorialnie	**Obszar tematyczny 3:** Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska **Cel:** Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego	**Cel 1:** Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym **Cel 2:** Wzmocnienie regionalnych przewag konkurencyjnych

Źródło: opracowanie własne.

Kierunki działań:

Kierunek działania 3.1. Ochrona przeciwpowodziowa „Dorzecza Wisłoki" i zwiększenie odporności obszaru na skutki zmian klimatu

Obserwowanym od lat globalnym zjawiskiem są zmiany klimatu. Przejawiają się one m.in. powtarzającymi się suszami prowadzącymi do zmniejszania się zasobów wód lub gwałtownymi ulewnymi opadami skutkującymi lokalnymi podtopieniami.

Problemy te zauważalne są również na obszarze „Dorzecza Wisłoki". Należy podkreślić, że waga zdiagnozowanych problemów jest tak duża, że konieczne jest podjęcie wielokierunkowych inwestycji związanych z uporządkowaniem gospodarki wodnej.

W pierwszej kolejności należy wzmocnić ochronę przeciwpowodziową na obszarze „Dorzecza Wisłoki" poprzez budowę zbiorników retencyjnych oraz budowę/modernizacje wałów przeciwpowodziowych. Priorytetowo należy potraktować inwestycje związane z budową zbiornika wodnego Kąty-Myscowa wraz ze zbiornikiem górnym na Łysej Górze oraz budowę zbiornika retencyjnego Zgórsko Podborze na potoku Zgórsko.

Ponadto należy kontynuować rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji deszczowej oraz utrzymywać w dobrym stanie infrastrukturę wodną. W tym celu konieczne będą działania związane z budową i przebudową rowów melioracyjnych i śródpolnych połączone z wymianą istniejących przepustów.

W celu wzmocnienia ochrony przeciwpowodziowej na obszarze „Dorzecza Wisłoki" należy także wspierać służby bezpośrednio monitorujące zagrożenia naturalne i reagujące w przypadku ich wystąpienia, tj. w szczególności straż pożarną – ochotniczą i państwową. Inwestycje powinny być ukierunkowane zarówno na prewencję zagrożeń, jak i skuteczne działanie w przypadku ich wystąpienia. Ważne będzie doposażenie w sprzęt jednostek ratowniczych oraz budowa/rozbudowa/modernizacja remiz oraz innych obiektów w dyspozycji jednostek.

Jednak wzmocnienie odporności obszaru „Dorzecza Wisłoki" na skutki zmian klimatu wymaga również podjęcia innych działań. Dlatego też w ramach niniejszego priorytetu należy wspierać inicjatywy zmierzające do zwiększenia retencji wody na terenie „Dorzecza Wisłoki", np. poprzez przechwytywanie i zatrzymanie deszczówki przez mieszkańców i podmioty gospodarcze, zmniejszanie powierzchni nieprzepuszczalnych oraz wdrażanie systemów zagospodarowania wód opadowych.

W ramach takiego działania należy również zwrócić uwagę na zwiększenie udziału terenów zielonych i samej zieleni w miastach i na obszarach wiejskich. Zielone (roślinne) i niebieskie (wodne) obszary pomogą w stworzeniu pożądanego mikroklimatu, a także zróżnicowanego środowiska naturalnego, np. na obszarach objętych budownictwem mieszkaniowym. Ważnym zadaniem będzie także zakładanie nowych i rewitalizacja istniejących terenów zieleni, skwerów i parków.

Wszelkie przedsięwzięcia realizowane w ramach tego kierunku działań będą wdrażane zgodnie z Planem Zarządzania Ryzykiem Powodziowym oraz Planem Przeciwdziałania Skutkom Suszy. Planem gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy oraz Programem Wodno - Środowiskowym Kraju. Ponadto na terenach szczególnego zagrożenia powodzią stosowane będą zakazy i ograniczenia wynikające z przepisów prawa w tym zakresie.

<u>Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:</u>

Budowa zbiorników retencyjnych, przeciwpowodziowych, budowa/modernizacja wałów przeciwpowodziowych, budowa/modernizacja sieci kanalizacji deszczowej, budową i przebudową rowów melioracyjnych i śródpolnych, wsparcie dla służb ratunkowych, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury, rozwój zieleni miejskiej, alternatywne źródła zasilania w wodę, itp.

Kierunek działania 3.2. Ograniczenie zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków i infrastruktury

Do istotnych działań wynikających z niniejszej Strategii zalicza się niewątpliwie te związane z poprawą jakości powietrza, w tym poprzez likwidację niskiej emisji. Realizacji przyjętych założeń służyć będą działania związane z poprawą efektywności energetycznej infrastruktury publicznej i prywatnej.

W pierwszej kolejności promowane i wspierane będą działania zmierzające do zastosowania przez mieszkańców proekologicznych systemów grzewczych. W wyniku podjętych działań powinno wzrosnąć znaczenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Jednocześnie wspierane będą działania zmierzające do zmniejszenia energochłonności budynków i budowli prywatnych i publicznych, np. termomodernizacja, wymiana oświetlenia w budynkach na energooszczędne, wymiana źródeł ciepła, instalacja odnawialnych źródeł energii. W wyniku niniejszych działań powstaną energooszczędne budynki publiczne, które będą mogły również pełnić funkcję demonstracyjną i służyć jako wzór dla innych. Równocześnie należy promować OZE wśród deweloperów i inwestorów indywidualnych realizujących inwestycje budowlane.

W budynkach w miarę możliwości instalowane będą nowoczesne oprawy oświetleniowe LED i czujniki ruchu, które ułatwią sterowanie oświetleniem. Stosowane będą również inteligentne systemy zarządzania energią w budynkach i w infrastrukturze.

Poprawie stanu środowiska naturalnego służyć będą również inwestycje związane z modernizacją oświetlenia miejsc publicznych oraz oświetlenia drogowego. Priorytetem przy modernizacji oświetlenia powinny być działania zmierzające do wykorzystania energooszczędnych i inteligentnych technologii.

Dla osiągnięcie celów kierunku działania ważne będą również kampanie edukacyjno-informacyjne na temat wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie oraz możliwości modernizacji budynków w sposób ekologiczny i opłacalny finansowo. Takie działania znacząco zwiększają świadomość mieszkańców i wzmacniają lokalne zaangażowanie w poprawę jakości powietrza.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Termomodernizacja budynków publicznych i mieszkalnych, tworzenie budynków demonstracyjnych i energooszczędnych, wymiana kotłów grzewczych, wymiana oświetlenia, wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania energią, doradztwo, edukacja i wsparcie mieszkańców oraz kampanie informacyjne, itp.

Kierunek działania 3.3. Rozwój produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE

W Strategii przewidziano wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (OZE). Pamiętać należy, że wykorzystanie odnawialnych źródeł energii jest drugim, obok promowania efektywności energetycznej, filarem budowy gospodarki niskoemisyjnej. Dlatego też wspierane będą inicjatywy zmierzające do transformacji energetycznej „Dorzecza Wisłoki" w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

W związku z powyższym w ramach niniejszego działania, wsparcie przeznaczone będzie na wytwarzanie energii elektrycznej oraz cieplnej pochodzącej z OZE oraz przyłączenie do sieci. Wspierane będą również inwestycje w magazyny energii działające na potrzeby OZE. Ważna będzie również budowa przyłączy do sieci oraz Głównych Punktów Zasilających. Dzięki temu poprawi się wydajność sieci, zwłaszcza w przypadku wzmożonej produkcji energii z OZE.

Promowane będzie także wytwarzanie energetyki rozproszonej (prosumenckiej) opartej o instalacje o stosunkowo niewielkich mocach, stanowiącej podstawę rozwoju lokalnego wymiaru energetyki i nadającej transformacji energetycznej partycypacyjny charakter.

Priorytetowo traktowane będą inwestycje związane z montażem instalacji fotowoltaicznych na budynkach publicznych. Rozważyć można również budowę farm fotowoltaicznych. Mając na uwadze naturalne predyspozycje „Dorzecza Wisłoki", należy dążyć do budowy elektrowni szczytowo-pompowej w Myscowej oraz wspierać budowę innych (niskospadowych i ultraniskospadowych) elektrowni wodnych.

Mając na uwadze współczesne trendy rozwoju energetyki i wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, konieczne będą także inwestycje związane z rozwojem technologii magazynowania energii, która ułatwi integrację i rozwój rozproszonych OZE.

Powinno się również wspierać i realizować inwestycje związane z rozwojem instalacji OZE do produkcji, magazynowania i dystrybucji wodoru, a także instalacji OZE, z której energia bezpośrednio lub pośrednio zasili elektrolizery lub instalacji do produkcji wodoru. W związku z dużym zapotrzebowaniem na wodę w procesie produkcji wodoru należy rozważyć możliwość ponownego jej wykorzystania, np. z procesu oczyszczania ścieków.

Na terenie „Dorzecza Wisłoki" powinno się również wspierać takie inicjatywy jak klastry energii i spółdzielnie energetyczne.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Wspieranie produkcji energii z OZE, ponowne wykorzystanie energii, magazynowanie energii z OZE, dystrybucja energii (sieci, przyłącza GPZ), w tym z OZE, itp.

Kierunek działania 3.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki"

Jak wynika z diagnozy, na terenie „Dorzecza Wisłoki" występują obszary borykające się z problemem dostępności do wody pitnej. Niestety zachodzące zmiany klimatu mogą ten problem spotęgować. Dlatego też należy prowadzić i wspierać działania zmierzające do pozyskania, budowy nowych ujęć wody (w tym podziemnych) oraz modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowych. Należy także dążyć do redukcji zużycia wody poprzez jej wielokrotne wykorzystanie (np. po oczyszczeniu ścieków) do procesów technologicznych.

Konieczna będzie także modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody, tak aby spełniały one standardy w zakresie zaspokajania potrzeby mieszkańców.

Z diagnozy wynika również, że na analizowanym terenie w dalszym ciągu występują obszary, na których brak jest dostępu do sieci kanalizacji sanitarnej. Należy więc podjąć działania zmierzające do zmiany tej sytuacji. W tym zakresie należy realizować inwestycje związane z budową/modernizacją oczyszczalni ścieków oraz rozbudową i modernizacją sieci kanalizacyjnej.

W miejscach, w których z przyczyn ekonomicznych rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona, konieczne jest wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Jednocześnie należy również rozbudowywać sieć gazowniczą, która zastąpi węgiel oraz dążyć do przyłączenia do niej nowych gospodarstw domowych. Szczególnie ważne będą inwestycje w gminach, w których dostęp do sieci gazowej jest w największym stopniu ograniczony, tj.: Borowa, Czermin, Gawłuszowice i Tuszów Narodowy.

Troska o środowisko naturalne sprawia, że konieczne jest dalsze usprawnienie systemu gospodarki odpadami, zwłaszcza że z diagnozy wynika, iż na obszarze „Dorzecza Wisłoki" widoczne są braki infrastrukturalne w tym zakresie. Realizując niniejsze działanie, należy między innymi dążyć do budowy/rozbudowy Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (np. gminy: Brzyska, Kołaczyce, Krempna, Mielec, Radomyśl Wielki, Skołyszyn, Żyraków). Równocześnie w gminie miejskiej Mielec wskazana jest budowa sortowni odpadów opakowaniowych zbieranych selektywnie. Działania powyższe powinny doprowadzić do wzmocnienia efektywnego recyklingu, tak aby zminimalizować udziału odpadów zmieszanych w łącznej masie odpadów.

Jednocześnie powinno się również podejmować działania wspierające edukację ekologiczną. Wskazane byłoby tworzenie centrów edukacji ekologicznej i transferu zielonej technologii, w których to prowadzone byłby szkolenia i doradztwo dla mieszkańców, podmiotów publicznych i przedsiębiorców.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa i modernizacja infrastruktury sieciowej (kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej), budowa/ modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa/modernizacja nowych ujęć wody (w tym podziemnych), budowa/modernizacja stacji uzdatniania wody, wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, budowa/modernizacja PSZOK-ów i RIPOK-ów, tworzenie centrów edukacji ekologicznej i transferu zielonej technologii, szkolenia i doradztwo z zakresu edukacji ekologicznej, itp.

4.4.4 CEL 4. — BEZPIECZNA I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA ZAPEWNIAJĄCA WARUNKI DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Kluczowym wyzwaniem cywilizacyjnym przed jakim stoi „Dorzecze Wisłoki" jest budowa/ rozbudowa/modernizacja bezpiecznej, nowoczesnej i proekologicznej infrastruktury komunikacyjnej stwarzającej warunki dla jego zrównoważonego rozwoju.

Niestety aktualnie na obszarze „Dorzecza Wisłoki" zdiagnozowano szereg barier ograniczających zewnętrzną i wewnętrzną dostępność komunikacyjną obszaru. Problemy te dotyczą zarówno stanu infrastruktury drogowej i kolejowej (wraz z infrastrukturą towarzyszącą), jak i sposobu organizacji i funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego. Szczególnie istotny jest problem związany niską dostępnością węzłów autostrady A4 i dróg szybkiego ruchu.

W konsekwencji na obszarze „Dorzecza Wisłoki" mamy do czynienia z niską dostępnością ośrodków miejskich transportu zbiorowego, co sprawia, że nadal utrzymuje się niski udział transportu zbiorowego w transporcie ogółem oraz silna dominacja transportu samochodowego. Sytuacja niniejsza sprzyja zjawisku niskiej emisji.

Dążąc do wdrożenia zasad Zielonego Ładu, a tym wzmocnienia atrakcyjności „Dorzecza Wisłoki" jako miejsca do życia i prowadzenia działalności gospodarczej, należy podjąć inwestycje zmierzające do integracji i rozwoju infrastruktury komunikacyjnej oraz rozwoju zintegrowanego transportu zbiorowego. Należy przy tym wykorzystać potencjał jaki daje uruchomiona już Podkarpacka Kolej Aglomeracyjna.

Kolejnym problemem, a zarazem wyzwaniem przed jakim staje „Dorzecze Wisłoki" jest poprawa spójności, jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej. Jak wynika z diagnozy, na obszarze „Dorzecza Wisłoki" postępuje proces rozpraszania zabudowy, co negatywnie wpływa na spójność obszaru, a jednoczenie wywiera dodatkową presję na środowisko i zwiększa koszty budowy oraz eksploatacji infrastruktury technicznej. Zjawisko „rozlewania się miast" skutkuje także narastaniem chaosu urbanistycznego i prowadzi do utraty dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich. Jednocześnie

niska jakość przestrzeni publicznej i brak poczucia bezpieczeństwa zmniejsza atrakcyjność obszaru, jako miejsca do życia i sprzyja migracji.

Sytuacja powyższa musi ulec zmianie. Dlatego też należy opracować i wdrożyć działania zmierzające do poprawy spójności, jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej. Służyć temu powinna m.in. rewitalizacja przestrzeni publicznej, zwłaszcza w ośrodkach osadniczych.

Zgodność celu Strategii z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi

Poniżej dokonano ustalenia spójności przyjętego Celu 4 Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju ze Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030", Strategią Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 i Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030.

Tabela 12. Spójność Celu 4 Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia „Dorzecza Wisłoki"	Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030"	Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Cel 4: Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	**Obszar I:** Małopolanie **Obszar II:** Gospodarka **Obszar V:** Rozwój zrównoważony terytorialnie	**Obszar tematyczny 3:** Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska **Cel:** Rozbudowa infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizacja wykorzystania zasobów naturalnych i energii przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego **Obszar tematyczny 4:** Dostępność usług **Cel:** Zwiększenie dostępu obywateli do usług publicznych i podniesienie standardu ich świadczenia dla poprawy jakości życia i wzmacniania procesów rozwojowych	**Cel 1:** Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

Źródło: opracowanie własne.

Kierunki działań:

Kierunek działania 4.1. Integracja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego

Nowoczesna infrastruktura drogowa podnosi standard życia mieszkańców oraz uelastycznia rynek pracy, a tym samym wpływa na atrakcyjność „Dorzecza Wisłoki" jako miejsca zamieszkania oraz prowadzenia działalności gospodarczej. Jak wykazała diagnoza, „Dorzecze Wisłoki" charakteryzuje się relatywnie gęstą siecią dróg. Jednak stan techniczny dróg nie zawsze jest zadawalający, a jej rozmieszczenie przestrzenne nierównomierne, co może skutkować wykluczeniem komunikacyjnym.

Rozwój niniejszej infrastruktury wymaga podjęcia działań zmierzających do budowy nowych dróg (w tym obwodnic miast), poprawy stanu dróg istniejących oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej. Działania te powinny z jednej strony usprawnić komunikację wewnątrz „Dorzecza Wisłoki", z drugiej poprawić jej zewnętrzną dostępność komunikacyjną.

Ważne z punktu widzenia rozwoju „Dorzecza Wisłoki" będą inwestycje zmierzające do rozbudowy układu komunikacyjnego łączącego analizowany obszar z autostradą A4. W tym celu należy podjąć działania w zakresie budowy nowych węzłów komunikacyjnych łączących gminy „Dorzecza Wisłoki" z autostradą. Szczególnie ważna będzie budowa zjazdu/węzła z autostrady A-4 w miejscowości Borowa na wysokości Pilzna wraz z odcinkiem drogi o długości ok. 14 km, łączącej autostradę A-4 z drogą krajową nr 73.

Ważna będzie również budowa i modernizacja dróg pełniących role łączników z drogami wojewódzkimi i krajowymi. Równocześnie należy także prowadzić inwestycje zmierzające do poprawy stanu technicznego dróg o znaczeniu lokalnym.

Inwestycjom w infrastrukturę drogową powinny towarzyszyć także działania zmierzające do budowy, przebudowy i modernizacji infrastruktury towarzyszącej, tj. ciągów pieszych oraz dróg rowerowych. Inwestycje te poprawią bezpieczeństwo użytkowników oraz stan środowiska naturalnego.

Istotne znaczenie dla funkcjonowania „Dorzecza Wisłoki" ma transport kolejowy. Jak wynika z diagnozy, na terenie „Dorzecza Wisłoki" funkcjonuje Podkarpacka Kolej Aglomeracyjna, jednak jej zasięg jest niewystarczający do potrzeb. Dlatego też należy podjąć inwestycje zmierzające do budowy nowych oraz modernizacji istniejących linii kolejowych, a także większej ich kompatybilności z istniejącymi połączeniami komunikacji autobusowej. Priorytetowo należy traktować inwestycje, które poprawią spójność komunikacyjną „Dorzecza Wisłoki" na osi północ-południe.

Integracji infrastruktury komunikacyjnej służyć będzie budowa centrów/węzłów przesiadkowych, w tym budowa Zintegrowanego Centrum Przesiadkowego w Dębicy, Centrum Komunikacyjnego w Jaśle oraz przebudowa i rozbudowa dworca autobusowego w Mielcu jako węzła przesiadkowego wraz z rewitalizacją terenów po PKP.

Realizacja niniejszego działania wymaga również reorganizacji transportu zbiorowego zmierzającej do eliminacji wykluczenia komunikacyjnego poprzez stopniowe utworzenie spójnego systemu komunikacji publicznej. W tym celu konieczna będzie współpraca z przewoźnikami świadczącymi usługi transportu zbiorowego.

Wskazane są działania zmierzające do poprawy istniejącej sytuacji, m.in. poprzez dostosowanie sieci i częstotliwości połączeń do oczekiwań mieszkańców oraz budowę nowych przystanków, których lokalizacja odpowiadać będzie aktualnej sieci osadniczej.

Jednocześnie należy wspierać rozwój transportu zrównoważonego. W tym celu powinno się dążyć do budowy parkingów i miejsc postojowych dla rowerzystów. Budowa Park&Ride i Bike&Ride przyniosłaby „Dorzeczu Wisłoki" wieloaspektowe korzyści, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska.

W zależności od potrzeb należy dążyć do stopniowej modernizacji taboru autobusowego, zmierzającej do jego pełnego dostosowania do potrzeb osób o szczególnych potrzebach oraz wymogów ekologicznych. Docelowo usługi powyższe winny być świadczone przez zeroemisyjny tabor.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Budowa/modernizacja dróg, linii kolejowych, stacji przesiadkowych, ścieżek rowerowych (innych niż turystyczne), wymiana taboru autobusowego, itp.

Kierunek działania 4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych

Podniesienie jakości życia mieszkańców „Dorzecza Wisłoki" wymaga uporządkowania i uatrakcyjnienia przestrzeni publicznej oraz poprawy bezpieczeństwa.

Punktem wyjścia winno być wzmocnienie roli planowania przestrzennego w uporządkowaniu przestrzeni tak, aby zwiększyć spójność i atrakcyjność „Dorzecza Wisłoki". Należy dążyć do zwiększenia udziału terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Opracowując plany należy dążyć do ograniczania występującego zjawiska „rozlewania się" miast i rozpraszania zabudowy. Dodatkowo powinno się inicjować i podejmować działania zmierzające do uwzględniania w planowaniu przestrzennym terenów rekreacyjnych wykorzystujących naturalne potencjały (np. istniejące zbiorniki wodne i cieki wodne) i innych podnoszących standard życia mieszkańców gminy.

Równolegle powinno się realizować projekty związane z odnową i poprawą bezpieczeństwa przestrzeni publicznej, między innymi w centrach miejscowości. Docelowo przestrzeni publicznej powinno się nadać funkcję wypoczynkowo-integracyjną (np. ścieżki/drogi rowerowe wykorzystanie zbiorników i cieków wodnych, tereny zielone) poprzez jej uporządkowanie, odnowę, ożywienie, uatrakcyjnienie estetyczno-wizualne oraz rozbudowę i modernizację małej infrastruktury.

Istotne będą także prace prowadzące do poprawy dostępności przestrzeni dla osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

Jednocześnie z działaniami infrastrukturalnymi podejmowane będą również działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców. Osiągnięcie tego celu wymaga np. rozwoju systemu monitoringu wizyjnego. Równocześnie należy dążyć do zwiększenia zaangażowania samych mieszkańców w działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa.

Rodzaje przykładowych projektów realizujących kierunek działania:

Rozwój planowania przestrzennego, odnowa przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców lub zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności, w tym tworzenie nowych terenów zieleni, monitoring przestrzeni publicznych, oświetlenie, systemy monitoringu wizyjnego, itp.

5.

OCZEKIWANE **REZULTATY** PLANOWANYCH **DZIAŁAŃ**, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ **WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA**

Wdrożenie założonych w Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na lata 2022-2030 celów prowadzić będzie do realizacji rezultatów wynikających z zaproponowanych kierunków działań. W związku z monitorowaniem stopnia wdrożenia oczekiwanych rezultatów zaproponowano wskaźniki ich osiągnięcia, które zaprezentowano w poniższej tabeli. Wskaźniki przedstawiono w podziale na sfery: społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz cele i kierunki działań. Wartości wskaźników monitorowane będą w połowie oraz po zakończeniu okresu realizacji Strategii.

W tabeli symbol strzałki skierowanej w dół oznacza oczekiwany spadek wartości wskaźnika, a symbol strzałki skierowanej w górę oznacza oczekiwany wzrost wartości wskaźnika. Podstawą do wyznaczenia wartości bazowej wskaźników są dane wynikające z diagnozy sytuacji opracowanej na potrzeby niniejszej Strategii, w tym identyfikacji potrzeb projektowych.

Procedura monitoringu przedstawiona została w Rozdziale pod tytułem „System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych".

Ponadto w związku z możliwym zastosowaniem Innego Instrumentu Terytorialnego programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027 (FEP 2021-2027) we wdrażaniu Strategii niniejszy rozdział uzupełniono o wskaźniki produktu i rezultatu jakie mogą mieć zastosowania przy jej monitorowaniu. Monitoring ten będzie prowadzony wyłącznie pod warunkiem uzyskania przez wnioskodawców z terenu Dorzecza Wisłoki dotacji ze środków UE w ramach IIT FEP 2021 -2027. Ponieważ ostateczna lista projektów, które otrzymają dotację ze środków UE będzie znana po rozstrzygnięciu procedury konkursowej to na etapie aktualizacji Strategii brak jest możliwości ustalenia wartości docelowych wskaźników produktu i rezultatu.

Tabela 13. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia sfera społeczna

Cel/ kierunek działania	Rezultat planowanych działań	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Kierunek zmian / wartość docelowa.
Cel 1-4	Poprawa sytuacji demograficznej	Liczba gmin z ujemnym średniorocznym saldem migracji (2020) (jednostka – szt.)	21	↓
Cel 1.1	Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej	Liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do 3 lat (2020) (jednostka – liczba dzieci)	89	↑
Cel 1.2	Poprawa kwalifikacji mieszkańców	Średni wynik egzaminu ósmoklasisty (2020) (jednostka - %)	56,6%,	↑
Cel 1.2	Poprawa dostępności do usług społecznych	Lekarze na 10 tys. mieszkańców w obszarze badań	29,4	↑
Cel 1.3	Zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	Liczba E-usług realizowanych przez instytucje gminne o poziomie dojrzałości 5 – personalizacja (jednostka – liczba e-usług)	14	↑
Cel 1.4	Lepsze włączenie społeczne	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. mieszkańców (2020) (jednostka – osoby)	619	↓
Cel 1.4	Lepsza integracja społeczna	Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu niepełnosprawności w obszarze badań (2020) (jednostka – liczba rodzin)	3700	↓
Cel 1.4	Lepsza integracja społeczna	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców (jednostka – liczba NGO-sów)	3,5	↑

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia- sfera gospodarcza

Sfera (wymiar) / cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Cel 2.1-4	Poprawa sytuacji na rynku pracy	Pracujący ogółem na 100 osób w wieku produkcyjnym (2020)	**36**	↑
Cel 2.1-4	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców i inkubacji firm	Podmioty gospodarcze ogółem na 1000 mieszkańców (2020)	**80**	↑
Cel 2.1	Rozwój usług wspierających rozwój firm	Wzrost udziału firm z sektora „usług otoczenia biznesu" w strukturze dominujących rodzajach działalności (2020)	**17%**	↑
Cel 2.1	Rozwój usług wspierających rozwój firm	Wzrost liczby organizacji zrzeszających przedsiębiorców (2020)	**17**	↑
Cel 2.2	Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych	Miejsca noclegowe ogółem na 1000 mieszkańców (2020)	**5,9**	↑
Cel 2.2	Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych	Udział podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w liczbie podmiotów ogółem (2020)	**2,1%**	↑
Cel 2.1	Rozwój infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm	Realizacja projektów dot. udostępnienia infrastruktury inwestycyjnej dla przedsiębiorstw	**nie dot.**	**3**
Cel 2.3	Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki"	Liczba akcji promujących obszar „Dorzecza Wisłoki" na rynkach krajowych i regionalnych	**nie dot.**	**5**

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 15. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia- sfera przestrzenna

Sfera (wymiar) / cel	Rezultat	Wskaźnik osiągnięcia rezultatu	Wartość bazowa	Oczekiwany kierunek zmian
Cel 3.1	Zmniejszenie ryzyka strat wynikających z powodzi	Liczba miejscowości zagrożonych skutkami powodzi z powodu złego stanu infrastruktury (szt.)	92	↓
Cel 3.1	Poprawa retencji wody	Pojemność zbiorników retencyjnych (m3)	225 247	↑
Cel 3.2	Zmniejszenie zjawiska niskiej emisji	Liczba miejscowości najbardziej zagrożonych zanieczyszczeniami powietrza	119	↓
Cel 3.2	Poprawa efektywności energetycznej budynków	Liczba projektów dot. termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Nie dot.	8
Cel 3.3	Wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych	Liczba projektów dot. produkcji energii odnawialnej ze słońca	Nie dot.	4
Cel 3.4	Rozwój infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska	Korzystający z instalacji wodociągowej w liczbie ludności ogółem	72,8%	↑
Cel 3.4	Rozwój infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska	Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem	63,9%	↑
Cel 4.1	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego	Liczba projektów integrujących środki transportu (np. centra przesiadkowe)	Nie dot.	2
Cel 4.2	Poprawa jakości terenów publicznych	Obszary poprzemysłowe lub inne wymagające rekultywacji/zagospodarowania (szt.)	38	↑

Źródło: opracowanie własne.

5.1 LISTA WSKAŹNIKÓW PRODUKTU I REZULTATU POWIĄZANYCH Z REALIZACJĄ INNEGO INSTRUMENTY TERYTORIALNEGO W RAMACH FEP 2021-2027

L.P.	NAZWA WSKAŹNIKA	JEDNOSTKA	RODZAJ WSKAŹNIKA
1.	Liczba projektów, w których sfinansowano koszty racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FS/FST)	szt.	produkt
2.	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (EFRR/FST/FS)	szt.	produkt
3.	Długość odnowionych szlaków turystycznych	Km	produkt
4.	Długość utworzonych szlaków turystycznych	Km	produkt
5.	Wspierana infrastruktura rowerowa	Km	produkt
6.	Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej ulepszonej	Km	produkt
7.	Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni utwardzonej nieulepszonej	Km	produkt
8.	Długość wspartych turystycznych szlaków rowerowych o nawierzchni gruntowej	Km	produkt
9.	Liczba powstałych Miejsc Obsługi Rowerzystów (MOR)	Szt.	produkt
10.	Liczba powstałych Miejsc Obsługi Kamperów (MOK)	Szt.	produkt
11.	Liczba powstałych Miejsc Przyjaznych Kajakarzom (MPK)	Szt.	produkt
12.	Liczba utworzonych punktów informacji turystycznej i infokiosków zapewniających obsługę w min. 2 językach obcych	Szt.	produkt
13.	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Osoby	rezultat
14.	Roczna liczba turystów korzystających ze wspartych szlaków turystycznych	Osoby	rezultat
15.	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	Użytkownicy	rezultat
16.	Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków rowerowych	Osoby	rezultat
17.	Roczna liczba turystów korzystających ze szlaków kajakowych	Osoby	rezultat
18.	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	Szt.	produkt
19.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	Szt.	produkt
20.	Liczba wspartych obiektów o charakterze niezabytkowym	Szt.	produkt
21.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	Szt.	produkt
22.	Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem	Szt.	produkt
23.	Liczba zdigitalizowanych zasobów kultury udostępnionych on-line	Szt.	produkt
24.	Liczba wspartych instytucji paramuzealnych	Szt.	produkt

L.P.	NAZWA WSKAŹNIKA	JEDNOSTKA	RODZAJ WSKAŹNIKA
25.	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	odwiedzający /rok	rezultat
26.	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha	produkt
27.	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach wiejskich	m^2	produkt
28.	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	produkt
29.	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury na obszarach wiejskich	osoby	rezultat
30.	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	użytkownicy	rezultat

Źródło: opracowanie własne.

6.

UWARUNKOWANIA DLA KSZTAŁTOWANIA REKOMENDACJI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO WYNIKAJĄCE Z USTALEŃ **DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH** POZIOMU REGIONALNEGO, W TYM OBSZARY **STRATEGICZNEJ INTERWENCJI**

Istotnym uwarunkowaniem dla określenia ustaleń i rekomendacji dla modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej „Dorzecza Wisłoki" są dokumenty strategii i planów zagospodarowania przestrzennego województw. W tych dokumentach ustalone zostały obszary strategicznej interwencji poziomu krajowego oraz regionalnego, związki funkcjonalne i zasady ich zagospodarowania, które należy uwzględniać w dokumentach planistycznych poziomu lokalnego.

Tabela 16. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów strategicznych poziomu regionalnego

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE	WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
WYMIAR TERYTORIALNY STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTW	
Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030" Załącznik do Uchwały Nr XXXI/422/20 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 17.12.2020 r.	**Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030** Załącznik do Uchwały Nr XXVII/458/20 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 28.09.2020 r.
PODEJŚCIE TERYTORIALNE	
Cel: Rozwój zrównoważony terytorialnie **cel szczegółowy:** · zrównoważony i trwały rozwój oparty na endogenicznych potencjałach **kierunki rozwoju:** · ład przestrzenny · wsparcie miast · rozwój obszarów miejskich · spójność wewnątrzregionalna i dostępność	**Cel:** Wzmocnienie terytorialnej spójności województwa podkarpackiego **cel horyzontalny:** 1. gospodarka oparta na wiedzy 2. kapitał ludzki i społeczny 3. infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju środowiska 4. dostępność usług

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Krajowe wynikające ze Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze: **Jasło, Mielec, Dębica**; (Rysunek 6)
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją, obejmuje gminy: **Jodłowa, Szerzyny, Brzyska, Kołaczyce, Dębowiec, Tarnowiec, Osiek Jasielski, Nowy Żmigród, Chorkówka, Krempna**; (Rysunek 7)
- Wschodnia Polska, obejmuje gminy: **Biecz, Borowa, Brzostek, Brzyska, Chorkówka, Czarna, Czermin, Dębica, Miasto Dębica, Dębowiec, Gawłuszowice, Jasło, Miasto Jasło, Jedlicze, Jodłowa, Kołaczyce, Krempna, Mielec, Miasto Mielec, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Padew Narodowa, Pilzno, Przecław, Radomyśl Wielki, Sękowa, Skołyszyn, Szerzyny, Tarnowiec, Tuszów Narodowy, Wadowice Górne, Żyraków**; (Rysunek 8)

Zgodnie z proponowanymi zapisami dotyczącymi obszarów strategicznej interwencji w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne". Jak wskazano w Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 wyznaczone OSI będą wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą dedykowanych instrumentów.

Regionalne:

- **Wykorzystanie policentrycznego miejskiego układu osadniczego** (Rysunek 9) – MOF Krosno **– gm. Jedlicze, gm. Chorkówka,** MOF Mielec **– m. Mielec, gm. Mielec, gm. Przecław, gm. Tuszów Narodowy,** MOF Jasło **– m. Jasło, gm. Jasło, gm. Dębowiec, gm. Kołaczyce, gm. Skołyszyn, gm. Tarnowiec,** MOF Duopol Dębica-Ropczyce **– m. Dębica, gm. Dębica, gm. Żyraków**

▸ *Wzmocnienie roli biegunów wzrostu w świadczeniu usług publicznych oraz usług wyższego rzędu, a w szczególności wzmacnianie potencjałów wyróżniających je w skali krajowej*

Zakładane działania: umocnienie pozycji biegunów wzrostu w oparciu o ich potencjał w celu podniesienia ich pozycji w hierarchii ośrodków rozwoju na poziomie regionu i kraju; podejmowanie działań przeciwdziałających pogarszaniu się sytuacji społeczno-ekonomicznej w sytuacji ewentualnego zastoju gospodarczego wynikającego z uwarunkowań kryzysowych, w tym epidemii COVID-19 w 2020 r.; wzmocnienie rdzeni biegunów wzrostu w zakresie realizowanych funkcji miastotwórczych; zachowanie policentrycznej struktury osadniczej umożliwiającej rozpowszechnianie efektów działań rozwojowych na obszar całego województwa; wsparcie biegunów wzrostu w zakresie wykorzystania potencjałów endogenicznych; kreowanie nowych regionalnych biegunów wzrostu; tworzenie układów multipolarnych uwzględniających rozprzestrzenianie się procesów rozwojowych ponad granicami administracyjnymi; rozwój kapitału ludzkiego poprzez poprawę jakości edukacji oraz zróżnicowanie oferty edukacyjnej i popularyzującej naukę z wykorzystaniem innowacji; rozwój usług publicznych i podniesienie ich jakości, m.in. w zakresie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego; poprawa ładu przestrzennego obszaru poprzez integrację planowania przestrzennego; poszerzenie oferty kulturalnej i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym regionu; wykorzystanie potencjału turystycznego ośrodków poprzez kreowanie różnorodnych produktów turystycznych; wsparcie uczelni oraz szkół poprzez włączanie ich w lokalne i regionalne programy promocji, a także uwzględnienie ich funkcjonowania w ofertach inwestycyjnych.

▸ *Rozwój potencjału gospodarczego miast, ze szczególnym uwzględnieniem biegunów wzrostu wraz z rozprzestrzenianiem trendów rozwojowych na otaczające je obszary funkcjonalne oraz wiejskie*

Zakładane działania: wzmacnianie sieci ciążeń grawitacyjnych miast regionu stanowiących szansę do stworzenia sieci stymulowania przepływu procesów rozwojowych; rozwój obszarów dla potencjalnych inwestorów pod kątem możliwości rozwoju stref działalności gospodarczej; wspieranie rozwoju strefy działalności gospodarczej w kierunku powstawania i efektywnego funkcjonowania przedsiębiorstw wraz z oddziaływaniem na obszary wiejskie; kreowanie nowych miejsc pracy oraz zwiększenie wartości PKB poprzez rozwój sektora usług i przedsiębiorstw; dywersyfikacja gospodarki biegunów wzrostu i ich obszarów funkcjonalnych celem wzmocnienia funkcji gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem możliwego okresu regresu gospodarczego w wymiarze ponadregionalnym; niwelowanie istniejących barier transgranicznych i zacieśnienie współpracy gospodarczej z przedsiębiorstwami z Ukrainy i Słowacji; wprowadzenie w ośrodkach miejskich rozwiązań wpisujących się w ideę Smart City; kształtowanie miejskich terenów zieleni w nawiązaniu do idei: „zielone miasta"; wsparcie rozwoju biegunów wzrostu z wykorzystaniem ich potencjału turystycznego i rekreacyjnego.

▸ *Rozwój powiązań komunikacyjnych wewnątrz obszarów funkcjonalnych biegunów wzrostu*

Zakładane działania: zwiększenie spójności terytorialnej obszarów funkcjonalnych budowę, rozbudowę oraz modernizację infrastruktury kolejowej; podniesienie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez budowę obwodnic i odciążenie centrów miast od przeciążeń wynikających z transportu indywidualnego i komunikacji publicznej; modernizacja i rozwój infrastruktury dróg lokalnych w celu zwiększenia spójności obszarów funkcjonalnych miast; rozwój transportu publicznego, w tym poprzez modernizację i rozwój infrastruktury w celu efektywniejszego przemieszczania się wewnątrz obszarów funkcjonalnych oraz między nimi; wspieranie systemu zrównoważonego transportu wraz węzłami intermodalnymi typu P&R, B&R; rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się na krótkich odcinkach oraz służących rekreacji.

▸ *Rozwój miast powiatowych i miast mniejszych*

Zakładane działania: poprawa i rozwój warunków prowadzących do dynamizacji przedsiębiorczości w oparciu o potencjalne specjalizacje gospodarcze ośrodka miejskiego; wzmacnianie powiązań funkcjonalnych w celu przywrócenia roli ośrodka w układzie osadniczym; zwiększenie aktywności zawodowej mieszkańców poprzez rozwój kompetencji zawodowych; modernizacja przestrzeni miejskiej umożliwiającej wykorzystanie potencjałów i zasobów miast, w tym turystycznych i wypoczynkowo-rekreacyjnych; poprawa jakości życia mieszkańców poprzez wzrost dostępu do usług publicznych; rozwój kapitału społecznego i wzmocnienie tożsamości regionalnej poprzez zaangażowanie mieszkańców w procesy rozwojowe; poprawa jakości zarządzania poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi; podejmowanie działań w zakresie ochrony przyrody i poprawy stanu środowiska; poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji oraz związanego z nim zjawiska smogu; kreowanie instrumentów przyciągających do osiedlania się w miastach, w szczególności osób młodych i wykształconych; wykorzystanie możliwości programowych i finansowych UE w obszarze polityki miejskiej; dostosowanie sieci usług i zagospodarowania przestrzennego do zmian demograficznych; niwelowanie barier transportowych poprzez rozwój systemów transportu zbiorowego pomiędzy ośrodkami miejskimi a sąsiednimi obszarami wiejskimi oraz innymi ważnymi ośrodkami miejskimi; rozwój zintegrowanej sieci ścieżek rowerowych, tras rowerowych, jako alternatywy dla przemieszczania się.

- **Funkcje metropolitalne Rzeszowa oraz jego obszaru funkcjonalnego – poza obszarem –** należy zwrócić uwagę na powiązania obszaru „Dorzecza Wisłoki" w zakresie dostępu do usług, infrastruktury i miejsc pracy.

- **Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście równoważenia rozwoju**

▸ *Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją w województwie* (Rysunek 10) – **gm. Jodłowa, gm. Brzyska, gm. Skołyszyn, gm. Kołaczyce, m. Jasło, gm. Jasło, gm. Tarnowiec, gm. Dębowiec, gm. Osiek Jasielski, gm. Nowy Żmigród, gm. Chorkówka, gm. Krempna**

Zakładane działania: rozwój sektora inwestycji prywatnych w oparciu o lokalne zasoby; aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców; poprawa atrakcyjności inwestycyjnej poprzez zapewnienie przygotowanych terenów inwestycyjnych; pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej; włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności; dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców; wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu; ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych poprzez wielopłaszczyznowe wykorzystanie potencjału współpracy transgranicznej; intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

▸ *Rozwój i wspieranie obszaru Bieszczad* – **poza obszarem**

▸ *Rozwój i wspieranie obszaru gmin „Błękitnego Sanu"* – **poza obszarem**

- **Obszary wiejskie – wysoka jakość przestrzeni do zamieszkania, pracy i wypoczynku** (Rysunek 13)

▸ *Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich poprzez rozwój infrastruktury technicznej*

Zakładane działania: poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów wiejskich w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym, w tym w relacji do najbliższego regionalnego bieguna wzrostu; zwiększenie dostępności cyfrowej poprzez rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej; modernizacja i rozbudowa energetycznych linii przesyłowych jako podniesienie komfortu życia i bezpieczeństwa mieszkańców; rozwój i poprawa dostępności do infrastruktury wodociągowej, kanalizacyjnej i ściekowej; poprawa zarządzania sektorem gospodarki odpadami; tworzenie korzystnych warunków w tym kompleksowej infrastruktury technicznej dla rozwoju przedsiębiorczości.

▸ *Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich*

Zakładane działania: promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów; aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej; kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej; wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych; ukierunkowanie na dywersyfikację specjalizacji w celu podniesienia towarowości gospodarstw rolniczych; rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

▸ *Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym*

Zakładane działania: wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej; podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych; poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby; promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.); upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

▸ *Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej*

Zakładane działania: dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców; efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów; wykorzystanie potencjału uzdrowiskowego w projektowaniu przestrzeni wiejskiej; poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzanie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku; budowa oraz modernizacja infrastruktury wspierającej rozwój funkcji kulturowo-społecznych na terenach wiejskich; racjonalne wykorzystanie przestrzeni produkcyjnej i osadniczej dzięki wspieraniu działań scaleniowych i zagospodarowania poscaleniowego.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

Krajowe wynikające ze Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – żadne z obszaru: (Rysunek 6)
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – **gm. Szerzyny**; (Rysunek 7)

Zgodnie z proponowanymi zapisami dotyczącymi obszarów strategicznej interwencji w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, obszar strategicznej interwencji definiowany jest jako „wskazany w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego kierowana jest interwencja publiczna łącząca inwestycje finansowane z różnych źródeł, w tym w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne i w zasoby ludzkie, lub rozwiązania regulacyjne". Jak wskazano w Strategii rozwoju województwa - Podkarpackie 2030 wyznaczone OSI będą wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą dedykowanych instrumentów.

Regionalne:

- **Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF)** (Rysunek 9) – **gm. Sękowa** znajdująca się w granicach MOF Gorlice

  Współpraca w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych, która przekracza granice administracyjne, jest bardzo istotna z punktu widzenia poprawy skuteczności koordynacji procesów rozwojowych i efektywności systemu świadczenia usług publicznych. Dlatego właśnie ważne jest kierowanie szczególnego wsparcia do obszarów zawiązujących taką współpracę.

- **Gminy zmarginalizowane (w tym obszary zagrożone trwałą marginalizacją)** (Rysunek 10) – regionalne, obejmuje gminy – **Biecz, Sękowa i Szerzyny**

  Gminy te będą więc mogły liczyć na dodatkowe wsparcie ze środków publicznych na realizację zadań mających na celu wyprowadzenie ich z kryzysu. Dodatkowo interwencja skierowana na obszary zmarginalizowane wskazane na poziomie krajowym i regionalnym powinna polegać na zagwarantowaniu dodatkowych preferencji w pozyskiwaniu środków na inwestycje podnoszące potencjał rozwojowy gmin, szczególnie w zakresie społecznym, ekonomicznym i środowiskowym.

- **Miejscowości uzdrowiskowe** (Rysunek 11) – **gm. Sękowa** (uzdrowisko Wapienne)

  Z uwagi na istotne znaczenie rozwoju branży uzdrowiskowej oraz dużą koncentrację na terenie województwa tej cenionej formy lecznictwa, należy w kolejnych latach utrzymać wsparcie dla obecnych, jak i przyszłych uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej.

- **Obszary prawnie chronione** (Rysunek 12) – Magurski Park Narodowy (gmina **Sękowa**) wraz z obszarami Natura 2000 (gminy: **Biecz, Sękowa i Szerzyny**), Park Krajobrazowy Pasma Brzanki (gmina Szerzyny)

  Poza wsparciem w zakresie ochrony środowiska, szczególna interwencja z poziomu województwa powinna zostać skierowana do gmin, na terenie których zlokalizowane są obszary prawnie chronione, jako rekompensata dla barier wywoływanych przez obostrzenia środowiskowe.

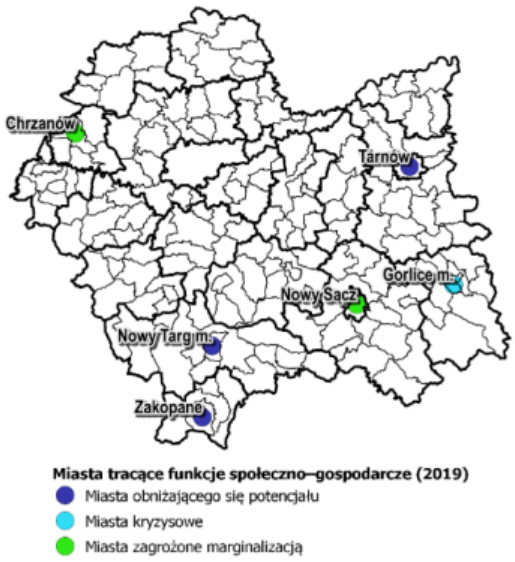
Ze względu na szczególną specyfikę województwa, które uznawane jest jako region o ogromnym potencjale kulturowym, turystycznym i przyrodniczym, bardzo trudne jest wskazanie konkretnych obszarów, do których powinna być adresowana specjalna interwencja. Wobec braku możliwości terytorialnego wskazania OSI, postanowiono, że przewidziany zostanie specjalny mechanizm wsparcia projektów realizowanych w tych dziedzinach z poziomu RPO WM 20212027. Mechanizm ten opierać się będzie na budowaniu partnerstw na rzecz realizacji wspólnych i kompleksowych projektów z zakresu m.in. ochrony dziedzictwa kulturowego, podtrzymywania lokalnych tradycji, turystyki i promocji regionu, budowy ścieżek rowerowych czy rewitalizacji miast i odnowy wsi.

Ponadto, w zakresie budowania potencjału regionu, opartego na jego endogenicznych i specyficznych cechach, przewiduje się iż wsparciem z poziomu regionalnego lub krajowego (np. w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021-2027) może zostać objęta aktywność jednostek samorządów terytorialnych lub podmiotów gospodarczych w zakresie działalności wzmacniających przewagi konkurencyjne regionu (w szczególności współpraca w zakresie produkcji lub świadczenia usług odwołujących się do lokalnych tradycji i specyficznych uwarunkowań danego terenu).

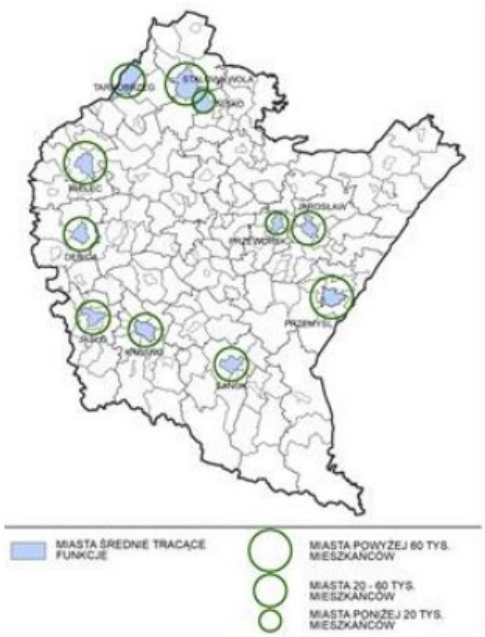
Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 6. Krajowy obszar strategicznej interwencji - Miasta średnie tracące funkcje

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

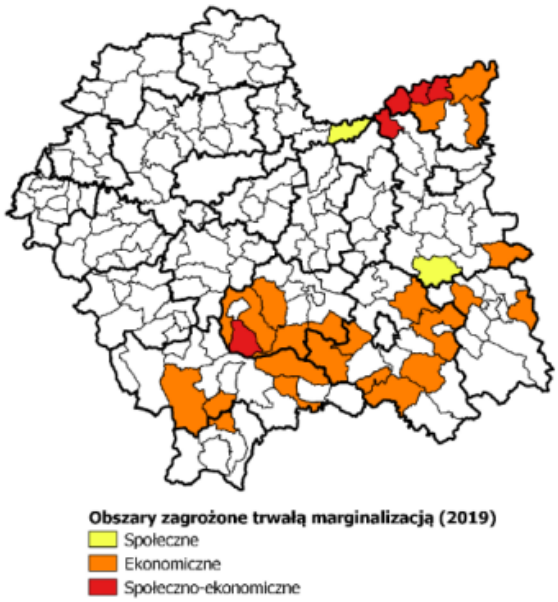
WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

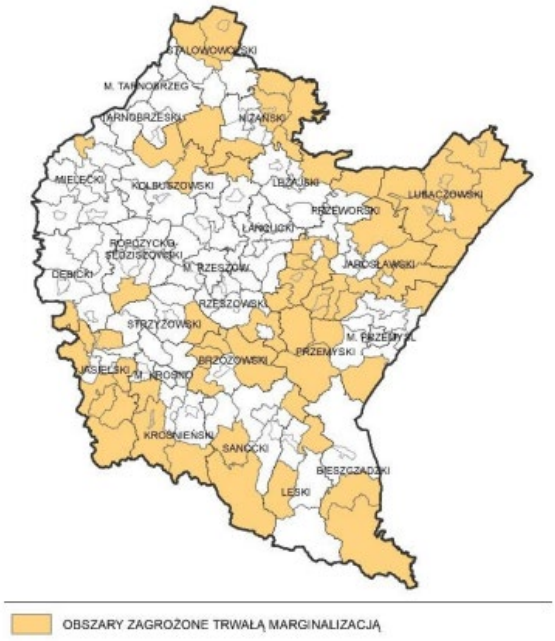
Źródło: Strategie rozwoju województw.

Rysunek 7. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Źródło: Strategie rozwoju województw.

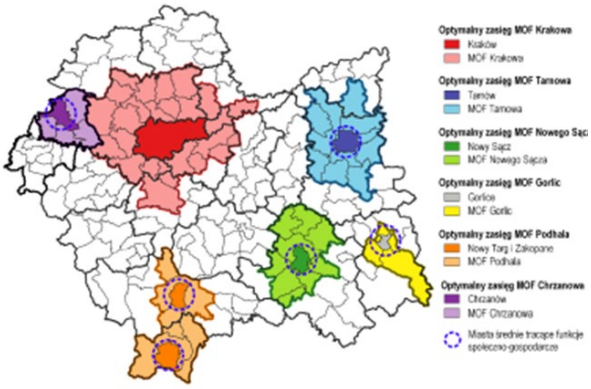
Rysunek 8. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Polska Wschodnia

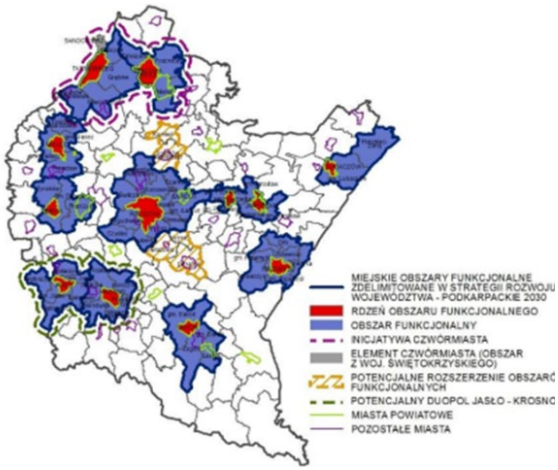
Źródło: Strategia Rozwoju województwa podkarpackiego.

Rysunek 9. Regionalny obszar strategicznej interwencji – Miejskie obszary funkcjonalne

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

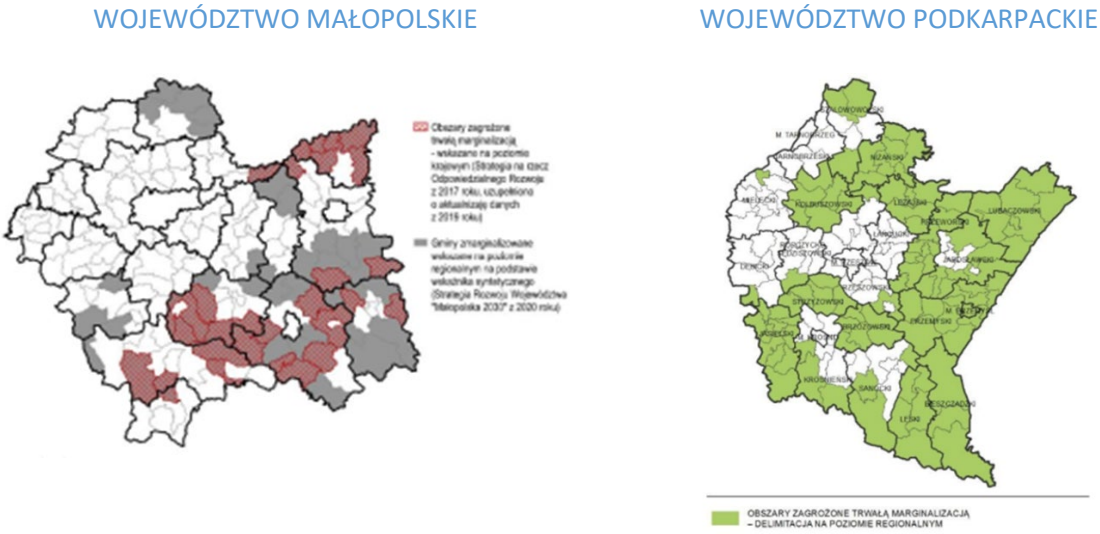

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

Źródło: Strategie rozwoju województw.

Rysunek 10. Regionalny obszar strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją

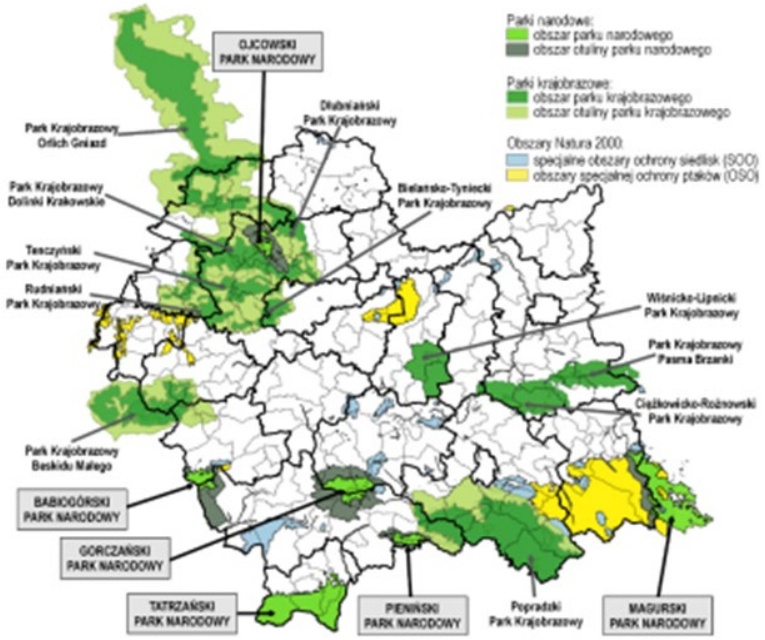
Źródło: Strategie rozwoju województw.

Rysunek 11. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – miejscowości uzdrowiskowe

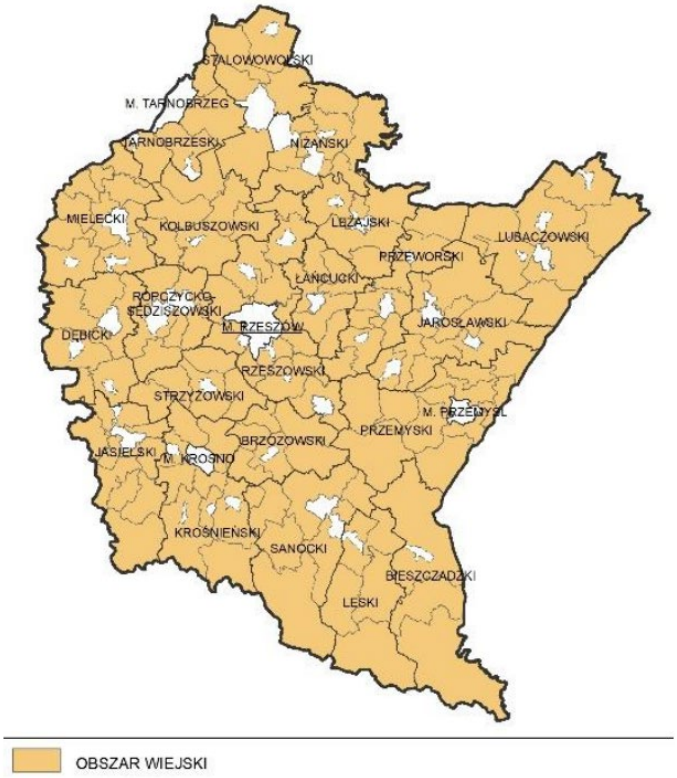
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”.

Rysunek 12. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – obszary prawnie chronione

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030".

Rysunek 13. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Podkarpackie – obszary wiejskie

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030.

Tabela 17. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów planistycznych poziomu regionalnego

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE	WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE
POLITYKA PRZESTRZENNA WOJEWÓDZTW	
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XLVII/732/18 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 marca 2018 r.	**Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego** Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.
USTALENIA PLANÓW	
– dla określenia ustaleń i rekomendacji do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej „Dorzecza Wisłoki" wykorzystano ustalenia i zasady zagospodarowania określone w planach województw, ze względu na objętość treści stanowiącej ustalenia i zasady zagospodarowania zidentyfikowanych w obszarze „Dorzecza Wisłoki", odwołując do pełnej treści planów. Wskazuje się również wskazuje się typy zidentyfikowanych obszarów funkcjonalnych:	
• **obszary funkcjonalne o znaczeniu krajowym:** ▸ Górski Obszar Funkcjonalny – gmina Sękowa, gmina Biecz, gmina Szerzyny ▸ Obszary cenne przyrodniczo – gmina Sękowa, gmina Biecz, gmina Szerzyny ▸ Obszary funkcjonalne ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego – gmina Sękowa, gmina Biecz ▸ Obszar funkcjonalny ochrony i kształtowania zasobów wodnych – gmina Sękowa ▸ Obszar funkcjonalny strategicznych złóż kopalin – gmina Sękowa (Wapienne) ▸ Obszary Funkcjonalne ochrony krajobrazu kulturowego i dziedzictwa kulturowego Małopolski ▸ Przygraniczny Obszar Funkcjonalny – gmina Sękowa • **obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym:** ▸ TERYTORIUM „DOLINA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI" – gmina Biecz ▸ TERYTORIUM „PARK GÓRSKI" – gmina Sękowa ▸ TERYTORIUM „OGRÓD" – gmina Szerzyny	• **obszary funkcjonalne o znaczeniu krajowym:** ▸ Górski Obszar Funkcjonalny – **gmina Dębica, m. Dębica, gmina Pilzno, gmina Brzostek, gmina Jodłowa, gmina Brzyska, gmina Kołaczyce, m. Jasło, gmina Jasło, gmina Dębowiec, gmina Jedlicze, gmina, Tarnowiec, gmina Chorkówka, gmina Nowy Żmigród, gmina Osiek Jasielski, gmina Krempna** ▸ Przygraniczny Obszar Funkcjonalny – **gmina Brzyska, gmina Kołaczyce, m. Jasło, gmina Jasło, gmina Dębowiec, gmina Jedlicze, gmina, Tarnowiec, gmina Chorkówka, gmina Nowy Żmigród, gmina Osiek Jasielski, gmina Krempna** ▸ Wiejski Obszar Funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych • **obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym:** ▸ Miejskie Obszary Funkcjonalne (MOF): · MOF Krosno – **gmina Jedlicze, gmina Chorkówka** · MOF Mielec – **m. Mielec, gmina. Mielec, gmina Przecław, gmina Tuszów Narodowy** · MOF Jasło – **m. Jasło, gmina Jasło, gmina Dębowiec, gmina Kołaczyce, gmina Skołyszyn, gmina Tarnowiec** ▸ Niziny Nadwiślańskiej – **gmina Padew Narodowa, gmina Gawłuszowice, gmina Borowa, gmina Czermin, gmina Wadowice Górne, gmina Radomyśl Wielki** ▸ Innowacyjnego Przemysłu – **gmina Czarna, gmina Żyraków, m. Dębica, gmina Dębica** ▸ Pogórzy Karpackich – **gmina Pilzno, gmina Brzostek, gmina Jodłowa, gmina Brzyska, gmina Kołaczyce** ▸ Kotliny Jasielsko-Krośnieńskiej – **gmina Skołyszyn, gmina Jasło, m. Jasło, gmina Jedlicze, gmina Tarnowiec, gmina Chorkówka** ▸ Bieszczadzko-Beskidzki – **gmina Dębowiec, gmina Osiek Jasielski, gmina Nowy Żmigród, gmina Krempna**

Źródło: opracowanie własne

7.

UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z **DOKUMENTÓW PLANOWANIA** W GOSPODAROWANIU WODAMI ORAZ ZAGROŻEŃ **POWODZIOWYCH I SUSZOWYCH.**

Rozwój obszaru objętego Strategią, obejmującego 32 gminy położone na terenie województw podkarpackiego i małopolskiego, prowadzony jest w warunkach wynikających z systemu planowania w gospodarowaniu wodami określonego w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz.U. 2025 poz. 960). Obszar Strategii jest hydrograficznie częścią obszaru dorzecza Wisły i obejmuje przede wszystkim zlewnię Wisłoki wraz z jej dopływami, a także fragmenty obszarów powiązanych z doliną Wisły w północnej części obszaru. Z tego względu podstawowymi dokumentami wyznaczającymi cele i kierunki działań w zakresie ochrony zasobów wodnych, ograniczania ryzyka powodziowego oraz przeciwdziałania skutkom suszy są: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (PGW), Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP) oraz Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS). Dokumenty te określają cele środowiskowe dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, wskazują działania naprawcze oraz ustalają kierunki ograniczania ryzyka powodziowego i skutków suszy. Zgodnie z art. 326 ust. 1 ustawy – Prawo wodne ustalenia dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami uwzględnia się przy sporządzaniu strategii rozwoju ponadlokalnego, co oznacza obowiązek zapewnienia spójności kierunków rozwoju i przedsięwzięć przewidzianych w Strategii z wymaganiami ochrony zasobów wodnych oraz bezpieczeństwa hydrologicznego. Spójność ta nie jest w Strategii wyłącznie deklaracją wynikającą z przepisów, lecz jest potwierdzona w jej kluczowych postanowieniach: już w Wizji rozwoju (rozdz. 4.3) zaakcentowano zrównoważony rozwój oparty na trosce o zachowanie walorów środowiska oraz potrzebę zapewnienia wysokiej jakości środowiska i powszechnego dostępu do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, natomiast w Celu 3 (rozdz. 4.4) przyjęto ochronę i poprawę stanu środowiska jako jeden z głównych celów rozwoju, rozwinięty następnie w kierunkach działań bezpośrednio odnoszących się do gospodarki wodnej, ryzyka powodziowego i suszy (w szczególności Kierunek 3.1 oraz Kierunek 3.4).

Obszar Strategii obejmuje jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) i podziemnych (JCWPd), dla których w PGW określono cele środowiskowe oraz działania niezbędne do ich osiągnięcia. W przypadku części jednostek wodnych zidentyfikowano ryzyko nieosiągnięcia dobrego stanu, wynikające m.in. z presji hydromorfologicznych, barier w ciągłości ekologicznej cieków oraz oddziaływań obszarowych i punktowych. W tym kontekście postanowienia Strategii, wynikające z przyjętej Wizji oraz opisów celów i kierunków działań, potwierdzają przyjęcie zasady nadrzędnej polegającej na unikaniu pogorszenia stanu wód oraz niewywoływaniu działań utrudniających osiągnięcie celów środowiskowych. Oznacza to w szczególności potrzebę wzmacniania retencji krajobrazowej, ochrony naturalnych dolin rzecznych i terenów podmokłych, utrzymania i odtwarzania ciągłości ekologicznej cieków oraz ograniczania presji powodujących wzrost spływu powierzchniowego i dopływu zanieczyszczeń. Teza ta znajduje

odzwierciedlenie w konkretnych zapisach Strategii, które ukierunkowują interwencje na zmniejszanie presji i poprawę warunków obiegu wody: w Kierunku działania 3.4 przewidziano rozwój infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska, w tym inwestycje w ujęcia wody, stacje uzdatniania, sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków i systemy kanalizacyjne (co bezpośrednio ogranicza presję zanieczyszczeń punktowych i poprawia warunki osiągania celów środowiskowych w PGW), natomiast w Kierunku działania 3.1 wskazano działania zwiększające retencję i ograniczające gwałtowność spływu, m.in. budowę zbiorników retencyjnych, rozwój/modernizację kanalizacji deszczowej, utrzymanie infrastruktury wodnej oraz inicjatywy retencyjne takie jak przechwytywanie i zatrzymywanie deszczówki, zmniejszanie powierzchni nieprzepuszczalnych i wdrażanie systemów zagospodarowania wód opadowych, a także rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz terenów zielonych. Uzupełnieniem tego podejścia są również ustalenia dotyczące polityki przestrzennej (rozdz. 8), w których wskazano m.in. konieczność nieograniczania powierzchni naturalnej retencji wody opadowej oraz podkreślono, że działania retencyjne są niezbędne zarówno dla bezpieczeństwa powodziowego, jak i ograniczania skutków suszy. Zestaw tych postanowień potwierdza, że Strategia kieruje rozwój w stronę rozwiązań wspierających cele PGW, a nie konkurujących z nimi.

Kluczowym uwarunkowaniem rozwoju przestrzennego są obszary szczególnego zagrożenia powodzią (OSZP), wyznaczone na podstawie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego. Mapy te stanowią wiążące źródło odniesienia przy sporządzaniu dokumentów planistycznych i przy podejmowaniu decyzji dotyczących zagospodarowania terenu, obejmując scenariusze o różnym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi, w tym odpowiadające przepływom o prawdopodobieństwie 10%, 1% oraz 0,2%. Zgodnie z art. 166 ust. 1 ustawy – Prawo wodne OSZP uwzględnia się m.in. przy sporządzaniu strategii rozwoju ponadlokalnego, co oznacza, że ustalenia Strategii w zakresie rozwoju przestrzennego respektują ograniczenia dotyczące lokalizacji nowej zabudowy, infrastruktury technicznej oraz obiektów wrażliwych na terenach zagrożonych powodzią. Co istotne, Strategia nie poprzestaje na ogólnym przywołaniu wymogu uwzględniania OSZP, lecz wiąże go z mechanizmem wdrażania działań: w Kierunku działania 3.1 wprost wskazano, że przedsięwzięcia realizowane w jego ramach będą wdrażane zgodnie z PZRP, PPSS, PGW oraz Programem wodno-środowiskowym kraju, a na terenach szczególnego zagrożenia powodzią stosowane będą zakazy i ograniczenia wynikające z przepisów prawa. Jednocześnie, z uwagi na zróżnicowanie hydrograficzne obszaru, analiza zagrożeń i projektowanie działań przeciwpowodziowych muszą odnosić się do właściwych cieków i odcinków wskazanych w mapach oraz PZRP, tj. zarówno do Wisłoki i jej dopływów, jak i – tam gdzie dotyczy to gmin objętych Strategią – do Wisły.

Szczególne znaczenie mają doliny rzeczne pełniące funkcję przeprowadzania wód powodziowych, w tym międzywale oraz – w przypadku istnienia urządzeń przeciwpowodziowych – pasy techniczne i strefy związane z ich utrzymaniem. Obszary te stanowią element systemu bezpieczeństwa hydrologicznego i powinny zachowywać swoje funkcje retencyjne oraz przepływowe. W związku z tym zagospodarowanie dolin wymaga szczególnej ostrożności, a kierunki rozwoju przyjęte w Strategii wzmacniają funkcje ochronne tych terenów, nie prowadząc do ich ograniczania ani do zwiększania ryzyka powodziowego w innych częściach zlewni. Podejście to jest spójne z treścią Kierunku 3.1, w którym – obok rozwiązań technicznych – przewidziano komponent działań ukierunkowanych na zwiększanie retencji i infiltracji oraz na rozwiązania oparte na przyrodzie i błękitno-zielonej infrastrukturze, tak aby redukcja ryzyka powodziowego następowała bez pogarszania stanu wód i bez „przenoszenia” zagrożeń w dół zlewni.

Zagadnienia ochrony przeciwpowodziowej i budowania odporności na zjawiska ekstremalne zostały w Strategii rozwinięte w Kierunku działania 3.1 „Ochrona przeciwpowodziowa Dorzecza Wisłoki i

zwiększenie odporności obszaru na skutki zmian klimatu". Kierunek ten, w świetle jego opisu, stanowi praktyczną operacjonalizację celów i priorytetów wynikających z PZRP i PPSS przy jednoczesnym poszanowaniu celów środowiskowych określonych w PGW, ponieważ obejmuje zarówno działania inwestycyjne typowo przeciwpowodziowe (np. zbiorniki retencyjne, modernizacje wałów, kanalizacja deszczowa i utrzymanie infrastruktury wodnej), jak i działania zwiększające naturalną retencję i zdolność adaptacji (np. zagospodarowanie wód opadowych, ograniczanie powierzchni nieprzepuszczalnych, rozwój zieleni i zielono-niebieskiej infrastruktury) oraz działania organizacyjne wzmacniające zdolność reagowania (wsparcie służb ratunkowych). Jednocześnie Strategia przesądza, że wdrażanie tych przedsięwzięć będzie powiązane z obowiązującymi mapami zagrożenia i ryzyka powodziowego oraz reżimem ograniczeń dla OSZP, co bezpośrednio wiąże realizację Kierunku 3.1 z dokumentami planistycznymi w gospodarowaniu wodami i z przepisami prawa.

Zmiany klimatyczne powodują wzrost częstotliwości zjawisk ekstremalnych, zarówno w postaci intensywnych opadów, jak i okresów bezopadowych. W związku z tym Strategia wspiera rozwój rozwiązań zwiększających retencję, poprawiających bilans wodny oraz ograniczających skutki suszy. Spójność tego podejścia z PPSS potwierdzają zapisy Strategii odnoszące się zarówno do działań „krajobrazowych" i infiltracyjnych (ujętych w Kierunku 3.1), jak i do działań zapewniających bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę i poprawę gospodarki wodno-ściekowej (ujętych w Kierunku 3.4). Tym samym Strategia łączy cele adaptacji do suszy z ograniczaniem presji na wody i poprawą jakości środowiska wodnego, co jest zgodne z logiką dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami.

Część obszaru Strategii położona jest w granicach głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP), w tym m.in. GZWP nr 424 „Dolina Borowa", GZWP nr 425 „Dębica – Stalowa Wola – Rzeszów", GZWP nr 432 „Dolina rzeki Wisłok" oraz GZWP nr 433 „Dolina rzeki Wisłoki". Zbiorniki te stanowią strategiczne zasoby wód podziemnych o znaczeniu dla zaopatrzenia ludności i gospodarki, dlatego planowanie rozwoju na tych obszarach wymaga szczególnej dbałości o ochronę jakości i ilości wód podziemnych, a przedsięwzięcia mogące stwarzać ryzyko ich zanieczyszczenia powinny być analizowane z uwzględnieniem obowiązujących przepisów oraz ustaleń dokumentów planistycznych w gospodarowaniu wodami.

Strategia przyjmuje zasadę, że wszystkie dokumenty planistyczne oraz przedsięwzięcia realizowane na jej podstawie będą oceniane pod kątem zgodności z wymaganiami ochrony zasobów wodnych i bezpieczeństwa hydrologicznego, w tym z ustaleniami PGW, PZRP i PPSS oraz z obowiązującymi mapami zagrożenia i ryzyka powodziowego. Jednocześnie spójność Strategii z dokumentami planistycznymi i z prawem jest dodatkowo wzmacniana mechanizmami proceduralnymi. Na etapie wdrażania poszczególne projekty będą podlegały wymaganym przepisami uzgodnieniom, opiniom i decyzjom administracyjnym (w tym – jeżeli jest to wymagane – procedurom oceny oddziaływania na środowisko oraz właściwym zgodom i pozwoleniom wynikającym z przepisów prawa wodnego), co stanowi dodatkowy, praktyczny mechanizm weryfikacji zgodności przedsięwzięć z PGW, PZRP, PPSS, mapami powodziowymi oraz innymi obowiązującymi regulacjami. Rozwój obszaru będzie prowadzony w sposób równoważący cele społeczno-gospodarcze z obowiązkami wynikającymi z systemu gospodarowania wodami, tak aby zapewnić trwałość środowiskową oraz bezpieczeństwo mieszkańców

8. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA **POLITYKI PRZESTRZENNEJ**

8.1 ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU

- Utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo oraz korytarzy ekologicznych wraz z dolinami rzecznymi, zachowując ich jak najwyższy standard przyrodniczy i ekologiczny jest kluczowe dla kształtowania ponadlokalnego pasma powiązań turystycznych;
- zachowanie ciągłości, polegającej na utrzymaniu terenów przyrodniczych stanowiących koncentracje i naturalne trasy migracji zwierząt i roślin;
- ochrona naturalnych dolin rzek i potoków przed zainwestowaniem, w tym również zapewnienie drożności cieków wodnych wraz z ich obudową biologiczną (zachowanie dostępu do brzegów rzek i potoków);
- zachowanie terenów podmokłych, łąk wilgotnych, terenów bagiennych w stanie naturalnym w celu zwiększania retencji naturalnej;
- ograniczenie ingerencji turystycznej, szczególnie motorowej (strefy ciszy) w rejonach siedlisk i tras migracji zwierząt, działania kanalizujące ruch turystyczny;
- w przypadku korytarzy biegnących przez tereny zabudowy rozproszonej, zachowanie powiązań przyrodniczych (zakaz tworzenia nowych barier, przegradzania istniejących tras migracji); tam, gdzie kolizje są niemożliwe do uniknięcia, zapewnienie przejść i połączeń w formie sztucznej;
- wskazane jest minimalizowanie negatywnego oddziaływania na krajobraz obiektów kubaturowych, instalacji infrastrukturalnych poprzez ograniczenie zajmowanej przez nie powierzchni, dopasowanie wysokości obiektów, unikanie grodzenia;
- systemy przyrodnicze gmin powinny być ze sobą spójne i uwzględniać najważniejsze elementy regionalnej sieci ekologicznej;
- zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia, jednocześnie zapewniając możliwość przeznaczania lasów na cele rekreacyjne, z uwzględnieniem utrzymania funkcji ekologicznej;
- zwiększenie potencjał retencyjny lasów;
- eliminacja prowadzenia gospodarki wodno – ściekowej powodującej zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych.

8.2 ZASADY OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

- Podczas planowania struktury sieci osadniczej należy zadbać o uwzględnienie historycznego znaczenia funkcjonalnego poszczególnych terytoriów;
- ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego poprzez zrównoważenie potrzeb inwestycyjnych, łącząc je z rozwojem turystyki zrównoważonej i ekologicznej agroturystyki;
- utrzymanie dobrego stanu technicznego obiektów wpisanych do rejestru i ewidencji oraz wyznaczania nowych stref ochrony konserwatorskiej.

8.3 KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWE

- Ograniczenie dalszego rozpraszania zabudowy należy realizować poprzez koncentrację nowej zabudowy w strefach rozwoju osadnictwa, w pozostałych obszarach rozwój nowej zabudowy powinien stanowić uzupełnienie, dogęszczenie zabudowy istniejącej, bez wyznaczania nowych, szczególnie wielkopowierzchniowych, wielorodzinnych obszarów rozwoju osadnictwa;
- kształtowanie nowych obszarów rozwoju osadnictwa należy realizować w oparciu o dostępność usług podstawowych w ośrodkach osadniczych, kierując się obszarami wyznaczonymi przez wskazanie zasięgu dojścia lub dojazdu rowerem oraz dostępności do transportu zbiorowego, który powinien zapewnić dostępność usług ponadpodstawowych oraz dojazdy do pracy, placówek edukacji;
- wzmocnienie miast węzłowych i ich otoczenia: Mielec, Jasło, Dębica, które w sieci osadniczej pełnią rolę głównych miejsc węzłowych zapewniających dobrą dostępność do usług oraz stanowią węzły komunikacyjne dla całego obszaru „Dorzecza Wisłoki”, w powiązaniu z którymi rozwijają się strefy wielofunkcyjnego osadnictwa wielorodzinnego o wysokiej i średniej intensywności oraz jednorodzinnego, stref usługowych i gospodarczych;
- Wykorzystanie potencjału małych miejscowości poprzez podniesienie jakości warunków infrastrukturalnych oraz środowiskowych dla tworzenia obszarów ekstensywnie zagospodarowanych o profilach również wspierających rozwój turystyki profilowanej, z dostępem do lokalnych potencjałów kulturowych, produktów lokalnych w tym żywności ekologicznej, produktów pszczelarskich, winiarskich, potencjałów środowiskowych, gdzie rozwój zabudowy powinien bazować na obszarach uzupełnienia zabudowy;
- Rozwój osadnictwa odbywa się w ścisłym powiązaniu z transportem zbiorowym, dążąc do kluczowej roli transportu kolejowego do którego dowiązany jest system autobusowy zapewniający dostępność dla wszystkich obszarów zurbanizowanych, wskazuje się obszary rozwoju osadnictwa wokół węzłów przesiadkowych, zgodnie z ideami Transit Oriented Development, ograniczenia transportochłonności i wzmocnienia mobilności zeroemisyjnej; wzmocnienie powiązań z transportem zbiorowym pozwoli na zwiększenie dostępności ośrodków o znaczeniu ponadlokalnym oraz atrakcyjne powiązania z ośrodkami regionalnymi (Tarnów, Kraków, Rzeszów, Krosno), czyli miejsca koncentracji usług ponadlokalnych, miejsc pracy i nauki;

<u>– ośrodki I stopnia:</u>

- ośrodki o znaczeniu ponadlokalnym dla układu przestrzennego dorzecza Wisłoki; wielofunkcyjne, o wysokiej dostępności usług o charakterze ponadlokalnym, dysponujące

zintegrowanymi węzłami przesiadkowymi multimodalnych powiązań z transportowych, koncentracji zintegrowanych terenów inwestycyjnych;
- ośrodki, gdzie koncentruje się rozwój osadnictwa wielorodzinnego oraz zwartych terenów o wysokiej intensywności zabudowy;
- ośrodki, gdzie kształtujące zwarte przestrzenie miejskie typowe dla zabudowy śródmiejskiej;
- ośrodki pełniące rolę głównych punktów węzłowych dla obsługi turystycznej obszaru.

– ośrodki II stopnia:

- uzupełniające punkty węzłowe sieci powiązań, dysponujące dostępnością usług o znaczeniu lokalnym;
- dysponujące zapleczem usługowym dla turystów, stanowiące uzupełniające punkty węzłowe obsługi turystycznej (informacja turystyczna, informacja transportowa, powiązania transportem zbiorowym z głównymi punktami węzłowymi, powiązania transportowe z atrakcjami i turystycznym zapleczem usługowym np. punkty noclegowe);
- ośrodki koncentracji osadnictwa o średniej intensywności, posiadające charakter miejscowości satelickich względem ośrodków ponadlokalnych;
- ośrodki kształtujące przestrzenie zurbanizowane z zachowaniem wysokich walorów przyrodniczych poprzez zwiększone udziały terenów zielonych;
- w kształtowaniu obszarów nowej zabudowy należy przede wszystkim ograniczać rozproszenie, kształtując nowe tereny inwestycyjne maksymalnie wykorzystując już istniejące luki w zabudowie w celu optymalizacji wykorzystania infrastruktury technicznej i transportowej oraz dla zapewnienia jak najlepszej dostępności usług podstawowych dla mieszkańców bez konieczności wykorzystywania samochodów.

– ośrodki III stopnia (lokalne):

- ośrodki koncentracji osadnictwa o niskiej intensywności, posiadające charakter miejscowości ekstensywnych z dominującym krajobrazem ruralistycznym;
- ośrodki kształtujące przestrzenie zurbanizowane z zachowaniem wysokich walorów przyrodniczych poprzez zwiększone udziały terenów zielonych;
- w kształtowaniu obszarów nowej zabudowy należy przede wszystkim ograniczać rozproszenie, kształtując nowe tereny inwestycyjne maksymalnie wykorzystując już istniejące luki w zabudowie w celu optymalizacji wykorzystania infrastruktury technicznej i transportowej oraz dla zapewnienia jak najlepszej dostępności usług podstawowych dla mieszkańców bez konieczności wykorzystywania samochodów;
- ośrodki stanowią uzupełniające punkty węzłowe dla rozwoju usług turystycznych.

8.4 ZASADY LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (DZ. U. Z 2024 R. POZ. 1130)

Obiekty handlu wielkopowierzchniowego generujące duże potoki ruchu samochodowego, zaleca się lokalizować w powiązaniu z dobrą dostępnością do sieci drogowej wysokiej przepustowości oraz transportem zbiorowym, ograniczając generowanie ruchu samochodowego w obszarach zamieszkania i obszarach o wysokich walorach przyrodniczych.

8.5 ZASADY LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

- Należy kierować się zgodnością z dokumentami wyższego rzędu – inwestycje muszą być spójne z krajową polityką rozwoju, strategią rozwoju województwa, planem zagospodarowania przestrzennego województwa;
- dla kluczowych inwestycji należy przyjąć ponadlokalny charakter, czyli lokalizacja powinna służyć więcej niż jednej gminie, zapewniając efekt skali i zapewniając równomierny dostęp mieszkańców całego obszaru Dorzecza Wisłoki (np. szpital powiatowy, wysypisko/spalarnia regionalne, węzeł komunikacyjny, atrakcja turystyczna, infrastruktura społeczna i rekreacyjna);
- kluczowe inwestycje powinny wzmacniać wiodące ośrodki rozwoju w danym obszarze funkcjonalnym, zgodnie z ich rolą w sieci osadniczej;
- preferowanie lokalizacji w pobliżu głównych dróg, linii kolejowych, węzłów transportowych;
- inwestycje w ochronę zdrowia czy edukację powinny być rozmieszczone tak, by mieszkańcy wszystkich gmin mieli do nich rozsądny dostęp (czas dojazdu);
- lokalizacja powinna uzupełniać istniejący system usług i infrastruktury, a nie dublować rozproszone, konkurencyjne obiekty;
- unikanie kolizji z obszarami cennymi przyrodniczo i zabudową mieszkaniową;
- preferencja dla terenów już uzbrojonych, zdegradowanych (brownfield) zamiast terenów dziewiczych (greenfield);
- inwestycje mają przeciwdziałać peryferyzacji i wspierać słabsze obszary, zamiast pogłębiać dysproporcje rozwojowe;
- wybór lokalizacji powinien być konsultowany z mieszkańcami i władzami gmin, by uniknąć konfliktów (zwłaszcza przy inwestycjach uciążliwych, np. spalarnie);
- w strategiach należy wskazać obszary potencjalnych lokalizacji, by zabezpieczyć przestrzeń dla inwestycji w dłuższym horyzoncie.

8.6 KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Transport drogowy:

- kanalizacja ruchu oraz integracja korytarzy z kluczowymi generatorami ruchu, jakimi w skali ponadlokalnej są duże strefy produkcyjne i logistyczne, obszary intensywnie zagospodarowane, wpłyną na poprawę przepustowości, ograniczenie negatywnych skutków wysokiego natężenia ruchu (hałas, jakość powietrza, dewastacja techniczna dróg niskiej klasy technicznej);
- sieć korytarzy transportowych ma za zadanie zapewniać mieszkańcom i przedsiębiorcom obszaru dobre powiązania zewnętrzne;
- hierarchiczna struktura korytarzy transportowych powinna się przekładać na klasy techniczne dróg, a co za tym idzie kształtowanie więźby ruchu w taki sposób, aby obciążać drogi wg ich parametrów technicznych;
- inwestycje w zakresie kształtowania elementów sieci transportowej powinny być realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonej mobilności, a tym samym poszanowaniem terenów cennych pod kątem ekologicznym;
- realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych nie powinna naruszać równowagi w systemie sieci osadniczej ani powodować znaczących uciążliwości dla mieszkańców obszaru;
- rozwój terenów aktywności gospodarczej należy kształtować w ścisłym powiązaniu z korytarzami drogowymi dróg krajowych i wojewódzkich, węzłami drogowymi dla wskazanych

korytarzy oraz infrastrukturą lotnisk i lądowisk, co zapewni kanalizowanie uciążliwego ruchu transportu ciężarowego i obsługi terenów produkcyjnych.

- należy zadbać, aby wyznaczanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej było w obszarach z istniejącym lub zaplanowanym pełnym uzbrojeniem technicznym oraz dobrą dostępnością transportową.

Transport zbiorowy:

- dla zapewnienia dostępności dla mieszkańców, ośrodków obsługi skupiających funkcje społeczno-gospodarcze, usługowe, edukacyjne i zdrowotne oraz w celu zwiększenia mobilności mieszkańców lokalne polityki przestrzenne powinny uwzględniać przywrócenie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkami gminnymi i powiatowymi;
- transport zbiorowy wraz z siecią węzłów przesiadkowych ma się stać podstawą dla obsługi istniejących i wyznaczania nowych terenów zurbanizowanych;
- należy dążyć do wspólnej oferty przewozowej, zintegrowanej oferty biletowej, zintegrowanego systemu informacji;
- węzły przesiadkowe I kategorii wyposażenie w systemy zintegrowanej dla całego „Dorzecza Wisłoki" informacji o dostępnych przewozach, systemy ładowania pojazdów elektrycznych w tym system obsługi elektrobusów, usługi Park&Ride, Bike&Ride, punkty obsługi turystów, usługi typu wypożyczalnie rowerów i innych urządzeń zapewniających mobilność;
- węzły przesiadkowe II kategorii – stacje kolejowe zintegrowane z przystankami autobusowymi, usługi Park&Ride, Bike&Ride, elektroniczne systemy informacji transportowej, punkty informacji turystycznej, stanowiska ładowania pojazdów elektrycznych;
- węzły przesiadkowe III kategorii – przystanki kolejowe powiązane z przystankiem autobusowym, stanowiska Park&Ride, Bike&Ride;
- transport zbiorowy jako kluczowa infrastruktura dla dorzecza Wisłoki, która wymaga podjęcia działań:
    - organizacyjnych – stworzenie spójnego (optymalnie wspólnego) dla „Dorzecza Wisłoki" systemu transportu zbiorowego, np. poprzez międzygminny związek transportowy;
    - ustalenie więźby kluczowych powiazań transportu autobusowego z kolejowym dla obsługi terenów zurbanizowanych;
    - stworzenie właściwej oferty przewozowej dla mieszkańców w kierunkach uczenia się i pracy;
    - stworzenie dedykowanej oferty przewozowej dla obsługi turystycznej w ścisłym powiązaniu z ponadlokalną osią rozwoju wzdłuż rzeki Wisłoki oraz powiązań potencjałów kulturowych i środowiskowych stanowiących zintegrowaną ofertę turystyczną.

Sieć powiazań dróg dla rowerów i tras rowerowych:

- sieć powiazań rowerowych i pieszych stanowi istotny element infrastruktury transportowej mającej kluczowe znaczenie dla rozwoju stref osadniczych oraz stref turystyczno – rekreacyjnych,
- należy dążyć do zapewnienia wyposażenia stref rozwoju osadnictwa w spójną sieć dróg dla rowerów oraz ciągów pieszych, jako medium transportowego zapewniającego powiązania miejsc zamieszkania z usługami, miejscami pracy oraz węzłami przesiadkowymi;

- należy dążyć do popularyzacji mobilności zeroemisyjnej poprzez zachowanie właściwych standardów technicznych i organizacji ruchu dla infrastruktury pieszej i rowerowej nadając jej priorytet w sieciach transportowych i ściśle wiążąc ją z infrastrukturą usługową i infrastrukturą węzłów transportu zbiorowego;
- główną ponadlokalną osią powiązań rowerowych stanowi trasa Velo Wisłoka, która pełni rolę kręgosłupa powiązań całego obszaru, do którego należy dowiązywać tzw. ości (lokalne dojazdy do rozproszonych atrakcji i ośrodków osadniczych), które powinny łączyć się na głównej osi całego układu dorzecza Wisłoki;
- priorytetowe traktowanie inwestycji w ponadlokalne ścieżki rowerowe łączące kluczowe ośrodki gminne i atrakcje turystyczne, w celu stworzenia spójnej sieci rekreacyjnej i transportu alternatywnego.

Infrastruktura techniczna:

- w kształtowaniu obszarów nowej zabudowy należy przede wszystkim ograniczać rozproszenie, kreując nowe tereny inwestycyjne, maksymalnie wykorzystując już istniejące luki w zabudowie w celu optymalizacji wykorzystania infrastruktury technicznej;
- rozwój infrastruktury elektroenergetycznej bazuje na sieci istniejącej linii elektroenergetycznych najwyższego i wysokiego napięcia, która obsługuje strukturę osadniczą obszaru; rekomendowany rozwój powinien następować poprzez poprawę parametrów sieci istniejących. dla terenów planowanych pod inwestycje należy zapewnić dostępność sieci dla rozwoju istniejących ośrodków osadniczych, rozwoju w strefie osadniczej, a szczególnie w dla realizacji terenów aktywności gospodarczej w strefie gospodarczej;
- należy dążyć do dostosowania sieci przesyłowych do wymogów miksu energetycznego, aby zapewnić rozwój systemów OZE;
- rozwój infrastruktury gazowej bazuje na istniejącej jednokierunkowej sieci dystrybucyjnej oraz planowanym nowym gazowym korytarzem Północ-Południe, którego fragmenty będą przebiegać przez teren Dorzecza Wisłoki. W celu przeciwdziałania niekorzystnej sytuacji w zakresie dostępności gazu oraz budowie Gazoportu w Świnoujściu podjęto decyzję o nowej sieci dwukierunkowych gazociągów; system gazociągów tranzytowych wysokiego ciśnienia uzupełnia sieć gazociągów o znaczeniu regionalnym i lokalnym;
- rekomenduje się poszukiwanie rozwiązań alternatywnych dla zabezpieczenia popytu na energię poprzez realizację infrastruktury opartej o odnawialne źródła energii uwzględniając energię wiatru, słońca i wody; lokalizując obiekty energetyki odnawialnej należy poszukiwać obszarów o najlepszym potencjale dla poszczególnych źródeł energii, jednocześnie należy uwzględniać walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz uwarunkowania związane z zabudową mieszkaniową;
- lokalizację źródeł OZE rekomenduje się w bezpośrednim powiązaniu ze źródłami poboru, aby rozwijać ideę krótkich odległości przesyłu energii i maksymalizacji autokonsumpcji energii w miejscu jej wytworzenia.

Infrastruktura społeczna:

- wyposażenie obszarów rozwoju osadnictwa w budynki użyteczności publicznej służące edukacji (szkoły, przedszkola), kultury (domy kultury, biblioteki), opieki zdrowotnej (przychodnie, szpitale, ośrodki zdrowia), socjalnej (domy pomocy społecznej), sportu (hale,

boiska, baseny), rekreacji, zapewniając jak najlepszą dostępność z miejsc zamieszkania uwzględniając transportochłonność i promocję środków transportu niskoemisyjnego;

- wyposażenie obszarów rozwoju osadnictwa w obiekty i urządzenia dla działalności społecznej – miejsca spotkań, przestrzenie publiczne (place, skwery), ośrodki wsparcia różnych grup społecznych;
- wyposażenie obszarów rozwoju osadnictwa w infrastrukturę wspierająca bezpieczeństwo, np. posterunki policji, straży, obiekty obrony cywilnej, przeciwpożarowe;
- wyposażenie obszarów rozwoju osadnictwa w inne obiekty służące integracji społecznej, wspólnotom lokalnym (np. świetlice wiejskie);
- infrastruktura społeczna powinna stanowić bazę dla formułowania standardów urbanistycznych w obszarach zurbanizowanych, szczególnie miejskich lub silnie zurbanizowanym;
- w kształtowaniu obszarów nowej zabudowy należy zapewnić bezpośrednią dostępność usług podstawowych dla mieszkańców poprzez powiazania siecią dróg dla rowerów i ciągami pieszymi lub transportem zbiorowym, ograniczając wykorzystanie samochodów.

8.7 ZASADY LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW

- Instalacje wytwarzające energię o mocy przekraczającej 500kW należy lokalizować w stosunku do stref osadnictwa zachowując odległości określone w przepisach odrębnych;
- w przypadku lokalizacji instalacji grodzonych o dużych powierzchniach (powyżej 0,5 ha), jak np. farmy fotowoltaiczne w obszarze strefy powiązań przyrodniczych wskazanej w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, należy kierować się zasadami zachowania wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych, ciągłości korytarzy ekologicznych, nieograniczaniu powierzchni naturalnej retencji wody opadowej;
- ograniczenie lokalizacji wielkopowierzchniowych (powyżej 0,5 ha) farm fotowoltaicznych (lub zespołu farm) na obszarach takich jak: parki krajobrazowe wraz z otulinami i obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo - krajobrazowe oraz użytki ekologiczne, które na mocy ustawy o ochronie przyrody są powoływane dla ochrony wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jest obarczona wysokim ryzykiem naruszenia celów ustanowienia ww. form ochrony;
- na obszarach natura 2000, korytarze ekologiczne inwestycje pv wielkopowierzchniowe (powyżej 0,5 ha) powinny być planowane z zachowaniem szczególnej uwagi na wielkość i kształt farmy, właściwe prowadzenie prac budowlano-montażowych, wybór odpowiednich technologii, rozwiązań technicznych i parametrów; rozważyć należy nałożenie obowiązku przeprowadzenia dodatkowych analiz środowiskowych i procedury oceny oddziaływania na środowisko (jeśli jest wymagana), wprowadzenia działań minimalizujących oddziaływanie na środowisko i krajobraz lub nawet ograniczenia maksymalnej powierzchni przedsięwzięcia do 2 ha.
- w obszar o wysokich walorach rolniczych, dla instalacji pv o dużej powierzchni na wysokich klasach bonitacyjnych gleb I – III, należy poszukiwać rozwiązań z zakresu ekowoltaiki;
- lokalizacja inwestycji o mocy przekraczającej 500kW na podstawie miejscowego planu zagospodarowania lub zintegrowanego planu inwestycyjnego.

8.8 ZASADY LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

- Podczas planowania stref aktywności gospodarczej o profilu produkcyjnym potencjalnie uciążliwych dla osadnictwa oraz środowiska, należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie odseparowanie planowanych inwestycji, odpowiednie skalowanie przedsięwzięć szczególnie w odniesieniu do skali ponadlokalnej oraz uwzględniając potencjalny wpływ nowych generatorów uciążliwości, w tym związanych z ruchem samochodowym w ujęciu całego obszaru „Dorzecza Wisłoki", nie tylko w ujęciu lokalnym;
- lokalizacja wszelkich inwestycji w strefie powiązań przyrodniczych, wskazanej w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wymaga analiz w ograniczenia oddziaływania na środowisko i krajobraz w ujęciu ponadlokalnym;
- zagospodarowanie stref rozwoju osadnictwa w obszarze strefy cennej przyrodniczo, wskazanej w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, należy przejmować wyższe niż minimalne wskaźniki dla warunków zabudowy określone w przepisach odrębnych.

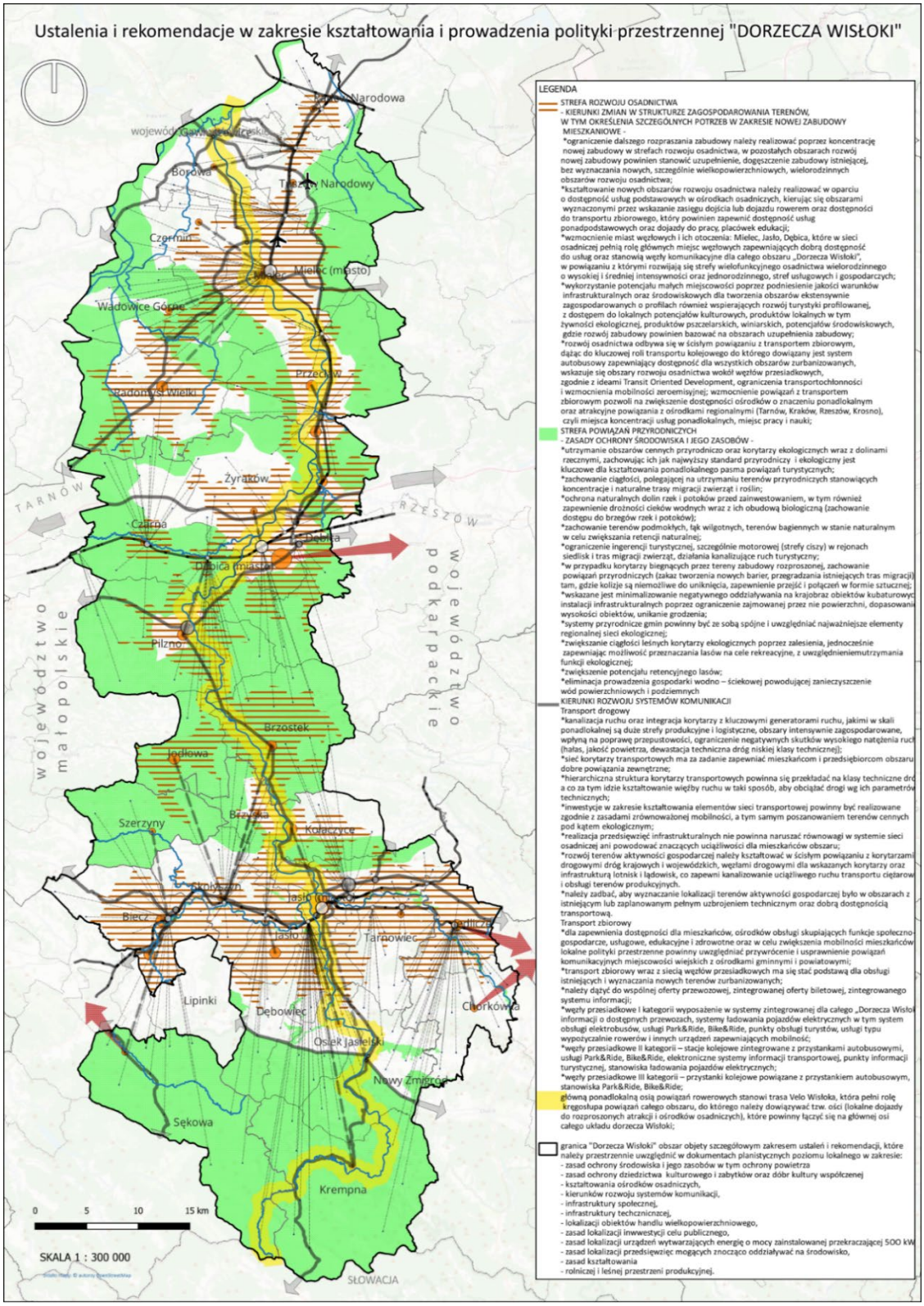
8.9 ZASADY KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

- Działania retencyjne są niezbędne dla uzyskania wysokich standardów bezpieczeństwa powodziowego, ograniczeń skutków suszy, jednocześnie przyczyniając się do rozwoju systemów energetyki wodnej i rozwoju terenów rekreacyjnych;
- wsparcie nowoczesnego i innowacyjnego rolnictwa, opartego na lokalnych i naturalnych produktach, zwłaszcza na obszarach z potencjałem rolniczym, również na obszarach górskich;
- utrzymanie terenów leśnych, szczególnie drzewostanów starych oraz zalesianie nowych terenów z uwzględnieniem wymagań ekologii oraz obowiązującymi Planami urządzania lasu;
- odnowa i utrzymanie w dobrym stanie technicznym systemu melioracji, jako istotnego elementu infrastruktury ograniczającej negatywne skutki suszy.

8.10 ZASADY KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

- Realizacja działań rewitalizacyjnych kierując się gminnymi programami rewitalizacji z uwzględnieniem ponadlokalnych powiązań obszarów o wysokich walorach estetycznych;
- kształtowanie silnych powiązań z ośrodkami miejskimi wraz z ze wzmocnieniem procesów odnowy i rewitalizacji małych miast;
- wykorzystanie ponowne terenów wymagających rekultywacji, rehabilitacji na cele inwestycyjne, produkcyjne lub infrastruktury społecznej, wykorzystując istniejące uzbrojenie tych terenów;
- stworzenie ponadlokalnego programu rewitalizacji obszarów poprzemysłowych i zdegradowanych, promującego nadawanie im nowych funkcji publicznych, rekreacyjnych lub gospodarczych w oparciu o zielone technologie.

Rysunek 14. Graficzna prezentacja ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej SRPDW 2030 [9]

Źródło: opracowanie własne.

[9] Rysunek w większym formacie – Załącznik 4.

9. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ „DORZECZA WISŁOKI"

9.1 WSTĘP

Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej (model sfp) „Dorzecza Wisłoki" prezentuje ponadlokalne kierunki rozwoju, wyznaczając korytarze powiązań i punkty węzłowe oraz strefy rozwoju, gdzie realizacja rekomendowanych zasad kształtowania przestrzeni posiada największy potencjał i tworzy zintegrowany układ rozwoju przestrzennego w ujęciu całego obszaru Dorzecza Wisłoki wzmacniając jego ponadlokalne potencjały. Model wyznaczając kierunki rozwoju Dorzecza Wisłoki nie wprowadza całkowicie nowych struktur osadniczych o skali ponadlokalnej, nowej infrastruktury transportowej czy technicznej o znaczeniu ponadlokalnym, ale istotnie racjonalizuje kierunki rozwoju istniejących potencjałów. Model funkcjonalno-przestrzenny został opracowany na podstawie rekomendowanych kierunków rozwoju w zakresie najważniejszych zagadnień związanych z gospodarowaniem przestrzenią.

9.2 REKOMENDOWANE KIERUNKI ROZWOJU DLA MODELU FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEGO

9.2.1 STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Wskazanie i określenie roli ośrodków osadniczych jest dla struktury funkcjonalnej „Dorzecza Wisłoki" odpowiedzią na potrzeby wzmocnienia ośrodków ponadlokalnych i lokalnych, gdzie rekomenduje się odpowiednio do wskazanego stopnie w hierarchii, koncentrację funkcji terenów zapewniających dostęp do usług publicznych i komercyjnych, terenów osadniczych o odpowiedniej intensywności, terenów aktywności gospodarczej, tworzenia z ośrodków miejsc węzłowych do obsługi odpowiednio powiązanych terenów zurbanizowanych; kształtowanie właściwych dla ośrodków funkcji należy uwzględnić w kreowaniu lokalnej polityki przestrzennej gmin, poprzez koncentrację i specjalizacje funkcjonalną ośrodków. Układ osadnictwa „Dorzecza Wisłoki" wymaga dążenia do zwartości osadnictwa mieszkaniowo-usługowego, wzmocnienia ośrodków I i II stopnia. W tym celu koncentruje się strefę rozwoju osadnictwa w strefach podmiejskich oraz w ścisłym powiązaniu z transportem zbiorowym i węzłami przesiadkowymi, co ma zapewnić możliwości uzyskania dobrej dostępności transportowej, uzyskania dużej mobilności mieszkańców z ograniczeniem wykorzystania samochodów, uzyskiwania z biegiem czasu zwartych struktur osadniczych o wysokim standardzie wyposażania w infrastrukturę techniczną.

Strefa rozwoju osadnictwa

Kryteria wyznaczania:

- wokół ośrodków osadniczych I stopnia i węzłów przesiadkowych I kategorii – obszar wyznaczony izochroną 15 minut dojazdu samochodem;
- dla ośrodków osadniczych II stopnia – obszar wyznaczony izochroną dojazdu 10 minut samochodem;
- dla węzłów przesiadkowych II i III kategorii – obszar wyznaczony izochroną 10 minut dojazdu rowerem.

Ponadlokalne ośrodki osadnicze – ośrodki I stopnia
Dębica, Mielec, Jasło

Kryteria wyznaczania:

- ośrodek posiada status miasta oraz liczba jego mieszkańców jest większa niż 20 tys.;
- ośrodek posiada dworzec autobusowy i stację kolejową.

Lokalne ośrodki węzłowe – ośrodki osadnicze II stopnia – (12 ośrodków):

Biecz (m.), Brzeźnica (w., pow. 3 tys. m.), Brzostek (m.), Jedlicze (m.), Jodłowa (w., pow. 3 tys. m.), Kołaczyce (m.), Libusza (w., pow. 3 tys. m.), Osobnica (w., pow. 3 tys. m.), Pilzno (m.), Przecław (m.), Pustków (w., pow. 3 tys. m.), Radomyśl Wielki (m.)

Kryteria wyznaczania:

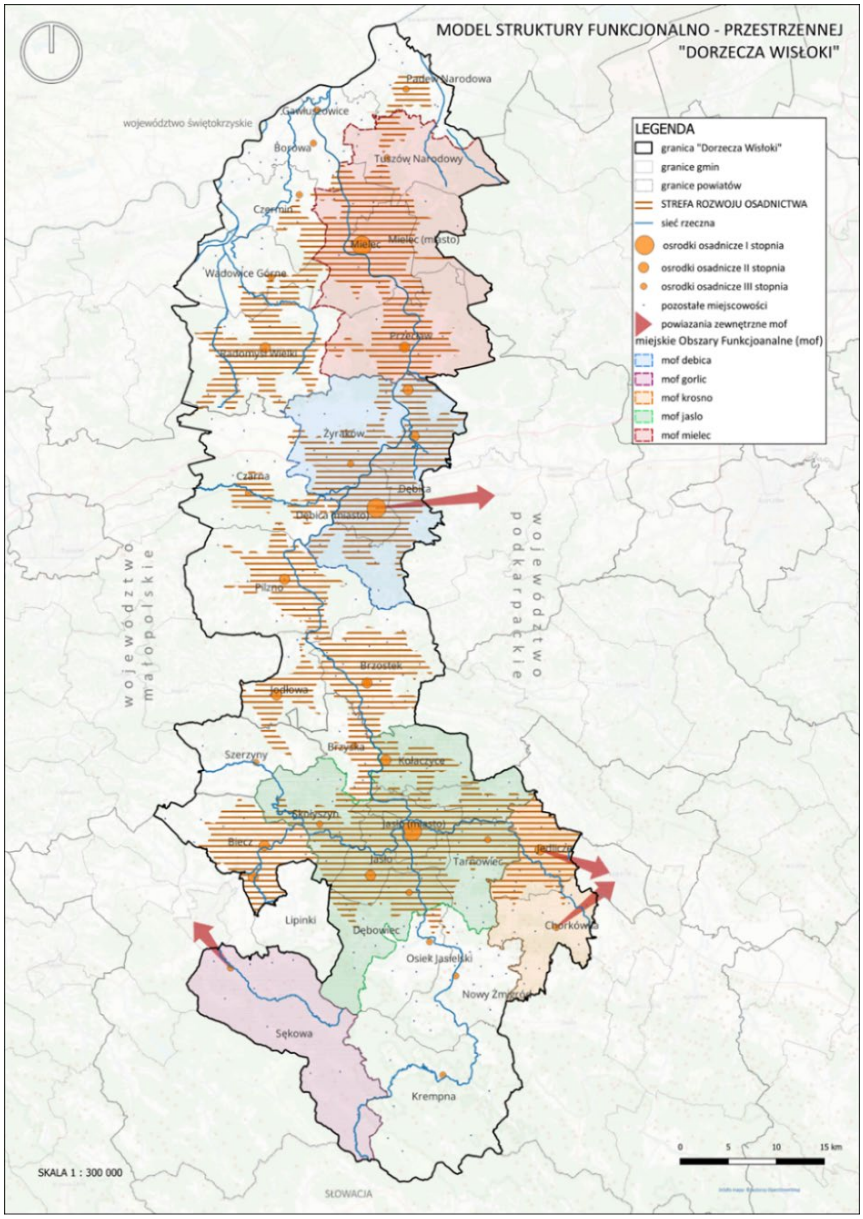
- ośrodek posiada status miasta lub
- liczba jego mieszkańców mieści się w przedziale 3 tys. < l. mieszk. < 20 tys.

Ośrodki lokalne – ośrodki osadnicze III stopnia

Kryteria wyznaczania:

- siedziba urzędu gminy;
- liczba mieszkańców < 3 tys.

Rysunek 15. Struktura sieci osadniczej[10]

Źródło: opracowanie własne.

9.2.2 SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

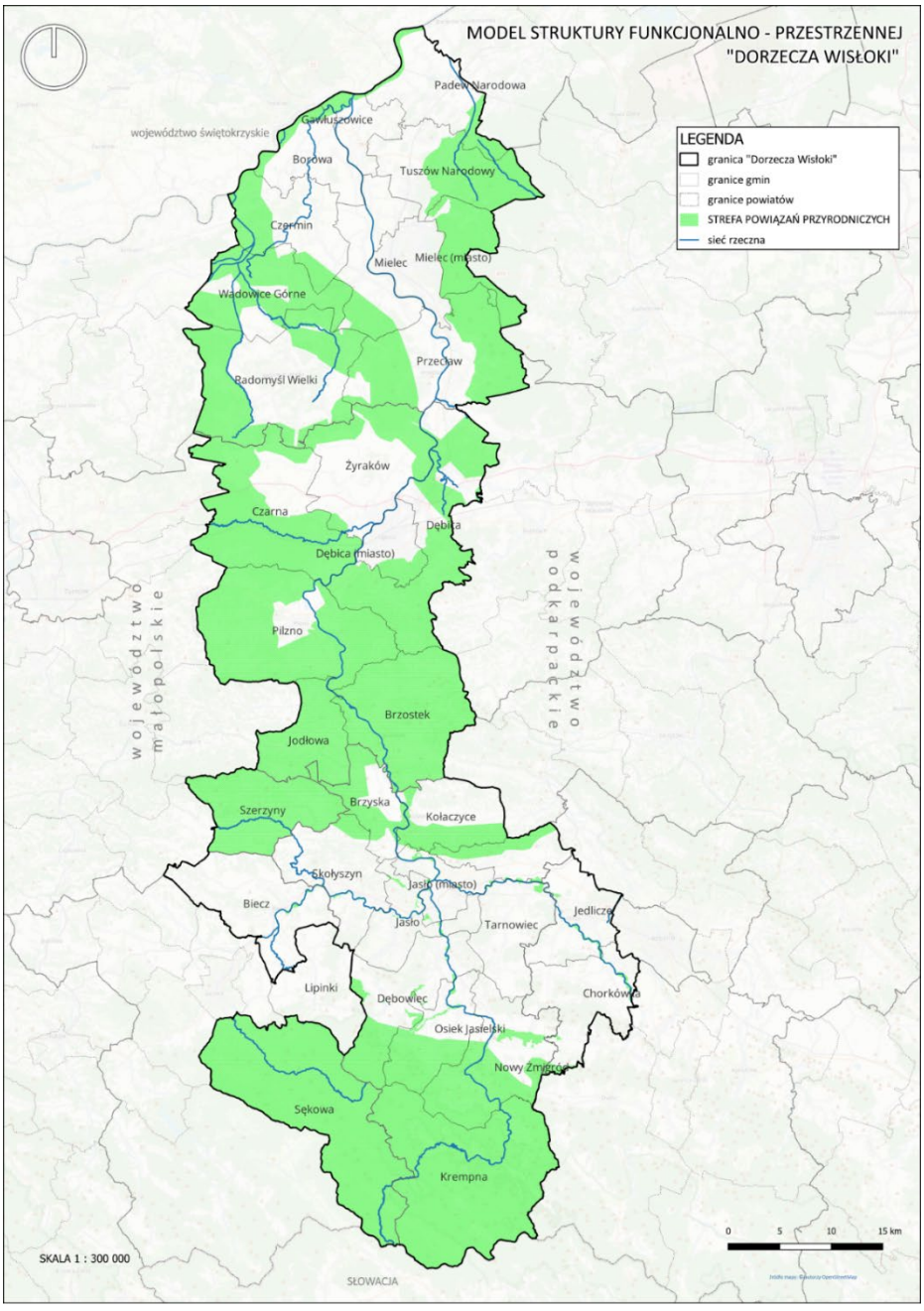
Wyznacza się strefę powiązań przyrodniczych, która wykorzystuje wyjątkową koncentrację obszarów o wysokich walorach przyrodniczych powiązanych z walorami kulturowymi, rozwojem produktów lokalnych wykorzystujących walory przyrodnicze obszaru; strefa ta wymaga zapewnienia integracji obszarów zachowując ciągłość, powiązania, wysoką jakość środowiska; w częściach wspólnych ze strefą rozwoju osadnictwa należy zapewnić wysokie wskaźniki powierzchni biologicznie czynnych, zachowanie wysokich walorów krajobrazowych, utrzymanie ciągłości przy realizacji inwestycji wielkopowierzchniowych (szczególnie grodzonych) lub linowych stanowiących istotne bariery przestrzenne.

[10] Rysunek w większym formacie – Załącznik 5.

Kryteria wyznaczania:

- obszary chronione: parki narodowe wraz z otulinami, parki krajobrazowe wraz z otulinami, obszary chronionego krajobrazu, rezerwaty, użytki ekologiczne;
- obszary chronione Natura 2000 (SOO, OSO);
- korytarze ekologiczne;
- rzeki i doliny rzeczne.

Rysunek 16. System powiązań przyrodniczych[11]

Źródło: opracowanie własne.

[11] Rysunek w większym formacie – Załącznik 6.

9.2.3 GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH

Główne korytarze i elementy sieci drogowej

Transport drogowy nadal jest dominujący i wydaje się, że w najbliższym czasie będzie kluczowy dla rozwoju sektorów produkcyjnych, logistycznych, których udział w strukturze gospodarki jest istotny stale rosnący. Określenie w strukturze przestrzennej hierarchicznej struktury korytarzy transportowych ma na celu zapewniać efektywny przepływ towarów i ludzi, w taki sposób, aby ograniczać konflikty z terenami osadnictwa, terenami cennymi przyrodniczo niezwykle istotnymi dla obszarze „Dorzecza Wisłoki"; jednocześnie wskazana kategoria korytarzy musi przekładać się na klasy techniczne i przepustowość, a kanalizacja ruchu drogowego najbardziej uciążliwego i musi zostać ściśle powiązana z planowaniem terenów stanowiących istotne generatory ruchu w oparciu o wskazane punkty węzłowe.

Kryteria wyznaczania:

Typologia korytarzy drogowych:

- I kategorii – w ciągu autostrada;
- II kategorii – w ciągu dróg krajowych
- III kategorii – w ciągu dróg wojewódzkich i głównych

Typologia punktów węzłowych:

- Węzły I kategorii – węzły autostradowe oraz skrzyżowanie dróg krajowych;
- Węzły II kategorii – węzły dróg krajowych z wojewódzkimi;
- Węzły III kategorii – węzły dróg wojewódzkich.

Główne korytarze i elementy transportu zbiorowego

Przyjmuje się, że rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego ma zapewnić sprawną mobilność mieszkańców oraz przepływ turystów z zachowaniem wysokich walorów środowiska przyrodniczego. Zapewnienie infrastruktury i oferty przewozów kolejowych jest zadaniem poziomu regionalnego i krajowego, za którym należy silnie lobbować, natomiast istotną rolą samorządów lokalnych jest zapewnienie dostępności do tego transportu poprzez zintegrowany system powiązań autobusowych, od których również wymaga się zapewnienia taboru niskoemisyjnego i właściwej oferty przewozowej. System kolejowy i autobusowy powinien dążyć do realizacji zintegrowanej oferty przewozowej, spójnej dla całego obszaru „Dorzecza Wisłoki".

Kryteria wyznaczania:

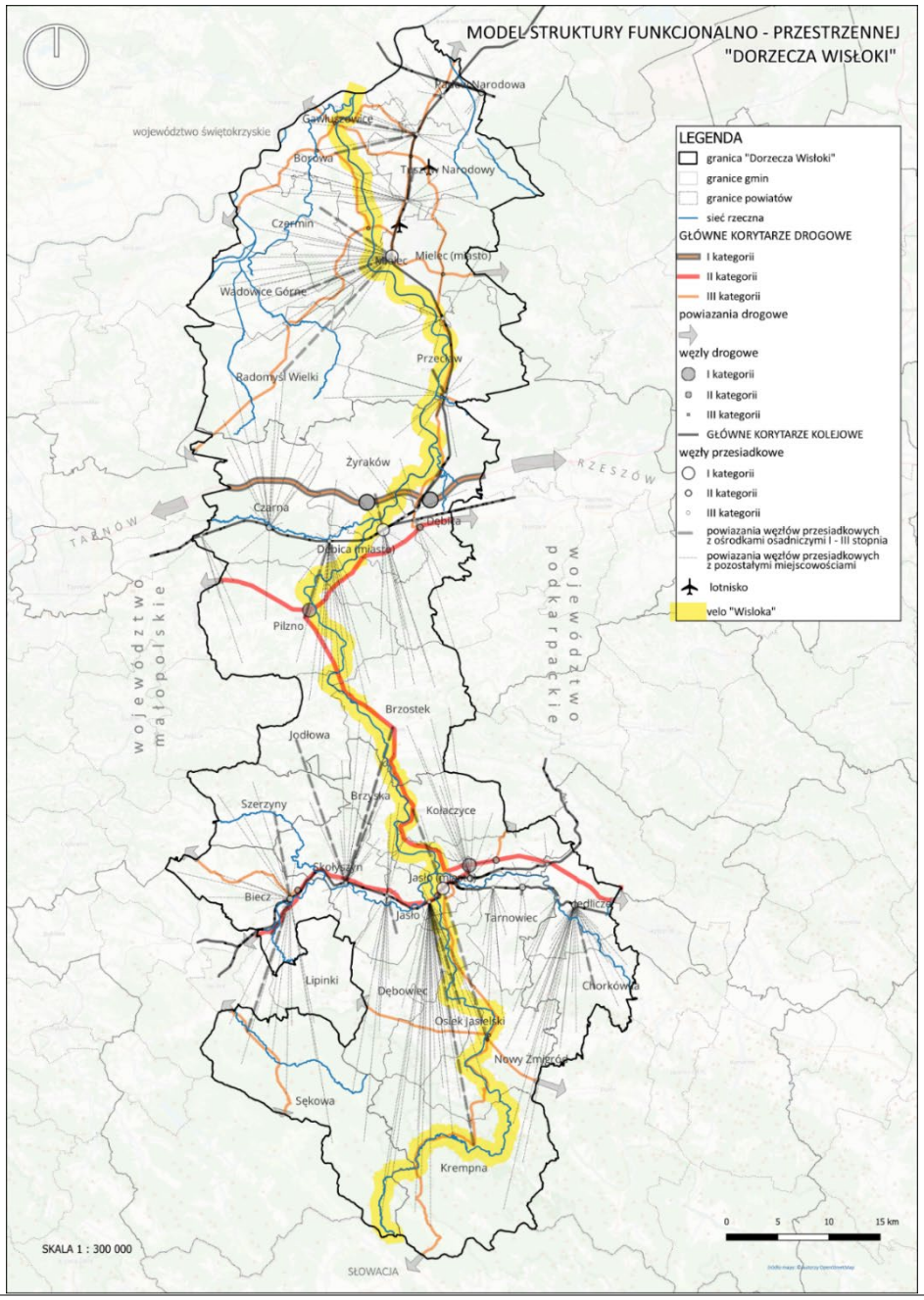
- korytarzami kolejowymi są czynne linie kolejowe obsługujące obszar „Dorzecza Wisłoki";
- węzły przesiadkowe I kategorii – (Dębica, Jasło, Mielec) powiązanie stacji kolejowej z dworcem autobusowym integrujące poprzez system autobusowy okoliczne miejscowości;
- węzły przesiadkowe II kategorii – stacje kolejowe;
- węzły przesiadkowe III kategorii – przystanki kolejowe.

Główne elementy infrastruktury rowerowej i pieszej

Kryteria wyznaczania:

- sieć powiazań rowerowych stanowi istotny rozwój otoczenia oparty jest o układ kręgosłupa (velo Wisłoka) i ości (lokalnych dojazdów do rozproszonych atrakcji i ośrodków osadniczych), które łączą się na głównej osi całego układu dorzecza Wisłoki;

Rysunek 17. Korytarze i elementy sieci transportowych[12]

Źródło: opracowanie własne.

[12] Rysunek w większym formacie – Załącznik 7.

9.2.4 GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Infrastruktura techniczna

Kryteria wyznaczania:

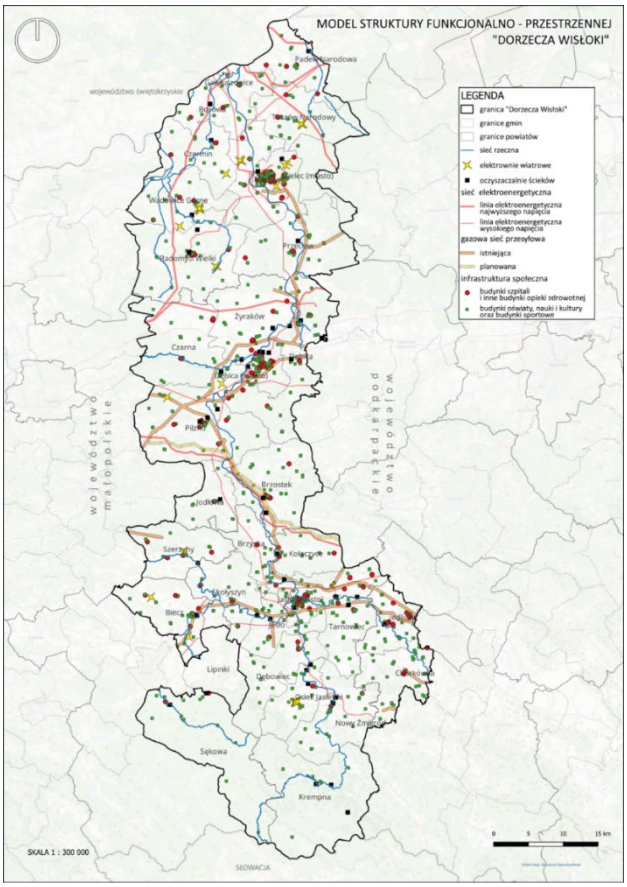
- sieć istniejąca linii elektroenergetycznych najwyższego i wysokiego napięcia,
- sieci infrastruktury gazowej bazuje na istniejącej jednokierunkowej sieci dystrybucyjnej oraz planowanym nowym gazowym korytarzem Północ-Południe, którego fragmenty będą przebiegać przez teren Dorzecza Wisłoki, system gazociągów tranzytowych wysokiego ciśnienia uzupełnia sieć gazociągów o znaczeniu regionalnym,
- lokalizacje elektrowni wiatrowych,
- oczyszczalnie ścieków.

Infrastruktura społeczna

Kryteria wyznaczania:

- budynki oświaty, nauki i kultury oraz sportowe,
- budynki szpitali i inne budynki opieki zdrowotnej.

Rysunek 18. Infrastruktura techniczna i społeczna[13]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDOT10k oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego i Podkarpackiego.

[13] Rysunek w większym formacie – Załącznik 8.

9.2.5 PONADLOKALNA ZINTEGROWANA STREFA POWIĄZAŃ DORZECZA WISŁOKI

Obszar inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym, strefa rozwoju, której „kręgosłupem" jest rzeka Wisłoka wraz z jej otoczeniem i stanowi oś dla rozwoju ponadlokalnych usług turystycznych. W strefie zlokalizowana jest główna trasa turystyczna piesza i rowerowa (np. Velo Wisłoka), gdzie znajdują się powiązane z ofertą turystyczną usługi, przy których funkcjonują punkty informacji o atrakcjach turystycznych, przyrodniczych i kulturowych, znajdujących się w sąsiedztwie, które są powiązane system dojazdów, tras, szlaków stanowiących swoiste „ości" całego układu powiazań ponadlokalnych. Koncentracja i kanalizacja ruchu turystycznego pozwala na zapewnienie dostępności do zintegrowanej oferty turystycznej całego obszaru.

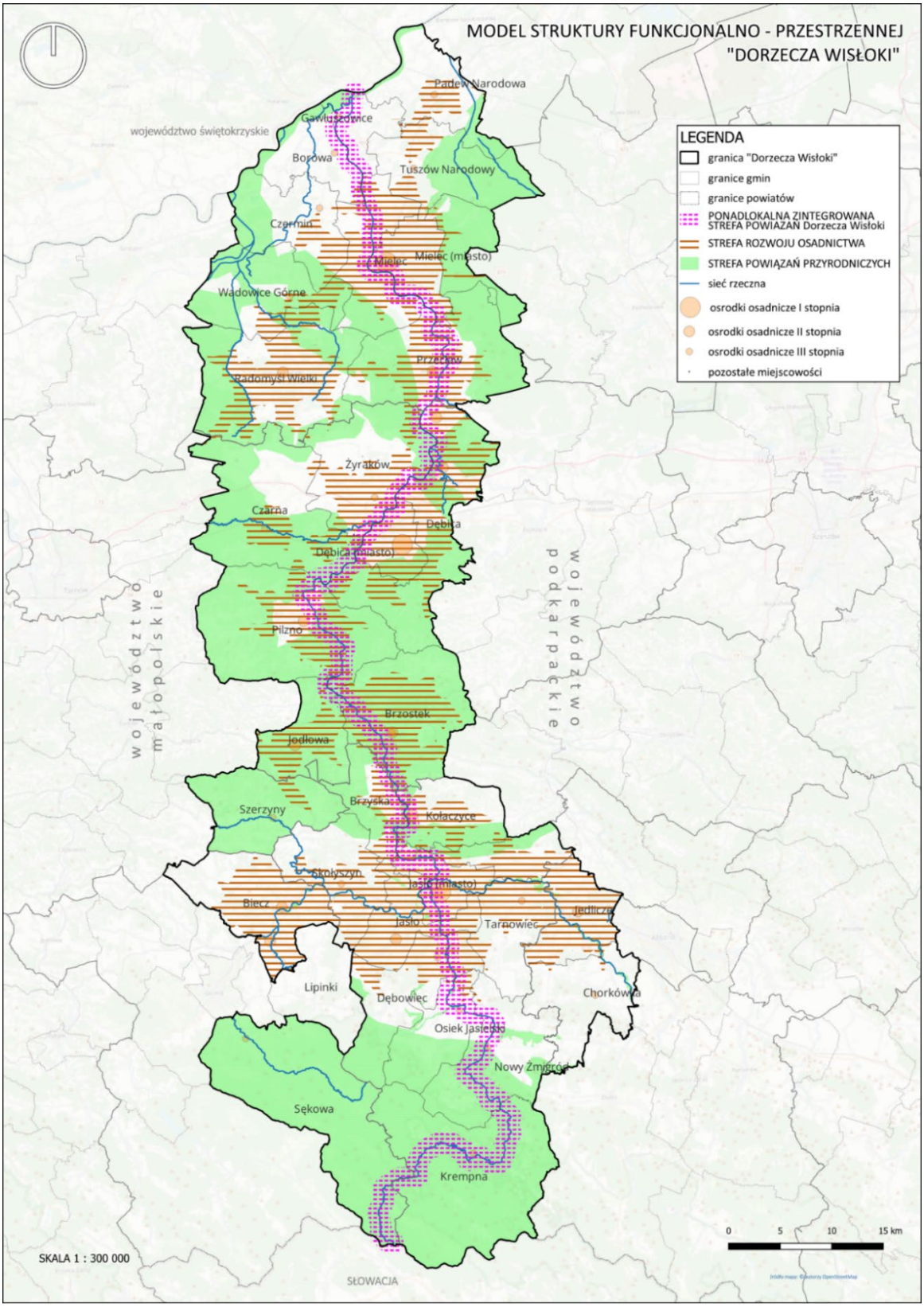
Kryteria wyznaczania:

- osią strefy jest rzeka Wisłoka i jej dolina oraz obszar otoczenia stanowiący bufor 1 km w każdą stronę od osi rzeki.

Rekomendacje i zasady kształtowania:

- rozwój otoczenia oparty jest o układ kręgosłupa (velo Wisłoka) i ości (lokalnych dojazdów do rozproszonych atrakcji), które łączą się na głównej osi całego układu dorzecza Wisłoki;
- strefa rozwoju, wykorzystując walory przyrodnicze i dobre powiazania, skupia funkcje usług turystycznych na terenach zurbanizowanych ukierunkowanych szczególnie na usługi hotelarskie czy obiekty sportowe; natomiast na terenach otwartych strefy rekomenduje się rozwój otwartych terenów rekreacyjnych, usług sportu czy kempingów;
- punktami węzłowymi trasy są atrakcje turystyczne oraz węzły transportu zbiorowego, węzły łączą system transportu kolejowego z autobusowym, rowerowego poprzez rozwiązania B&R, samochodowego poprzez rozwiązania P&R, każdorazowo wyposażone w spójną informację turystyczną; system węzłów przesiadkowych tworzy kluczowe punkty transferu pasażerów (mieszkańcy i turyści), z tych punktów oprócz obsługi dojazdów codziennych mieszkańców, uruchamiane są dojazdy do atrakcji turystycznych;
- w strefie unika się lokalizacji inwestycji o dużej uciążliwości środowiskowej, unika się inwestycji generujących duży ruch ciężkiego transportu samochodowego, szczególnie ciężarowego;
- wiejskie ośrodki osadnicze mają stanowić bazę dla rozwoju usług turystyki ściśle powiązanych z atrakcjami kulturowymi i przyrodniczymi, lokalną kulturą, lokalną produkcją żywności ekologicznej.

Rysunek 19. Strefa ponadlokalna[14]

Źródło: opracowanie własne.

[14] Rysunek w większym formacie – Załącznik 9.

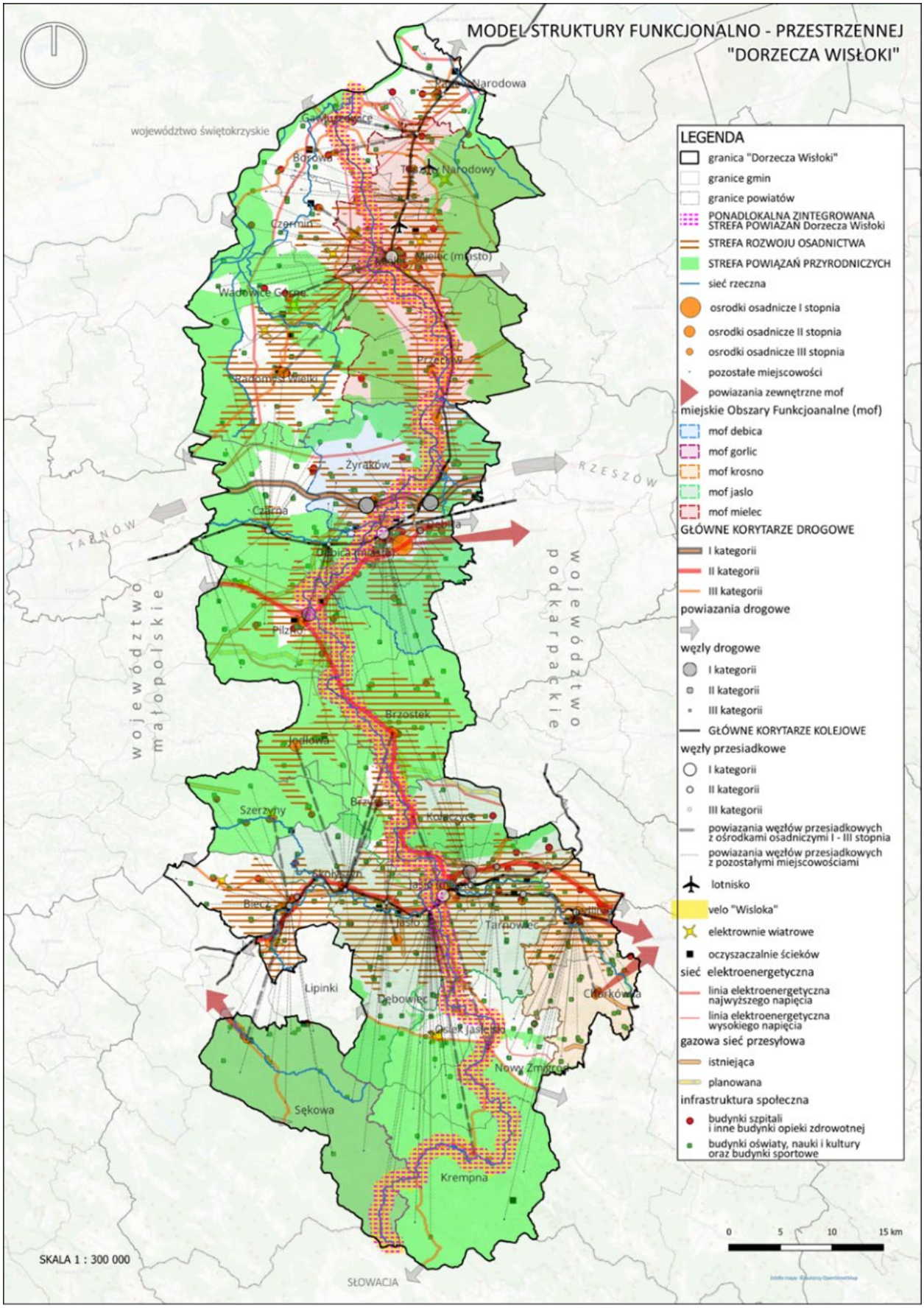
9.3 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

W zakresie osadnictwa kierunki rozwoju mają na celu wzmocnienie ośrodków miejskich, uregulowanie postępującego rozproszenia zabudowy szczególnie na terenach wiejskich oraz uzupełnienie braków infrastrukturalnych w celu podniesienia jakości przede wszystkim istniejącej tkanki osadniczej. Dla strefy osadnictwa rekomenduje się wyraźną koncentrację funkcji, podział pod względem intensywności zabudowy w zależności od struktury sąsiedztwa struktur istniejących. W zakresie infrastruktury transportowej bazując na istniejącej sieci powiązań dróg i linii kolejowych, rekomenduje się poprawę standardów technicznych i organizacyjnych oraz zmianę struktury powiązań systemu dowozów autobusowych dążąc do integracji z systemem kolejowym. Te działania nie wymagają realizacji nowych przebiegów sieci transportowych o charakterze ponadlokalnym, a bardziej interwencji w skali punktowej (jak węzły przesiadkowe), szczególnie poprawiającej dostępność transportu zbiorowego. W ramach rozwoju sieci drogowej należy dążyć do poprawy stanu technicznego sieci oraz doprowadzenia do uzyskania właściwych parametrów technicznych dla przyjętych klas technicznych. Przyjęta hierarchia korytarzy drogowych ma na celu segregację ruchu, szczególnie dążąc do kanalizacji ruchu ciężarowego. Korytarze transportu drogowego wraz ze wskazanymi węzłami mają na celu również skoncentrowanie funkcji generujących ruch transportu ciężkiego.

W zakresie infrastruktury technicznej rekomendacje mają na celu uzupełnienie i znaczącą poprawa warunków istniejących rozwiązań. Nowa infrastruktura techniczna powinna być ściśle powiązana z rozwojem strefy osadniczej, gospodarczej i ponadlokalnej strefy powiazań. Model wskazuje ponadlokalną strefę powiązań, która jest obszarem koncentracji najważniejszych potencjałów obszaru Dorzecza Wisłoki wynikających z ponadlokalnej współpracy. Celem rekomendacji w zakresie rozwoju tej strefy jest uzyskanie spójności kształtowania przestrzeni dla wzmocnienia walorów przyrodniczych i gospodarczych związanych przede wszystkim z turystyką. Zaproponowane rozwiązania mają przyczynić się do kształtowania lokalnych polityk przestrzennych w tym obszarze w taki sposób, aby interes ponadlokalny uzyskiwał jak największą spójność. Strefy wskazane w układzie przestrzennym wyznaczają przybliżone obszary, gdzie należy koncertować wskazane ustalenia i rekomendacje tworząc ramy dla rozwoju przestrzennego. Ich doprecyzowanie i wdrożenie winno następować w wyniku tworzenia zapisów ustaleń dokumentów strategicznych i planistycznych poziomu lokalnego, jak strategie gminne oraz plany ogólne gmin. Dla zachowania spójności dokumentów lokalnych z modelem SFP Dorzecza Wisłoki, należy przy definiowaniu funkcji terenów unikać rażącej sprzeczności ustaleń o istotnym potencjalnym negatywnym oddziaływaniu na kierunki rozwoju dla poszczególnych stref.

Model nie wyznacza ostrych granic stref w terenie, nie oznaczają one linii rozgraniczających terenów o różnych funkcjach. Zapisy realizujące model nie oznaczają zakazów i nakazów, stanowią zbiór rekomendacji, ustaleń nie wiążących, co w praktyce nie oznacza braku możliwości rozwoju wskazanych funkcji innych niż wskazane lokalizacje i zasięgi stref. Przyjmuje się, że strategia ponadlokalna jest wynikiem wspólnej inicjatywy gmin „Dorzecza Wisłoki”, dlatego zapisane w niej rekomendacje stanowią dla samorządów lokalnych ramę działań jakie chcą wspólnie realizować dla uzyskania jak najlepszej spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Rysunek 20. Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej[15]

Źródło: opracowanie własne.

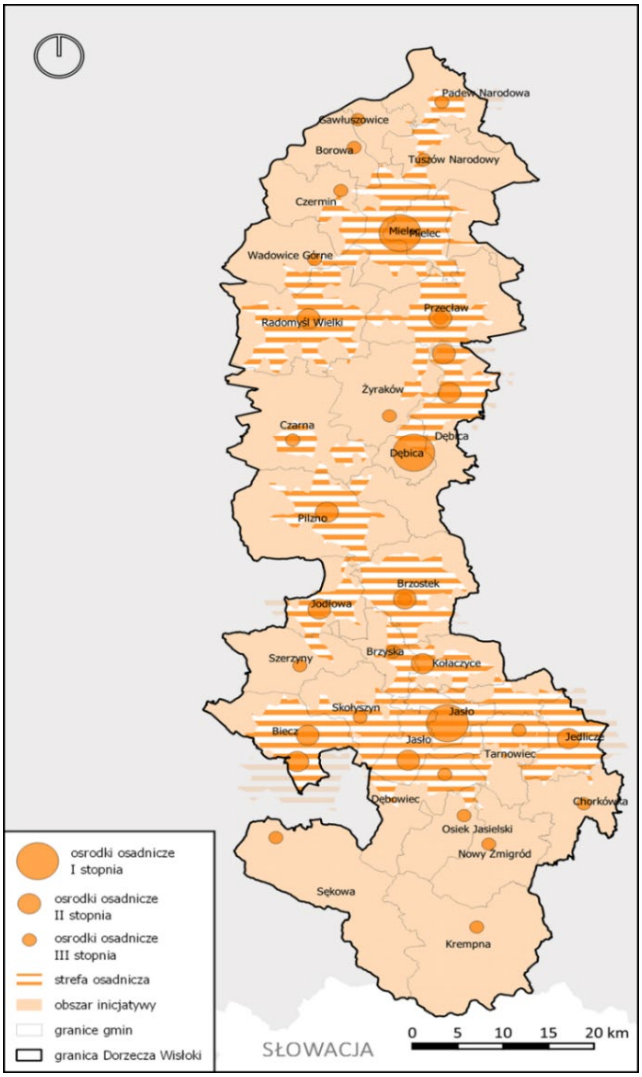
9.4 TERYTORIALNY WYMIAR REALIZACJI CELÓW STARTEGII ROZWOJU PONADLOKALNEGO

Uzupełaniająco, poza graficzną prezentacją modelu funkcjonalno-przestrzennego, poniżej przedstawiono graficzną prezentacje terytorialnego wymiaru wsparcia obrazującą planowane do realizacji działania, które korespondują z treściami zawartymi w *Rozdziale 4. Cele strategiczne rozwoju oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych*,

Terytorialny wymiar realizacji Celu 1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości (Cel 1.)

Cel 1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią) ze szczególnym uwzględnieniem ponadlokalnej strefy rozwoju osadnictwa.

Rysunek 21. Terytorialny wymiar realizacji Celu 1 — Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości

Źródło: opracowanie własne.

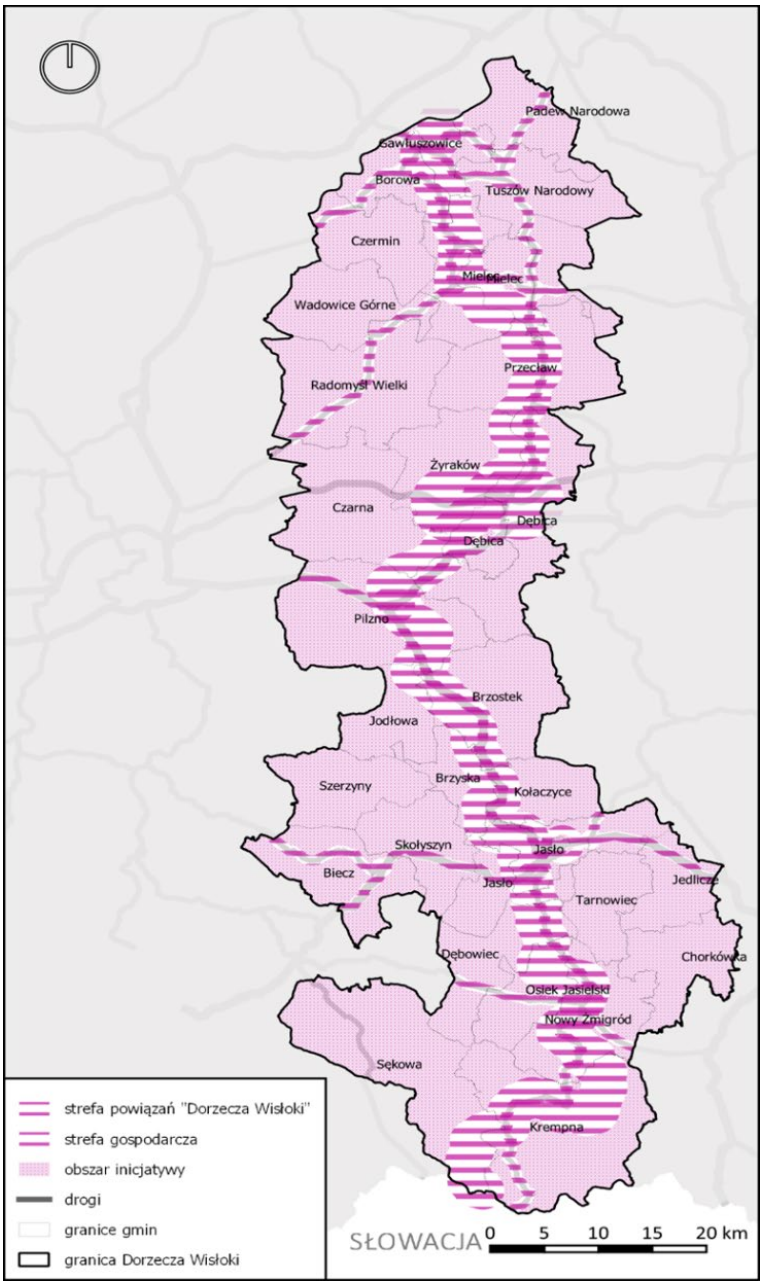
[15] Rysunek w większym formacie – Załącznik 10.

Terytorialny wymiar realizacji Celu 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki

Cel 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią) ze szczególnym uwzględnieniem:

- obszarów korzystnych dla rozwoju stref gospodarczych również związanych z rozwojem eko-turystyki – jako obszaru koncentracji funkcji społeczno-gospodarczych w regionie,
- ponadlokalnej strefy powiązań „Dorzecza Wisłoki" posiadającą potencjał do rozwoju turystyki profilowanej oraz produkcji żywności ekologicznej i tradycyjnej wysokiej jakości.

Rysunek 22. Terytorialny wymiar realizacji Celu 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki

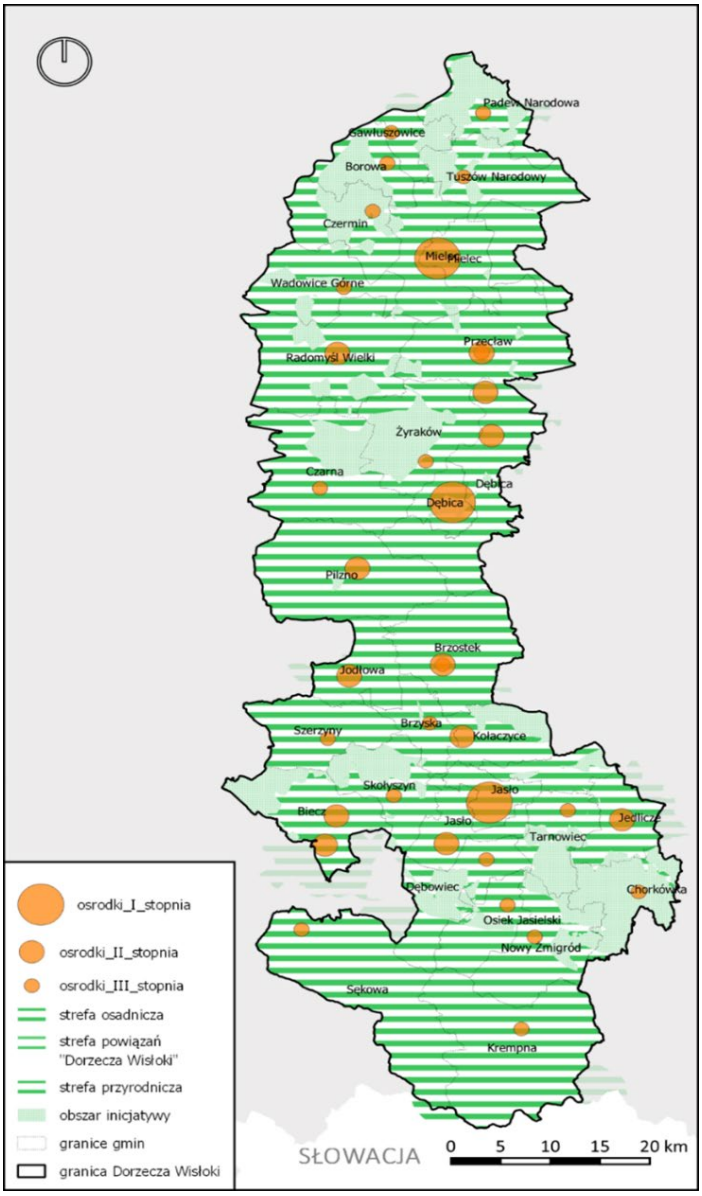
Źródło: opracowanie własne.

Terytorialny wymiar realizacji Celu 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego

Cel 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią), ze szczególnym uwzględnieniem:

- ponadlokalnej strefy rozwoju osadnictwa,
- ponadlokalnej strefy powiązań „Dorzecza Wisłoki" posiadającej potencjał do rozwoju turystyki profilowanej i usług z nią powiązanych,
- ponadlokalnej, zintegrowanej strefy powiazań przyrodniczych posiadającej potencjał do zachowania obszarów o wysokich walorach przyrodniczych wymagającej również działań retencyjnych i przeciwpowodziowych.

Rysunek 23. Terytorialny wymiar realizacji Celu 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego

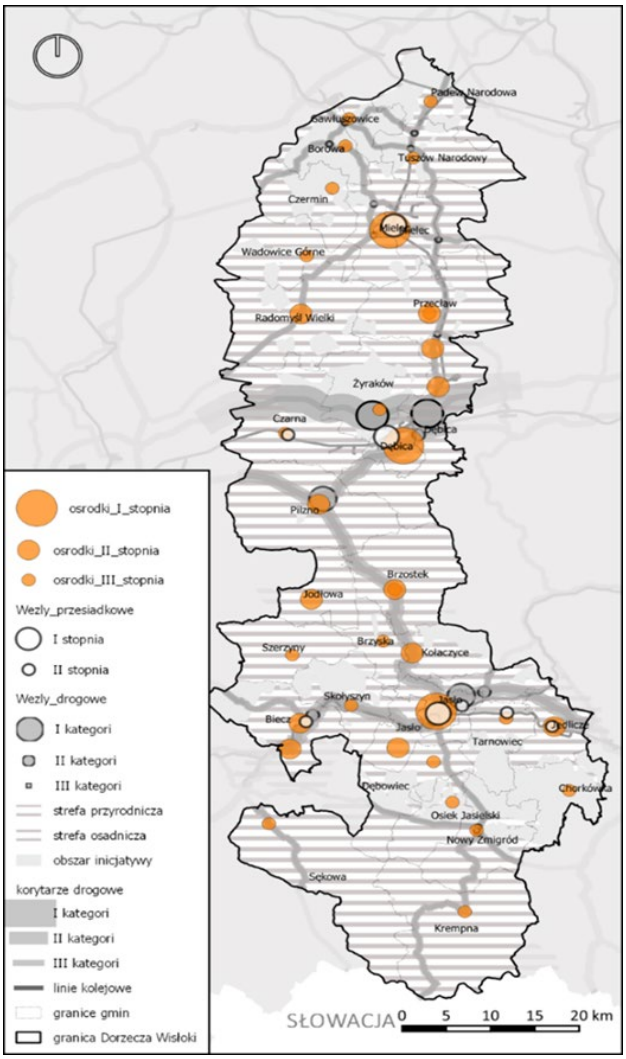
Źródło: opracowanie własne.

Terytorialny wymiar realizacji Celu 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju

Cel 1. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju w wymiarze terytorialnym realizowany będzie na terenie całej inicjatywy (obszar objęty niniejszą Strategią), ze szczególnym uwzględnieniem

- dostępności do ponadlokalnych, lokalnych węzłowych i lokalnych ośrodków osadniczych, węzły przesiadkowe I i II stopnia, dostępność do korytarzy drogowych I, II i III kategorii oraz węzłów drogowych I, II i III kategorii,
- ponadlokalnej strefy rozwoju osadnictwa posiadających potencjał do rozwoju terenów zurbanizowanych zapewniających efektywną mobilność mieszkańców w oparciu o transport zbiorowy,
- ponadlokalnej zintegrowanej strefy powiązań przyrodniczych posiadającej potencjał do zachowania obszarów o wysokich walorach przyrodniczych wymagającej również działań retencyjnych i przeciwpowodziowych.

Rysunek 24. Terytorialny wymiar realizacji Celu 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju

Źródło: opracowanie własne.

10. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

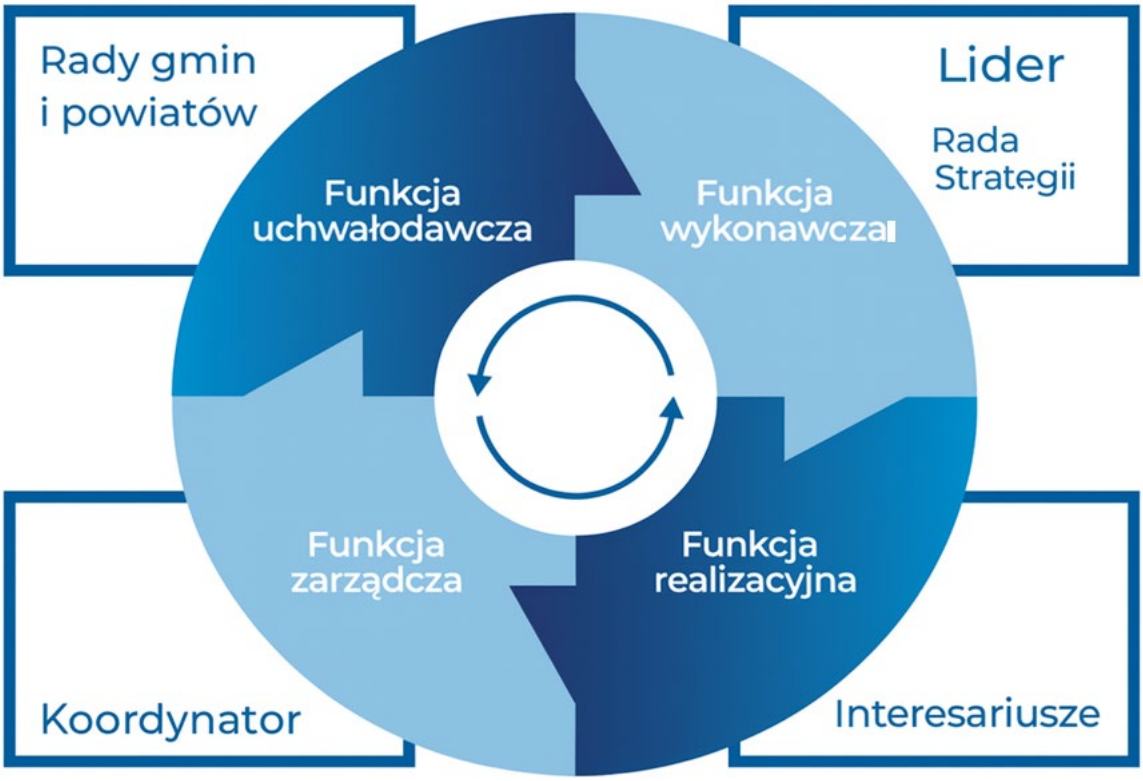

Dla powodzenia realizacji celów strategicznych niezbędne jest ustanowienie skutecznych zasad zarządzania oraz wskazanie podmiotów i ich zadań w procesie implantacji Strategii.

10.1 PODMIOTY ZAANGAŻOWANE WE WDRAŻANIE

W proces zarządzania Strategią zaangażowane będzie 5 grup podmiotów tj.: Rady Gmin i Powiatów, Lider – Miasto Jasło, Rada Strategii, Koordynator Strategii oraz Interesariusze. Poniżej zaprezentowano skład, zadania, podstawę funkcjonowania i podstawę do podejmowania decyzji w ramach poszczególnych podmiotów.

Rysunek 25. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią

Źródło: opracowanie własne.

10.1.1 RADY GMIN I RADY POWIATÓW

Rady Gmin i Powiatów za pośrednictwem radnych reprezentują mieszkańców „Dorzecza Wisłoki" i w procesie Zarządzania pełnić będą funkcje uchwałodawcze.

Skład:

- Rady Gmin: Gmina Biecz, Gmina Borowa, Gmina Brzostek, Gmina Brzyska, Gmina Chorkówka, Gmina Czarna, Gmina Czermin, Miasto Dębica, Gmina Dębica, Gmina Dębowiec, Gmina Gawłuszowice, Miasto Jasło, Gmina Jasło, Gmina Jedlicze, Gmina Jodłowa, Gmina Kołaczyce, Gmina Krempna, Miasto Mielec, Gmina Mielec, Gmina Nowy Żmigród, Gmina Osiek Jasielski, Gmina Padew Narodowa, Gmina Pilzno, Gmina Przecław, Gmina Radomyśl Wielki, Gmina Sękowa, Gmina Skołyszyn, Gmina Szerzyny, Gmina Tarnowiec, Gmina Tuszów Narodowy, Gmina Wadowice Górne, Gmina Żyraków;
- Rady Powiatów: Powiat Dębicki, Powiat Jasielski, Powiat Mielecki.

Zadania:

- zatwierdzenie dokumentu Strategii;
- zatwierdzenie zmian w dokumencie Strategii.

Podstawa prawna funkcjonowania w systemie zarządzania Strategią:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- Porozumienie gminno-powiatowe;
- Statut Gminy lub Powiatu.

Procedura podejmowania decyzji:

- zgodnie ze statutem Gminy lub Powiatu.

10.1.2 LIDER

Miasto Jasło pełni rolę lidera porozumienia Gminno-Powiatowego (dalej Porozumienie JST) zawartego w dniu 30 września 2025 r. w sprawie określenia zasad współdziałania przy przygotowaniu aktualizacji i realizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na lata 2022-2030.

Zadania:

- Lider, wykonuje zadania publiczne objęte niniejszym Porozumieniem przyjmuje prawa i obowiązki pozostałych gmin i powiatów, związane z powierzonymi mu zadaniami
- Lider przygotowuje zgodnie z obowiązującymi przepisami aktualizację Strategii, w szczególności przeprowadza konsultacje społeczne
- Lider realizuje zadania publiczne określone w ramach niniejszego Porozumienia poprzez Koordynatora Strategii tj. Związek Gmin Dorzecza Wisłoki

Podstawa prawna funkcjonowania w systemie zarządzania Strategią:

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- Porozumienie gminno-powiatowe.

Procedura podejmowania decyzji:

- zgodnie ze statutem Miasta Jasło.

10.1.3. RADA STRATEGII

Rada Strategii pełni funkcje wykonawcze i opiniodawcze oraz w związku ze składem osobowym zapewnia udział w procesie zarządzania przedstawicielom partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Skład:

- Rada składa się z 35 stałych przedstawicieli z prawem głosu oraz określonej przez Przewodniczącego Rady liczby stałych przedstawicieli bez prawa głosu;
- funkcję Przewodniczącego Rady Strategii bez prawa głosu pełni przedstawiciel Koordynatora;
- po jednym stałym przedstawicielu z prawem głosu wskazanym przez: Burmistrza Gminy Biecz, Wójta Gminy Borowa, Burmistrza Gminy Brzostek, Wójta Gminy Brzyska, Wójta Gminy Chorkówka, Wójta Gminy Czarna, Wójta Gminy Czermin, Burmistrza Miasta Dębica, Wójta Gminy Dębica, Wójta Gminy Dębowiec, Wójta Gminy Gawłuszowice, Burmistrza Miasta Jasło, Wójta Gminy Jasło, Burmistrza Gminy Jedlicze, Wójta Gminy Jodłowa, Burmistrza Gminy Kołaczyce, Wójta Gminy Krempna, Prezydenta Miasta Mielec, Wójta Gminy Mielec, Wójta Gminy Nowy Żmigród, Wójta Gminy Osiek Jasielski, Wójta Gminy Padew Narodowa, Burmistrza Gminy Pilzno, Burmistrza Gminy Przecław, Burmistrza Gminy Radomyśl Wielki, Wójta Gminy Sękowa, Wójta Gminy Skołyszyn, Wójta Gminy Szerzyny, Wójta Gminy Tarnowiec, Wójta Gminy Tuszów Narodowy, Wójta Gminy Wadowice Górne, Wójta Gminy Żyraków;
- po jednym stałym przedstawicielu z prawem głosu wskazanym przez Zarząd Powiatu Dębickiego, Zarząd Powiatu Jasielskiego i Zarząd Powiatu Mieleckiego;
- Przedstawiciele Rady bez prawa głosu są reprezentowane w Radzie przez podmioty działające w obszarach: partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Zadania:

- opinia projektu zmiany Strategii;
- zatwierdzenie pierwszej listy projektów: indywidualnych, partnerskich i wiązek projektów;
- zatwierdzenie zmiany listy projektów: indywidualnych, partnerskich i wiązek projektów;
- opiniowanie pozostałych projektów w przypadku, w którym takie wymagania są stawiane przez dysponentów środków finansujących projekty;
- zatwierdzenie sprawozdania rocznego z realizacji Strategii;
- zatwierdzenie sprawozdania końcowego z realizacji Strategii;
- podejmowanie stanowisk dotyczących kluczowych spraw związanych z realizacją Strategii;
- opiniowanie wniosków z raportów ewaluacyjnych;
- ustalenie zasad podziału pomiędzy JST, które zatwierdzają Strategię, kosztów zarządzania ponoszonych przez Koordynatora.

Podstawa prawna funkcjonowania w systemie zarządzania Strategią:

- Uchwały Rad Gmin i Powiatów zatwierdzających Strategię;
- Porozumienie gminno-powiatowe.

Procedura podejmowania decyzji:

- Zgodnie z Regulaminem Rady Strategii przyjętym na pierwszym posiedzeniu Rady.

10.1.4 KOORDYNATOR STRATEGII

Koordynator Strategii pełnić będzie funkcje zarządcze w procesie wdrażania Strategii. Funkcję Koordynatora pełnić będzie Związek Gmin „Dorzecza Wisłoki". Realizacja zadań powierzonych Koordynatorowi finansowana będzie przez Jednostki Samorządu Terytorialnego zatwierdzające Strategię.

Zadania:

- przewodniczenie pracom Rady Strategii;
- opracowanie projektu zmiany Strategii;
- opracowanie projektu pierwszych list projektów;
- opracowanie projektu zmiany projektów;
- opracowanie projektu sprawozdania rocznego z realizacji Strategii;
- opracowanie projektu sprawozdania końcowego z realizacji Strategii;
- obsługa pracy Rady Strategii;
- współpraca z partnerami, interesariuszami, administracją i innymi podmiotami w związku z realizacją Strategii;
- opracowanie raportów ewaluacyjnych;
- inne wynikające z procesu wdrażania Strategii.

Podstawa prawna funkcjonowania w systemie:

- Uchwały Rad Gmin i Powiatów zatwierdzających Strategię;
- Porozumienie gminno-powiatowe.

Procedura podejmowania decyzji:

- zgodnie ze Statutem i Regulaminami wewnętrznymi Koordynatora.

10.1.5 INTERESARIUSZE

Interesariusze to podmioty zaangażowane w realizację projektów wdrażających Strategię**.**

Zadania:

- realizacja projektów.

Podstawa funkcjonowania w systemie:

- Uchwały Rad Gmin i Powiatów przyjmujących Strategię, przepisy prawne i regulacje wewnętrzne obowiązujące Interesariuszy, Uchwała Rady Strategii akceptująca listę projektów oraz jej zmiany.

Procedura podejmowania decyzji:

- nie dotyczy

10.2 PROCEDURY

Dla sprawnej realizacji Strategii ważne jest określenie najważniejszych procedur, tj.: utworzenia Rady Strategii, zmiany Strategii, opracowania i zatwierdzenia pierwszej listy projektów oraz zmian listy projektów, opracowania i zatwierdzenia sprawozdania rocznego i końcowego z realizacji Strategii. Pozostałe procedury i zasady realizacji Strategii będą mogły być tworzone wg potrzeb wynikających z wdrażania Strategii, zgodnie z kompetencjami poszczególnych podmiotów. Poniżej zaprezentowano zarys procedur.

10.2.1 PROCEDURA UTWORZENIE RADY STRATEGII

A. Wójt, Burmistrz, Prezydent/Zarząd Powiatu w terminie do 14 dni od zatwierdzenia Strategii przekazuje Zarządowi Związku Gmin Dorzecza Wisłoki propozycję przedstawiciela, który reprezentował będzie gminę/miasto/powiat w pracach Rady Strategii.

B. Związek Gmin „Dorzecza Wisłoki" w terminie 14 dni od zatwierdzenia Strategii ogłasza otwarty nabór na członków Rady Strategii reprezentujących podmioty społeczeństwa obywatelskiego w obszarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Spośród zgłoszonych propozycji, w trakcie spotkania, upoważnieni reprezentanci zgłoszonych podmiotów wybierają swoich przedstawicieli. Wybór odbywa się w drodze głosowania jawnego spośród zgłoszonych i obecnych na spotkaniu reprezentantów zwykłą większością głosów. Przewodniczący Rady ma prawo do uzupełniania składu Rady Strategii o członków bez prawa głosu w sytuacji, której wymaga tego reprezentowanie partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji

C. Związek Gmin Dorzecza Wisłoki zaprasza przedstawicieli gmin, powiatów oraz społeczeństwa obywatelskiego na pierwsze posiedzenie Rady Strategii. Pierwsze spotkanie Rady Strategii odbywa się w terminie do 90 dni od daty zatwierdzenia Strategii. W trakcie pierwszego spotkania Rady Strategii co najmniej:

   - funkcję Przewodniczącego Rady Strategii pełni przedstawiciel Związku Gmin Dorzecza Wisłoki;
   - zatwierdza Regulamin Rady Strategii w procedurze głosowania jawnego. Uchwała przyjmująca Regulamin Rady zostanie przyjęta kwalifikowaną większością 3/5 obecnych na pierwszym posiedzeniu członków Rady Strategii przy jednoczesnym reprezentowaniu 75% liczby ludności „Dorzecza Wisłoki" (wg stanu na 31.12.2021 r.). Do sprawdzenia warunku liczby ludności wlicza się głosy oddane przez reprezentantów gmin.

D. Zmiana członka Rady Strategii następuję na wniosek podmiotu, który oddelegował go do prac w Radzie Strategii.

10.2.2 PROCEDURA ZMIANY STRATEGII

A. Inicjatywa podjęcia procedury zmiany Strategii jest w kompetencjach Lidera, który podejmuje Uchwałę w sprawie zmiany strategii

B. Koordynator Strategii na podstawie Uchwały przyjętej przez Lidera przygotowuje projekt zmiany Strategii i po realizacji procedur wynikających z przepisów prawa przekazuje go Radzie Strategii w celu wydania opinii.

C. W przypadku uzyskania pozytywnej opinii Rady Strategii Koordynator przekazuje projekt zmiany Strategii gminom i powiatom w celu zatwierdzenia

D. Aktualizacja Strategii podlega przyjęciu przez rady gmin i powiatów i obowiązuje od dnia wejścia w życie uchwały w sprawie jej przyjęcia podjętej przez ostatnią radę gminy lub powiatu

E. Informacje o zatwierdzeniu zmiany w Strategii Koordynator podaje do wiadomości publicznej.

10.2.3. PROCEDURA OPRACOWANIA I ZATWIERDZENIA PIERWSZEJ LISTY PROJEKTÓW ORAZ ZMIAN LISTY PROJEKTÓW

A. Propozycja projektów do utworzenia pierwszej listy projektów przekazywana jest za pośrednictwem gmin i powiatów Koordynatorowi na jego pisemne wezwanie. Interesariusze inni niż JST i ich jednostki organizacyjne zgłaszają projekty za pośrednictwem gmin i powiatów.

B. Koordynator weryfikuje, czy projekty wynikają z celów i kierunków działań Strategii oraz czy mają charakter ponadlokalny tzn. czy ich oddziaływanie wykracza poza granice jednej gminy.

C. Lista pozytywnie zweryfikowanych projektów przekazywana jest Radzie do zatwierdzenia.

D. Rada Strategii zatwierdza listę projektów lub odsyła ją do poprawy Koordynatorowi wskazując jednocześnie na konieczne poprawki.

E. Listę zatwierdzonych projektów Koordynator podaje do wiadomości publicznej.

F. Zmiana listy projektów realizowana jest w takiej samej procedurze jak utworzenie listy projektów.

G. W przypadku, w którym dysponent środków finansujących projekty przewiduje inne procedury zatwierdzania projektów lub tworzenia listy projektów niż wyżej opisane Koordynator strategii jest uprawniony do ich stosowania w porozumieniu z Liderem.

10.2.4 PROCEDURA OPRACOWANIA I ZATWIERDZENIA SPRAWOZDANIA ROCZNEGO ORAZ SPRAWOZDANIA KOŃCOWEGO Z REALIZACJI STRATEGII

A. W terminie do 31 stycznia każdego roku realizacji Strategii, gminy i powiaty przekazują do Koordynatora informację na temat postępów we wdrażaniu projektów przez nie zgłoszonych i uwzględnionych na liście projektów.

B. Na podstawie przekazanej przez gminy i powiaty informacji oraz na podstawie dostępnych danych dot. sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Koordynator przygotowuje projekt sprawozdania rocznego i przekazuje go Radzie Strategii do akceptacji.

C. Rada Strategii zatwierdza projekt Sprawozdania rocznego lub przekazuje go Koordynatorowi do poprawy, wskazując jednocześnie konieczne poprawki.

D. Koordynator podaje do wiadomości publicznej zatwierdzone Sprawozdanie.

E. Procedura opracowania Sprawozdania końcowego z realizacji Strategii jest analogiczna do procedury opracowania Sprawozdania rocznego.

10.2.5 PROCEDURA OPRACOWANIA I ZATWIERDZENIA RAPORTÓW EWALUACYJNYCH

A. Raporty ewaluacyjne opracowywane są przez Koordynatora na wniosek Rady Strategii.

B. Koordynator opracowuje Raporty we własnym zakresie lub zleca ich opracowanie wyspecjalizowanym podmiotom zewnętrznym.

C. Wnioski z raportu ewaluacyjnego prezentowane są Radzie Strategii w celu ich uwzględnienia lub odrzucenia w procesie wdrażania Strategii.

10.2.6 WYTYCZNE DLA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Ponieważ w treści ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym nie wskazano wprost definicji dokumentów wykonawczych do strategii rozwoju ponadlokalnego,

przeprowadzono analizę obowiązujących regulacji prawnych w celu określenia dokumentów wykonawczych dla Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na lata 2022–2030 (SRPDW 2030).

Z przeprowadzonej analizy wynika, że SRPDW 2030 jest realizowana poprzez dwa typy dokumentów i które można uznać za wykonawcze:

1. Strategie rozwoju gmin współtworzących obszar SRPDW 2030 — które, z mocy prawa, muszą być z nią spójne i zawierać system realizacji (art. 10e ust. 2–3 w zw. z art. 10g ust. 3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym; tekst jednolity: Dz.U. z 2025 r. poz. 1153). Zakłada się, że pozostałe dokumenty tworzone przez JST, takie jak plany, programy, itp. [16] z powodu ich lokalnego charakteru będą spójne z gminnymi strategiami rozwoju, a tym samym będą spójne z SRPDW 2030.
2. Programy rozwoju opracowywane dla SRPDW 2030 na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju — które, jako dokumenty o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, są ustanawiane w celu realizacji strategii rozwoju (art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju; tekst jednolity: Dz.U. z 2025 r. poz. 198).

Mając na uwadze wnioski z analizy, poniżej przedstawiono wytyczne dla strategii rozwoju gmin objętych niniejszą strategią ponadlokalną oraz dla programów rozwoju. Niniejsze wytyczne mają zastosowanie dla nowotworzonych dokumentów lub dokumentów aktualizowanych.

1. Strategie rozwoju gmin
    a) Należy zapewnić spójność ze SRPDW 2030 w części dotyczącej celów i kierunków działań strategii rozwoju gminy.
    b) Należy zapewnić spójność ze SRPDW 2030 w zakresie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej strategii rozwoju gminy.
    c) Zaleca się wykorzystanie adekwatnych wskaźników monitoringu SRPDW 2030 w procedurze monitorowania strategii rozwoju gminy.
    d) Należy uwzględnić Koordynatora SRPDW 2030 w procedurze przekazywania sprawozdań z realizacji strategii rozwoju gminy, w formie, jaka zostanie określona dla tej strategii.
2. Programy rozwoju
    a) Należy zapewnić spójność ze SRPDW 2030 w części dotyczącej celów i kierunków działań oraz wykazać ją w treści programu rozwoju.
    b) Należy zapewnić, aby program rozwoju uwzględniał ustalenia wynikające z modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej SRPDW 2030.
    c) W procedurze monitorowania programu rozwoju należy wykorzystać adekwatne wskaźniki monitoringu SRPDW 2030.

[16] Plany ogólne, gminne programy rewitalizacji, gminne programy przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, plany gospodarki niskoemisyjnej, programy usuwania azbestu, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, programy współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, gminne strategie rozwiązywania problemów społecznych, gminne programy opieki nad zabytkami, itp.

d) W przypadku włączenia do struktur zarządzania programem rozwoju podmiotów takich jak Komitet Monitorujący, Komitet Sterujący, Rada Programu lub inne organy doradczo-koordynujące, należy zapewnić udział Koordynatora SRPDW 2030 w pracach tych podmiotów.
e) Należy uwzględnić Koordynatora SRPDW 2030 w procedurze przekazywania sprawozdań z realizacji programu rozwoju, w formie, jaka zostanie określona dla tej strategii.

11. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

11.1 ZAPOTRZEBOWANIE FINANSOWE

Jednym z etapów prac związanych z diagnozą sytuacji na potrzeby Strategii było rozpoznanie potrzeb projektowych do realizacji w ramach niniejszej Strategii. Każdy z JST tworzących obszar „Dorzecza Wisłoki", w otwartej i niedyskryminującej procedurze, miał prawo do zgłoszenia propozycji projektowych, które po procesie wstępnej weryfikacji stworzyły ramy dla zapotrzebowania finansowego związanego z realizacją Strategii. Zgłoszone projekty dotyczą nie tyko JST i ich jednostek organizacyjnych, ale również innych typów podmiotów takich jak: związki międzygminne, administracja centralna i regionalna, organizacje pozarządowe itp.

Poniżej zaprezentowane jest podsumowanie procesu identyfikacji projektów wg celów i kierunków działań Strategii.

Tabela 18. Projekty w ujęciu ilościowym i wartościowym wg celów i kierunków działań Strategii

CEL/ KIERUNEK DZIAŁANIA	LICZBA PROJEKTÓW	WARTOŚĆ CAŁKOWITA PROJEKTÓW (TYS. ZŁ)
1. Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości	**84**	**621 475,00**
1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej	60	525 878,00
1.2. Rozwój usług społecznych i poprawa kwalifikacji mieszkańców	5	5 820,00
1.3. Zwiększenie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych	11	34 672,00
1.4. Włączenie i integracja społeczna	8	55 105,00
2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne „Dorzecza Wisłoki"	**49**	**407 295,00**
2.1. Rozwój usług i infrastruktury wspierającej rozwój oraz inkubację firm	11	99 202,00
2.2. Rozwój ponadlokalnych produktów i usług turystycznych „Dorzecza Wisłoki"	37	305 593,00
2.3. Promocja oferty gospodarczej „Dorzecza Wisłoki" na rynkach krajowych i zagranicznych	1	2 500,00
3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego	**127**	**3 566 303**
3.1. Ochrona przeciwpowodziowa „Dorzecza Wisłoki" i zwiększenie odporności obszaru na skutki zmian klimatu	19	1 188 618,00
3.2. Ograniczenie zjawiska niskiej emisji i poprawa efektywności energetycznej budynków i infrastruktury	43	509 680,00
3.3. Rozwój produkcji, magazynowania i dystrybucji energii z OZE	8	347 906,00
3.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki".	57	1 520 099,00
4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju	**61**	**2 833 178**
4.1. Integracja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i zintegrowanego transportu zbiorowego	50	2 784 071,00
4.2. Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych	11	49 107,00
Razem	**321**	**7 428 251**

Źródło: opracowanie własne.

Na ogólną wartość całkowitą zgłoszonych projektów istotny wpływ mają duże przedsięwzięcia infrastrukturalne takie jak np.:

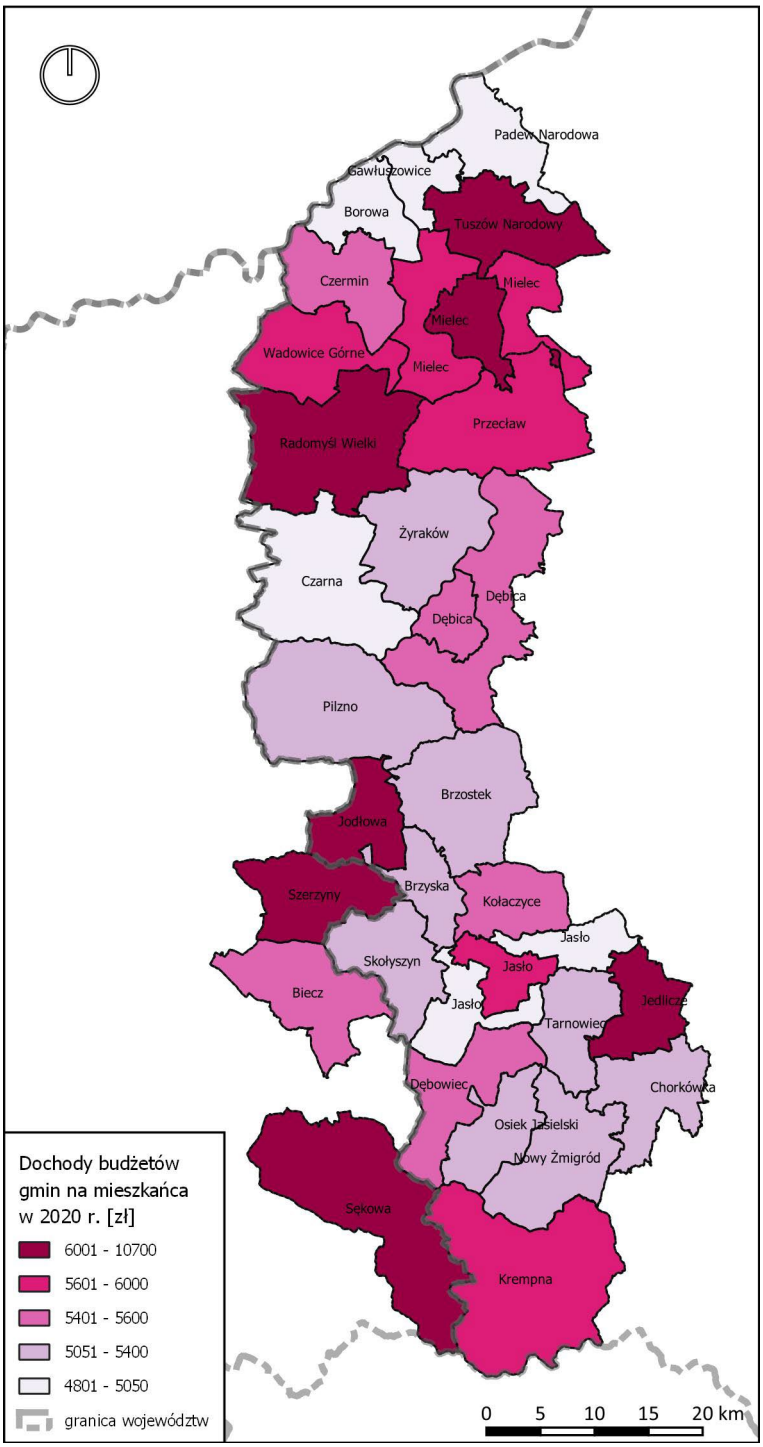
1. Budowa zbiornika wodnego Kąty-Myscowa wraz ze zbiornikiem górnym na Łysej Górze i elektrownią szczytowo-pompową – 1 mld zł;
2. Budowa jednotorowej linii kolejowej nr 166 relacji Dębica-Jasło wraz z łącznicami i dynamiczną mijanką – 988 378 tys. zł;
3. Budowa zjazdu/węzła z autostrady A-4 (w km 524) w miejscowości Borowa na wysokości Pilzna wraz z odcinkiem drogi klasy GP lub G o długości ok. 14 km, łączącej autostradę A-4 z drogą krajową nr 73 – 200 000 tys. zł;
4. Budowa obwodnicy północnej Jasła pomiędzy DK 73 a DK 28 – 167 000 tys. zł;
5. Rozbudowa drogi powiatowej nr 1180R Dębica – gr. pow. – Zdziarzec wraz z budową mostu przez rzekę Wisłokę w m. Dębica – 85 000 tys. zł;
6. Zmiana przebiegu drogi powiatowej Nr 1313R Jasło – ul. Mickiewicza w km od 1+209 do drogi wojewódzkiej Nr 992 – 68 883 tys. zł.

11.2 KAPITAŁ FINANSOWY JST TWORZĄCYCH OBSZAR „DORZECZA WISŁOKI”

Na poprawiającą się sytuację ekonomiczną obszaru „Dorzecza Wisłoki” wskazują rosnące dochody budżetów gmin położonych na obszarze „Dorzecza Wisłoki”. W latach 2014-2020 średnie dochody budżetów gmin na tym obszarze wzrosły z 3 070 zł do 5 650 zł na mieszkańca, czyli o 84%. Co istotne, jest to wzrost bardziej dynamiczny niż średnio w kraju (64%) oraz w województwie małopolskim (71%) i województwie podkarpackim (74%) (Wykres 1.). Co prawda, „Dorzecze Wisłoki”, pod względem średnich dochodów budżetów gmin na mieszkańca, w dalszym ciągu znajduje się znacząco poniżej średniej krajowej i średnich dla obu województw, jednak dystans ten stopniowo się zmniejszył w ostatnich latach (z 77% do 87% względem średniej krajowej).

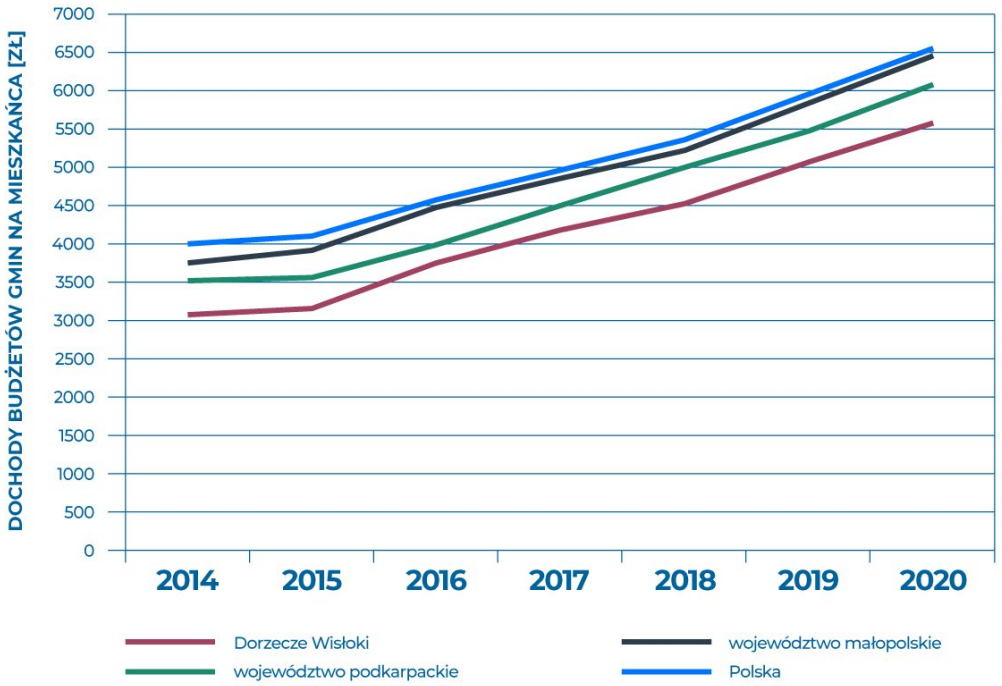
Dochody budżetów gmin w przeliczeniu na mieszkańca są dość silnie zróżnicowane przestrzennie (Rysunek 15.). W 2020 r. najwyższe dochody wystąpiły w gminach wiejskich: Sękowa (10 630 zł), Tuszów Narodowy (7 313 zł) i Jodłowa (6 313 zł), natomiast najniższe w gminach wiejskich: Czarna (4 844 zł), Jasło (4 950 zł), Padew Narodowa (4 962 zł) i Gawłuszowice (4 984 zł). Miasta powiatowe położone w obszarze „Dorzecza Wisłoki”, jak i otaczające je gminy wiejskie, cechują się relatywnie niskimi dochodami budżetów gmin, przy czym w najlepszej kondycji finansowej znajdują się gminy Mielec (6 196 zł i 5 741 zł), z kolei w gminach: Jasło (5 704 zł i 4 950 zł) oraz Dębica (5 505 zł i 5 455 zł) dochody budżetów gmin są znacząco niższe.

Rysunek 26. Dochody budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru Dorzecza Wisłoki [2020]

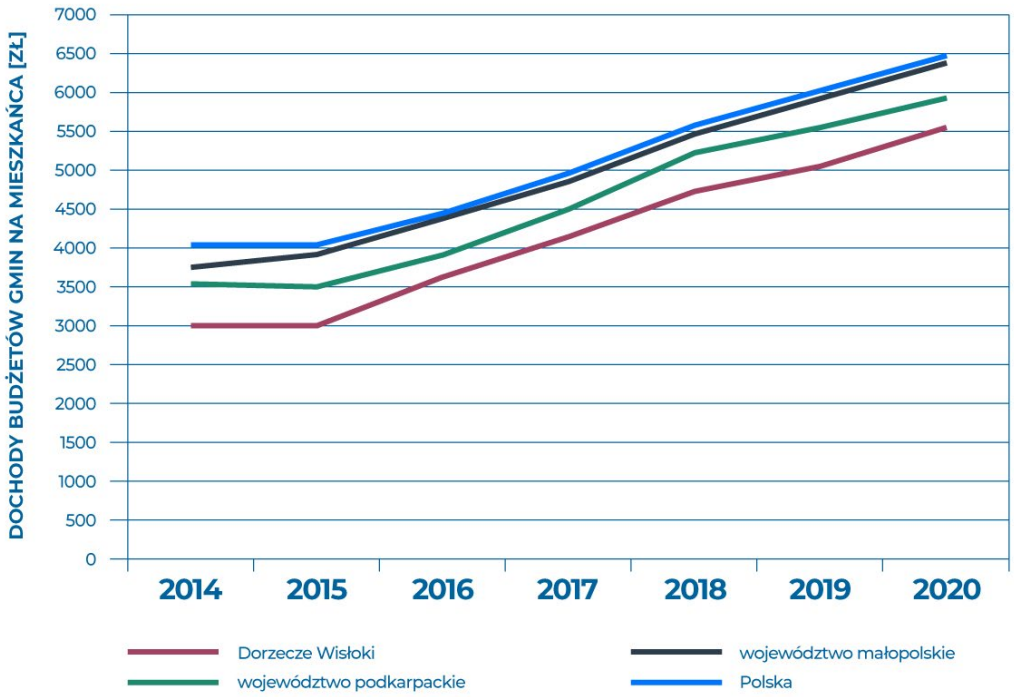
Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykres 1. Dochody budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki" [2014, 2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Wykres 2. Wydatki budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki" [2014, 2020].

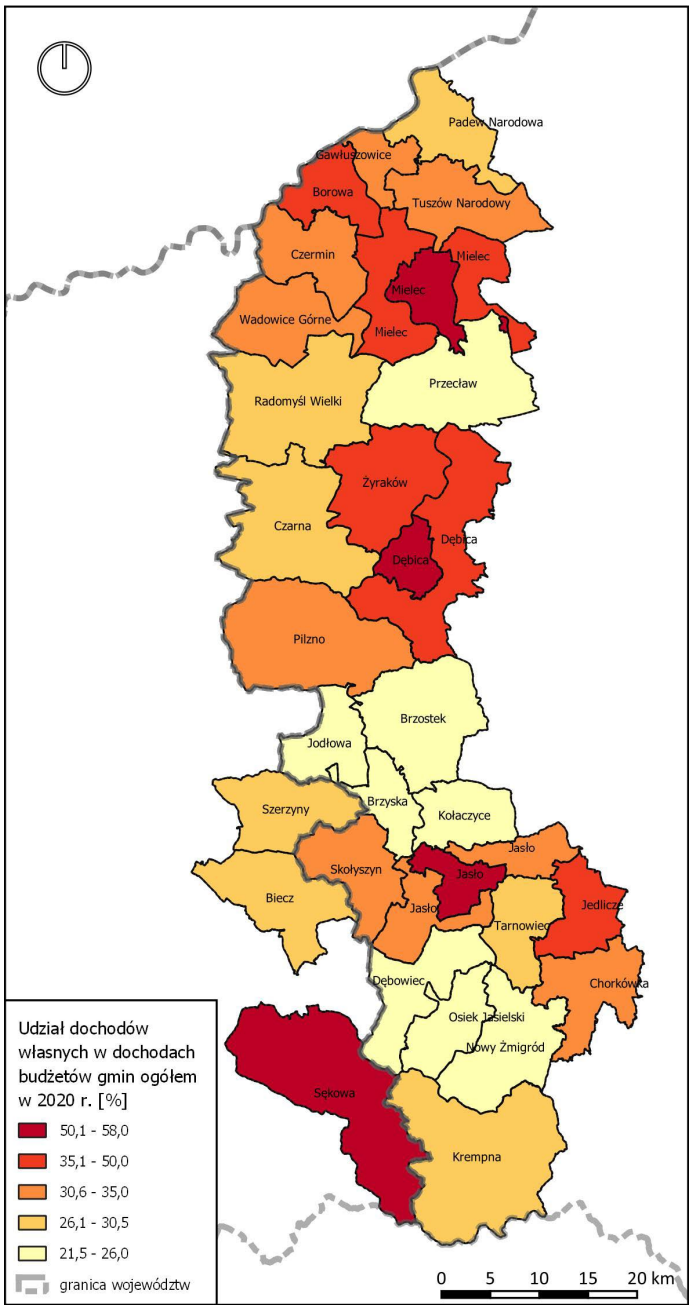

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Odmiennie przedstawia się sytuacja w przypadku analizy udziałów dochodów własnych w dochodach budżetów gmin (Rysunek 16.). W 2020 r. wyniosły one na obszarze „Dorzecza Wisłoki"

średnio 38,7%, co jest wartością zbliżoną do średniej dla województwa podkarpackiego (38,7%) oraz wyraźnie niższą od średnich krajowej (48,8%) i dla województwa małopolskiego (46,5%). Relatywnie wyższymi udziałami dochodów własnych, obok gminy Sękowa (53,5%), cechowały się miasta powiatowe (Mielec 57,0%), Dębica (50,4%) i Jasło (50,9%), a także sąsiadujące z nimi gminy wiejskie (Mielec, Dębica, Żyraków czy Jasło). Najniższe udziały dochodów własnych w dochodach budżetów wystąpiły z kolei w gminach: Przecław (25,5%), Jodłowa (24,6%), Brzostek (21,7%), Brzyska (21,6%) i Kołaczyce (23,5%) oraz Dębowiec (25,0%), Osiek Jasielski (22,9%) i Nowy Żmigród (21,6%).

Rysunek 27. Udział dochodów własnych w dochodach budżetów gmin w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki" [2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

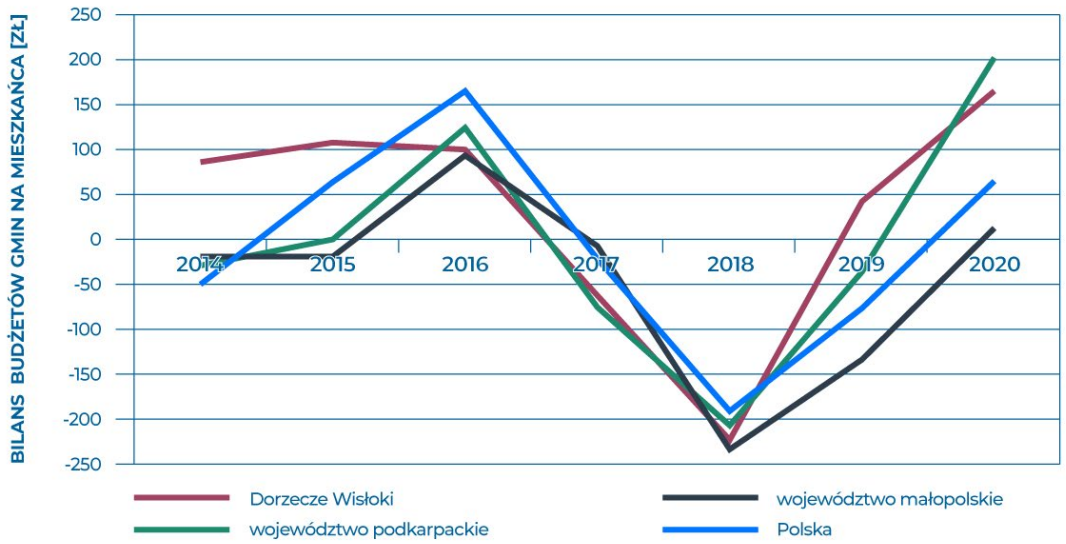
Wraz ze wzrostem dochodów budżetów gmin w latach 2014-2020 rosły również wydatki budżetów gmin (Wykres 2.). W przypadku obszaru „Dorzecza Wisłoki" wzrosły one z 2 987 zł do 5 493 zł,

czyli o 83,9%, co także jest wartością większą od dynamiki wzrostu wydatków budżetów gmin średnio w kraju (60,7%) czy w województwie małopolskim (69,6%) i województwie podkarpackim (66,7%). Również i w tym przypadku, przyczyniło się to do zmniejszenia się dystansu między obszarem Dorzecza Wisłoki a obszarami referencyjnymi (z 74% do 85% względem średniej krajowej).

Wysokość wydatków budżetów gmin jest bardzo silnie skorelowana z wysokością dochodów budżetów gmin (współczynnik korelacji Pearsona dla obu cech wyniósł 0,998), przez co rozkład przestrzenny obu zjawisk jest zbieżny. W 2020 r. najwyższe wydatki budżetów wystąpiły w gminach: Sękowa (10 541 zł) i Tuszów Narodowy (6 764 zł) i w mieście Mielec (6 393 zł), natomiast najniższe w gminach: Osiek Jasielski (4 553 zł), Gawłuszowice (4.650 zł), Pilzno (4 651 zł), Padew Narodowa (4 709 zł) i Brzyska (4 712 zł) (Rysunek 17.).

W latach 2014-2020 bilans budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki" kształtował się zgodnie z trendami ogólnopolskimi i regionalnymi (Wykres 3.). W przypadku „Dorzecza Wisłoki" dodatni bilans wystąpił w latach 2014-2016 i 2019-2020, natomiast ujemny w latach 2017-2018.

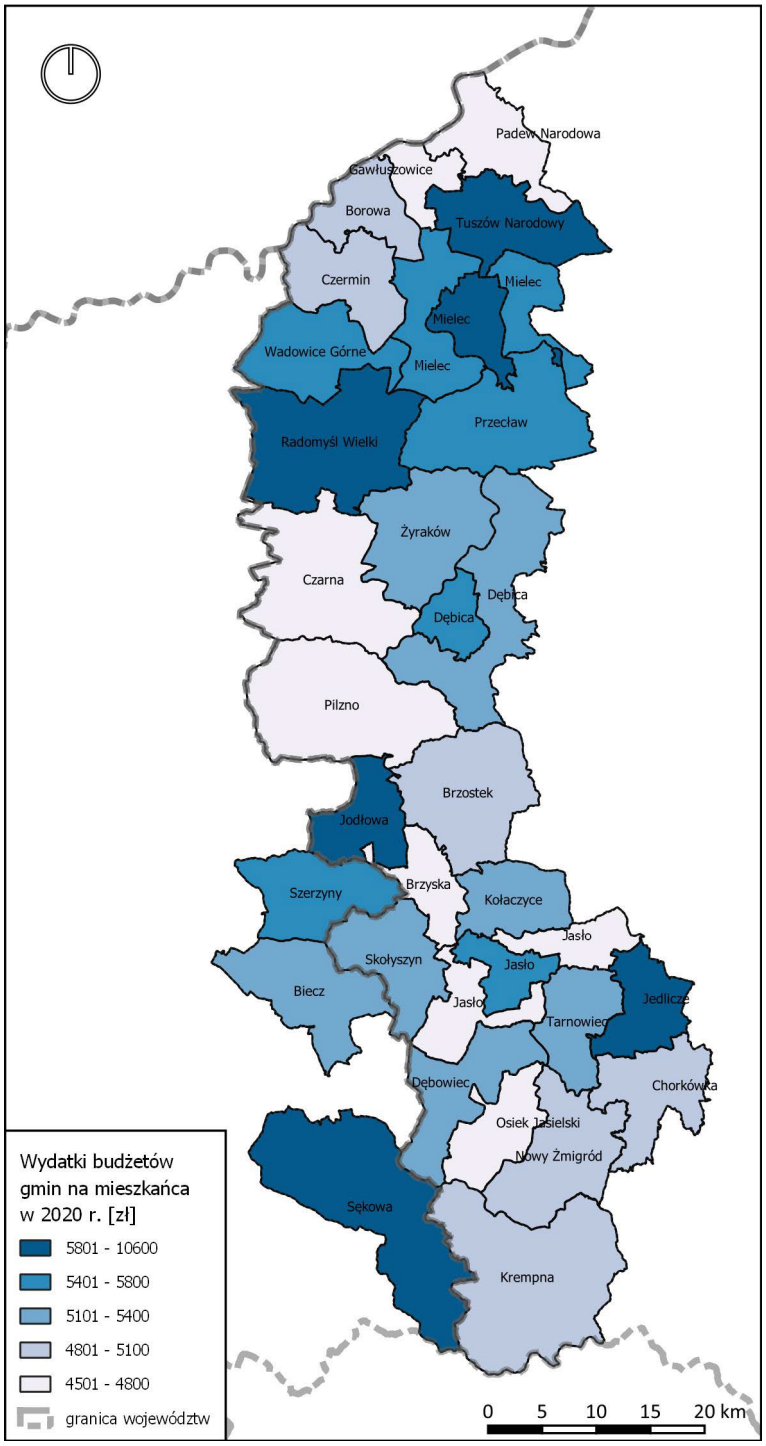
Wykres 3. Bilans budżetów gmin na mieszkańca w obszarze „Dorzecza Wisłoki" [2014, 2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

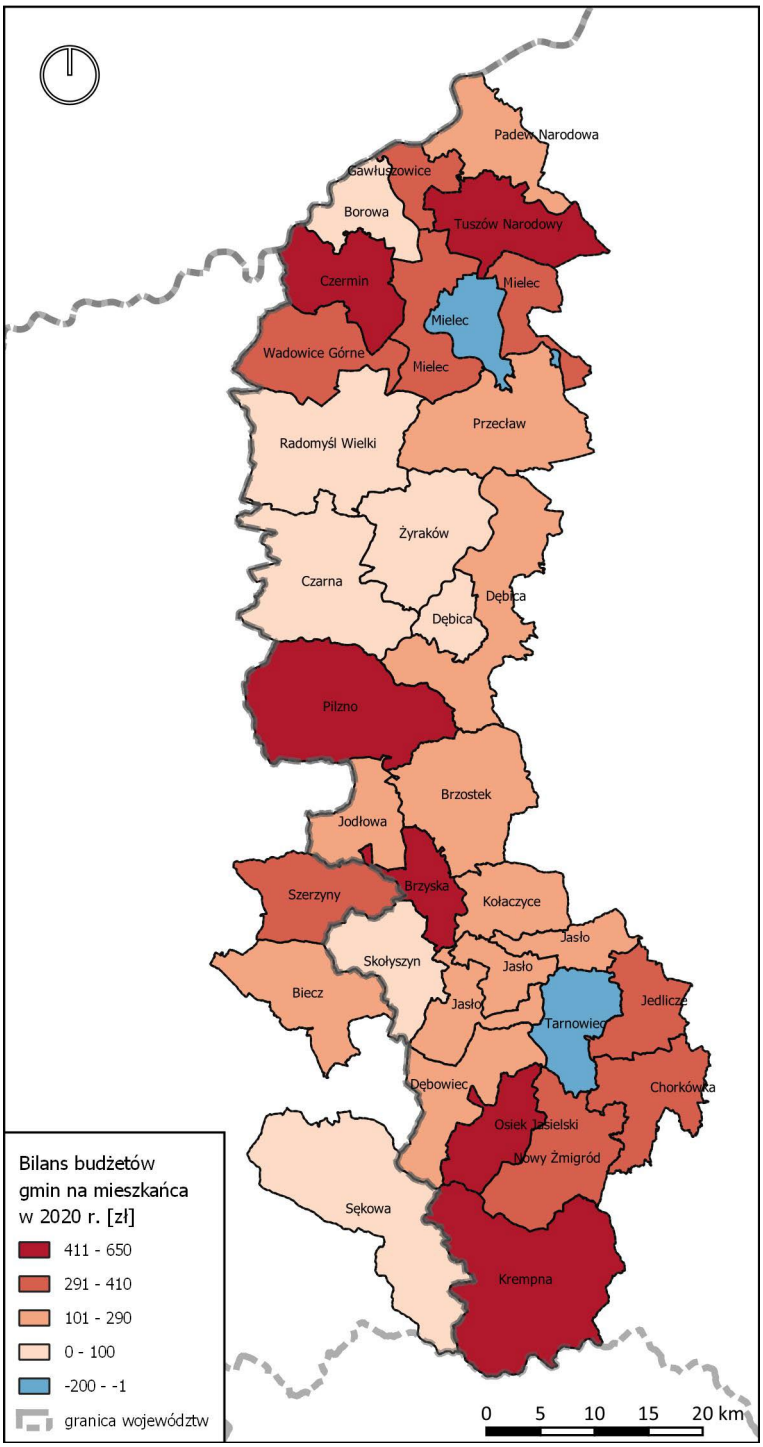
W 2020 r. większość gmin położonych na obszarze „Dorzecza Wisłoki" miało dodatni bilans budżetów gmin (Rysunek 18.), z wyjątkiem miasta Mielec (-198 zł) i gminy Tarnowiec (-145 zł). Najwyższe nadwyżki dochodów nad wydatkami budżetów wystąpiły w gminach: Osiek Jasielski (+641 zł), Krempna (+568 zł), Tuszów Narodowy (+550 zł) i Czermin (+480 zł). Gminy z wysokimi nadwyżkami w budżetach gmin koncentrują się w północnej, środkowej i południowej części obszaru „Dorzecza Wisłoki". Co jednak ciekawe, bilans budżetów gmin jest przeciętnie skorelowany z wysokością dochodów budżetów gmin (współczynnik korelacji Pearsona dla obu cech wyniósł 0,51).

Rysunek 28. Wydatki budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki" [2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS

Rysunek 29. Bilans budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Reasumując, pomimo poprawy kondycji finansowej gmin i powiatów tworzących obszar „Dorzecza Wisłoki”, kapitał jaki JST mogą alokować z własnego budżetu na wdrażanie Strategii jest niewystarczający do skali zidentyfikowanych potrzeb. W celu uzyskania efektu dźwigni finansowej oraz poprawy efektywności zaangażowanych środków należy co do zasady środki z budżetu JST przeznaczać na wkład własny (tam, gdzie to wymagane) wykorzystywany na współfinansowanie zewnętrznych zasobów takich jak środki UE, budżet państwa, inne środki zagraniczne.

11.3 KAPITAŁY ZEWNĘTRZNE

Jak wynika z zestawienia zdiagnozowanych potrzeb projektowych oraz możliwości jakie dają budżety JST, które tworzą obszar „Dorzecza Wisłoki", niezbędnym będzie wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania projektów.

Dokumentami źródłowymi wykorzystanymi do oszacowania potencjalnych wartości środków zewnętrznych były strategie rozwoju województw małopolskiego i podkarpackiego oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030).

Jest to uzasadnione tym, że KSRR 2030 jak i strategie regionalne dotyczą obszaru merytorycznego i geograficznego objętego niniejszym dokumentem i realizowane będą w tej samej perspektywie czasowej tj. do roku 2030.

W celu ustalenia potencjalnej alokacji kapitałów zewnętrznych przyjęto założenie, że dla realizacji Strategii kluczowe będą dwa zewnętrzne źródła finansowe, tj. budżet państwa oraz budżet Unii Europejskiej. Pominięto fundusze celowe oraz środki prywatne w związku z rodzajem planowanych do realizacji projektów. Można jednak założyć, że w uzasadnionych przypadkach interesariusze Strategii mogą wykorzystywać również takie źródła finansowania przedsięwzięć.

W celu wyliczenia potencjalnej alokacji kapitałów zewnętrznych w pierwszej kolejności ustalono wartości możliwych budżetów dla województw, a następnie zdekomponowano je na poziom obszaru „Dorzecza Wisłoki", wykorzystując wskaźnik liczby ludności. Założono również, że środki zewnętrzne będą zasilały realizację Strategii począwszy od roku następującego po zatwierdzeniu dokumentu, tj. od 2023 roku.

Na podstawie strategii regionalnych przyjęto wskaźnik udziału województw w środkach pochodzących z budżetu państwa: dla województwa małopolskiego – 7,4%, a dla województwa podkarpackiego - 6,4%. Ponadto założono, że średnioroczny poziom wydatków dla całego kraju wynosił będzie 5 222,30 mln zł[17], a w całym okresie realizacji Strategii 41 778,45 mln zł. Uwzględniając wyżej wymienione założenia, udziały województw w wydatkach budżetu państwa potencjalnie mogą wynosić: w małopolskim – 3 091, 61 mln zł, a w województwie podkarpackim – 2 673,82 mln zł.

W przypadku środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej[18] przyjęto wartości wynikające ze strategii regionalnych, tj. potencjalna alokacja dla woj. małopolskiego – 21 805 000,00 mln zł, a dla woj. podkarpackiego – 19 001 500,00 mln zł[19].

Dla dalszych prognoz założono, że interesariusze Strategii mogą potencjalnie pozyskać z alokacji wojewódzkich środki proporcjonalne do liczby ludności (gminy/województwo), tj. w przypadku gmin z Małopolski będzie to wskaźnik 0,87%, a dla gmin z Podkarpacia 19,47% (wg liczby ludności na rok 2020). Na bazie przyjętych założeń wyliczono kapitały zewnętrzne, które wynoszą 4 241,84 mln zł.

---

[17] Wydatki rozwojowe budżetu państwa zgodnie z definicją KWR (skonsolidowane, za wyjątkiem dotacji dla JST) (w mln zł) oraz Wydatki wspierające rozwój, nie objęte KWR oraz Wydatki pozostałych jednostek sektora instytucji rządowych i samorządowych (w przypadku braku danych o ostatecznych wydatkach jest to kwota dotacji z budżetu państwa dla jednostki). Źródło: Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030, Warszawa, wrzesień 2019 r.

[18] Przyjęto średni kurs Euro = 4,55 zł.

[19] Źródło: STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA „MAŁOPOLSKA 2030", Kraków, grudzień 2020 r. oraz STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA - PODKARPACKIE 2030, Rzeszów, wrzesień 2020.

Tabela 19. Potencjalna wartość kapitałów zewnętrznych (mln zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE	WOJ. MAŁOPOLSKIE (MLN ZŁ)	WOJ. PODKARPACKIE (MLN ZŁ)
Środki pochodzące z budżetu państwa (2023-2030)	3 091,61	2 673,82
Środki pochodzące z budżetu UE (2023-2030)	21 805,00	19 001,50
Współczynniki dla obszaru „Dorzecza Wisłoki"	0,09%	19,47%
Potencjalne kapitały zewnętrzne	21,66	4 220,18
RAZEM	**4 241,84**	

Źródło: opracowanie własne.

11.4 WNIOSKI

Przyjmując założenie, że średni współczynnik współfinansowania kapitałów zewnętrznych będzie na poziomie 85%[20], to potencjalne źródła finansowania Strategii wynosić będą 4 990 mln zł. Oznacza to lukę w finansowaniu zgłoszonych zamierzeń projektowych o wartości 2 437,85 mln zł i konieczność wykorzystania pominiętych w prognozie środków prywatnych (takich jak fundusze pożyczkowe, kredyty bankowe, fundusze inwestycyjne, partnerstwo publiczno-prywatne), jak również środków pochodzących z funduszy celowych. Konieczne może być również zwiększenie udziału środków własnych pochodzących z budżetów interesariuszy.

Podsumowując ramy finansowe i źródła finansowania Strategii, warto zauważyć, iż informacje wykorzystane w celu szacowania wartości źródeł finansowania oraz potrzeb projektowych zostały opracowane na bazie dokumentów, które nie uwzględniały w pełni wpływu pandemii Covid19 i sytuacji geopolitycznej na kondycję finansową Polski i Unii Europejskiej. Ponadto należy podkreślić, że wartość potencjalnie dostępnych środków różnić się może od faktycznie pozyskanych w związku z gotowością projektów do realizacji oraz jakością dokumentacji aplikacyjnej opracowanej przez interesariuszy Strategii.

[20] Mapa pomocy regionalnej 2021-2027

12.
PODSUMOWANIE PROCEDUR KONSULTACJI, OPINIOWANIA I WŁĄCZENIA PARTNERÓW W PROCES TWORZENIA STRATEGII

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" 2030 to wynik współdziałania 32 gmin i 3 powiatów w celu realizacji wspólnych działań rozwojowych. Już sam ponadlokalny charakter terytorium oraz oddolna inicjatywa opracowania strategii rozwoju zdeterminowały kooperacje pomiędzy podmiotami reprezentującymi JST, która została uzupełniona i wzbogacona poprzez istotne włącznie w ten proces interesariuszy.

Partycypacja przybiera różne formy, które różnią się w zależności od stopnia i zakresu gotowości władz publicznych do uznania roli partnerów społeczno-gospodarczych w tych procesach. W rozwoju ponadlokalnym, ze względu na jego kompleksowy charakter, ważne jest, aby partycypacja miała jak najpełniejszą formę angażowania interesariuszy. Dotyczy to działań związanych z przygotowaniem Strategii oraz działań na etapie jej wdrażania po zatwierdzeniu dokumentu.

W celu realizacji tego postulatu zostały wprowadzone narzędzia i mechanizmy gwarantujące realną partycypację społeczną w procesie opracowywania Strategii oraz formy przygotowania i prowadzenia konsultacji społecznych zapewniające skuteczne włączanie interesariuszy. Zadbano również o partycypację na etapie wdrażania Strategii.

W trakcie prac nad diagnozą społeczno-gospodarczo i przestrzenną obszaru realizacji strategii przeprowadzono 3 warsztaty (odrębnie dla sfery społecznej, gospodarczej i przestrzennej), w trakcie których zaproszeni interesariusze (w tym partnerzy społeczno-gospodarczy) weryfikowali propozycje zidentyfikowanych w trakcie badania desk research potencjałów i barier rozwojowych. Dodatkowo zostało przeprowadzone otwarte badanie ankietowe, które miało na celu potwierdzenie prawidłowości dokonanych ustaleń. W kontekście prac diagnostycznych warto zaznaczyć, że w procesie zgłaszania możliwych do realizacji potencjalnych projektów brali udział przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych, którzy zaproponowali swoje przedsięwzięcia. Zastosowane na etapie diagnostycznym mechanizmy włączenia społecznego spowodowały istotną weryfikację wniosków z diagnozy, co w konsekwencji przyczyniło się do poprawy jakości dalszego wnioskowania.

Następnie, z wykorzystaniem efektów wyżej opisanych mechanizmów, zorganizowano kolejne spotkanie warsztatowe, w trakcie, którego zdefiniowano cele i kierunki działań oraz zasady zarządzania Strategią. W tym kontekście należy nadmienić, że w części dot. zasad realizacji Strategii przewidziano udział w pracach Rady Strategii przedstawicieli podmiotów społeczeństwa obywatelskiego w obszarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Dodatkowo, interesariusze Strategii zostali wskazania jako jedna z 4 grup podmiotów zaangażowanych w procesy wdrożeniowe.

Po opracowaniu projektu Strategii poddano dokument procesowi konsultacji. Do udziału w konsultacjach zostali zaproszeni mieszkańcy gmin, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych oraz sąsiednie gminy i ich związki oraz właściwy terytorialnie Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Ogłoszenie o konsultacjach społecznych zostało opublikowane na stronach internetowych 32 gmin i 3 powiatów tworzących terytorialnie obszar Dorzecza Wisłoki. Uwagi i opinie można było zgłaszać w terminie od 15.06.2022 r. do 25.07.2022 r. za pośrednictwem formularza internetowego. W trakcie konsultacji zorganizowane 3 spotkania konsultacyjne w trakcie, których prezentowany był dokument, a obecni goście zostali zaproszeni do dyskusji. Zgłoszone w procesie konsultacji uwagi i opinie zostały poddane analizie, a uzasadnione zostały uwzględnione w treści Strategii. Sprawozdanie z konsultacji podlega upublicznieniu na stronach internetowych gmin i powiatów tworzących inicjatywę Dorzecza Wisłoki. Ponadto projekt Strategii został przekazany Zarządowi Województwa Podkarpackiego oraz Zarządowi Województwa Małopolskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. W procedurze opiniowana dokumentu przez Zarządy Województw zostały zgłoszone uwagi, które zostały przeanalizowane, a uzasadnione zostały uwzględnione w treści Strategii.

Na koniec, należy podkreślić kluczową rolę przedstawicieli wszystkich gmin i powiatów, którzy brali udział w pracach nad strategią i dzięki ich aktywności oraz dużemu zaangażowaniu zagwarantowano, że interesy lokalnych społeczności zostały uwzględnione w treści dokumentu.

12.1 PODSUMOWANIE PROCEDUR KONSULTACJI, OPINIOWANIA I WŁĄCZENIA PARTNERÓW W PROCES PIERWSZEJ (WRZESIEŃ 2025 R.) AKTUALIZACJI STRATEGII W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM INNEGO INSTRUMENTU TERYTORIALNEGO FEP 2021-2027 NA TERENIE DORZECZA WISŁOKI

Po opracowaniu projektu aktualizacji Strategii dokument poddano procesowi konsultacji, o których mowa w Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Do udziału w konsultacjach zostali zaproszeni przedstawiciele: sąsiednich gmin i ich związków, przedstawicieli partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji, mieszkańców gmin wchodzących w skład Dorzecza Wisłoki, innych zainteresowanych podmiotów, Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Krakowie oraz Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Rzeszowie.

Ogłoszenie o konsultacjach społecznych opublikowane zostało w dniu 30.09.2025 r. na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Jaśle pod adresem: https://um.jaslo.pl/pl/ogloszenie-o-rozpoczeciu-konsultacji-spolecznych-projektu-aktualizacji-strategii-rozwoju-ponadlokalnego-dorzecze-wisloki-na-lata-2022-2030.

Uwagi do projektu Strategii można było zgłaszać wyłącznie w terminie od 16.10.2025 r. do 20.11.2025 r. i za pośrednictwem formularza internetowego, który znajdował się pod adresem: https://konsultacje.um.jaslo.pl.

W okresie trwania konsultacji zorganizowano spotkanie konsultacyjne w formule hybrydowej (online oraz stacjonarnie), które odbyło się dnia 23 października 2025 r. o godz. 11:00 w sali obrad (I p.) w Urzędzie Miasta w Jaśle, ul. Rynek 12, 38-200 Jasło.

W terminie od 16.10.2025 r. do 20.11.2025 r. i za pośrednictwem formularza internetowego w procesie konsultacji zgłoszono 6 uwag, które zostały poddane analizie i wszystkie zostały uwzględnione w treści Strategii.

Sprawozdanie z konsultacji zostało upublicznione na stronie Urzędu Miejskiego w Jaśle, na stronie koordynatora Strategii oraz na stronach internetowych gmin i powiatów tworzących inicjatywę Dorzecza Wisłoki.

Ponadto projekt Strategii został przekazany Zarządowi Województwa Podkarpackiego oraz Zarządowi Województwa Małopolskiego w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. W procedurze opiniowana aktualizacji Strategii przez Zarządy Województw małopolskiego i podkarpackiego nie zgłoszono uwag.

Projekt aktualizacji Strategii został również zaopiniowany przez Radę Strategii, w której zgodnie z postanowieniami Strategii reprezentowani są: przedstawiciele JST tworzących obszar Dorzecza Wisłoki oraz przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

12.2 PODSUMOWANIE PROCEDUR KONSULTACJI, OPINIOWANIA I WŁĄCZENIA PARTNERÓW W PROCES DRUGIEJ (MARZEC 2026 r.) AKTUALIZACJI STRATEGII W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM INNEGO INSTRUMENTU TERYTORIALNEGO FEP 2021-2027 NA TERENIE DORZECZA WISŁOKI

Po opracowaniu projektu drugiej aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Dorzecza Wisłoki na lata 2022–2030 dokument został poddany procesowi konsultacji społecznych, prowadzonych zgodnie z art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz art. 10g ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Podstawę przeprowadzenia konsultacji stanowiła również Uchwała Rady Miejskiej Jasła nr XXX/325/2026 z dnia 10 marca 2026 r. oraz Zarządzenie Nr VI/48/2026 Burmistrza Miasta Jasła z dnia 13 marca 2026 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu aktualizacji Strategii.

Konsultacje społeczne zostały ogłoszone 13 marca 2026 r. na stronie internetowej Urzędu Miasta w Jaśle. Termin ich prowadzenia wyznaczono od 25 marca 2026 r. do 29 kwietnia 2026 r.

Do udziału w konsultacjach zaproszono mieszkańców gmin wchodzących w skład Dorzecza Wisłoki, sąsiednie gminy i ich związki, lokalnych partnerów społeczno-gospodarczych, przedstawicieli podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska, podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji, a także inne zainteresowane podmioty.

Projekt aktualizacji Strategii udostępniono w wersji elektronicznej w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Urzędu Miasta w Jaśle, a także w wersji papierowej w siedzibie Urzędu Miasta Jasła. Uwagi do projektu Strategii można było składać wyłącznie w postaci elektronicznej, za pośrednictwem formularza konsultacyjnego dostępnego w Systemie Konsultacji Społecznych Miasta Jasła pod adresem: https://konsultacje.um.jaslo.pl. Uwagi zgłoszone w inny sposób lub po terminie nie podlegały rozpatrzeniu.

W ramach procesu konsultacyjnego zorganizowano spotkanie konsultacyjne w formule hybrydowej, tj. stacjonarnie oraz online. Spotkanie odbyło się 15 kwietnia 2026 r. o godz. 10:00 w sali narad w siedzibie Związku Gmin Dorzecza Wisłoki przy ul. Towarowej 29 w Jaśle. Dla osób zainteresowanych udziałem zdalnym udostępniono link do spotkania online.

Równolegle projekt aktualizacji Strategii został przekazany do opinii Zarządowi Województwa Podkarpackiego oraz Zarządowi Województwa Małopolskiego, a także do konsultacji Dyrektorom Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Rzeszowie i Krakowie.

W terminie od 25 marca 2026 r. do 29 kwietnia 2026 r. w ramach konsultacji społecznych zgłoszono 5 uwag. Zgłoszone uwagi zostały poddane analizie, w wyniku której 4 uwagi uwzględniono, a 1 uwaga nie została uwzględniona.

Ponadto brane były pod uwagę opinie Zarządów Województw Podkarpackiego i Małopolskiego oraz Dyrektorów Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie w Rzeszowie i Krakowie. Informacja o sposobie uwzględnienia przedmiotowych opinii w treści Strategii została przedstawiona w sprawozdaniu z konsultacji społecznych.

Wyniki konsultacji w formie sprawozdania zostały opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej Urzędu Miasta w Jaśle, zgodnie z Zarządzeniem Nr VI/48/2026 Burmistrza Miasta Jasła.

Projekt drugiej aktualizacji Strategii został również zaopiniowany przez Radę Strategii, w której reprezentowane są jednostki samorządu terytorialnego tworzące obszar Dorzecza Wisłoki oraz przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych i właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, w tym podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska, włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.

13. PODSUMOWANIE PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Zgodnie z art. 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2021 r. poz. 2373 z późn. zm., zwana dalej ustawa OOŚ) projekt strategii rozwoju ponadlokalnego wymaga przeprowadzenia procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko dla projektu **Strategii rozwoju ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na lata 2022 – 2030** została przeprowadzona zgodnie z wymogami ustawy OOŚ i objęła:

- uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko,
- uzyskanie wymaganych opinii,
- zapewnienie udziału społeczeństwa w postępowaniu.

W ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymagane jest sporządzenie prognozy oddziaływania projektu dokumentu na środowisko. Zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w Prognozie określony został zgodnie z:

- wymaganiami art. 51 ust. 2 ustawy OOŚ,
- uzgodnieniami dokonanymi z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Rzeszowie (pismo z dnia 1.08.2022 znak: WOOŚ.411.2.5.2022.AP.4)
- uzgodnieniami dokonanymi z Podkarpackim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym (pismo z dnia 8.07.2022 znak: SNZ.9020.2.11.2022.RD).

Sporządzenie Prognozy miało na celu przede wszystkim ocenę stopnia uwzględnienia w projekcie SRPDW zagadnień ochrony środowiska oraz określenie jakie mogą wystąpić problemy przy braku realizacji zaproponowanych kierunków interwencji i zadań.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy OOŚ projekt SRPDW wraz z projektem Prognozy został przesłany przez Związek Gmin Dorzecza Wisłoki do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Podkarpackiego Państwowego Inspektora Sanitarnego celem uzyskania wymaganych opinii. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 09.12.2022 r. pozytywnie zaopiniował przesłane dokumenty.

Właściwy terytorialnie Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie pismem z dnia 03.02.2023 r., zgłosił uwagi do projektu SRPDW wraz z projektem Prognozy. Wszystkie uwagi zostały

uznane za zasadne, a uzupełnienia z nich wynikające zostały wprowadzone. Po uwzględnieniu uwag projekt został ponownie poddany uzgodnieniu z RDOŚ. Dnia 13 kwietnia Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie wydał pozytywną opinię wskazuję, że: „Po zapoznaniu się z informacjami zawartymi w przedłożonej dokumentacji, a także mając na względzie ustalenia przedmiotowego projektu dokumentu oraz charakter planowanych działań, uznano, iż realizacja jego postanowień nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. W związku z tym projekt dokumentu Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na lata 2022 - 2030 wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko, zaopiniowano bez wnoszenia uwag."

Zgodnie z art. 54 ust. 2 ustawy OOŚ zapewniono możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko. Udział ten regulowany jest przepisami rozdziałów 1 i 3 działu III ww. ustawy. We wszystkich jednostkach administracji objętych projektem SRPDW udostępniono do konsultacji projekt SRPDW wraz z projektem Prognozy. Uwagi lub wnioski do projektu Prognozy można było zgłaszać w terminie od 07.12.2022 r. do 27.12.2022 r. W terminie prowadzonych konsultacji społecznych projektu Prognozy oddziaływania na środowisko projektu „Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na lata 2022-2030" nie wpłynęły żadne uwagi ani wnioski do dokumentu stanowiącego przedmiot konsultacji.

13.1 PODSUMOWANIE PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PIERWSZEJ (WRZESIEŃ 2025 r.) AKTUALIZACJI STRATEGII W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM INNEGO INSTRUMENTU TERYTORIALNEGO FEP 2021-2027 NA TERENIE DORZECZA WISŁOKI

W związku z procedurą Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko projektu aktualizacji Strategii rozwoju ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na lata 2022 – 2030 (dalej Strategia), Burmistrz Miasta Jasła, działając na podstawie art. 47 i art. 49 w zw. z art. 57 ust. 1 i 58 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko {Dz.U. 2024 poz. 1112) wystąpił z wnioskiem o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Wystąpienia kierowane było do:

1. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie (24.10.2025 r., znak: Z.061.17.2025)
2. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (24.10.2025 r., znak: Z.061.16.2025)
3. Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (24.10.2025 r., RZ.061.18.2025)
4. Podkarpackiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego (24.10.2025 r., znak RZ.061.15.2025)

W podsumowaniu wniosku stwierdzono, że żaden element aktualizacji Strategii, ani żaden z wpisywanych do niej projektów nie stanowi przedsięwzięcia mogącego znacząco oddziaływać na środowisko. Przeprowadzona analiza zgodne z art. 49 Ustawy o ocenach oddziaływania na środowiska wykazała, iż zmiany w ramach aktualizacji do „Strategii rozwoju ponadlokalnego Dorzecze Wisłoki na lata 2022- 2030":

1. Nie powodują ustalenia nowych ram dla przedsięwzięć wymagających oceny oddziaływania na środowisko.
2. Nie znajdują się w katalogu przedsięwzięć zawartych w par. 2 i par. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10.09.2019, które mogłyby być zakwalifikowane jako mogące zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.
3. Nie powodują skumulowanych ani transgranicznych oddziaływań na środowisko.
4. Charakter ich oddziaływań jest krótkotrwały i odwracalny.
5. Przyczyniają się do ochrony i poprawy stanu zasobów kulturowych i przyrodniczych.
6. Wpisują się w realizację celów polityki ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju, a w szczególności w ocenione już pod względem oddziaływania na środowisko cele i kierunki działania zawarte w „Strategii rozwoju ponadlokalnego Dorzecze Wisłoki na lata 2022-2030", a co więcej wpisują się w ocenione już pod względem oddziaływania na środowisko cele i kierunki działania Funduszu Europejskiego dla Podkarpacia na lata 2021-2027.

W odpowiedzi na wystąpienie Burmistrza Jasła:

1. Małopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uznał, że właściwym do załatwienia sprawy jest Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (pismo z dnia 30.10.2025 r., znak: NS.9011.83.2025)

2. Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uznał, że organem właściwym do dokonywania uzgodnień dla takiego rodzaju dokumentów jest wyłącznie regionalny dyrektor ochrony środowiska (pismo SNZ. 9020.1. 70.2025.J L z dnia 30.10.2025 r.)

3. Regionalny Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie stwierdził, że:

a) w przypadku gdy planowana realizacja danego dokumentu obejmuje obszar dwóch województw, organem właściwym w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznych ocen oddziaływania na środowisko jest regionalny dyrektor ochrony środowiska, na którego obszarze właściwości znajduje się większa część terenu, na którym ma być realizowany ten dokument opiniowanie i uzgadnianie następuje w porozumieniu z zainteresowanym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska. Z uwagi na powyższe, a także ze względu na fakt, że większość obszaru dotyczącego „Dorzecza Wisłoki", położona jest w granicach województwa podkarpackiego (87,5% ogólnej powierzchni), natomiast w granicach województwa małopolskiego znajduje się jedynie 3 gminy, które wchodzą w skład „Dorzecza Wisłoki" uznano, że zachodzą przesłanki zgodnie z art. 57 ust. 3 ww. ustawy i organem właściwym do rozpatrzenia sprawy jest Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie (pismo z dnia 29.10.2025 r, znak: OOŚ.410.1.60.2025.AP.2)

b) Regionalny Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie w piśmie z dnia 25.11.2025 r. (znak WOOŚ.410.1.60.2025.AP.7) stwierdził, że realizacja zaktualizowanej Strategii nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko i w związku z powyższym nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022-2023.

Mając na uwadze powyższe należy uznać, że braku jest konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu aktualizacji Strategii rozwoju ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022 – 2030.

13.2 PODSUMOWANIE PROCEDURY STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DRUGIEJ (MARZEC 2026 r.) AKTUALIZACJI STRATEGII W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM INNEGO INSTRUMENTU TERYTORIALNEGO FEP 2021-2027 NA TERENIE DORZECZA WISŁOKI

W związku z opracowaniem projektu drugiej aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Dorzecza Wisłoki na lata 2022–2030 przeprowadzono analizę zakresu wprowadzanych zmian pod kątem konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Analiza ta objęła całość projektowanych zmian w dokumencie, w tym zmiany o charakterze merytorycznym, wdrożeniowym, porządkującym, aktualizacyjnym, doprecyzowującym i redakcyjnym.

Zakres drugiej aktualizacji nie prowadzi do zmiany przyjętej logiki interwencji Strategii, nie ustanawia nowych celów strategicznych ani nowych kierunków działań, a także nie zmienia zasadniczych ram realizacji przedsięwzięć wyznaczonych w dokumencie. Wprowadzane zmiany służą przede wszystkim aktualizacji i doprecyzowaniu zapisów Strategii oraz jej załączników w związku z procesem wdrażania instrumentu IIT w ramach Funduszy Europejskich dla Podkarpacia 2021–2027.

Z punktu widzenia oceny środowiskowej szczególne znaczenie miało uzupełnienie załącznika pn. „Lista projektów planowanych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT w FEP 2021–2027, Priorytet 6, cel szczegółowy 5(ii)” o projekt pn. „Poprawa jakości infrastruktury kultury w Gminie Czermin”. W wystąpieniach do Regionalnych Dyrektorów Ochrony Środowiska wskazano, że projekt ten wpisuje się w cele i kierunki działań Strategii ocenione już w ramach wcześniejszej procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zakończonej w kwietniu 2023 r., oraz nie wiąże się ze zmianą celów i kierunków działania Strategii.

Pozostałe zmiany ujęte w projekcie drugiej aktualizacji Strategii nie mają charakteru zmian wyznaczających nowe ramy dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Nie powodują one także zmiany lokalizacji, skali ani rodzaju interwencji w sposób, który mógłby skutkować powstaniem nowych, istotnych oddziaływań środowiskowych względem ustaleń poddanych już wcześniejszej ocenie. W tym zakresie mają one charakter aktualizacyjny, doprecyzowujący, organizacyjny lub redakcyjny i pozostają neutralne z punktu widzenia kwalifikacji projektu aktualizacji Strategii w procedurze SOOŚ.

Burmistrz Miasta Jasła, działając na podstawie art. 47 i art. 49 w związku z art. 57 ust. 1 i art. 58 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wystąpił 30 marca 2026 r. do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla drugiej aktualizacji Strategii.

W uzasadnieniu wystąpień wskazano, że aktualizowany dokument Strategii przeszedł pełną procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z opracowaniem prognozy oddziaływania na środowisko, zakończoną w kwietniu 2023 r. Podkreślono również, że wprowadzenie nowego projektu do listy przedsięwzięć nie wiąże się ze zmianą celów i kierunków działania Strategii, a projekt wpisuje się w ocenione już cele i kierunki dotyczące infrastruktury społecznej, rozwoju ponadlokalnych produktów i usług turystycznych Dorzecza Wisłoki oraz poprawy jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych.

We wniosku wskazano ponadto, że planowane przedsięwzięcie ma charakter lokalny i niewielką skalę, a 31 października 2025 r. uzyskało decyzję o pozwoleniu na budowę nr 513/2025, wydaną przez Starostę Powiatu Mieleckiego. Wskazano również, że w gminie Czermin, której dotyczy dopisywany

projekt, nie występują obszarowe formy ochrony przyrody, a jedyny chroniony obiekt przyrodniczy znajduje się poza terenem planowanej inwestycji.

Przeprowadzona analiza wykazała, że zmiany w ramach drugiej aktualizacji Strategii nie powodują ustalenia nowych ram dla przedsięwzięć wymagających oceny oddziaływania na środowisko, nie obejmują przedsięwzięć kwalifikowanych jako mogące zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, nie powodują oddziaływań skumulowanych ani transgranicznych, a także wpisują się w realizację celów polityki ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju.

W odpowiedzi na wystąpienie Burmistrza Jasła z dnia 30 marca 2026 r. do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie oraz Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie uzyskano następujące stanowiska:

1. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie w piśmie z dnia 05.05.2026 r. (WOOŚ.410.1.17.2026.AP.5) wskazał, że: „…realizacja postanowień przedmiotowego ponownie zaktualizowanego dokumentu (aktualizacja dotyczy uzupełnienia załącznika pn. Lista projektów planowanych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT w FEP 2021-2027, Priorytet 6. cel szczegółowy 5(ii) o jeden nowy projekt pn. „Poprawa jakości infrastruktury kultury w Gminie Czermin”) nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko w związku z powyższym nie zachodzi potrzeba przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla ww. aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki" na Jata 2022 – 2030.”
2. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie w piśmie z dnia 30 kwietnia 2026 r. (ST-II.410.11.6.2026.ZK) wskazał, że: „…po analizie przedłożonej aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Dorzecze Wisłoki” na lata 2022 – 2030, w szczególności Załącznika nr 2. Lista projektów planowanych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT W FEP 2021–2027, PRIORYTET 6, CEL SZCZEGÓŁOWY 5(ii) informuje, że zaproponowany nowy projekt wskazany w zaktualizowanej Strategii nie będzie realizowany na obszarach gmin położonych w województwie małopolskim (Gminy: Biecz, Sękowa, Szerzyny). W związku z powyższym Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie nie wnosi uwag w zakresie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla przedmiotowej aktualizacji Strategii.”

ZAŁĄCZNIK 1. WZÓR LISTY PROJEKTÓW REALIZUJĄCYCH STRATEGIĘ

Lista nr 1. Projekty realizowane w formie ponadlokalnej wiązki przedsięwzięć

l.p.	Nr kierunku działania	Tytuł wiązki projektów			Wartość całkowita (tys. zł)
Projekty składowe wiązki projektów					
l.p.	**Nazwa podprojektu**	**Tytuł przedsięwzięcia**	**Budżet całkowity podprojektu (tys. zł)**	**Podmiot zgłaszający projekt**	**Podmiot realizujący projekt**

Lista nr 2. Ponadlokalne projekty partnerskie

l.p.	Nr kierunku działania	Tytuł projektu	Budżet całkowity podprojektu (tys. zł)	Lider	Partnerzy	Podmiot realizujący projekt

Lista nr 3. Ponadlokalne projekty indywidualne

l.p.	Nr kierunku działania	Tytuł projektu	Budżet całkowity podprojektu (tys. zł)	Podmiot zgłaszający projekt	Podmiot realizujący projekt

ZAŁĄCZNIK 2. LISTA PROJEKTÓW PLANOWANYCH DO UBIEGANIA SIĘ O DOFINANSOWANIE W RAMACH INSTRUMENTU IIT W FEP 2021–2027, PRIORYTET 6, CEL SZCZEGÓŁOWY 5(ii)

1. SPOSÓB WSKAZANIA PROJEKTÓW

W związku z postanowieniem procedury realizacji Strategii pn. „Procedura opracowania i zatwierdzenia pierwszej listy projektów oraz zmian listy projektów", w przypadku, w którym dysponent środków finansujących projekty przewiduje inne procedury zatwierdzania projektów lub tworzenia listy projektów niż standardowe, Koordynator jest uprawniony do ich stosowania w porozumieniu z Liderem. W przypadku Innego Instrumentu Terytorialnego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021–2027 wybór projektów do dofinansowania środkami UE realizowany jest w formule konkursowej ustalonej przez Instytucję Zarządzającą FEP 2021–2027. Warunkiem udziału w konkursie jest wskazanie projektu w Strategii IIT lub w Strategii Ponadlokalnej spełniającej warunki art. 36 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027. W związku z powyższym oraz w związku z wymaganiami stawianymi przez IZ FEP 2021–2027 do utworzenia listy projektów planowanych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT w FEP 2021–2027 (Priorytet 6, Cel szczegółowy 5(ii)) zastosowano procedurę odmienną niż standardowa dla niniejszej Strategii. Projekty, na realizację których JST ubiegać się będą o środki IIT w ramach FEP 2021–2027, zostały wskazane przez gminy i powiaty uprawnione do aplikowania i umieszczone na liście, która jest załącznikiem do Strategii. Następnie zaktualizowana Strategia wraz z listą projektów podlegała procesowi konsultacji społecznych i opiniowania oraz procedurze Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko. Wnioski wynikające z ww. procedur zostały uwzględnione, a projekt Strategii został przekazany do zatwierdzenia przez rady gmin i rady powiatów.

2. POWIĄZANIA PROJEKTÓW Z INNYMI PROJEKTAMI

Powiązanie projektów umieszczonych na liście projektów planowanych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT w FEP 2021–2027, Priorytet 6, cel szczegółowy 5(ii) jest następujące:

- Wszystkie projekty, aplikujące o dofinansowanie w ramach typu projektu I. ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych tworzą wiązkę projektów pn. „Rozwój walorów turystycznych i usług turystycznych Dorzecza Wisłoki".
- Wszystkie projekty, aplikujące o dofinansowanie w ramach typu projektu II. ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury tworzą wiązkę projektów pn. „Rozwój usług i instytucji w dziedzinie kultury oraz promowanie dziedzictwa kulturowego Dorzecza Wisłoki".
- Wszystkie projekty, aplikujące o dofinansowanie w ramach Typ projektu IV. fiz. Odnowa i bezp. przestrzeni publicznych. tworzą wiązkę projektów pn. „Rozwój przestrzeni publicznych Dorzecza Wisłoki oraz poprawa ich bezpieczeństwa".

1	**Tytuł projektu**	**Budowa infrastruktury turystycznej na terenie gmin: Brzostek, Jodłowa i Pilzno**
2	**Lider/partner projektu**	Lider: Gmina Brzostek Partnerzy: Gmina Jodłowa, Dom Kultury w Pilźnie
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu I.** ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. **Cel projektu:** rozwój infrastruktury turystycznej Doliny Wisłoki poprzez utworzenie spójnego produktu turystycznego, opartego na walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych gmin Brzostek, Jodłowa i Pilzno. Projekt zwiększy atrakcyjność obszaru, poprawi jego dostępność dla odwiedzających oraz wzmocni rozpoznawalność Doliny Wisłoki jako destynacji turystycznej. Projekt zakłada utworzenie nowoczesnego i spójnego produktu turystycznego o charakterze zdrowotnym i edukacyjnym, wpisującego się w rozwój oferty turystycznej Doliny Wisłoki. W ramach inwestycji powstaną elementy infrastruktury turystycznej oraz towarzyszącej, umożliwiające aktywne i atrakcyjne spędzanie czasu wolnego przez turystów. Zakres rzeczowy projektu obejmuje m.in.: Lider: Gmina Brzostek. Opis zadania - zakres projektu obejmuje m.in.: – budowę i wyposażenie punktu widokowego z lunetą, – realizację placu zabaw o charakterze turystyczno-przygodowym – przygotowanie ścieżek pieszych z tablicami edukacyjnymi i punktami odpoczynku, – budowę tężni solankowej z ogrodem sensorycznym (infrastruktura turystyczno-prozdrowotna), – utworzenie miejsca ogniskowego i wiat turystycznych z infrastrukturą towarzyszącą (ławki, stojaki na rowery, hamaki, pergole), – instalację gier terenowo-edukacyjnych z elementami historii i tradycji regionu, – wprowadzenie oznakowania turystycznego, tablic informacyjnych i mapy, – realizację nasadzeń drzew, krzewów i łąk kwietnych podnoszących atrakcyjność przyrodniczą, – montaż sanitariatów ekologicznych zasilanych w energię ze źródeł odnawialnych, – budowa zbiornika retencyjnego pełniącego funkcję turystyczno-przyrodniczą – instalację oświetlenia solarno-wiatrowego, monitoringu i zabezpieczeń przeciwpożarowych, zapewniających bezpieczeństwo i komfort użytkowników. Partner projektu: Dom Kultury w Pilźnie „Centrum Informacji Turystycznej z kawiarnią i ścieżką historyczno-edukacyjną w ogrodzie”. Opis zadania - zakres projektu obejmuje m.in.: Projekt zakłada przebudowę i adaptację istniejącego budynku gospodarczego znajdującego się w Pilźnie przy

		ul. Polnej 2 na Centrum Informacji Turystycznej stanowiącej punkt kontaktowy dla odwiedzających region. W budynku ponadto planuje się utworzenie kawiarni, która będzie serwować lokalne produkty i przekąski, promując regionalną gastronomię. Zakłada się utworzenie obiektu zaprojektowanego w sposób przyjazny dla turystów – z wygodnymi miejscami do pracy, czytania przewodników i korzystania z Wi-Fi zintegrowanego ponadto z przyległym ogrodem. W ogrodzenie zakłada się utworzenie ścieżki historyczno-edukacyjnej prezentującej lokalne dziedzictwo, postacie historyczne, wydarzenia i tradycje związane z regionem Pilzna. W obrębie budynku zostanie również utworzony parking oraz pozostała niezbędna infrastruktura towarzysząca obejmująca m.in. oświetlenie terenu, monitoring itp. Utworzenie miejsca dla harcerzy: – adaptacja budynku przy ul. Polnej 2 na Centrum Informacji Turystycznej z kawiarnią promującą lokalne produkty – wyposażenie obiektu w zaplecze informacyjne i przestrzeń przyjazną turystom (Wi-Fi, materiały promocyjne) – utworzenie ścieżki historyczno-turystycznej w przyległym ogrodzie, prezentującej dziedzictwo i tradycje regionu – budowa parkingu i infrastruktury towarzyszącej (oświetlenie, monitoring) – wyodrębnienie przestrzeni dla harcerzy – miejsce biwakowe z wiatą, ogniskiem, sanitariatem i tablicami turystycznymi – remont budynku z utworzeniem miejsc noclegowych i sanitariatów Partner projektu: Gmina Jodłowa. Opis zadania - zakres projektu obejmuje m.in.: Projekt zakłada rozwój infrastruktury turystycznej w Jodłowej, tworząc nowoczesny i spójny produkt turystyczny, który zwiększy dostępność oraz atrakcyjność obszaru dla odwiedzających. Inwestycja wpisuje się w cel 2, kierunek działania 2.2., ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju infrastruktury umożliwiającej pełne wykorzystanie potencjału Jodłowej jako ważnej atrakcji turystycznej Gminy. – budowę wiat turystycznych, zapewniających możliwość odpoczynku i schronienia; – utworzenie miejsc ogniskowych z ławkami, umożliwiających integrację turystów i organizację wydarzeń; – budowę ścianek wspinaczkowych wspierających aktywne spędzanie czasu w plenerze; – realizację placu zabaw dostosowanego do potrzeb turystów; – instalację tablic turystycznych i edukacyjnych prezentujących atrakcje przyrodnicze i kulturowe regionu; – przygotowanie ciągów komunikacyjnych i miejsc postojowych, w tym dedykowanych rowerzystom, zapewniających bezpieczne przemieszczanie się po terenie; – zagospodarowanie terenów zielonych poprzez nasadzenia drzew, krzewów i łąk kwietnych zwiększających atrakcyjność przyrodniczą. – działania promocyjne w oparciu o nowo powstałą infrastrukturę, włączające Jodłową w spójny produkt turystyczny Doliny Wisłoki Projekt umożliwi rozwój infrastruktury turystycznej w Brzostku, Pilźnie i Jodłowej oraz stworzenie spójnego produktu turystycznego Doliny Wisłoki. Dzięki inwestycji powstaną nowe atrakcje oraz obiekty małej architektury, które zwiększą komfort i bezpieczeństwo odwiedzających. W szczególności działania w Jodłowej pozwolą na pełniejsze wykorzystanie potencjału przyrodniczego i

		krajobrazowego gminy oraz podniosą jej znaczenie jako istotnego punktu na turystycznej mapie regionu. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia liczby odwiedzających, poprawy rozpoznawalności Doliny Wisłoki oraz wzmocnienia jej wizerunku jako atrakcyjnej destynacji turystycznej. Działania promocyjne i marketingowe Promocja projektu zostanie przeprowadzona w wariancie ogólnym, z jednolitym przekazem kierowanym do szerokiego grona odbiorców. Komunikacja będzie podkreślać spokój natury, zdrowie i tradycję, uzupełnione nowoczesnymi elementami wizualnymi i językowymi. Hasła promocyjne będą odwoływać się do sensorycznego charakteru Doliny Wisłoki (np. „Dolina Wisłoki – odpoczynek w rytmie natury", „Oddychaj w Dolinie Wisłoki"). Działania obejmą: – opracowanie identyfikacji wizualnej i jej konsekwentne stosowanie (tablice, oznakowanie, materiały promocyjne, eventy), – kampanię promocyjną online i offline (media społecznościowe, prasa, wydarzenia regionalne), – fotopunkty turystyczne, – program „Ambasador Doliny Wisłoki" dla lokalnych przedsiębiorców, – działania slow travel promujące zdrowy i lokalny wypoczynek, – uwzględnienie zasad dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.
6	**Budżet projektu PLN**	**15 000 000,00** zł w tym dofinansowanie z UE **12 750 000.00** zł
7	**Okres realizacji projektu**	01.04.2026 – 31.12.2027

1.	**Tytuł projektu**	**Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Gawłuszowice**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Gawłuszowice
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu I.** ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. **Cel projektu.** Rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych i usług turystycznych w Gminie Gawłuszowice i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy** projektu obejmuje ochronę, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych i usług turystycznych poprzez: budowę ścieżki rowerowej – prace projektowe oraz roboty przygotowawcze, elementy bezpieczeństwa i małą architekturę, stojaki na rowery, ławki, kosze na śmieci oraz lampy, oznakowanie – montaż znaków drogowych.
6.	**Budżet projektu PLN**	**5 560 000,00 zł**, w tym kwota dofinansowania **4 726 000,00 zł**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.03.2027 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Budowa infrastruktury turystycznej na terenie Gminy Jodłowa**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Jodłowa
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu I.** ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. **Cel projektu.** Poprawa jakości i dostępności do publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych na terenie Gminy Jodłowa i w Dorzeczu Wisłoki **Zakres rzeczowy:** budowa wiat turystycznych, miejsc ogniskowych, ścianek wspinaczkowych, placu zabaw wraz z zagospodarowaniem terenu – ciągi komunikacyjne jako połączenie wybudowanej infrastruktury – wiaty, placu zabaw, miejsc ogniskowych oraz ścianek wspinaczkowych utwardzonym ciągiem pieszym w postaci alejek oraz oświetleniem. Ponadto w ramach realizacji zadania powstanie kilka miejsc postojowych – jako specjalne wydzielony utwardzony plac – nieodzowny element projektu. Plac postojowy umożliwi przejeżdżającym turystom bezpieczne pozostawienie swojego samochodu lub innego pojazdu. Powstała w ramach realizacji infrastruktura będzie bazą dla rowerzystów czy turystów. Wiata turystyczna wraz z wyżej wymienionym zagospodarowaniem terenu zostanie utworzona w otoczeniu rzeki Wisłoki i Jodłówki. Zostanie stworzone miejsce dla wypoczynku i schronienia dla turysty. Realizacja zadania przyczyni się to rozwoju turystyki.
6.	**Budżet projektu PLN**	Całkowita wartość projektu **2 000 000 zł**, dofinansowanie **1 700 000 zł**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.05.2026 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Budowa ścieżki rowerowej na terenie Gminy Jodłowa**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Jodłowa
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu I.** ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. **Cel projektu.** Rozwój publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych w Gminie Jodłowa i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy.** Zadanie polega na budowie ścieżki rowerowej na terenie Gminy Jodłowa. Długość ścieżki ok. 2.5 km Ścieżka zostanie wykonana z masy bitumicznej oraz zostaną wykonane rowy odprowadzające wodę. Ponadto powstała ścieżka będzie zlokalizowana przy infrastrukturze turystycznej takiej jak: wieża widokowa, cmentarz żydowski – Kirkut czy cmentarz z czasów I wojny światowej wraz ze cmentarzem, na którym zostali pochowani mieszkańcy Jodłowej zmarli w wyniku epidemii cholery. Powstała ścieżka rowerowa będzie łączyć dwa sołectwa Gminy Jodowa Sołectwo Jodłowa Wisowa oraz sołectwo Jodłowa Dolna. Wzrost atrakcyjności turystycznej regionu oraz pozytywny wpływ środowiskowy poprzez promowanie mobilności niskoemisyjnej, a także wspieranie rozwoju turystyki i lokalnej gospodarki. Nowoczesna infrastruktura rowerowa wpływa pozytywnie na postrzeganie gminy lub regionu jako miejsca przyjaznego turystom i środowisku sprzyjają aktywnemu wypoczynkowi. Infrastruktura w postaci ścieżki rowerowej przyciąga odwiedzających – zarówno z kraju, jak i z zagranicy – którzy poszukują ciekawych tras i atrakcji przyrodniczych.
6.	**Budżet projektu PLN**	Wydatki całkowite: **1 500 000 zł**, dofinansowanie **1 275 000 zł**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.05.2025 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Szlak Karawaningowy Doliną Wisłoki**
2	**Lider/partner projektu**	Lider projektu: Gmina Pilzno Partnerzy projektu: Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku, Gmina Jodłowa
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu I.** ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. **Cel projektu.** Rozwój publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych w gminach Pilzno, Brzostek i Jodłowa oraz Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy.** Projekt realizowany będzie we współpracy z partnerami: Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku oraz Gminą Jodłowa. W gminie Pilzno zadanie realizowane w ramach projektu to stworzenie spójnego i nowoczesnego kompleksu turystycznego w obrębie istniejącego zalewu w m. Strzegocice oferującego turystom różnorodne formy spędzania pobytu w malowniczym otoczeniu natury. Zadanie ma na celu stworzenie nowoczesnej i atrakcyjnej infrastruktury, która przyciągnie turystów z regionu i spoza niego, oferując im różnorodne formy aktywnego wypoczynku. Realizacja przedsięwzięcia podniesie atrakcyjność turystyczną tego obszaru poprzez zapewnienie zróżnicowanej oferty pobytowej, odpowiadającej potrzebom różnych grup odwiedzających – rodzin z dziećmi, turystów weekendowych, osób podróżujących kamperami, a także miłośników turystyki przyrodniczej i ekologicznej. Inwestycja stworzy warunki do intensyfikacji ruchu turystycznego i pozytywnie wpłynie na wizerunek gminy jako dynamicznie rozwijającego się ośrodka turystyki lokalnej i regionalnej. Projekt przewiduje: budowę Strefy campingu - obejmującej miejsca dla kamperów, pola namiotowe oraz strefy uzupełniające obejmujące niezbędną bazę obsługi kamperów tj. pawilony sanitarne, strefę do grillowania itp.; utworzenie strefy campingu wraz ze strefami jej obsługi pozytywnie wpłynie na rozwój turystyki rodzinnej i edukacyjnej, ponadto odpowie na rosnące zapotrzebowanie turysty w zakresie chęci spędzania czasu w bezpośrednim kontakcie ze środowiskiem naturalnym; budowę MOK - obejmującego zakresem stworzenie niezbędnej infrastruktury dla pojazdów turystycznych tj. stanowiska zlewnego składającego się z kolumny służącej do napełniania zbiorników czystą wodą, opróżniania szarych ścieków, zapewniającej dostęp do prądu itp.; budowę kompleksu otwartych basenów kąpielowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (dojazdy, parkingi, sieć wodno-kanalizacyjna) – nowoczesne centrum zabaw, gier i uprawiania sportów w wodzie stanowić będzie silny magnes turystyczny, oferujące bogaty wachlarz atrakcji wodnych dla osób w każdym wieku, budowę placów zabaw - jako infrastruktura uzupełniająca przeznaczona dla najmłodszych zwiększająca atrakcyjność obiektu oraz odpowiadająca na potrzeby gości; strefę gastronomiczną nad zalewem – zlokalizowaną przy głównych ciągach komunikacyjnych, obejmującą zadaszone altany oraz stoły piknikowe, ponadto zakres obejmować będzie utworzenie miejsc dla czasowego przebywania food-

		tracków; utworzenie ścieżki przyrodniczo – krajoznawczej wzdłuż zalewu odkrywającej przed zwiedzającymi bogactwo lokalnej flory i fauny, lokalnej historii, informacji o widokach i charakterystycznych punktach krajobrazowych. Realizacja zakłada wyposażenie terenu w tablice edukacyjne z kodami QR, które oprócz tradycyjnych treści umożliwiają również dostęp do treści multimedialnych; nasadzenia zieleni - uatrakcyjnią zagospodarowany teren przy powstającej infrastrukturze, a także wzbogacą elementy turystyki przyrodniczej; małą architekturę - ławki, altany, trejaże tablice informacyjne i kosze na śmieci – niezbędną dla komfortu i wygody turystów odwiedzających teren. W ramach projektu partner, czyli Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku zrealizuje zadanie polegające na: Budowie Miejsca Obsługi Karawaningowców wraz z zagospodarowaniem terenu obejmującego zakresem stworzenie niezbędnej infrastruktury dla pojazdów turystycznych tj. stanowiska zlewnego składającego się z kolumny służącej do napełniania zbiorników czystą wodą, opróżniania szarych ścieków, zapewniającej dostęp do prądu itp., nasadzenia drzew i krzewów w lokalizacji miejsca zrzutu. Gmina Jodłowa jako drugi partner wykona następujące zadanie: Budowa Miejsca Obsługi Karawaningowców wraz z zagospodarowaniem terenu obejmującego zakresem stworzenie niezbędnej infrastruktury dla pojazdów turystycznych tj. stanowiska zlewnego składającego się z kolumny służącej do napełniania zbiorników czystą wodą, opróżniania szarych ścieków, zapewniającej dostęp do prądu itp., nasadzenia drzew i krzewów w lokalizacji miejsca zrzutu. Budowa Miejsca Obsługi Karawaningowców. Budowa wiat turystycznych (min. 2 szt), miejsc ogniskowych (min2szt.), ścianek wspinaczkowych, placu zabaw wraz z zagospodarowaniem terenu - ciągi komunikacyjne jako połączenie wybudowanej infrastruktury - wiat, placu zabaw, miejsc ogniskowych oraz ścianek wspinaczkowych utwardzonym ciągiem pieszym w postaci alejek. Budowa oświetlenia oraz instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej dla miejsca obsługi kampera, montaż monitoringu. Ponadto w ramach realizacji zadania powstanie kilka miejsc postojowych - jako specjalne wydzielony i utwardzony plac - nieodzowny element projektu. Ponadto w ramach projektu powstaną trzy tablice informacyjne - drewniane, z których turysta będzie miał możliwość zapoznania się z Gminą Jodłowa, jej zabytkami, architekturą współczesną oraz fauną i florą znajdującą się na jej terenie. Plac postojowy umożliwi przejeżdżającym turystom bezpieczne pozostawienie swojego samochodu lub innego pojazdu. Powstała w ramach realizacji infrastruktura będzie bazą dla rowerzystów czy turystów. Wiaty turystyczne wraz z wyżej wymienionym zagospodarowaniem terenu zostaną utworzone w otoczeniu rzeki Wisłoki i Jodłówki. Zostanie stworzone miejsce dla wypoczynku i schronienia dla turysty. Realizacja zadania przyczyni się to rozwoju turystyki w Gminie Jodłowa
6	**Budżet projektu PLN**	Całkowita wartość projektu: **15 000 000,00 zł,** w tym dofinasowanie z UE: **12 750 000,00 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Utworzenie rowerowego szlaku turystycznego na terenie Gminy Wadowice Górne z wykorzystaniem istniejących dróg gminnych oraz leśnych w obszarze Lasów Państwowych**
2	**Lider/partner projektu**	Gmina Wadowice Górne
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu I.** ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych. **Cel projektu.** Rozwój publicznych walorów turystycznych w Gminie Wadowice Górne i w Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy.** Opracowanie koncepcji rowerowego szlaku turystycznego, oznakowanie szlaku, wykonanie tablic informacyjnych wraz z trasa przebiegu, wykonanie miejsc postojowych dla wypoczynku, oznakowanie istotnych elementów turystycznych i obiektów historycznych.
6	**Budżet projektu PLN**	**6 500 000 zł**, w tym wkład UE **5 525 000 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.01.2027 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Rozwój Gminnego Ośrodka Kultury w Borowej**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Borowa
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II**. ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury **Cel projektu:** Ochrona, rozwijanie i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, w tym: - rozwój instytucji kultury poprzez roboty budowlane lub wyposażenie. Celem projektu jest poprawa dostępności, jakości i atrakcyjności oferty kulturalnej Gminy Borowa poprzez kompleksowy remont i modernizację budynku GOK. Realizacja inwestycji przyczyni się do ochrony i rozwoju lokalnego dziedzictwa kulturowego, integracji społecznej oraz podniesienia standardu usług w dziedzinie kultury na obszarach wiejskich. **Zakres rzeczowy:** remont budynku w zakresie kompleksowej termomodernizacji obejmującej ocieplenie przegród zewnętrznych obiektu, wymianę okien, drzwi i bram garażowych, remont instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych, c.o. teletechnicznych, remont pomieszczeń, remont dachu, budowa windy, zakup wyposażenia. Zagospodarowanie terenu wokół budynku GOK, chodniki i dojścia do budynku.
6.	**Budżet projektu PLN**	**4 900 000,00** zł, 85% dofinansowania z UE: **4 165 000,00** zł
7.	**Okres realizacji projektu**	01.11.2025 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**"Kultura i tradycja ponad granicami gmin”**
2	**Lider/partner projektu**	Lider: Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku Partner, partnerzy: partner wybrany zgodnie z art. 39 ustawy wdrożeniowej
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Cel projektu:** Rozwój usług w dziedzinie kultury w Gminie Brzostek i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy:** Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzostku wraz z partnerami w ramach zadania zakłada przeprowadzenie prac restauratorskich i konserwatorskich przy budynkach znajdujących się na terenie Gminy Pilzno i Gminy Brzostek. Celem inwestycji jest zachowanie i przywrócenie wartości historycznej, kulturowej oraz estetycznej obiektów wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w gminnej ewidencji zabytków lub znajdującym się w strefie ochrony konserwatorskiej. Prace będą prowadzone zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi, z poszanowaniem oryginalnej struktury, detali architektonicznych oraz materiałów budowlanych. W ramach projektu zaplanowano realizację robót budowlano-konserwatorskich przy następujących obiektach: Budynek przy ul. , tj. Brzostek, ul. Królowej Jadwigi – W ramach prac planuje się m.in.: rozbudowę, przebudowę, renowację elewacji wraz z odtworzeniem historycznych detali, wymianę lub konserwację stolarki okiennej i drzwiowej, prace zabezpieczające i wzmacniające konstrukcję budynku, remont pokrycia dachowego z zastosowaniem materiałów zgodnych z historycznym charakterem obiektu, odtworzenie detali architektonicznych zgodnie z dokumentacją konserwatorską, prace wewnętrzne związane z zachowaniem oryginalnych elementów wystroju, takich jak drewniane stropy, posadzki czy sztukaterie, zabezpieczenie fundamentów i izolację przeciwwilgociową, modernizację instalacji z zachowaniem zasad ochrony konserwatorskiej, renowację pokrycia dachowego, odnowienie budynku, remont pomieszczeń, dostosowanie budynku do standardów dostępności, budowa windy/podnośnika pionowego, klatki schodowej ewakuacyjnej. W ramach projektu przewiduje się również realizację w obrębie zabytkowego budynku wykonanie nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów, wykonanie małej retencji (zbiorniki na wodę deszczową) oraz wykorzystanie OZE. Partnerzy parafie z terenu gm. Brzostek i Pilzno, jako partner w projekcie planuje odnowienie/uzupełnienie elewacji zewnętrznej przy kościele wpisanym do rejestru zabytków, wykonywane będą prace konserwatorsko – restauratorskie przy budynku kościoła parafialnego obejmujące: wykonanie osuszenia murów zewnętrznych wraz z wykonaniem drenażu opaskowego oraz izolacji przeciwwilgociowej; renowację i konserwację wystroju kościoła (m.in. w prezbiterium, zakrystii oraz stacji Drogi Krzyżowej), muru wokół kościoła Projekt zakłada kompleksową odnowę wybranych zabytków o znaczeniu lokalnym

		i ponadlokalnym na terenie Gminy Brzostek oraz z terenu gmin partnerskich. Działania obejmą m.in.: prace konserwatorsko – restauratorskie przy zabytkowym drewnianym budynku kościoła z XVII wieku w Łękach Górnych znajdującego się na Szlaku Architektury Drewnianej Województwa Podkarpackiego. Zakładany zakres prac obejmować będzie odtworzenie i konserwację polichromii wraz z wykonaniem renowacji ołtarzy bocznych oraz prace konserwatorskie i restauratorskie, zabezpieczenie i adaptację obiektów do celów kulturalnych i turystycznych, poprawę dostępności dla mieszkańców i turystów (w tym osób z niepełnosprawnościami), elementy promocyjne (tablice informacyjne, publikacje, wydarzenia), włączenie odnowionych zabytków do szerszej oferty kulturalno-turystycznej Dorzecza Wisłoki.
6	**Budżet projektu PLN**	Całkowita wartość projektu: **15 000 000,00 zł** dofinasowanie z UE: **12 750 000,00 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Rozwój instytucji kultury w Brzyskach poprzez przebudowę, adaptację i wyposażenie budynków Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach oraz Domu Ludowego w Ujeździe**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Brzyska
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II**. ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Cel projektu**: rozwój instytucji kultury na terenie Gminy Brzyska i w Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy**. Rozwój instytucji kultury realizowany będzie poprzez roboty budowlane lub wyposażenie polega na przebudowie, adaptacji i wyposażeniu budynków Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach oraz Domu Ludowego w Ujeździe, tj. adaptacji/przebudowie pomieszczeń z przeznaczeniem na cele kulturalne. Zadanie obejmuje: 1. Przebudowa, adaptacja i wyposażenie budynku Gminnego Centrum Kultury i Czytelnictwa w Brzyskach, 2. Przebudowa, adaptacja i wyposażenie budynku Domu Ludowego w Ujeździe.
6.	**Budżet projektu PLN**	**2.300.000** PLN, dofinansowanie (85%) **1.955.000** PLN
7.	**Okres realizacji projektu**	01.01.2024 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	Poprawa jakości infrastruktury kultury w Gminie Czermin
2.	**Lider/partner projektu**	Lider: Gmina Czermin
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II**. ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury **Cel projektu:** Poprawa dostępu do wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie Gminy Czermin poprzez zwiększenie uczestnictwa w kulturze wśród mieszkańców i mieszkanek objętych oddziaływaniem projektu. Rozwój usług społecznych oraz stworzenie przestrzeni do prowadzenia działalności kulturowej. **Zakres rzeczowy:** W ramach projektu planuje się budowę nowej placówki Gminnego Ośrodka Kultury w Czerminie zlokalizowanej na działkach 483/3, 483/5. W ramach projektu planuje się również doposażenie GOK oraz zagospodarowanie terenu.
6.	**Budżet projektu PLN**	**6 685 203,45** zł, 85% dofinansowania z UE: 5 616 027,99 zł
7.	**Okres realizacji projektu**	29.04.25 – 01.06.2027

1.	**Tytuł projektu**	**Utworzenie muzeum kultury ujścia Wisłoki**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Gawłuszowice
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II**. ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Cel projektu:** poprawa stanu technicznego oraz funkcjonalnego budynku w celu poprawy estetyki i dostępności dla mieszkańców do dziedzictwa kulturowego w Gminie Gawłuszowice i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy:** utworzenie Muzeum Kultury ujścia Wisłoki: Adaptacja, remont, przebudowa istniejącego budynku, który zostanie przystosowany do funkcji kulturalnych. Przygotowanie wystaw stałych i czasowych. Wyposażenie muzeum – zakup mebli, sprzętu multimedialnego, systemów zabezpieczeń.
6.	**Budżet projektu PLN**	**4 620 000,00** zł, w tym kwota dofinansowania **3 927 000,00** zł
7.	**Okres realizacji projektu**	01.03.2027 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Rozbudowa i przebudowa budynku na Filie Gminnego Ośrodka Kultury w Gawłuszowicach na działce nr ew. 528 położonej w Gawłuszowicach**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Gawłuszowice
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Cel projektu:** Poprawa dostępności mieszkańców Gminy Gawłuszowice do usług wysokiej jakości w dziedzinie kultury. **Zakres rzeczowy** inwestycji obejmuje rozbudowę i przebudowę istniejącego budynku na Filie Gminnego Ośrodka Kultury, mającą na celu poprawę funkcjonalności, estetyki oraz dostosowanie obiektu do współczesnych standardów w celu świadczenia nowych funkcji kulturalnych o wysokiej jakości. W ramach prac przewiduje się: rozbudowę budynku o dodatkowe pomieszczenia użytkowe (np. sala wielofunkcyjna, zaplecze sanitarno-socjalne) na potrzeby adaptacji filii GOKu w Gawłuszowicach, przebudowę istniejących pomieszczeń w celu poprawy ich funkcjonalności i dostosowania do nowych potrzeb użytkowników, modernizację instalacji wewnętrznych (elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, grzewczej), termomodernizację budynku (ocieplenie, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej), wykonanie nowej elewacji i prac wykończeniowych.
6.	**Budżet projektu PLN**	**6 000 000,00** zł w tym kwota dofinansowania **5 100 000,00** zł
7.	**Okres realizacji projektu**	01.03.2027 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Przebudowa i modernizacja obiektu Gminnego Ośrodka Kultury w Nowym Żmigrodzie**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Nowy Żmigród
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II**. ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Celem projektu** jest poprawa stanu technicznego oraz funkcjonalnego budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Nowym Żmigrodzie, wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabytków, w celu zachowania jego wartości zabytkowych, poprawy estetyki i dostępności obiektu. Realizacja inwestycji umożliwi utrzymanie w dobrym stanie technicznym obiektu o istotnej wartości historycznej, a jednocześnie poprawi jego funkcjonalność i komfort użytkowania. **Zakres rzeczowy**. Planowane prace budowlane obejmą m.in.: modernizację dachu (wymiana pokrycia dachowego wraz z niezbędnymi elementami konstrukcyjnymi), docieplenie stropów, przebudowę łazienek wraz z dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnością, hydroizolację piwnic i fundamentów, wykonanie posadzek, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, termomodernizację (stanowiącą element uzupełniający zadania) i prace elewacyjne związane z zachowaniem substancji zabytkowej, przebudowę instalacji sanitarnej i elektrycznej, modernizację wentylacji i montaż klimatyzacji, prace ogólnobudowlane, przebudowę pomieszczeń z dostosowaniem do wymogów przeciwpożarowych i sanitarnych, montaż instalacji fotowoltaicznej. Dzięki przeprowadzonym działaniom możliwe będzie nie tylko zabezpieczenie dziedzictwa kulturowego, ale również zwiększenie oferty kulturalnej i podniesienie jakości usług świadczonych mieszkańcom. Zmodernizowany i dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami budynek GOK pozwoli na realizację szerszego zakresu wydarzeń i zajęć, w komfortowych warunkach odpowiadających współczesnym standardom. W efekcie projekt przyczyni się do aktywizacji społeczności lokalnej, integracji mieszkańców oraz podniesienia atrakcyjności Gminy Nowy Żmigród jako ośrodka kultury.
6.	**Budżet projektu PLN**	**5 000 000 zł** (dofinansowanie UE – **4 250 000 zł**)
7.	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Prace konserwatorskie i restauratorskie w Kościele Parafialnym w Starym Żmigrodzie**
2.	**Lider/partner projektu**	Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Katarzyny w Starym Żmigrodzie
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Celem projektu** jest zabezpieczenie i konserwacja kościoła parafialnego w Starym Żmigrodzie poprzez prace przy dachu, ołtarzach, obrazach i szafie organowej, co przyczyni się do zachowania dziedzictwa kulturowego, poprawy stanu technicznego obiektu oraz podniesienia jego wartości historycznej, artystycznej i społecznej. Kościół wpisany jest do Rejestru Zabytków woj. podkarpackiego. Kościół był pierwotnie zbudowany w stylu gotyckim. Data jego budowy nie jest znana. Konsekrowany w 1544 r. przez bpa Bernarda. Kościół został przebudowany w latach 1924-1930 przez ks. Juliana Beigerta. Zbudowany został w stylu romańskim z kamienia ciosanego. Sufit kościoła kasetonowy, dach kryty blachą. Nowy kościół konsekrował biskup przemyski Franciszek Barda w 1931 r. Obecnie w ołtarzu głównym jest obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem, po bokach figury św. Jacka oraz bł. Czesława. Ołtarz konsekrowany w 1935 r., zawiera relikwie św. Wojciecha i św. Stanisława. Realizacja inwestycji umożliwi utrzymanie w dobrym stanie technicznym obiektu o istotnej wartości historycznej i pozwoli na jego zachowanie dla przyszłych pokoleń. **Zakres rzeczowy.** Planowane prace obejmą m.in.: zabezpieczenie korozyjne dachu, konserwację ołtarzy: 1. Ołtarz główny z obrazem Matki Bożej Śnieżnej oraz obrazem Wniebowzięcia Matki Bożej; 2. Ołtarz Matki Bożej Różańcowej z obrazem; 3. Ołtarz Św. Katarzyny z figurą Św. Katarzyny; 4. Ołtarz Św. Barbary z obrazem Św. Antoniego i Św. Mikołaja; 5. Ołtarz Krzyża św. wraz z obrazem, konserwację szafy organowej. Dzięki przeprowadzonym działaniom możliwe będzie przywrócenie walorów artystycznych i estetycznych ołtarzom, obrazom i szafie organowej, które stanowią bezcenne elementy dziedzictwa sakralnego. Odnowiony kościół stanie się ważnym punktem na szlaku, przyciągając turystów, badaczy i miłośników historii. Efektem realizacji projektu będzie trwałe zabezpieczenie konstrukcji i wyposażenia kościoła parafialnego w Starym Żmigrodzie, przywrócenie jego wartości historycznych i artystycznych oraz zwiększenie dostępności i atrakcyjności obiektu dla wspólnoty lokalnej, wiernych oraz turystów.
6.	**Budżet projektu PLN**	**8 000 000 zł** (dofinansowanie UE – **6 800 000 zł)**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Rozwój Instytucji Kultury w Gminie Padew Narodowa poprzez utworzenie Osady w Piechotach**
2	**Lider/partner projektu**	Gmina Padew Narodowa
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Cel projektu**. Ochrona, rozwijanie i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury, w tym: -rozwój instytucji kultury poprzez roboty budowlane lub wyposażenie. **Zakres rzeczowy:** projekt polegał będzie na utworzeniu Lokalnego Centrum Kultury - Osada w Piechotach. Zakres rzeczowy projektu obejmuje rozwój instytucji kultury poprzez budowę nowego obiektu użyteczności publicznej odwzorowującego historyczną architekturę drewnianą. Do obiektu doprowadzone zostaną media. Obiekt zostanie podświetlony celem wyeksponowania jego walorów architektonicznych. Teren inwestycji zostanie dodatkowo doświetlony. W budynku będą się znajdować m.in. sale warsztatowe i wystawowe, aneks kuchenny, toalety, pomieszczenie gospodarcze, techniczne, ciągi komunikacyjne, szatnie. Na terenie obiektu wykonany zostanie ogród, stylizowane elementy małej architektury (np. studnia, ule, itp.), dojścia i dojazdy, parking. Teren zostanie ogrodzony, wykonane zostaną nasadzenia. Obiekt obecnie nie jest instytucją kultury, jednak najpóźniej na etapie składania końcowego wniosku o płatność zostanie włączony do infrastruktury instytucji kultury
6	**Budżet projektu PLN**	**5 000 000 zł**, w tym wkład UE **4 250 000 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.01.2026 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Poprawa rozwoju społeczno-kulturowego poprzez modernizację zabytkowego obiektu Gminnego Ośrodka Kultury w Padwi Narodowej**
2	**Lider/partner projektu**	Gmina Padew Narodowa
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Celem projektu:** zachowanie i przywrócenie wartości historycznej, kulturowej oraz estetycznej obiektu wpisanego do Gminnej Ewidencji Zabytków. **Zakres rzeczowy.** Projekt będzie polegał na renowacji zabytkowego obiektu Gminnego Ośrodka Kultury. Budynek Gminnego Ośrodka Kultury jest wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków. Zakres rzeczowy projektu obejmie m.in. demontaż i montaż stolarki drzwiowej i okiennej, wymiana pokryć dachowych i obróbek z deskowaniem i łaceniem, membraną, wymiana do 50% konstrukcji drewnianej więźby, dobudowa lukarn w dachu, skrócenie okapów, wymiana rynien z blachy, wymiana rur spustowych z blachy, remont kominów, rozebranie obicia ścian z saidingu, docieplenie ścian płytami styropianowymi, docieplenie cokołów płytami styropianowymi, tynk zewnętrzny, odtworzenie gzymsów, zdobień, profili ciągnionych, demontaż daszków nad wejściami, wymiana obudowy schodów zewnętrznych, wymiana instalacji elektrycznej, przebudowa schodów wewnętrznych, wzmocnienie stropów , budowa windy oraz zakup nowoczesnego wyposażenia służącego udostępnianiu i upowszechnianiu zasobów dziedzictwa kulturowego. Wykonane zostaną nasadzenia zieleni. Wykonane zostaną także inne roboty budowlane wewnątrz budynku Gminnego Ośrodka Kultury.
6	**Budżet projektu PLN**	**7 000 000 zł**, w tym wkład UE **5 950 000 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.01.2026 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Prace restauratorskie i konserwatorskie przy obiektach zabytkowych na terenie Gmin: Pilzno i Brzostek**
2	**Lider/partner projektu**	Dom Kultury w Pilźnie / Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej w Przeczycy / Parafia św. Jana Chrzciciela w Pilźnie
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Celem projektu** jest zachowanie i przywrócenie wartości historycznej, kulturowej oraz estetycznej obiektów wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnej ewidencji zabytków. **Zakres rzeczowy.** Dom Kultury w Pilźnie w ramach swojego zadania zakłada przeprowadzenie prac restauratorskich i konserwatorskich przy zabytkowych budynkach znajdujących się na terenie Gminy Pilzno. Prace będą prowadzone zgodnie z wytycznymi konserwatorskimi, z poszanowaniem oryginalnej struktury, detali architektonicznych oraz materiałów budowlanych. W ramach projektu zaplanowano realizację robót budowlano-konserwatorskich przy następujących obiektach: Budynek przy ul. Petrycego 3 – W ramach prac planuje się m.in.: rozbudowę, przebudowę, renowację elewacji wraz z odtworzeniem historycznych detali, wymianę lub konserwację stolarki okiennej i drzwiowej, prace zabezpieczające i wzmacniające konstrukcję budynku, remont pokrycia dachowego z zastosowaniem materiałów zgodnych z historycznym charakterem obiektu, odtworzenie detali architektonicznych zgodnie z dokumentacją konserwatorską oraz wyposażenie w budynku pomieszczeń kuchni, magazynu, kawiarni, pracowni warsztatowych, biura, Sali multimedialnej. Budynek przy ul. Polna 2 – Planowane działania obejmują: kompleksową konserwację i oczyszczenie elewacji, przywrócenie oryginalnej kolorystyki zgodnie z analizami stratygraficznymi, prace wewnętrzne związane z zachowaniem oryginalnych elementów wystroju, takich jak drewniane stropy, posadzki czy sztukaterie, zabezpieczenie fundamentów i izolację przeciwwilgociową, modernizację instalacji z zachowaniem zasad ochrony konserwatorskiej, renowację pokrycia dachowego, - odnowienie budynku. W ramach projektu przewiduje się również realizację w obrębie zabytkowego budynku przy ul. Polnej 2 wykonanie nasadzeń rodzimych gatunków drzew i krzewów, wykonanie małej retencji (zbiorniki na wodę deszczową) oraz wykorzystanie OZE, modernizacja otoczenia wokół budynku (wymiana ogrodzenia z zachowaniem istniejącej furtki, wykonanie nowych chodników i dojść w obrębie budynku, wykonanie platformy dla osób niepełnosprawnych umożliwiającej zapewnienie dostępności do budynku) oraz wyposażenie pomieszczeń (kuchni, sypialni, sali wystawy stałej, sali wystawy czasowej, zakup wirtualna rzeczywistość (vr) z goglami. Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej w Przeczycy jako partner w projekcie planuje odnowienie/uzupełnienie elewacji zewnętrznej przy kościele Sanktuarium pw. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej w Przeczycy. Parafia św.

		Jana Chrzciciela w Pilźnie wykonywać będzie prace restauratorsko - konserwatorskie zabytkowego wyposażenia wewnątrz kościoła parafialnego w Pilźnie. Zakres zadania dotyczy rozwoju infrastruktury instytucji kultury, na bazie bogatego dziedzictwa kulturowego obszaru oraz sprzyja utrzymywaniu i rozwijaniu tradycyjnych wartości. Jednocześnie zaplanowany zakup wyposażenia umożliwi obiektowi pełnienie funkcji integracyjnej i sprzyjającej włączeniu społecznemu.
6	**Budżet projektu PLN**	Całkowita wartość projektu: **15 000 000,00 zł** dofinasowanie z UE: **12 750 000,00 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Wyposażenie Izby Pamięci i Tradycji w Radomyślu Wielkim wraz z zagospodarowaniem terenu na cele kulturalne**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Radomyśl Wielki
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Cel projektu**. Rozwój usług wysokiej jakości w dziedzinie kultury w Gminie Radomyśl Wielki i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy** obejmuje kompleksowe wyposażenie oraz zagospodarowanie terenu wokół Izby Pamięci i Tradycji. W ramach projektu przewiduje się pełne wyposażenie Izby. Zakupione zostaną meble niezbędne do prowadzenia działalności edukacyjnej i wystawienniczej. Istotnym elementem będzie także wyposażenie ekspozycyjne – profesjonalne gabloty wystawiennicze, witryny. Przestrzeń zostanie dostosowana do nowoczesnych standardów wystawienniczych i edukacyjnych poprzez montaż sprzętu multimedialnego i komputerowego – który umożliwi prezentację materiałów historycznych, zdjęć i filmów. W celu zwiększenia funkcjonalności obiektu, wyeksponowania obiektu oraz komfortu użytkowników, Izba zostanie wyposażona także w system nagłośnienia oraz odpowiednie oświetlenie. Równolegle z aranżacją wnętrza planowane jest zagospodarowanie terenu wokół Izby. Przewiduje się budowę wiat ekspozycyjnych, które posłużą do prezentacji dawnych sprzętów m.in. rolniczych na świeżym powietrzu. Teren zostanie dostosowany do potrzeb zwiedzających poprzez wykonanie ścieżek pieszych oraz montaż elementów małej architektury takich jak np. ławki, kosze na śmieci, stojaki rowerowe. Wprowadzenie nasadzeń drzew i krzewów, roślin wieloletnich, co wpłynie na estetykę przestrzeni, a także stworzy warunki sprzyjające wypoczynkowi i edukacji plenerowej. Integralnym elementem inwestycji będzie instalacja systemu monitoringu. System ten zwiększy bezpieczeństwo eksponatów, infrastruktury i użytkowników, a także zapewni możliwość bieżącej kontroli obiektu. W trosce o środowisko naturalne projekt przewiduje zastosowanie ekologicznych rozwiązań technicznych – instalację zbiornika na deszczówkę oraz montaż instalacji fotowoltaicznej z magazynem energii.
6.	**Budżet projektu PLN**	**2 500 000,00** zł, w tym wkład UE **2 125 000,00 zł**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.09.2026 – 31.12.2027

1.	**Tytuł projektu**	**Rozwój infrastruktury kultury na rzecz SCKiB w Radomyślu Wielkim poprzez rozbudowę, przebudowę oraz zmianę sposobu użytkowania części istniejącego budynku na potrzeby sali widowiskowej w Radomyślu Wielkim**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Radomyśl Wielki
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu II.** ochr., rozw. i prom. dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury. **Cel projektu**. Rozwój usług wysokiej jakości w dziedzinie kultury w Gminie Radomyśl Wielki i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy** projektu obejmuje m.in. rozbudowę i przebudowę istniejącej sali sportowej na potrzeby sali widowiskowej dla około 280 osób (w tym budowa składanej widowni dla około 120 osób). Zakres rzeczowy projektu obejmuje przebudowę i dostosowanie sali sportowej zlokalizowanej w budynku byłej szkoły podstawowej w Radomyślu Wielkim, w celu nadania jej funkcji sali widowiskowej. Budynek, w którym realizowane będzie przedsięwzięcie, pełnił pierwotnie funkcję szkoły podstawowej. Po reformie systemu oświaty działalność szkoły podstawowej została przeniesiona do budynku po gimnazjum. Obecnie w obiekcie funkcjonuje Szkoła Muzyczna, niepubliczne przedszkole oraz niepubliczny żłobek. Sala sportowa, która w przeszłości służyła uczniom szkoły podstawowej, od kilku lat nie pełni już swojej pierwotnej funkcji. Aktualnie wykorzystywana jest wyłącznie na potrzeby wydarzeń o charakterze kulturalnym. W ramach projektu sala zostanie kompleksowo przebudowana i wyposażona w niezbędne elementy techniczne oraz aranżacyjne, umożliwiające jej pełne funkcjonowanie jako sali widowiskowej (obiekt nie będzie pełnił funkcji sali sportowej ani sali sportowo-widowiskowej). Powstanie też scena z pełną mechaniką sceniczną, nagłośnieniem, kulisami, kurtyną główną. Przewiduje się zakup nowoczesnego wyposażenia służącego udostępnianiu i upowszechnianiu zasobów dziedzictwa kulturowego, prowadzenia działalności kulturalnej i edukacji kulturalnej (urządzenia multimedialne, urządzenia interaktywne, nagłośnienie, oświetlenie – celem wprowadzenia nowoczesnych form uczestnictwa w kulturze i wyeksponowania obiektu. Rozbudowie i przebudowie poddane zostanie istniejące zaplecze sali sportowej oraz kuchni na potrzeby strefy wejściowej, szatni, garderób, zaplecza higieniczno-sanitarnego. Przebudowana zostanie elewacja i wejście główne w celu uzyskania przestronnej strefy wejściowej. Przebudowane będą także istniejące instalacje sanitarne, elektryczne i teletechniczne. Projekt pn. Rozwój infrastruktury kultury na rzecz SCKiB w Radomyślu Wielkim poprzez rozbudowę, przebudowę oraz zmianę sposobu użytkowania części istniejącego budynku na potrzeby sali widowiskowej w Radomyślu Wielkim przewiduje prace wyłącznie w części budynku, związanej z instytucją kultury i działalnością kulturalną. Dodatkowo przy realizacji projektu wdrożone zostaną rozwiązania proekologiczne polegające na: zastosowaniu OZE w projekcie poprzez montaż paneli fotowoltaicznych, zamontowanie zbiornika na wodę deszczową celem jej

		gromadzenia i wykorzystania, a także wkomponowanie elementów przyrody w projekcie. Powstała infrastruktura kultury, czyli sala widowiskowa zostanie przekazana w zarząd instytucji kultury tj. Samorządowemu Centrum Kultury i Bibliotek w Radomyślu Wielkim. Powstała infrastruktura będzie zarządzana przez instytucję kultury, czyli SCKiB w Radomyślu Wielkim, które będzie odpowiedzialne za jej bieżące funkcjonowanie i organizację wydarzeń kulturalnych.
6.	**Budżet projektu PLN**	**13 600 000,00 zł** w tym wkład UE **11 560 000,00 zł.**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.09.2026 – 30.06.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Infrastruktura zewnętrzna ośrodka sportowego w Borowej - etap III**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Borowa
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV.** fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych. **Cel projektu.** Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych, w tym: - odnowa przestrzeni publicznych sprzyjających integracji mieszkańców Gminy Borowa i Dorzecza Wisłoki lub zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności. **Zakres rzeczowy.** Poprawa bezpieczeństwa infrastruktury zewnętrznej ośrodka sportowego w zakresie zaplecza technicznego i sanitarnego, boiska do piłki nożnej o nawierzchni z trawy syntetycznej o wymiarach 20x40 z wykonaniem oświetlenia, przebudowę boiska do koszykówki z zakresie wykonania nawierzchni poliuretanowej dwuwarstwowej o wymiarach 15x28, budowę bieżni trzytorowej o nawierzchni syntetycznej oraz bieżni 100 metrowej, budowę trybun na 300 miejsc siedzących, budowę piłkochwytów o wysokości 6 m wyposażenie i zagospodarowanie terenu w ławki, kosze i stojaki na rowery, budowę dojść i dojazdów do boisk i terenów rekreacyjnych na otwartej przestrzeni, przebudowę bramy wjazdowej również do terenów rekreacyjnych zlokalizowanych na zewnątrz budynków. Są to drogi wewnętrzne, ustawa o drogach publicznych nie odnosi się do projektowanych dojść i dojazdów, które są częścią terenów rekreacyjnych. Projekt nie przewiduje robót budowlanych w zakresie budynków. Będzie to miejsce ogólnie dostępne, łatwo dostępne dla wszystkich i z których wszyscy mogą korzystać, za darmo i bez celu zarobkowego.
6.	**Budżet projektu PLN**	**10 000 000,00 zł**, 85% dofinansowania z UE: **8 500 000,00 zł**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.10.2025 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Odnowa przestrzeni publicznej w gminach: Brzostek i Pilzno**
2	**Lider/partner projektu**	Lider: Gmina Pilzno Partner, partnerzy: Gmina Brzostek, Miejska Biblioteka Publiczna w Pilźnie
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV.** fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych **Cel projektu**. Poprawa jakości przestrzeni publicznych w Gminach Brzostek, Pilzno i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy.** Zadanie realizowane przez gminę Pilzno zakłada utworzenie infrastruktury rekreacyjnej w obrębie istniejącego zalewu w miejscowości Strzegocice, które przyczyni się do różnorodnych form spędzania wolnego czasu w malowniczym otoczeniu przyrody. Celem przedsięwzięcia jest stworzenie nowoczesnej i atrakcyjnej przestrzeni rekreacyjnej, która przyciągnie zarówno mieszkańców regionu, jak i spoza jego granic, zapewniając im szeroki wachlarz możliwości aktywnego wypoczynku i relaksu. Realizacja projektu znacząco zwiększy potencjał rekreacyjny gminy poprzez poprawę dostępności, komfortu oraz jakości oferowanej infrastruktury, co przyczyni się do wzrostu liczby odwiedzających i ożywienia lokalnej gospodarki. Projekt zakłada wykonanie: - przystani wodnej z pomostem pływającym – umożliwiając osobom korzystającym aktywnie ze sprzętu wodnego (kajaki, rowerki wodne), a także strefy do wędkowania i obserwacji przyrody, dla miłośników natury i spokojnego wypoczynku, tworząc przyjazne miejsce dla osób indywidualnych, rodzin i grup zorganizowanych; - ścieżek spacerowych i rowerowych - atrakcyjnych tras łączących zalew z pobliskimi miejscami przyrodniczymi z uwzględnieniem punktów widokowych, oferujących możliwość aktywnego odkrywania walorów krajobrazowych okolicy; - strefy sportowej obejmującej budowę kompleksu zewnętrznych boisk, umożliwiający aktywny wypoczynek i rekreację w otoczeniu natury; - strefy plażowej w obrębie brzegu zalewu, która stanie się naturalną przestrzenią odpoczynku i relaksu w malowniczym otoczeniu natury; - zieleni uporządkowanej (atrakcyjne nasadzenia rodzimych gatunków drzew i zaaranżowane tereny zielone (w tym łąki kwietne) stanowić będą naturalne strefy relaksu, sprzyjające wypoczynkowi na łonie natury, wpisujące się w trend turystyki przyrodniczej); - systemu oświetlenia i monitoringu z wykorzystaniem OZE co przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa publicznego oraz umożliwi korzystanie z obiektów również w godzinach wieczornych. W ramach zadania Gminy Brzostek będzie przebudowa istniejącego publicznego placu miejskiego na potrzeby integracji mieszkańców tj. przebudowa nawierzchni z uwzględnieniem powierzchni biologicznie czynnej, wykonanie wiat wielofunkcyjnych/ rekreacyjnych wyposażone w panele fotowoltaiczne umożliwiających integrację lokalnej społeczności, wykonanie wiaty śmietnikowej dla estetycznego przechowywania kontenera na odpady wraz z kontenerem, oświetlenie placu z uwzględnieniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wykonanie monitoringu, zagospodarowanie terenu w postaci wykonania alejek i chodników, wykonanie małej architektury (ławki, pergole, hamaki, kosze na śmieci, stojaki na rowery) montaż elementów

		dekoracyjnych tj. donice, wykonanie sanitariatów zasilanych z odnawialnych źródeł energii tj. panele fotowoltaiczne, magazyn na wodę deszczową, przyłącz wodno-kanalizacyjne do wspomagania funkcjonowania sanitariatów, wydzielenie i wykonanie miejsc postojowych uwzględniając powierzchnię biologicznie czynną, przygotowanie i obsianie trawników, nasadzenia drzew, krzewów i kwiatów. Miejska Biblioteka Publiczna w Pilźnie w ramach projektu zakłada zagospodarowanie parku Sokół czyli budowa bulwarów i placu zabaw. Zostanie utworzona nabrzeżna ścieżka spacerowa wzdłuż potoku przepływającego przez teren parku oraz utworzenie strefy rekreacji i zabaw dla najmłodszych. Wykonanie nasadzenia drzew i krzewów ozdobnych.
6	**Budżet projektu PLN**	Całkowita wartość projektu: **15 000 000,00 zł** dofinasowanie z UE: **12 750 000,00 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Odnowa przestrzeni publicznej w centrum miejscowości Brzyska**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Brzyska
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV**. fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych. **Cel projektu.** Poprawa jakości przestrzeni publicznych w Gminie Brzyska i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy**. Odnowa przestrzeni publicznej centrum miejscowości Brzyska sprzyjającej integracji mieszkańców, zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności, tworzenie terenów zieleni, monitoring przestrzeni publicznych, oświetlenie. W ramach przedsięwzięcia zostanie zagospodarowany plac przy urzędzie oraz park przy Pałacu Kotarskich w Brzyskach.
6.	**Budżet projektu PLN**	**2 800 000 zł**, dofinansowanie (85%) **2 380 000 zł**
7.	**Okres realizacji projektu**	01.01.2025 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Zagospodarowanie terenu wokół zbiornika wodnego w Krempnej - ETAP III**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Krempna
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV**. fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych. **Cel projektu.** Poprawa jakości przestrzeni publicznych w Gminie Krempna i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy.** Zadanie będzie polegało na funkcjonalnym zagospodarowaniu terenu rekreacyjnego wokół zalewu w Krempnej. Zakres rzeczowy zadania obejmuje: – budowę chodników, ścieżek spacerowych, miejsc postojowych – infrastruktura dostosowana dla potrzeb osób niepełnosprawnych, – wykonanie pomostu widokowego, – odnowienie murku, – budowę tężni solankowej, – wykonanie plaży wraz z boiskiem do siatkówki, – montaż i modernizację małej infrastruktury w tym m.in.: ławki, stoły piknikowe, ławki solarne, kosze na śmieci, stojaki rowerowe, donice, duży podświetlony napis z nazwą miejscowości, leżaki rekreacyjne/parkowe, parasole plażowe, modernizacja altanki, – oświetlenie terenu, – nasadzenie zieleni.
6.	**Budżet projektu PLN**	Całkowita wartość projektu: **5.000.000,00 zł,** w tym: wkład UE **4.250.000,00 zł** (85% wydatków kwalifikowanych)
7.	**Okres realizacji projektu**	01.03.2027 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Przebudowa płyty rynku w Nowym Żmigrodzie**
2	**Lider/partner projektu**	Gmina Nowy Żmigród
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV.** fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych. **Celem projektu** jest kompleksowa odnowa i poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej rynku w Nowym Żmigrodzie poprzez realizację działań budowlanych i konserwatorskich służących podniesieniu estetyki, funkcjonalności oraz atrakcyjności tego obszaru. **Zakres rzeczowy.** Projekt zakłada stworzenie spójnej, dostępnej i przyjaznej mieszkańcom oraz odwiedzającym przestrzeni, sprzyjającej integracji społecznej i rozwojowi lokalnej tożsamości. Zakres planowanych prac budowlanych w projekcie obejmie m.in.: demontaż istniejącej nawierzchni utwardzonej i wykonanie nowej z zastosowaniem materiałów o wysokich walorach estetycznych i trwałości, wprowadzenie zróżnicowania nawierzchni w zależności od funkcji przestrzeni (ciągi piesze, strefy rekreacyjne, ekspozycyjne), przebudowa układu komunikacyjnego, powiększenie części pieszej płyty rynku od strony południowej z przeniesieniem wiaty przystankowej, zwiększenie udziału powierzchni biologicznie czynnych- rekompozycja zieleni z uwzględnieniem drzew istniejących, założenie nowych rabat i nasadzeń ozdobnych, nasadzenia drzew alejowych, przebudowa systemu odprowadzania wód opadowych, z zastosowaniem m.in. ogrodów deszczowych oraz podziemnych zbiorników retencyjnych (z wykorzystaniem wody do nawadniania) w celu zwiększenia komfortu mikroklimatycznego oraz poprawy estetyki przestrzeni, budowa fontanny posadzkowej o funkcji dekoracyjno-rekreacyjnej, wkomponowanej w nawierzchnię rynku, odsłonięcie i zabezpieczenie reliktów dawnej komory celnej/ ratusza z wykorzystaniem zabiegów konserwatorskich, w tym konstrukcję do ekspozycji umożliwiającej wgląd w strukturę archeologiczną, usunięcie ewentualnych kolizji z istniejącą podziemną infrastrukturą, montaż elementów małej architektury: instalacja ławek, ustawienie koszy na odpady, stojaków rowerowych, montaż tablic informacyjnych o historii Nowego Żmigrodu, w tym o dziejach rynku i funkcjonowaniu komory celnej/ ratusza, przebudowa sieci podziemnych (wod.-kan., energetyka, odwodnienie), instalacja systemu zasilania fontanny i oświetlenia terenu (wymiana istniejących słupów, wprowadzenie dodatkowych punktów oświetleniowych), monitoring, miejsca postojowe, stacja do ładowania pojazdów elektrycznych (samochodu, rowerów).
6	**Budżet projektu PLN**	**10 000 000,00 zł**, w tym wkład UE **8 500 000, 00 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1	**Tytuł projektu**	**Zagospodarowanie terenu Parku Zabytkowego w Nowym Żmigrodzie na działce nr 525/14**
2	**Lider/partner projektu**	**Lider:** Gmina Nowy Żmigród
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV.** fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych. **Celem projektu** jest kompleksowa odnowa przestrzeni publicznej zabytkowego parku w Nowym Żmigrodzie (dz. nr 525/14) w sposób sprzyjający integracji społecznej mieszkańców oraz tworzeniu przyjaznej, bezpiecznej i dostępnej przestrzeni wspólnej. Dzięki realizacji działań budowlanych i konserwatorskich park stanie się miejscem spotkań, wypoczynku i aktywności społecznej. **Zakres rzeczowy.** Projekt zakłada stworzenie spójnej, dostępnej i przyjaznej mieszkańcom oraz odwiedzającym przestrzeni, sprzyjającej integracji społecznej i rozwojowi lokalnej tożsamości. Przedsięwzięcie obejmie m.in. wykonanie: obiekty małej architektury (w tym elementy identyfikacji wizualnej), ciągi piesze, ciągi jezdne, tężnia solankowa, glorieta, toaleta ogólnodostępna (z konstrukcją pod pnącza), miejsce ładowania rowerów, plac zabaw dla dzieci, uwypuklenie fundamentów dawnego dworu, parkingu na 20 miejsc postojowych (koszt nie przekracza 15% kosztów zadania), ogrodzenia, wszystkich instalacji dotyczących oświetlenia, wody i urządzeń wody solankowej, przyłączy wodociągowych i kanalizacji sanitarnej, wraz z rozbiórką istniejącego budynku. Park w Nowym Żmigrodzie jest parkiem zabytkowym wpisanym do rejestru zabytków Województwa Podkarpackiego na mocy decyzji nr A-1087 z dnia 22.06.1995 r.
6	**Budżet projektu PLN**	**10 000 000,00 zł**, w tym wkład UE **8 500 000, 00 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.10.2026 – 31.10.2028

1.	**Tytuł projektu**	**Rozbudowa i modernizacja przestrzeni publicznych na terenie Gminy Osiek Jasielski**
2.	**Lider/partner projektu**	Gmina Osiek Jasielski
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV**. fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych. **Cel projektu.** Poprawa jakości przestrzeni publicznych w Gminie Osiek Jasielski i Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy.** 1.Zagospodarowanie przestrzeni publicznej zwiększające możliwość wypoczynku i aktywności mieszkańców obejmujące: budowę altany wraz z infrastrukturą towarzyszącą (m.in. kosze, ławki, stojaki na rowery, siłownia plenerowa, ogrodzenie terenu, budowa chodnika) w miejscowości Samoklęski, 2.Zagospodarowanie przestrzeni publicznej sprzyjającej integracji mieszkańców przy Domu Ludowym w Samoklęskach obejmujące m.in.: zakup wraz z montażem systemu monitoringu budynku Domu Ludowego oraz boiska sportowego, ogrodzenie Domu Ludowego, zakup i montaż ławek i koszy na śmieci. 3.Budowa 2-óch altan na terenie Kompleksu Sportowo-Rekreacyjnego wraz z monitoringiem i infrastrukturą towarzyszącą w miejscowości Osiek Jasielski 4.Budowa altany wraz z infrastrukturą towarzyszącą przy placu zabaw w miejscowości Zawadka Osiecka. 5.Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego przy Domu Ludowym w miejscowości Świerchowa 6. Zagospodarowanie płyty rynku wraz z monitoringiem i wymianą nawierzchni w miejscowości Osiek Jasielski.
6.	**Budżet projektu PLN**	Wydatki całkowite: **2 883 116,64 zł,** dofinansowanie **2 450 649,15 zł**
7.	**Okres realizacji projektu**	Od 08.09.2025 r. do 31.12.2027 r.

1.	**Tytuł projektu**	**Zwiększenie aktywności, integracji i bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Radomyśl Wielki poprzez budowę drogi pieszo-rowerowej w ciągu drogi powiatowej nr 1175R**
2.	**Lider/partner projektu**	Powiat Mielecki
3.	**Priorytet FEP 2021-2027**	PRIORYTET 6 – ROZWÓJ ZRÓWNOWAŻONY TERYTORIALNIE
4.	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	Cel szczegółowy 5(ii) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5.	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV** Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych - działanie dotyczące odnowy przestrzeni publicznych sprzyjających bezpieczeństwu i aktywności mieszkańców. **Celem projektu** jest zwiększenie aktywności, integracji i bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Radomyśl Wielki poprzez budowę drogi pieszo-rowerowej o długości około 3 km w ciągu drogi powiatowej nr 1175R łączącej istniejącą drogę dla pieszych w msc. Ruda z istniejącą drogą pieszo-rowerową w msc. Radomyśl Wielki. **Zakres rzeczowy.** Wybudowany odcinek drogi pieszo-rowerowej, w dużej mierze wzdłuż terenów leśnych, będzie sprzyjał aktywnym formom wypoczynku i aktywności pieszej i rowerowej mieszkańców Gminy poprzez połączenie dwóch istotnych dla mieszkańców miejsc pamięci - Dom Pamięci Regionalnej w Rudzie oraz budynek wpisany do gminnego rejestru zabytków w Radomyślu Wielkim, który przeznaczony będzie na utworzenie Izby Pamięci i Tradycji (projekt komplementarny Gminy Radomyśl Wielki). Projektowana ścieżka pieszo-rowerowa łączy się ze ścieżką pieszo-rowerową przy ul. Armii Krajowej w Radomyślu, w którym znajdują się Gminne Baseny Rekreacyjne, do których można dojechać istniejącymi ścieżkami pieszo-rowerowymi oraz w bliskiej odległości Obserwatorium Astronomiczne. Zostanie zapewnione bezpieczeństwo mieszkańców poprzez wykonanie oświetlenia przejścia dla pieszych oraz zostaną wykonane elementy infrastruktury towarzyszącej tj. miejsce odpoczynku - stojaki rowerowe, ławki. Takie połączenie dwóch miejscowości drogą pieszo-rowerową zwiększa atrakcyjność Gminy, zapewniając dostęp mieszkańcom - rowerzystom i pieszym do lokalnych miejsc o wysokim potencjale edukacyjnym, integracyjnym i wypoczynkowym.
6.	**Budżet projektu PLN**	13 515 800,00 zł brutto, w tym wkład UE: 7 032 985,01 zł
7.	**Okres realizacji projektu**	22.08.2025 – 30.07.2027

1	**Tytuł projektu**	**Odnowa terenów zielonych w centrum Wadowic Górnych**
2	**Lider/partner projektu**	Gmina Wadowice Górne
3	**Priorytet FEP 2021-2027**	Priorytet FEPK.06 Rozwój zrównoważony terytorialnie
4	**Cel szczegółowy FEP 2021-2027**	EFRR.CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
5	**Zakres rzeczowy – typ projektu zgodny z FEP 2021-2027**	**Typ projektu IV.** fiz. odnowa i bezp. przestrzeni publicznych **Cel projektu.** Poprawa jakości przestrzeni publicznych w Gminie Wadowice Górne i w Dorzeczu Wisłoki. **Zakres rzeczowy.** Odnowa przestrzeni publicznej w centrum Wadowic Górnych sprzyjającej integracji mieszkańców i zwiększających możliwość ich wypoczynku i aktywności, poprzez utworzenie nowego terenu zieleni z małą architekturą, monitoringiem przestrzeni publicznej i oświetleniem.
6	**Budżet projektu PLN**	**3 000 000,00 zł**, w tym wkład UE **2 550 000, 00 zł**
7	**Okres realizacji projektu**	01.01.2027 – 30.06.2028

ZAŁĄCZNIK 3. EWALUACJA TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU

W związku z postanowieniami Art. 10a Ustawy z dnia 06 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przeprowadza uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju – przed jej przyjęciem.

Ocena przewidywanej trafności, skuteczności i efektywności realizacji Strategii została przeprowadzona z zastosowaniem poniżej zaprezentowanej matrycy Kierunków działań Strategii oraz zidentyfikowanych we wnioskach z diagnozy barier i potencjałów rozwojowych.[21] W przypadku stwierdzenia występowania bezpośredniego oddziaływania pomiędzy Kierunkiem działania, a barierą lub potencjałem rozwojowym przyporządkowywano korelacji wartość - 3 (dla przykładu: bariera *Dysproporcje w dostępności do infrastruktury społecznej wysokiej jakości* będzie bezpośrednio minimalizowane poprzez realizację Kierunku działania 1.1. Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej). Natomiast jeżeli oddziaływanie pomiędzy Kierunkiem działania i barierą lub potencjałem jest pośrednie to korelacji takiej przyporządkowywano wartość - 1 (dla przykładu: minimalizacji bariery rozwojowej *Bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, wyrażony przez liczbę miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców* służyć będzie pośrednio rozwój infrastruktury wskazany w Kierunku działania 3.4. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury i usług kluczowych dla środowiska „Dorzecza Wisłoki"). Analiza wykazała, że:

1. Wszystkie zaproponowane w niniejszej strategii cele i kierunki działań przyczyniają się do minimalizacji zidentyfikowanych barier lub wzmocnienia potencjałów.
2. Wszystkie zidentyfikowane potencjały wzmacniają zaplanowaną strategiczną interwencję.
3. Jedynie dwie bariery rozwojowe nie zostały uwzględnione w ramach strategicznej interwencji tj.: *„Występowanie szkód łowieckich na obszarach wiejskich, a także częściowo na obszarach miejskich"* oraz *„Występujące tereny osuwiskowe"*. W ocenie autorów strategii ma to marginalne znaczenie dla skuteczności i efektywności realizacji założonych celów.
4. W 70% zidentyfikowanych potencjałów i barier rozwojowych stwierdzono bezpośrednie oddziaływanie z celami i kierunkami działań.
5. Jedynie w 4% zidentyfikowanych potencjałów i barier rozwojowych stwierdzono oddziaływanie pośrednie o wartości przyznanej punktacji poniżej 3 pkt.
6. Średnia przyznanych potencjałom i barierom punktów wynosi 6,1 pkt, a mediana wynosi 4 i plasuje się powyżej 3 tzn. wartości przyznawanej potencjałom i barierom, które bezpośrednio korelują z celami i kierunkami działań.

Mając na uwadze powyższe należy wysoko ocenić przewidywaną trafność, skuteczność i efektywność realizacji strategii rozwoju.

[21] Metoda matrycy - rekomendowana przez ekspertów JASPERS w trakcie prac nad strategiami ZIT w okresie programowania 2014-2020 jako jedno z narzędzie autoewaluacji.

POTENCJAŁY / BARIERY ROZWOJOWE			KIERUNKI DZIAŁAŃ												
			1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	4.1.	4.2.
1. SFERA SPOŁECZNA															
A. POTENCJAŁY ROZWOJOWE	A.1.1	Mało intensywny, ale jednak występujący proces suburbanizacji wokół ośrodków powiatowych, tzn. Mielca, Dębicy i Jasła	1	1	1	1		1						1	
	A.1.2	Wyraźny wzrost liczby miejsc w przedszkolach i żłobkach, zwłaszcza na obszarach wiejskich	3												
	A.1.3	Wskaźnik skolaryzacji dla szkół podstawowych utrzymujący się na wysokim poziomie	3	3											
	A.1.4	Poprawa sytuacji materialnej mieszkańców obszaru, na co wskazuje malejąca liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej				3	1	1	1		1				
	A.1.5	Dobra dostępność do instytucji kultury (bibliotek i placówek kultury) oraz relatywnie wysoki poziom czytelnictwa i uczestnictwa mieszkańców w imprezach kulturalnych	3	1		1		1							1
	A.1.6	Dobra dostępność do klubów sportowych i wysoki poziom uczestnictwa mieszkańców w działalności sportowej	3			1									1
	A.1.7	Niski poziom przestępczości	1	1		1									3
	A.1.8	Silne poczucie więzi społecznych (zwłaszcza międzypokoleniowych), tradycji i kultury, a także wysoki poziom tożsamości lokalnej	1	1		1			1						1
B. BARIERY ROZWOJOWE	B.1.1	Niekorzystna sytuacja demograficzna obszaru, w relacji do trendów obserwowanych w obszarach referencyjnych, przejawiająca się stałym i pogłębiającym się spadkiem liczby ludności, w szczególności w 2020 r., co ma związek z pandemią COVID-19	1	1	1	1	1	1	1		1			1	1
	B.1.2	Występowanie dysproporcji w zakresie dynamiki zmian ludnościowych w ujęciu gminnym, cechujące się wzrostem liczby ludności w północnej i środkowej części obszaru oraz spadkiem liczby mieszkańców w gminach leżących w południowej części „Dorzecza Wisłoki", co jest związane z rozkładem przestrzennym wartości przyrostu naturalnego	1	1	1	1	1	1	1		1			1	1
	B.1.3	Spadek dynamiki przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji, które wpływają na niekorzystną sytuację demograficzną obszaru	1	1	1	1	1	1	1		1			1	1
	B.1.4	Przewaga gmin, w których występuje ubytek rzeczywisty, kształtowany głównie przez ujemne saldo migracji, zwłaszcza w wyniku odpływu osób w wieku produkcyjnym mobilnym	1	1	1	1	1	1	1		1			1	1
	B.1.5	Niski wskaźnik feminizacji, wskazujący na niedobór kobiet na obszarach wiejskich	1	1	1	1	1	1	1					1	1
	B.1.6	Postępujące starzenie się społeczeństwa, które przejawia się wzrostem udziału ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem zmniejszania się udziałów ludności w pozostałych ekonomicznych grupach wieku	1	1	1	1	1	1	1					1	1
	B.1.7	Znaczne zróżnicowanie przestrzenne poziomu dostępności do żłobków i placówek wychowania przedszkolnego w ujęciu gminnym	3											1	
	B.1.8	Wyraźne zróżnicowanie przestrzenne w ujęciu gminnym w dostępie do placówek edukacyjnych (wyższe w miastach, niższe w gminach obwarzankowych i wiejskich częściach gmin miejsko-wiejskich)	3											1	
	B.1.9	Niski poziom edukacji (wyrażony poprzez wyniki egzaminu ósmoklasisty) w relacji do województw: podkarpackiego i małopolskiego		3											
	B.1.10	Niedostateczny rozwój oferty edukacyjnej w zakresie niszowych specjalizacji w oparciu o uwarunkowania endogeniczne, mogący stanowić przeciwwagę w obliczu konkurencyjności edukacyjnej miast m.in. Rzeszowa, Tarnowa czy Nowego Sącza, w szczególności w zakresie liceów i szkół branżowych I stopnia		3											
	B.1.11	Zróżnicowania przestrzennie i relatywnie wysoka na tle obszarów referencyjnych, choć zmniejszająca się, liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, co świadczy o występowaniu problemu ubóstwa				3	1	1	1						
	B.1.12	Niska dostępność do placówek ochrony zdrowia (w szczególności publicznych) i wykwalifikowanego personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek i położnych)	3											1	
	B.1.13	Niski poziom kapitału społecznego, co przejawia się relatywnie niską liczbą organizacji pozarządowych i niską frekwencją w wyborach parlamentarnych	1	1	1	3									
	B.1.14	Dysproporcje w dostępności do infrastruktury społecznej wysokiej jakości	3		1									1	
	B.1.15	Silnie zróżnicowany dostęp do internetu oraz występowanie obszarów wykluczenia informacyjnego (południowa część obszaru badań), zwłaszcza w grupie osób starszych			3										
	B.1.16	Niedostateczna jakość i wydajność usług administracji publicznej świadczonych z wykorzystaniem Technologii Informacjo - Komunikacyjnych			3										
	B.1.17	Bardzo niski poziom urbanizacji, kształtowany przez duży udział miast bardzo małych, znaczny udział ludności wiejskiej i dominację miast średniej wielkości	1	1	1	1									1

		POTENCJAŁY / BARIERY ROZWOJOWE	KIERUNKI DZIAŁAŃ												
			1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	4.1.	4.2.
2. SFERA GOSPODARCZA															
A. POTENCJAŁY ROZWOJOWE	A.2.1	Sukcesywnie rosnąca liczba pracujących i zmniejszający się poziom bezrobocia, co świadczy o stopniowej poprawie sytuacji ekonomicznej obszaru badań		1			1	1	1					1	
	A.2.2	Znaczny wzrost liczby podmiotów gospodarczych, co przyczyniło się do wzmocnienia potencjału gospodarczego obszar		1			1	1	1					1	
	A.2.3	Wzrost udziału podmiotów przemysłowych i z zakresu usług otoczenia biznesu					1	1	1					1	
	A.2.4	Niewielka zmienność liczebności (stabilność) podmiotów gospodarczych na lokalnym rynku pracy							1					1	
	A.2.5	Duża powierzchnia udziału użytków rolnych w stosunku do liczby mieszkańców, co świadczy o silnie rozwiniętej funkcji rolniczej						3							
	A.2.6	Wysoki stopień lesistości, zwłaszcza w południowej i północnej części obszaru						3		1					
	A.2.7	Potencjał do rozwoju funkcji turystycznej „Dorzecza Wisłoki" wykorzystującej przyrodnicze i kulturowe atuty obszaru		1				3					1	1	
	A.2.8	Znaczny potencjał w zakresie rozwoju funkcji rolniczej opartej o sektor spożywczy, w tym produkcję żywności ekologicznej						3					1		
B. BARIERY ROZWOJOWE	B.2.1	Wyraźne pogorszenie się sytuacji ekonomicznej obszaru w 2020 r., w szczególności w zakresie lokalnego rynku pracy, co było skutkiem pandemii COVID-19			1		1	1	1						
	B.2.2	Relatywnie niski poziom aktywności ekonomicznej ludności, zwłaszcza wśród kobiet		1			3	1	1						
	B.2.3	Koncentracja miejsc pracy w ośrodkach powiatowych i ich gminach obwarzankowych oraz niski poziom aktywności ekonomicznej ludności na obszarach wiejskich					1	2					1	1	
	B.2.4	Niskie przeciętne, miesięczne wynagrodzenia brutto, utrzymujące się znacząco poniżej średniej krajowej, a także średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego					1	1	1						
	B.2.5	Deficyt pracowników z wysokimi kwalifikacjami na lokalnym runku pracy		3										1	
	B.2.6	Relatywnie wysoki poziom bezrobocia względem obszarów referencyjnych, zwłaszcza wśród kobiet i ludności do 30 roku życia		1			3	3	1						
	B.2.7	Niski potencjał gospodarczy, wyrażony nieznaczną liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców		1			3	3							
	B.2.8	Występowanie dysproporcji w zakresie potencjału gospodarczego między miastami powiatowymi, a obszarami wiejskimi			1		1	3					1	1	
	B.2.9	Wzrost cen środków produkcji i nośników energii									3	3		1	
	B.2.10	Występowanie istotnych różnic funkcjonalnych, w relacji miasta – obszary wiejskie oraz między gminami wiejskimi położonymi w różnych częściach „Dorzecza Wisłoki"						1						1	
	B.2.11	Niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom przedsiębiorczości, a także niewielka liczba podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym		1			3	1							
	B.2.12	Niedostateczny poziom współpracy w relacji przedsiębiorcy – samorządy					3	1	1						
	B.2.13	Niska atrakcyjność inwestycyjna gospodarki obszaru, przejawiająca się zwłaszcza poprzez słabą intensywność lokowania się bezpośrednich inwestycji zagranicznych i migrację kapitału		1			3		3				1		
	B.2.14	Niekorzystna struktura wielkościowa gospodarstw rolnych, wskazująca na niewielki odsetek gospodarstw wielkopowierzchniowych (o powierzchni większej niż 10 ha), co świadczy o niskiej dochodowości rolnictwa w badanym obszarze						3							
	B.2.15	Silne zróżnicowanie przestrzenne struktury wielkościowej gospodarstw rolnych w ujęciu gminnym – gospodarstwa wielkopowierzchniowe koncentrują się głównie w południowej i północnej części obszaru badań, natomiast niewielki ich udział występuje w środkowej części – tzn. w gminach położonych na obszarze Dołów Jasielsko-Sanockich						1							
	B.2.16	Występowanie szkód łowieckich na obszarach wiejskich, a także częściowo na obszarach miejskich													
	B.2.17	Bardzo niski i silnie zróżnicowany przestrzennie poziom rozwoju funkcji turystycznej, wyrażony przez liczbę miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców						3				1	1	1	
	B.2.18	Niskie średnie dochody budżetów gmin na mieszkańca, znacząco poniżej średniej krajowej i średnich dla województw: małopolskiego i podkarpackiego		1			1	1	1						

		POTENCJAŁY / BARIERY ROZWOJOWE	KIERUNKI DZIAŁAŃ												
			1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.	3.3.	3.4.	4.1.	4.2.
3. SFERA PRZESTRZENNA															
A. POTENCJAŁY ROZWOJOWE	A.3.1	Duży udział terenów niezurbanizowanych, terenów zielonych i otwartych						1					1		1
	A.3.2	Zrównoważony rozkład przestrzenny ośrodków miejskich	1											1	1
	A.3.3	Duża gęstość sieci drogowej							1					1	
	A.3.4	Dobra dostępność czasowa lokalnych ośrodków miejskich w ramach obszaru „Dorzecza Wisłoki"	1						1					1	
	A.3.5	Dostępność linii kolejowych w największych miastach												3	
	A.3.6	Wysokie walory obszarów przyrodniczych objętych ochroną						3			3		3		
	A.3.7	Duże zróżnicowanie krajobrazowe i środowiskowe						3					1		
	A.3.8	Wysokie walory kulturowe i turystyczne						3					3	1	
	A.3.9	Wysoki stopień gazyfikacji					1				1				1
	A.3.10	Relatywnie, w stosunku do województwa podkarpackiego, wysoki udział energii z odnawialnych źródeł										3			
	A.3.11	Uruchomienie Podkarpackiej Kolei Aglomeracyjnej, z której korzysta część obszaru „Dorzecza Wisłoki" (m.in. miasto Dębica i gminy powiatu dębickiego)												3	
	A.3.12	Rzeka Wisłoka jako kluczowy integrator obszaru dorzecza						3					3	1	
	A.3.13	Bardzo dobre warunki dla rozwoju rolnictwa ekologicznego i produkcji żywności wysokiej jakości, winiarstwa, pszczelarstwa						3					3		
	A.3.14	Korzyści wynikające z planowanej budowy zbiornika Kąty-Myscowa dla ograniczenia zagrożenia powodziowego, retencji oraz produkcji energii odnawialnej								3					
B. BARIERY ROZWOJOWE	B.3.1	Duże rozproszenie i rozdrobnienie terenów zurbanizowanych powodujące wysokie koszty usług publicznych oraz budowy i eksploatacji infrastruktury technicznej	1											3	
	B.3.2	Stale postępujący proces rozpraszania zabudowy, brak skutecznych narzędzi planistycznych													3
	B.3.3	Niskie oddziaływanie lokalnych ośrodków miejskich	1				1		1					3	1
	B.3.4	Niska dostępność węzłów autostrady A4 i dróg szybkiego ruchu												3	
	B.3.5	Wysokie i stale rosnące obciążenia ruchem dróg wojewódzkich i powiatowych												3	
	B.3.6	Niska dostępność dużych ośrodków miejskich transportem zbiorowym z obszaru „Dorzecza Wisłoki"												3	
	B.3.7	Zły stan techniczny linii kolejowych i nieatrakcyjna oferta połączeń kolejowych												3	
	B.3.8	Niski udział transportu zbiorowego w transporcie ogółem, silna dominacja transportu samochodowego												3	
	B.3.9	Bardzo słabe powiązania transportem zbiorowym, w szczególności kolejowym, w relacji północ-południe pomiędzy Jasłem i południową częścią, a Dębicą i północną częścią												3	
	B.3.10	Niewystarczająca ilość węzłów przesiadkowych i przystanków transportu zbiorowego												3	
	B.3.11	Duża powierzchnia całkowita obszarów objętych ochroną prawną dla rozwoju gospodarczego, głównie przemysłu						3					1		
	B.3.12	Zła średnioroczna jakości powietrza spowodowana niską emisją ze źródeł kominowych, energochłonnością infrastruktury i budynków oraz ruchem samochodowym									3			1	1
	B.3.13	Deficyt wyposażenia w infrastrukturę i usługi turystyczne, np. tras rowerowych wraz z zapleczem						3							1
	B.3.14	Deficyt ponadlokalnej infrastruktury rekreacyjno-sportowej do wykorzystania przez mieszkańców i uzupełniających ofertę turystyczną	1					3							1
	B.3.15	Duże dysproporcje w zakresie korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem oraz znacząca liczba gmin o niskiej wartości wskaźnika (poniżej 50%)											3		
	B.3.16	Duże dysproporcje w zakresie korzystających z instalacji wodociągowej szczególnie w części południowej obszaru											3		
	B.3.17	Deficyt dostępności i retencjonowania wody związany z prognozowanymi zmianami klimatycznymi i rozwojem społeczno-gospodarczym obszaru								3					
	B.3.18	Występowanie podtopień związanych z deszczami nawalnymi								3					
	B.3.19	Punktowe deficyty dot. infrastruktury związanej z gospodarowaniem odpadami											3		
	B.3.20	Stale utrzymujące się ryzyka powodziowe pochodzącego od rzeki Wisłoki i jej dopływów oraz częściowo Wisły								3					
	B.3.21	Występujące tereny osuwiskowe													
	B.3.22	Niska podaż uzbrojonych dużych terenów inwestycyjnych					3						1	1	
	B.3.23	Punktowe deficyty w dostępie do sieci gazowej											3		
	B.3.24	Deficyty w infrastrukturze minimalizującej ryzyka związane ze zamianami klimatu (służby ratunkowe, infrastruktura liniowa, melioracje)								3					
	B.3.25	Niskie pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego													3

ZAŁĄCZNIK 3.1 AKTUALIZACJA EWALUACJI TRAFNOŚCI, PRZEWIDYWANEJ SKUTECZNOŚCI I EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU W ZWIĄZKU Z ZASTOSOWANIEM INNEGO INSTRUMENTU TERYTORIALNEGO FEP 2021-2027 NA TERENIE DORZECZA WISŁOKI

Celem ewaluacji było określenie trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii w związku z zastosowaniem Innego Instrumentu Terytorialnego FEP 2021-2027 na terenie Dorzecza Wisłoki. Weryfikowano w jakim stopniu zidentyfikowane potencjały i bariery dotyczące obszarów objętych interwencją Innego Instrumentu Terytorialnego (IIT) wpisują się w adekwatne kierunki działań Strategii Rozwoju „Dorzecza Wisłoki".

Metodologia opierała się na szczegółowej analizie zestawienia potencjałów i barier dla turystyki, kultury i przestrzeni publicznych. Każdy element matrycy został odniesiony do kierunków działań Strategii (1.1, 2.2, 4.2), z uwzględnieniem zależności opisanych w matrycy prezentowanej w niniejszym podrozdziale. Ocena wpływu opierała się na punktacji (0–1–3)[22], co umożliwiło dostosowanie interpretacji do układu merytorycznego.

Analiza matrycy wykazała utrzymującą się wysoką spójność pomiędzy zidentyfikowanymi potencjałami i barierami obszarów objętych interwencją IIT, a kierunkami działań Strategii. W obszarze turystyki kierunek 2.2 wykazuje najsilniejszy wpływ na wykorzystanie potencjałów takich jak walory krajobrazowo-przyrodnicze, dziedzictwo kulturowe czy rozwój turystyki aktywnej, jednocześnie skutecznie odpowiadając na bariery infrastrukturalne i organizacyjne. W obszarze kultury kluczowe pozostają działania w ramach kierunku 1.1, wzmacniające infrastrukturę społeczną oraz zwiększające dostępność oferty kulturalnej, co przekłada się na poprawę jakości życia mieszkańców i wzmacnianie ich tożsamości lokalnej. Zaktualizowane dane dla przestrzeni publicznych potwierdzają dominującą rolę kierunku 4.2 w procesie poprawy estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni wspólnych. Interwencje te odpowiadają na najczęściej wskazywane bariery, takie jak niedostatek przestrzeni rekreacyjnych, słabe oświetlenie czy brak nowoczesnej infrastruktury.

Podsumowując, należy stwierdzić, że interwencja IIT pozostaje w pełni komplementarna wobec Strategii i wzmacnia trafność doboru kierunków działań jako odpowiedzi na potrzeby rozwojowe i jednocześnie potwierdzają znaczący wkład IIT w realizację celów strategicznych.

Aktualizacja ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji strategii rozwoju w związku z zastosowaniem Innego Instrumentu Terytorialnego FEP 2021-2027 na terenie Dorzecza Wisłoki w związku z drugą zmiana strategii.

W związku z opracowaniem drugiej aktualizacji Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Dorzecza Wisłoki na lata 2022–2030 dokonano analizy, czy zakres wprowadzanych zmian wymaga aktualizacji przeprowadzonej wcześniej ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii w związku z zastosowaniem Innego Instrumentu Terytorialnego FEP 2021–2027 na terenie Dorzecza Wisłoki.

Przedmiotowa ewaluacja odnosiła się do oceny zgodności zidentyfikowanych potencjałów i barier rozwojowych obszaru objętego interwencją IIT z kierunkami działań Strategii. Analiza została oparta na

[22] Bezpośrednie oddziaływanie – 3 pkt, pośrednie oddziaływanie – 1 pkt, brak oddziaływania - 0 pkt.

odniesieniu potencjałów i barier do kierunków działań, a jej wyniki potwierdziły wysoką spójność interwencji IIT z celami i kierunkami Strategii.

Zakres drugiej aktualizacji Strategii nie zmienia przyjętej logiki interwencji, celów strategicznych ani kierunków działań będących podstawą przeprowadzonej ewaluacji. Wprowadzone zmiany mają charakter aktualizacyjny, doprecyzowujący, porządkujący lub wdrożeniowy i nie wpływają na sposób powiązania interwencji IIT z potrzebami rozwojowymi obszaru Dorzecza Wisłoki. Nie zmieniają również katalogu kluczowych potencjałów i barier, które były przedmiotem wcześniejszej analizy ewaluacyjnej.

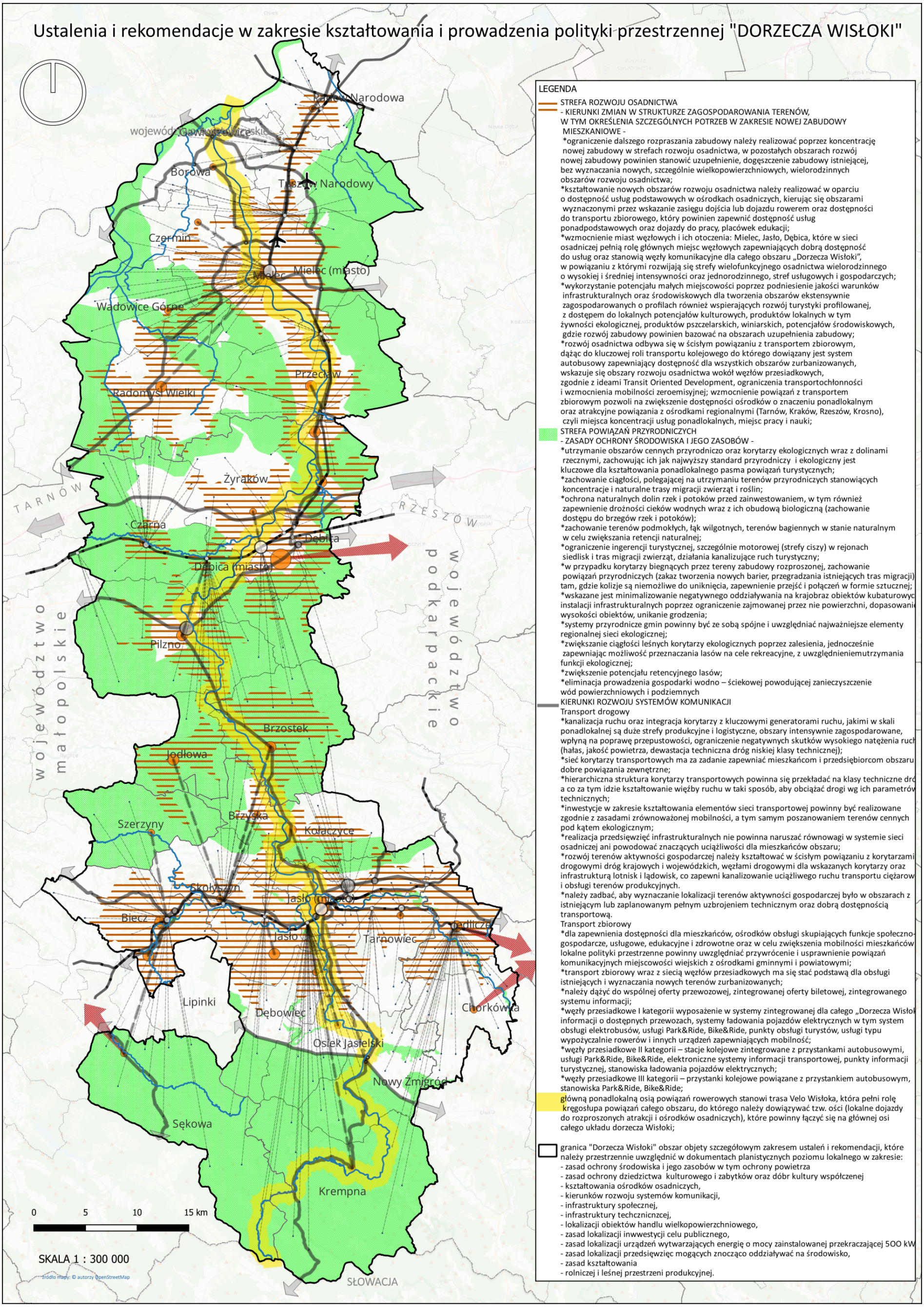
W zakresie istotnym dla oceny trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności Strategii szczególne znaczenie ma uzupełnienie listy projektów planowanych do ubiegania się o dofinansowanie w ramach instrumentu IIT w FEP 2021–2027, Priorytet 6, cel szczegółowy 5(ii), o projekt pn. „Poprawa jakości infrastruktury kultury w Gminie Czermin". Projekt ten wpisuje się w dotychczasowe cele i kierunki działań Strategii, w szczególności w obszar infrastruktury społecznej, rozwoju ponadlokalnych produktów i usług turystycznych Dorzecza Wisłoki oraz poprawy jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych. Nie powoduje on zmiany układu celów ani kierunków działań Strategii. Wprowadzenie nowego projektu do listy inwestycji oraz aktualizacja informacji dot. pozostałych projektów nie wiąże się ze zmianą celów i kierunków działania Strategii, a sama aktualizacja pozostaje spójna z dokumentami lokalnymi, regionalnymi, krajowymi i europejskimi, w tym z Funduszami Europejskimi dla Podkarpacia na lata 2021–2027.

Mając powyższe na uwadze, należy uznać, że wyniki wcześniejszej ewaluacji pozostają aktualne. Druga aktualizacja Strategii nie wprowadza zmian, które wpływałyby na ocenę trafności doboru kierunków działań, przewidywaną skuteczność interwencji IIT ani efektywność realizacji Strategii. Nie zachodzi zatem potrzeba ponownego opracowania matrycy ewaluacyjnej.

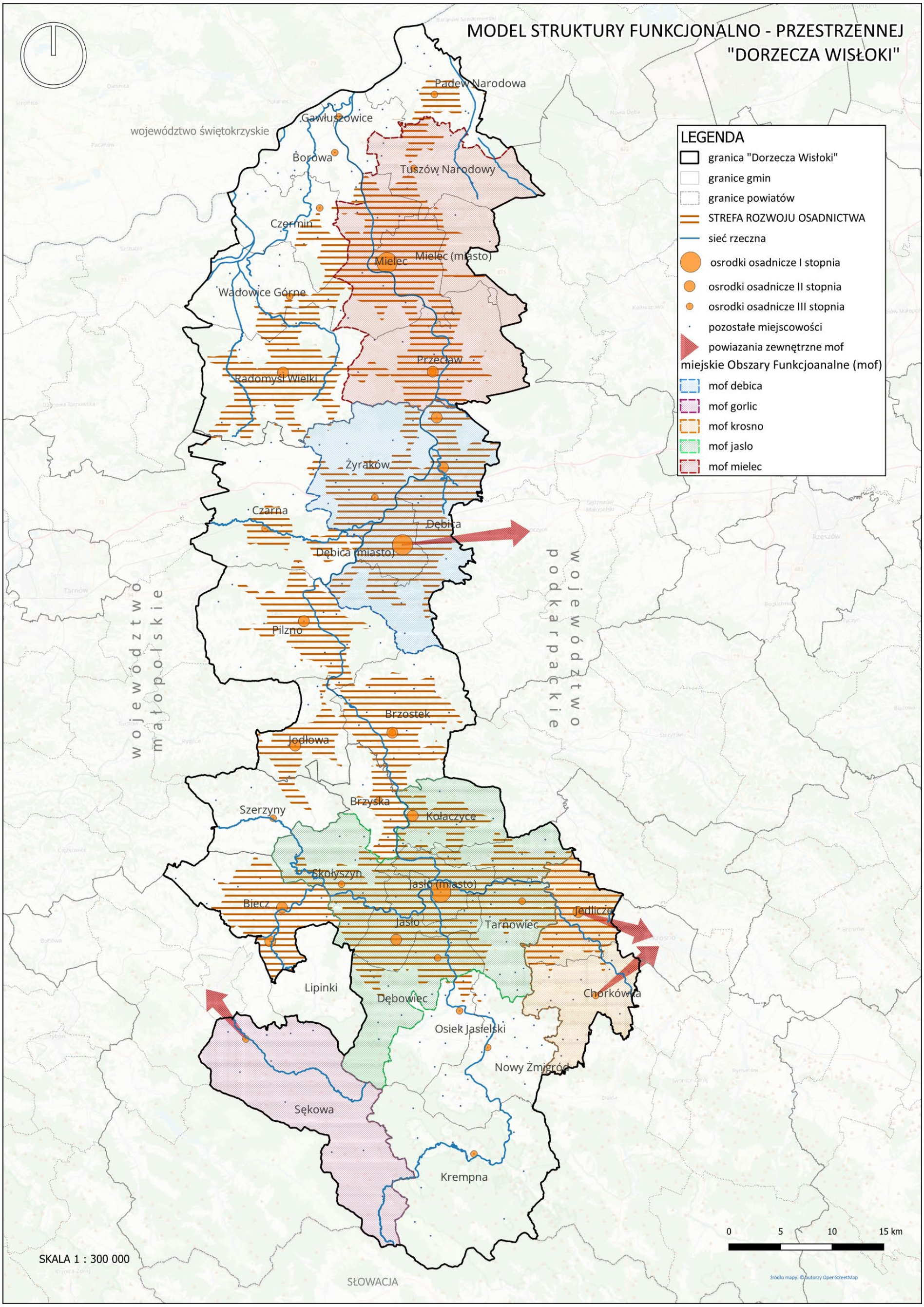
Dotychczasowe wnioski ewaluacyjne pozostają w mocy, tj. interwencja IIT nadal pozostaje komplementarna wobec Strategii, wzmacnia trafność przyjętych kierunków działań jako odpowiedzi na potrzeby rozwojowe obszaru oraz potwierdza znaczący wkład instrumentu IIT w realizację celów strategicznych Dorzecza Wisłoki.

Potencjały / Bariery			Kierunki działania strategii		
			1.1	2.2	4.2
TURYSTYKA					
Potencjały	IITT.A.1	Walory krajobrazowo-przyrodnicze	0	3	1
	IITT.A.2	Dziedzictwo historyczno-kulturowe	1	3	1
	IITT.A.3	Turystyka aktywna	0	3	0
	IITT.A.4	Wydarzenia i tradycje lokalne	1	3	1
	IITT.A.5	Współpraca międzygminna i projekty partnerskie	1	3	1
Bariery	IITT.B.1	Brak rozwiniętej infrastruktury turystycznej	0	3	1
	IITT.B.2	Niepełne zagospodarowanie walorów, niedostateczna sieć szlaków	0	3	1
	IITT.B.3	Niska rozpoznawalność i brak marki	0	3	0
	IITT.B.4	Rozproszona i mało zróżnicowana oferta	1	3	0
	IITT.B.5	Niewystarczający komfort i bezpieczeństwo, niedostateczna sieć szlaków	0	3	1
KULTURA					
Potencjały	IITK.A.1	Silne instytucje kultury	3	1	1
	IITK.A.2	Zaplecze społeczno-kulturalne	3	1	1
	IITK.A.3	Aktywne społeczności i partnerstwa	3	1	0
	IITK.A.4	Różnorodne dziedzictwo materialne	3	1	1
	IITK.A.5	Dziedzictwo niematerialne i wielokulturowość	3	1	1
	IITK.A.6	Walory przyrodniczo-krajobrazowe dla wydarzeń plenerowych	3	1	3
	IITK.A.7	Wydarzenia cykliczne w tradycji	3	1	1
	IITK.A.8	Współpraca międzygminna	3	1	1
Bariery	IITK.B.1	Niedostateczna infrastruktura kulturalna	3	1	3
	IITK.B.2	Pilne inwestycje w zabytki	3	1	3
	IITK.B.3	Niska rozpoznawalność	3	1	0
	IITK.B.4	Niska liczba produktów turystyki kulturowej	3	1	0
	IITK.B.5	Wyzwania demograficzne	3	0	3
	IITK.B.6	Rozproszenie i nierówny dostęp do oferty	3	0	0
	IITK.B.7	Ograniczone możliwości finansowe	3	0	1
PRZESTRZEŃ					
Potencjały	IITP.A.1	Walory przyrodnicze	0	1	3
	IITP.A.2	Dziedzictwo kulturowe	1	1	3
	IITP.A.3	Zasoby wodne	1	1	3
	IITP.A.4	Sieć świetlic	0	0	3
	IITP.A.5	Infrastruktura sportowa	0	1	3
	IITP.A.6	Modernizacja oświetlenia	0	1	3
	IITP.A.7	Aktywność społeczna	1	1	3
	IITP.A.8	Środki zewnętrzne	1	1	3
	IITP.A.9	Partnerstwo inwestycyjne	1	1	3

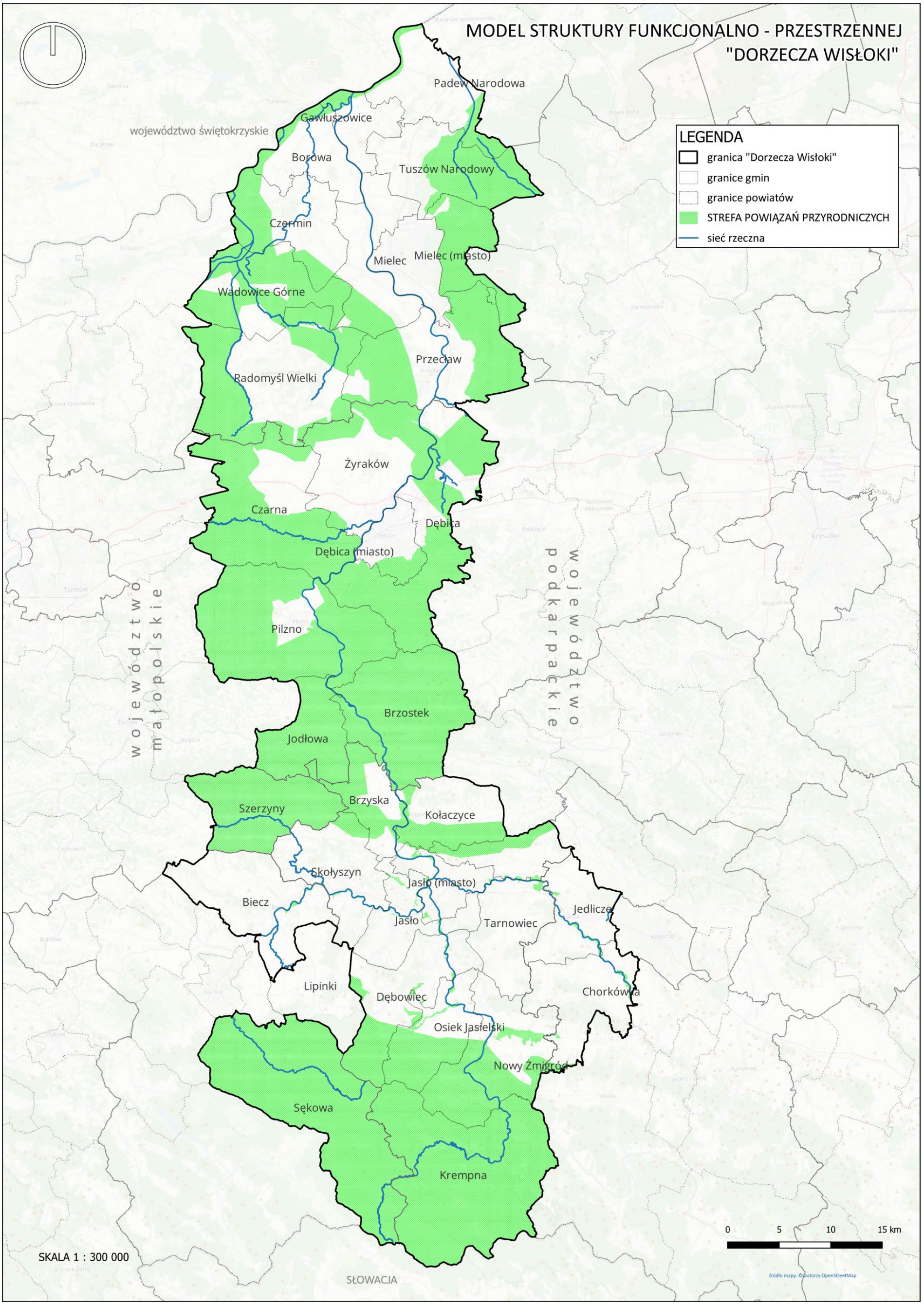
	IITP.A.10	Odnowa przestrzeni centralnych	0	1	3
Bariery	IITP.B.1	Przestarzałe centra	1	1	3
	IITP.B.2	Potrzeba modernizacji	1	1	3
	IITP.B.3	Słaba sieć pieszo-rowerowa	0	1	3
	IITP.B.4	Nierówny dostęp rekreacji	0	1	3
	IITP.B.5	Niewystarczający monitoring	1	1	3
	IITP.B.6	Ograniczone finanse	1	1	3
	IITP.B.7	Niekorzystne trendy demograficzne	3	1	3

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej "DORZECZA WISŁOKI"
Radew Narodowa
województwo podkarpackie
Borowa
Tuszów Narodowy
Czermin
Mielec
Mielec (miasto)
Wadowice Górne
Przecław
Radomyśl Wielki
Żyraków
TARNÓW
RZESZÓW
Czarna
Dębica
Dębica (miasto)
województwo małopolskie
województwo podkarpackie
Pilzno
Brzostek
Jodłowa
Szerzyny
Brzyska
Kołaczyce
Skołyszyn
Jasło (miasto)
Biecz
Jasło
Tarnowiec
Radliczka
Lipinki
Dębowiec
Chorkówka
Osiek Jasielski
Nowy Żmigród
Sękowa
Krempna
SŁOWACJA
0
5
10
15 km
SKALA 1 : 300 000
źródło mapy: © autorzy OpenStreetMap
LEGENDA
STREFA ROZWOJU OSADNICTWA
- KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWE -
*ograniczenie dalszego rozpraszania zabudowy należy realizować poprzez koncentrację nowej zabudowy w strefach rozwoju osadnictwa, w pozostałych obszarach rozwój nowej zabudowy powinien stanowić uzupełnienie, dogęszczenie zabudowy istniejącej, bez wyznaczania nowych, szczególnie wielkopowierzchniowych, wielorodzinnych obszarów rozwoju osadnictwa;
*kształtowanie nowych obszarów rozwoju osadnictwa należy realizować w oparciu o dostępność usług podstawowych w ośrodkach osadniczych, kierując się obszarami wyznaczonymi przez wskazanie zasięgu dojścia lub dojazdu rowerem oraz dostępności do transportu zbiorowego, który powinien zapewnić dostępność usług ponadpodstawowych oraz dojazdy do pracy, placówek edukacji;
*wzmocnienie miast węzłowych i ich otoczenia: Mielec, Jasło, Dębica, które w sieci osadniczej pełnią rolę głównych miejsc węzłowych zapewniających dobrą dostępność do usług oraz stanowią węzły komunikacyjne dla całego obszaru „Dorzecza Wisłoki”, w powiązaniu z którymi rozwijają się strefy wielofunkcyjnego osadnictwa wielorodzinnego o wysokiej i średniej intensywności oraz jednorodzinnego, stref usługowych i gospodarczych;
*wykorzystanie potencjału małych miejscowości poprzez podniesienie jakości warunków infrastrukturalnych oraz środowiskowych dla tworzenia obszarów ekstensywnie zagospodarowanych o profilach również wspierających rozwój turystyki profilowanej, z dostępem do lokalnych potencjałów kulturowych, produktów lokalnych w tym żywności ekologicznej, produktów pszczelarskich, winiarskich, potencjałów środowiskowych, gdzie rozwój zabudowy powinien bazować na obszarach uzupełnienia zabudowy;
*rozwój osadnictwa odbywa się w ścisłym powiązaniu z transportem zbiorowym, dążąc do kluczowej roli transportu kolejowego do którego dowiązany jest system autobusowy zapewniający dostępność dla wszystkich obszarów zurbanizowanych, wskazuje się obszary rozwoju osadnictwa wokół węzłów przesiadkowych, zgodnie z ideami Transit Oriented Development, ograniczenia transportochłonności i wzmocnienia mobilności zeroemisyjnej; wzmocnienie powiązań z transportem zbiorowym pozwoli na zwiększenie dostępności ośrodków o znaczeniu ponadlokalnym oraz atrakcyjne powiązania z ośrodkami regionalnymi (Tarnów, Kraków, Rzeszów, Krosno), czyli miejsca koncentracji usług ponadlokalnych, miejsc pracy i nauki;
STREFA POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH
- ZASADY OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW -
*utrzymanie obszarów cennych przyrodniczo oraz korytarzy ekologicznych wraz z dolinami rzecznymi, zachowując ich jak najwyższy standard przyrodniczy i ekologiczny jest kluczowe dla kształtowania ponadlokalnego pasma powiązań turystycznych;
*zachowanie ciągłości, polegającej na utrzymaniu terenów przyrodniczych stanowiących koncentracje i naturalne trasy migracji zwierząt i roślin;
*ochrona naturalnych dolin rzek i potoków przed zainwestowaniem, w tym również zapewnienie drożności cieków wodnych wraz z ich obudową biologiczną (zachowanie dostępu do brzegów rzek i potoków);
*zachowanie terenów podmokłych, łąk wilgotnych, terenów bagiennych w stanie naturalnym w celu zwiększania retencji naturalnej;
*ograniczenie ingerencji turystycznej, szczególnie motorowej (strefy ciszy) w rejonach siedlisk i tras migracji zwierząt, działania kanalizujące ruch turystyczny;
*w przypadku korytarzy biegnących przez tereny zabudowy rozproszonej, zachowanie powiązań przyrodniczych (zakaz tworzenia nowych barier, przegradzania istniejących tras migracji) tam, gdzie kolizje są niemożliwe do uniknięcia, zapewnienie przejść i połączeń w formie sztucznej;
*wskazane jest minimalizowanie negatywnego oddziaływania na krajobraz obiektów kubaturowych instalacji infrastrukturalnych poprzez ograniczenie zajmowanej przez nie powierzchni, dopasowanie wysokości obiektów, unikanie grodzenia;
*systemy przyrodnicze gmin powinny być ze sobą spójne i uwzględniać najważniejsze elementy regionalnej sieci ekologicznej;
*zwiększanie ciągłości leśnych korytarzy ekologicznych poprzez zalesienia, jednocześnie zapewniając możliwość przeznaczania lasów na cele rekreacyjne, z uwzględnieniemutrzymania funkcji ekologicznej;
*zwiększenie potencjału retencyjnego lasów;
*eliminacja prowadzenia gospodarki wodno – ściekowej powodującej zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych
KIERUNKI ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI
Transport drogowy
*kanalizacja ruchu oraz integracja korytarzy z kluczowymi generatorami ruchu, jakimi w skali ponadlokalnej są duże strefy produkcyjne i logistyczne, obszary intensywnie zagospodarowane, wpłyną na poprawę przepustowości, ograniczenie negatywnych skutków wysokiego natężenia ruch (hałas, jakość powietrza, dewastacja techniczna dróg niskiej klasy technicznej);
*sieć korytarzy transportowych ma za zadanie zapewniać mieszkańcom i przedsiębiorcom obszaru dobre powiązania zewnętrzne;
*hierarchiczna struktura korytarzy transportowych powinna się przekładać na klasy techniczne dró a co za tym idzie kształtowanie więźby ruchu w taki sposób, aby obciążać drogi wg ich parametrów technicznych;
*inwestycje w zakresie kształtowania elementów sieci transportowej powinny być realizowane zgodnie z zasadami zrównoważonej mobilności, a tym samym poszanowaniem terenów cennych pod kątem ekologicznym;
*realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych nie powinna naruszać równowagi w systemie sieci osadniczej ani powodować znaczących uciążliwości dla mieszkańców obszaru;
*rozwój terenów aktywności gospodarczej należy kształtować w ścisłym powiązaniu z korytarzami drogowymi dróg krajowych i wojewódzkich, węzłami drogowymi dla wskazanych korytarzy oraz infrastrukturą lotnisk i lądowisk, co zapewni kanalizowanie uciążliwego ruchu transportu ciężarow i obsługi terenów produkcyjnych.
*należy zadbać, aby wyznaczanie lokalizacji terenów aktywności gospodarczej było w obszarach z istniejącym lub zaplanowanym pełnym uzbrojeniem technicznym oraz dobrą dostępnością transportową.
Transport zbiorowy
*dla zapewnienia dostępności dla mieszkańców, ośrodków obsługi skupiających funkcje społeczno-gospodarcze, usługowe, edukacyjne i zdrowotne oraz w celu zwiększenia mobilności mieszkańców lokalne polityki przestrzenne powinny uwzględniać przywrócenie i usprawnienie powiązań komunikacyjnych miejscowości wiejskich z ośrodkami gminnymi i powiatowymi;
*transport zbiorowy wraz z siecią węzłów przesiadkowych ma się stać podstawą dla obsługi istniejących i wyznaczania nowych terenów zurbanizowanych;
*należy dążyć do wspólnej oferty przewozowej, zintegrowanej oferty biletowej, zintegrowanego systemu informacji;
*węzły przesiadkowe I kategorii wyposażenie w systemy zintegrowanej dla całego „Dorzecza Wisłok informacji o dostępnych przewozach, systemy ładowania pojazdów elektrycznych w tym system obsługi elektrobusów, usługi Park&Ride, Bike&Ride, punkty obsługi turystów, usługi typu wypożyczalnie rowerów i innych urządzeń zapewniających mobilność;
*węzły przesiadkowe II kategorii – stacje kolejowe zintegrowane z przystankami autobusowymi, usługi Park&Ride, Bike&Ride, elektroniczne systemy informacji transportowej, punkty informacji turystycznej, stanowiska ładowania pojazdów elektrycznych;
*węzły przesiadkowe III kategorii – przystanki kolejowe powiązane z przystankiem autobusowym, stanowiska Park&Ride, Bike&Ride;
główną ponadlokalną osią powiązań rowerowych stanowi trasa Velo Wisłoka, która pełni rolę kręgosłupa powiązań całego obszaru, do którego należy dowiązywać tzw. ości (lokalne dojazdy do rozproszonych atrakcji i ośrodków osadniczych), które powinny łączyć się na głównej osi całego układu dorzecza Wisłoki;
granica "Dorzecza Wisłoki" obszar objety szczegółowym zakresem ustaleń i rekomendacji, które należy przestrzennie uwzględnić w dokumentach planistycznych poziomu lokalnego w zakresie:
- zasad ochrony środowiska i jego zasobów w tym ochrony powietrza
- zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczenej
- kształtowania ośrodków osadniczych,
- kierunków rozwoju systemów komunikacji,
- infrastruktury społecznej,
- infrastruktury techcznicnzcej,
- lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego,
- zasad lokalizacji inwwestycji celu publicznego,
- zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW
- zasad lokalizacji przedsięwzięc mogących znocząco oddziaływać na środowisko,
- zasad kształtowania
- rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

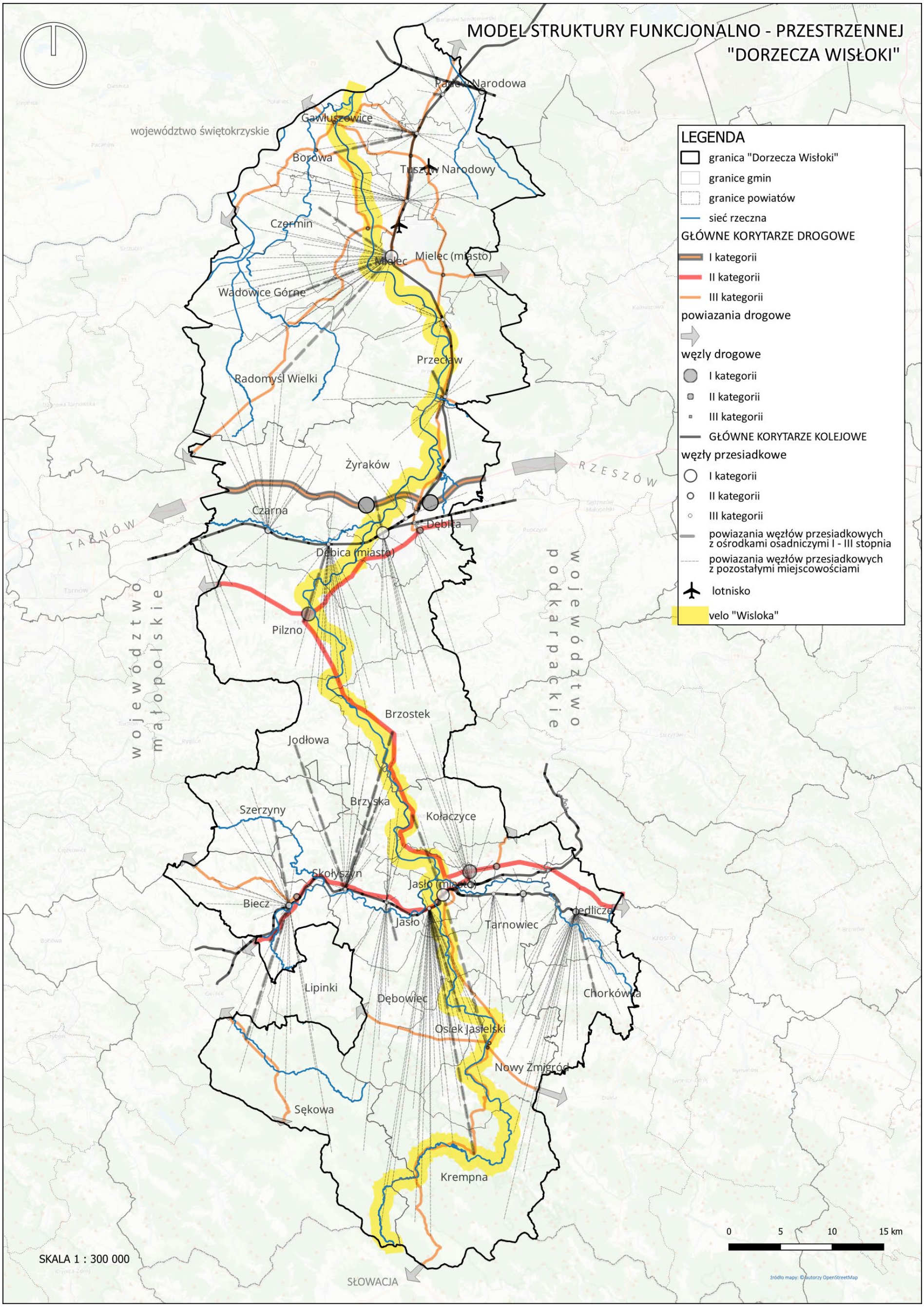
ZAŁĄCZNIK 5. SIEĆ OSADNICZA DORZECZA WISŁOKI

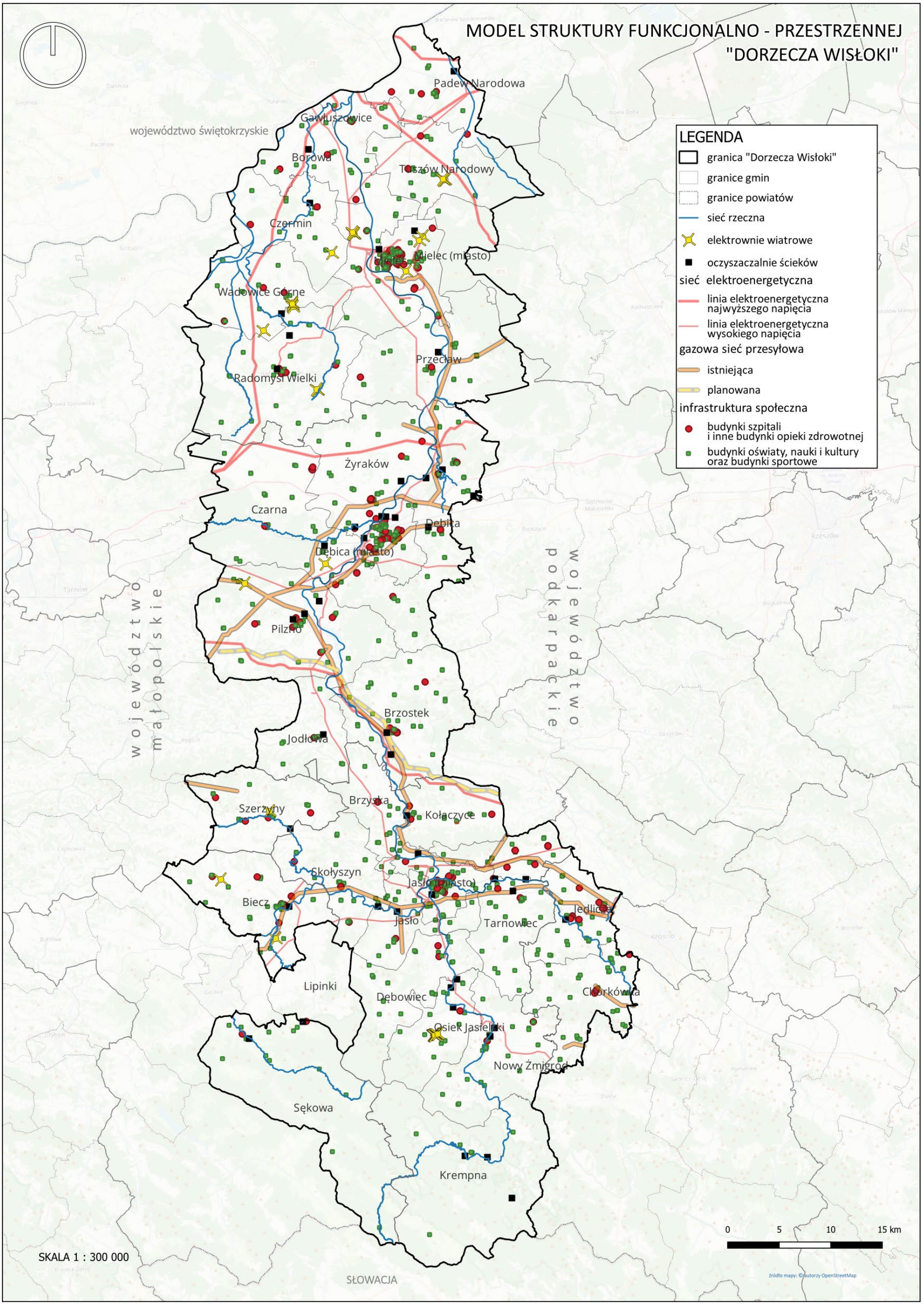

ZAŁĄCZNIK 6. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

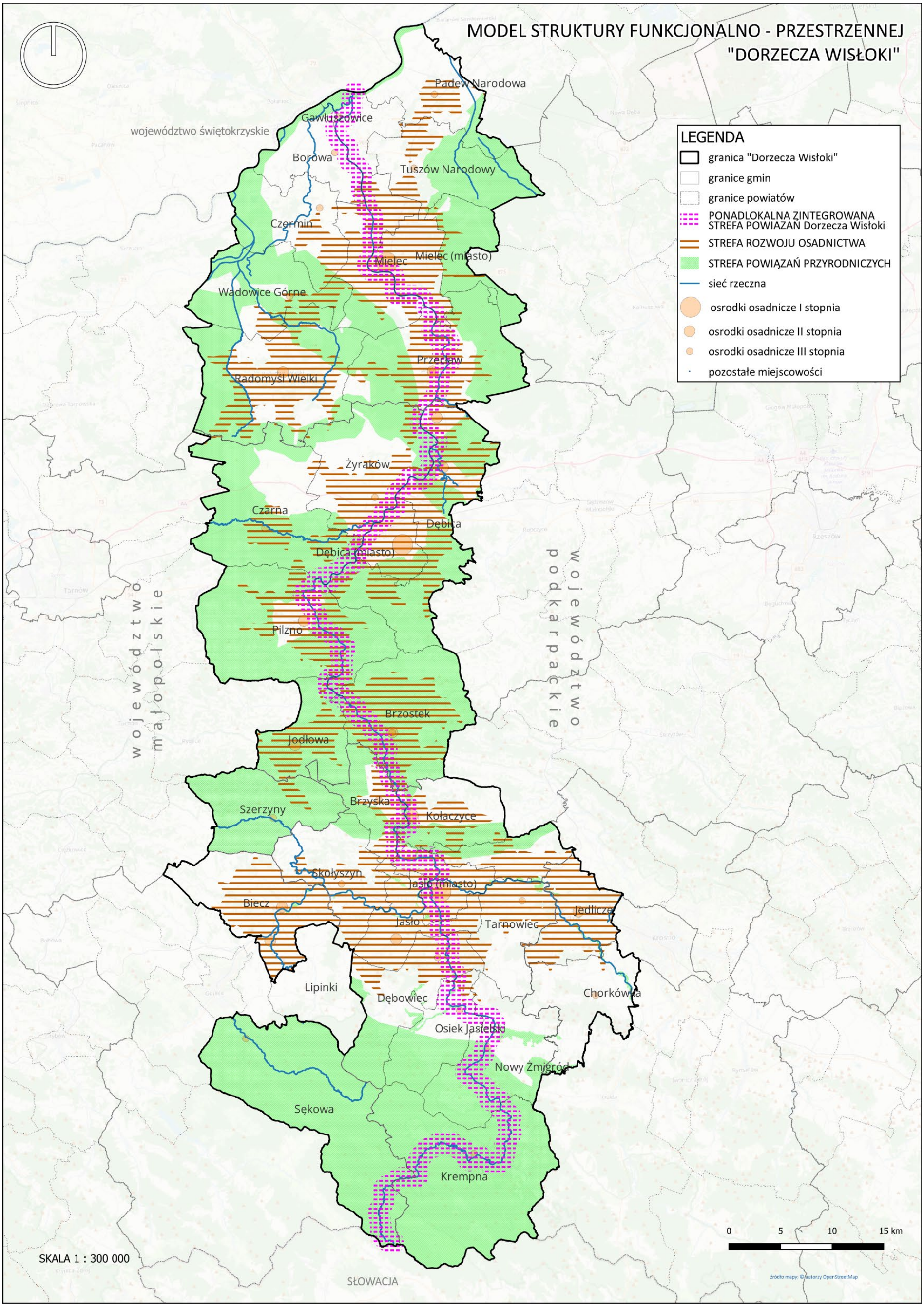

ZAŁĄCZNIK 7. KORYTARZE TRANSPORTOWE

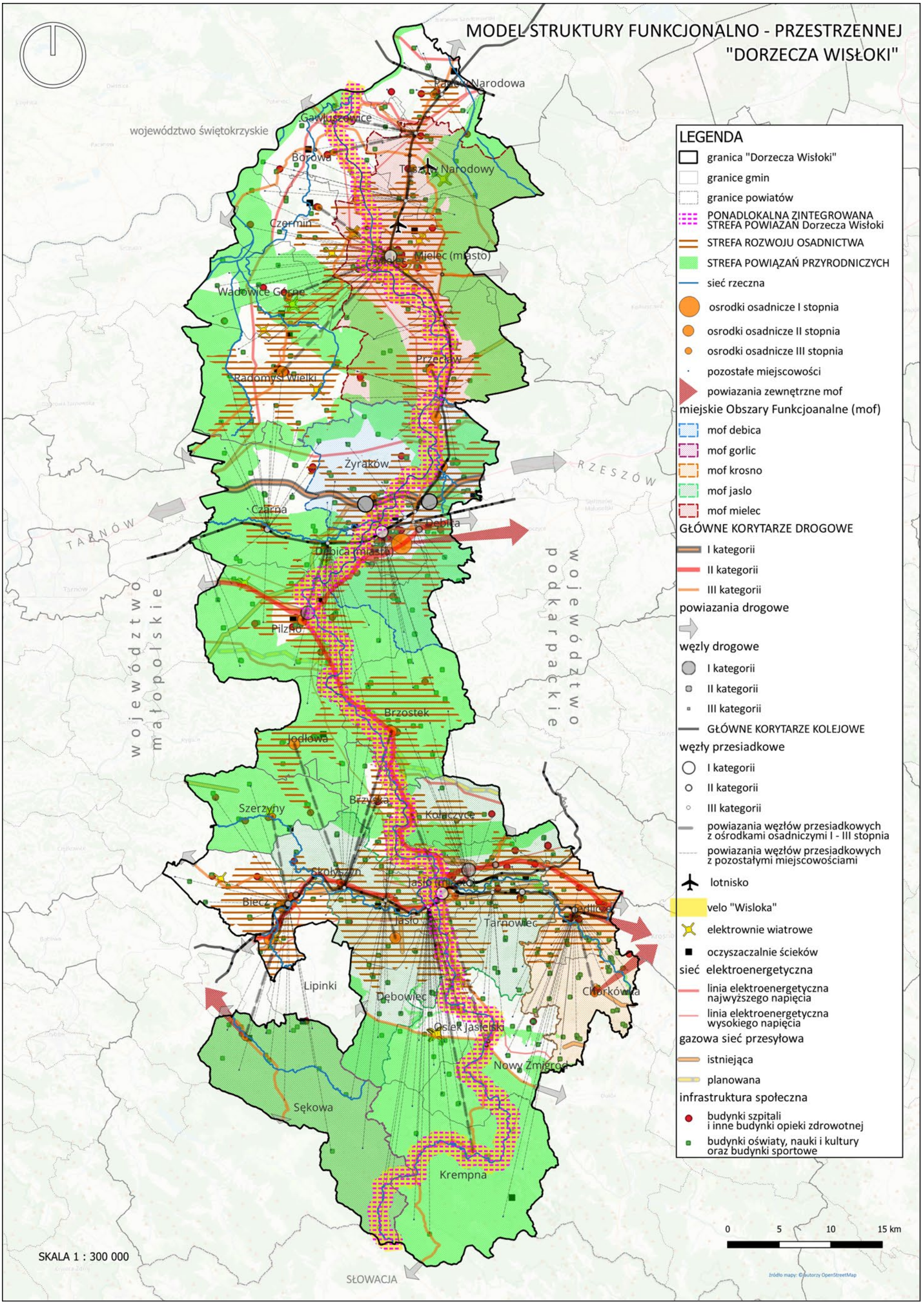

MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ
"DORZECZA WISŁOKI"
województwo świętokrzyskie
województwo małopolskie
województwo podkarpackie
Padew Narodowa
Gawłuszowice
Borowa
Tuszów Narodowy
Czermin
Mielec (miasto)
Wadowice Górne
Przecław
Radomyśl Wielki
Żyraków
Czarna
Dębica
Dębica (miasto)
Pilzno
Brzostek
Jodłowa
Szerzyny
Brzyska
Kołaczyce
Skołyszyn
Jasło (miasto)
Biecz
Jasło
Tarnowiec
Jedlicze
Lipinki
Dębowiec
Chorkówka
Osiek Jasielski
Nowy Żmigród
Sękowa
Krempna
LEGENDA
granica "Dorzecza Wisłoki"
granice gmin
granice powiatów
sieć rzeczna
elektrownie wiatrowe
oczyszczalnie ścieków
sieć elektroenergetyczna
linia elektroenergetyczna najwyższego napięcia
linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia
gazowa sieć przesyłowa
istniejąca
planowana
infrastruktura społeczna
budynki szpitali i inne budynki opieki zdrowotnej
budynki oświaty, nauki i kultury oraz budynki sportowe
SKALA 1 : 300 000
0 5 10 15 km
SŁOWACJA
źródło mapy: © Autorzy OpenStreetMap

ZAŁĄCZNIK 9. STREFA PONADLOKALNA DORZECZA WISŁOKI

ZAŁĄCZNIK 10. MODEL STRUKTURY FUNCKJONALNO-PRZESTRZENNEJ

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie geograficzne obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]..... 6
Rysunek 2. Podział terytorialny obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020] 7
Rysunek 3. Struktura osadnicza obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2021] 8
Rysunek 4. Logika interwencji Strategii..... 30
Rysunek 5. „Chmura słów”, którą uczestnicy spotkania warsztatowego w Jaśle (25.03.2022 r.) uznali za istotną w określeniu wizji Strategii 34
Rysunek 6. Krajowy obszar strategicznej interwencji - Miasta średnie tracące funkcje..... 65
Rysunek 7. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją..... 65
Rysunek 8. Krajowy obszar strategicznej interwencji – Polska Wschodnia 66
Rysunek 9. Regionalny obszar strategicznej interwencji – Miejskie obszary funkcjonalne 66
Rysunek 10. Regionalny obszar strategicznej interwencji – obszary zagrożone trwałą marginalizacją ..67
Rysunek 11. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – miejscowości uzdrowiskowe..... 67
Rysunek 12. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Małopolskie – obszary prawnie chronione 68
Rysunek 13. Regionalny obszar strategicznej interwencji Województwo Podkarpackie – obszary wiejskie 68
Rysunek 14. Graficzna prezentacja ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej SRPDW 2030 81
Rysunek 15. Struktura sieci osadniczej..... 84
Rysunek 16. System powiązań przyrodniczych 85
Rysunek 17. Korytarze i elementy sieci transportowych 87
Rysunek 18. Infrastruktura techniczna i społeczna 88
Rysunek 19. Strefa ponadlokalna 90
Rysunek 20. Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej 92
Rysunek 21. Terytorialny wymiar realizacji Celu 1 — Infrastruktura i usługi społeczne odpowiadające oczekiwaniom mieszkańców i wyzwaniom przyszłości 93
Rysunek 22. Terytorialny wymiar realizacji Celu 2. Bardziej konkurencyjna gospodarka wykorzystująca endogeniczny potencjał obszaru, w szczególności walory turystyczne Dorzecza Wisłoki..... 94
Rysunek 23. Terytorialny wymiar realizacji Celu 3. Ochrona i poprawa stanu środowiska naturalnego oraz poprawa bezpieczeństwa energetycznego 95
Rysunek 24. Terytorialny wymiar realizacji Celu 4. Bezpieczna i nowoczesna infrastruktura zapewniająca warunki dla zrównoważonego rozwoju 96
Rysunek 25. Podmioty zaangażowane w zarządzanie Strategią 97
Rysunek 26. Dochody budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru Dorzecza Wisłoki [2020]... 108
Rysunek 27. Udział dochodów własnych w dochodach budżetów gmin w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020] 110
Rysunek 28. Wydatki budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020]. 112
Rysunek 29. Bilans budżetów gmin na mieszkańca w gminach obszaru „Dorzecza Wisłoki” [2020] 113

SPIS TABEL

Tabela 1. Potencjały i bariery rozwojowe obszaru „Dorzecze Wisłoki" według sfer tematycznych 11
Tabela 2. Wspólne potencjały i bariery rozwojowe gmin aplikujących o realizację instrument IIT FEP 2021-2027 na terenie „Dorzecze Wisłoki" w obszarze turystyki 18
Tabela 3. Matryca prezentująca wpływ realizacji projektów na zidentyfikowane wspólne potencjały i bariery oraz Kierunki Działań Startegii w obszarze turystyki 19
Tabela 4. Wspólne potencjały i bariery rozwojowe gmin aplikujących o realizację instrumentu IIT FEP 2021-2027 na terenie „Dorzecze Wisłoki" w obszarze kultury 21
Tabela 5. Matryca prezentująca wpływ realizacji projektów na zidentyfikowane wspólne potencjały i bariery oraz Kierunki Działań Startegii w obszarze kultury 22
Tabela 6. Wspólne potencjały i bariery rozwojowe gmin realizujących instrument IIT FEP 2021-2027 na terenie „Dorzecze Wisłoki" w obszarze przestrzeni publicznych 26
Tabela 7. Matryca prezentująca wpływ realizacji projektów na zidentyfikowane wspólne potencjały i bariery oraz Kierunki Działań Startegii w obszarze przestrzeni publicznej 27
Tabela 8. Zestawienie celów i kierunków działań Strategii 35
Tabela 9. Spójność Celu 1 Strategii z dokumentami wyższego rzędu 37
Tabela 10. Spójność Celu 2 Strategii z dokumentami wyższego rzędu 43
Tabela 11. Spójność Celu 3 Strategii z dokumentami wyższego rzędu 48
Tabela 12. Spójność Celu 4 Strategii z dokumentami wyższego rzędu 53
Tabela 13. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia sfera społeczna 57
Tabela 14. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia- sfera gospodarcza 58
Tabela 15. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia- sfera przestrzenna 59
Tabela 16. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów strategicznych poziomu regionalnego 62
Tabela 17. Zestawienie rekomendacji wynikających z dokumentów planistycznych poziomu regionalnego 69
Tabela 18. Projekty w ujęciu ilościowym i wartościowym wg celów i kierunków działań Strategii 106
Tabela 19. Potencjalna wartość kapitałów zewnętrznych (mln zł) 115

PRZEWODNICZĄCY
RADY POWIATU w JAŚLE
Grzegorz Pers